

სილიაჲ შუქსპირი

ტრაგედიაჲ

წიგნი
I

«სილიაჲ შუქსპირის უნივერსიტეტი»

Handwritten signature

1980

რძიარდ მესამე

სუთმთქველანი
გაბეღია

მომკმედნი პირნი:

მეფე ედვარდ მეოთხე.

ედვარდ, უელსის პრინცი, მასუკან

მეფე ედვარდ მეხუთე,

რიჩარდ, მთავარი იორკისა.

} მეფის ძენი

გეორგ, მთავარი კლარენსისა,

რიჩარდ, მთავარი გლოსტერისა,

მასუკან მეფე რიჩარდ მეხამე.

} მეფის ძმები

პატარა ვაჟი კლარენსისა.

ჰანრი, გრაფი რიჩმონდი, მასუკან მეფე ჰანრი მეშვიდე.

კარდინალი ბორჩერ, კენტერბერიის არქიეპისკოპოსი.

თომას როთრემ, იორკის არქიეპისკოპოსი.

ჯონ მორტონ, ელის ეპისკოპოსი.

მთავარი ბუკინგამ.

მთავარი ნორფოლკ.

გრაფი სერეი, ამისი შვილი.

გრაფი რივერს, ძმა მეფე ედვარდის ცოლის ელისაბედისა.

მარკიზ დორსეტ და ლორდ გრეი, ამ დედოფლის შვილი პირველი ქმრისაგან.

გრაფი ოქსფორდ.

ლორდ ჰასტინგსი.

ლორდ სტენლი.

ლორდ ლეველი.

სერ თომას ვოგანი.

სერ რიჩარდ რატკლიფი.

სერ უილიამ კატესბი.

სერ ჟემს ტირელი.

სერ ჟემს ბლენტი.

სერ ვალტერ ჰერბერტი.

სერ რობერტ ბრაკენბერი, ციხის უფროსი.

ქრისტოფერ ერსვიკი, მღვდელი.

მეორე მღვდელი.

ლონდონის ლორდ მერი.

ვილჩირის შერიფი.

ტრესელ და ბერკლეი, ლედი ანნას მხლებელი.

ელისაბედ დედოფალი, ცოლი მეფის ედვარდ მეოთხისა.

მარგარიტა, ქვრივი მეფის ჰანრი მეექვსისა.

იორკის მთავრის მეუღლე, დედა მეფის ედვარდ მეოთხისა, კლარენსისა და გლოსტერისა.

ლედი ანნა, ქვრივი უელსის პრინცის მეფე ჰანრი მეექვსის ძის ედვარდისა, მასუკან მეუღლე გლოსტერის მთავრის რიჩარდისა.

პატარა ქალი კლარენსისა.

ლორდები და სხვა კარისკაცი, გზირი, მწერალი, მოქალაქენი, კაცის-მკვლელები, შიკრიკები, ჯარისკაცი და სხვ.

მოკმედება ინგლისშია,

ს უ რ ა თ ი I

ლონდონი. ჭუჩა.

(შემოდის რიჩარდ გლოსტერი).

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

აგერ შესცვალა იორკის მზემ მბრწყინავ ზაფხულად
უთანხმოება ჩვენი, მწვავე ზამთრის სუსხივით,
და რაც ამ ოჯახს აწვა გულზედ შავი ღრუბელი,
აწ ოკეანის მწყვედიადს უფსკრულს ჩამარხულია.
ეხლა გვიშვენებს შუბლს გვირგვინი გამარჯვებისა,
სახსოვრად ჩლუნგი იარაღი ჰკიდია კედელს,
ბრძოლის ჭეჭის ხმა ზახიანი შეცვლილა ღზინად
და დარბაზობად იერიშით მტერზედ მისევა.
აწ თითქო ომმა შეჭმუხვნომა გაიხსნა შუბლი
და მის მაგივრად, რომ მოახტეს დარახტულს რაშსა
და შეუძრწუნოს სული ისეც შეშფოთებულს მტერს, —
იგი ყურს უგდებს ქალთ ოთახში ფანდურის ხმასა
და შეექცევა ხტუნვა-პრანჭვით ვნებით დამდნარი.
ჰაგრან მე ხომ ამ თამაშისთვის არ ვარ შექმნილი,
და ვერც სარკის წინ ვიარშიყებ ჩემსავ სახესთან;
მე, უშნოდ გათლილს, არ მაქვს სატრფო შეხედულობა,
რომ მოვაწონო თავი ცუნცრუკ, კოხტა გომბიოთ;
არა რა მაქვს მე ერთმანეთთან შეფერებული;
მუხთალ ბუნებას აუვისივარ უსახურობით
და უყამური, შეთითხნილი გაურევივარ
ლოცხალთა შორის ნაადრევად მუცლით ნასხლეტი.

მოქმედ პირთა სახელების თანამედროვე დაწერილობა მოცემულია
წიგნის ბოლოს დართულ შენიშვნებში.

იქნება სურდეს ტოუერში ახლად მოგნათლოს?
რა ამბავია? მითხარ სწორედ, გამაგებინე.

კ ლ ა რ ე ნ ს ი

ღიად გეტყოდი, რომ მცოდნოდა და გეფიცები,
არა რა ვიცი ჭერ სრულიად; მხოლოდ გავიგე,
წინასწარ თქმულსა რალაც სიზმრებს ერწმუნებაო
და ანბანიდან ასო „განი“ ამოუშლია,
რადგან ერთ მკითხავს უთქვამს მისთვის, ეს ასო „განი“
შენთ ჩამომავალთ წაართმევსო მემკვიდრეობას;—
და რაკი გეორგ მქვიან, ვითომ მე უნდა ვიყო.
ზოგი ამას და ზოგი კიდევ სხვა ცუდმადობას
ჩემი დაჭერა, როგორც ვცანი, გალუწყვეტია.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ცოლის აყოლამ იცის ეგა. ტოუერში შენ
მეფე არ გგზავნის. გგზავნის იქა იმის მეუღლე,
მიღედი გრეი. იმას, კლარენს, ჩაუგონია,
უსწავლებია ღონე და გზა უკიდურესი.
ის არ იყო რომ თავის ძმასთან, ანტონ ვუდვილთან,
იმ ფარისეველ კაცთან ერთად ურჩია მეფეს
ციხეში ჩასმა ლორდ ჰასტინგსის, სიდანაც მხოლოდ
მას ღღეს უშვებენ? კლარენს, შიშში, შიშში ვართ მუღამ!

კ ლ ა რ ე ნ ს ი

ეხლა უშიშრად, ვფიცავ ზეცას, სხვა არვინ არის,
თუ არ დედოფლის ნათესავნი და ღამის გზირნი,
ამბის მზიდავნი შოურის ცოლს და მეფის შორის.
გაიგე როგორ დაემცირა თავი ლორდ ჰასტინგსს
იმ დედაკაცის წინაშე, რომ გამოეთხოვა
ციხიდან დახსნა?

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ვიცი, მდაბლად თაყვანი ეცა
იმ ღვთაებისთვის ლორდ კანცლერს და თავისუფლება
შით შეეწყიდა... მე რას გეტყვი: თუ გესურს, რომ მეფე
წყალობის თვალით იყოს ჩვენზე, შოურის ცოლის
მსახურად გავხდეთ, ტანთ ჩავიცვათ იმის ლივრეი.

ეს და ის ქვერივი ეჭვიანი, დროგაცვეთილი,
რაც კი ჩვენმა ძმამ ზე-ასწია, გააღიდაცა
მარტოდ მარტონი აქ მეფობენ, ნათლიდედობენ.

ბ რ ა კ ე ნ ბ ი უ რ ი

გთხოვთ, მომიტევოთ, ბატონებო, მეფისაგან მაქვს
მე ეს სასტიკად ნაბრძანები, რომ იმის ძმასთან
არ ვის არ მივცე ნება კერძო ლაპარაკისა,
რა ხარისხისაც უნდა იყოს.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

მართლა? კეთილი.

ვთხოვთ, ბრაკენბიურ, შენს მაღალ კეთილშობილებას,
ყური დაუგდო, თუ გასურს, ყველას, რასაც კი ვიტყვი.
ღალატზედ ზომ არ ვლაპარაკობთ. მეფეზედ ვამბობთ.
ჭკვიანიაო, სათნოებით სავსე და მისი
დედოფალიცა დიდებული, შესაფერ ხნისა,
ეჭვის არმცოდნე, მშვენიერი. ჩვენ ვამბობთ კიდევ,
რომ შოურის ცოლს ფეხები აქვს მეტად ლამაზი,
ალუბლის ფერი ტუჩები და ყუყუნა თვალნი;
ენაც საამოდ მოუბარი; რომ ნათესავნი
გაუდიდაცდნენ დედოფალსა. განა ეს ყველა
ტყუილი არის? აბა ერთი რა პასუხს იტყვი?

ბ რ ა კ ე ნ ბ ი უ რ ი

ბატონო ჩემო, ყველა ეგ მე არ შემეხება.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

შოურის ცოლიც? მეგობარო, იცი რა გითხრა,
ვინც შოურის ცოლს შეეხება, ვურჩევდი ყველას,
ერთის გარდა კი, საიდუმლოდ საქმე ეჭიროს.

ბ რ ა კ ე ნ ბ ი უ რ ი

ერთი ვინ გახლავთ?

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

იმის ქმარი, როგორ ვერ მიხვდი!

არ გამცე კია.

ბ რ ა კ ე ნ ბ ი უ რ ი

ჩემი საქმე არ გაქლავთ ეგა.

გთხოვთ მომიტევეთ და მთავართან შორხეთ ბაასსა.

კ ლ ა რ ე ნ ს ი

შენს ვალს ასრულებ მხოლოდ, ვიცით; დაგმორჩილდებით.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

დედოფალს ვეყმეთ, რა გზა გვაქვს რომ არ ვემორჩილნეთი მშვიდობით, ძმაო, ხელმწიფესთან წავალ და თუ გსურს, ვიკისრებ ყველას შენის განთავისუფლებისთვის, თუნდა ხელმწიფის ედვარდის ცოლს ჩემს დას ვუწოდებ. ვერ წარმოიდგენ, როგორ გულს მწყლავს ეს ძმათა მტრობა!

კ ლ ა რ ე ნ ს ი

გულისმომწყველელი არის სწორედ, ვინ მოიწონებს!

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

შენი ტყვეობა, დამიჯერე, დიდხანს არ გასტანს: ანუ დაგიხსნი, ან ციხეში ჩავჯდები მეცა შენის გულისთვის; მოომინება შემოიკრიბე.

კ ლ ა რ ე ნ ს ი

მეტი რა გზა მაქვს, არ ვითმინო! მშვიდობით, ძმაო! (გადიან კ ლ ა რ ე ნ ს ი, ბ რ ა კ ე ნ ბ ი უ რ ი და დ ა რ ა ჯ ე ბ ი).

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

დაადეგ მაგ გზას, სიდანაც შენ ვერ დაბრუნდები, საბრალო კლარენს, გულუბრყვილო! მე შენ მიყვარხარ ისე ძლიერ, რომ მალე შენს სულს ზეცას გავგზავნი, თუ ჩვენის ხელით მიგზავნილს ძღვენს არ იუარებს. — ეს ვინ მოდის აქ? ოჰ, ჰასტინგსი, ტყვე თავდახსნილი?

(შემოდის ჰასტინგსი).

ჰ ა ს ტ ი ნ გ ს ი

მოწყალე ბატონს ვუნატრი მე მშვიდობის დღესა.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

აგრეთვე შენცა, ლორდ კანცლერო. მადლობა ღმერთსა, რომ თავისუფალს ჰაერზედ ხარ. ვით აიტანე დაბატიმრება?

ჰასტინგსი

მოთმინებით, ბატონო ჩემო,
როგორც შეჰფერის პატიმართა. მაგრამ ღმერთსა ვთხოვ,
მაცოცხლოს კიდევ იმდენი, რომ ჩემის ტყვეობის
მიზეზთა მადლი გადაეუხადო.

გლოსტერი

სწორედ, უთუოდ.

კლარენსმაც უნდა გადაუხადოს: ის, ვინც შენ გიმტრო,
უმტრო იმასაც და ორივე იმან დაგვაბნათ.

ჰასტინგსი

ის არის ძნელი, რომ არწიენი დაუმწყვდევიათ,
ქორ-ძერანი კი თავისუფლად ასპარეზობენ.

გლოსტერი

გარედან რაღა ამბავია?

ჰასტინგსი

ისეთი ცული

არა ისმის რა იქიდან, ვით შინაობაში:
მეფე დასუსტდა, ავადმყოფობს, მოწყენით არის
და ექიმებიც მეტისმეტად შიშობენ მისთვის.

გლოსტერი

ყველასთვის ავი გასაგონი არის ეგ, მართლაც;
არა რიდობდა, თავის თავს არ უფრთხილდებოდა
და აი ლამის თავის სიცოცხლე მოიღმოს კიდევ.
ოჰ, ფრიად, ფრიად საწყენია! ლოგინად არის?

ჰასტინგსი

ღიად, ბატონო.

გლოსტერი

წადი მასთან, მეც ეხლავ მოვალ. —

(ჰასტინგსი გადის).

არ გადარჩება, იმედი მაქვს, მაგრამ კი უნდა
იცოცხლოს ვიდრე არ გაჰგზავნის გეორგსაც ცაში.
წავალ, რომ უფრო განვუმტკიცო კლარენსის მტრობა
სიცრუით მაგრად დაჰკედილი საბუთებითა;

და თუ ცუდად არ ჩამიარა ამ ღრმა ფიქრებმა,
მეორე დილა კლარენსს აღარ გაუთენდება.
მასუკან ღმერთმა მიიბაროს მეფე ედვარდი
და ეს ქვეყანა სანავარდოდ მე დამიტოვოს.
მაშინ ვარვიკის უმცროსს ქალზედ მე ჯვარს დავიწერ,—
რა ვუყოთ რომ მას დაეუხოცე მამა და ქმარი?
ამით არ ვუზღავ დანაშაულს იმ გოგუცუნას,
თუ მამობასაც და ქმრობასაც მე თვით გავუწევ?!
სიყვარული კი არ მაქვს, განზრახვა მაქვს მე
რამ საიდუმლო და მის შერთვით ამისრულდება,
მაგრამ რას ვჩინავ, ურემს ხარებს უკან რად ვუბამ!
კლარენს ჯერ სუნთქავს, ედვარდ მეფეც ცოცხალი არის,
როს გავისტუმრებ, მონაგები მაშინ ავნუსნო. (გაღის).

ს უ რ ა თ ი II

იგივე ქალაქი. მეორე ქუჩა.

(შემოაქვთ თავახდელ კუბოთი გვაში მეფის ჰანრი მეექვსისა. აზნაურნი
შუბ-ნაჯახებით გვერდით მოსდევენ. მათ შორის არის ტ რ ე ს ე ლ და
ბ ე რ კ ლ ე ი. ლ ე დ ი ა ნ ნ ა მგლოვიარე კუბოს მოსდევს).

ა ნ ნ ა

დაუშვით ძირსა ტვირთი ეგე პატიოსანი, —
არ ვიცი, კუბოს მდებარესა ეთქმის კი ასე! —
დამაცადეთ, რომ თავში ვიცი, ვიგლოვ-ვიტირო
სიკეთით სახსე ლანკასტერის უდროდ სიკვდილი.
(მზიდავნი კუბოს ძირს დასდგენ).

ოჰ, გაყინულო სახეე წმიდის ხელმწიფისაო!
შენ, მქრქალო ფერფლო ლანკასტერთა დიდის ოჯახის!
მეფეთა გვარში მჩქეფარ სისხლის ნაშთო უსისხლო!
მომეცი ნება, შენი ჩრდილი გამოვიწვიო,
გვემა-ტირილი მოვასმინო ბედკრულ ანნასი,
შენის ედვარდის მეუღლისა, შენის შვილისა,
იმისვე ხელით მკვდარის, ვინც შენ მოგილო ბოლო.
აი ამ სარკმელთ, სიდან შენი სიცოცხლე გაჰქრა,

ბალზამს ჩავანთხვე ჩემ ბედკრულ თვალთ გარდმომდინარსა,
თუმც რას გავხდები! ოჰ, წყეული იყოს ის ხელი,
რამაც დაგვხრიტა ასე მკაცრად. წყეული იყოს
ის გული, რაიც არ შეუდრკა ამ ბოროტებას.
წყეული იყოს სისხლი, რამაც სისხლით დაგცალა.
ვინც უბედურ გვყო შენის მოკვლით, იმის საზიზღ თავს
დეე დაატყდეს უარესი უბედურება,
ვიდრე გველთათვის, მოჩიელთა, ან ჯოჯო-ხელიკთა,
ან სხვა შხამიან ქვემძრომთათვის მემეტებოდეს.
და თუ როდისმე შევილის ყოლა ერგოს მას ხვედრად,
ეყოლოს იგი სახიჩარი, უდროდ შობილი,
რომ უბუნებო იმის საზარ სახის დანახვამ
თვით საკუთარი შეაძრწუნოს დედა-მშობელი,
და მთელს ჭილაგში დაამკვიდროს უბედურება.
ან თუ როდისმე ცოლი ჰყავდეს, თვის ქმრის სიკვდილით
გაუბედურდეს უარესად, ვადრე მე გავხდი
ჩემის ვაჟკაცის ქმრით და შენით ბედუქუღმართი. —
მოდით, წავიდეთ ჩერთხეისკენ მაგ ძვირფას ტვირთით,
წმიდა პავლედან რომ მიგვაქვს თან იქ დასამარხად,
და როდესაც კი იგრძნობთ რასმე დაღალულობას,
შევჩერდეთ და მე ცრემლს დავყარი მეფე პანრის გვამს.
(შხიდავნი კუბოს აიღებენ და მიდიან. — შემოდის გ ლ ო ს ტ ე რ ი).

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

თქვენ, ჰე, მზიდავნო, გაჩერდით და კუბო ძირს დადგით.

ა ნ ნ ა

რა შავ თვალთმაქცმა გამოიხმო ეს ტარტაროზი,
რომ ჩვენს საღმრთო წესს და ქველ საქმეს წინ დასდგომოდა?

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ძირს დაასვენეთ, თქვე ბრიყვებო, ცხედარი, თორემ,
წმიდა პავლეს მადლს ვფიცავ, ცხედრად გარდავქმნი ურჩსა.

ე რ თ ი ა ზ ნ ა უ რ ი

ბატონო ჩემო, კუბო მიგვაქვს, გთხოვთ, გზა გვიბოძოთ.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

უზრდელო ძაღლო, რომ გიბრძანებ, უნდა გაჩერდე.
იქით წაიღე შუბ-ნაჯახი, ჩემს მკერდს აშორე,

თორემ იმავე წმიდა პავლეს ვფიცავ, ჩემ ფეხთით
დაგამხობ, გავსრეს, შე მხეცო, მაგ სითამამისთვის.
(მზიდავნი კუბოს ძირს დასდგმენ).

ა ნ ნ ა

რაო, კანკალებთ? შეგეშინდათ? მაგრამ მაგისთვის
როგორ ვაგვიცხავთ! მოკვდავნი ხართ და მოკვდავთ თვალი
ეშმაკის ნახვას ვით აიტანს! იქით, გამშორდი!
შენ, საზიზღარო, ჯოჯოხეთის ხელისუფალო!
ეგ შენი ძალა მის სხეულზედ გასჭრიდა მხოლოდ,
სულზედ კი ხელი არა გაქვს-რა. წა, გაგვეცაღე!

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ტკბილო წმიდანო, ღვთის გულისთვის, ნუ ილანძლები!

ა ნ ნ ა

წუწკო სატანა, ღვთის გულისთვის, ნულარ გვაშფოთებ;
ლამის ქვეყანა ბედნიერი ჯოჯოხეთად ჰქმნა,
ავსო იგი წყევლა-ქოქვით, მწარე გოდებით!
თუ კი გაამებს შენთა საზიზღ საქმეთა ნახვა,
უყურე აი, ამ მაგალითს, შენს ნაჯალათევეს! —
ერთი შეჭხედეთ, ყმაწვილებო, პანრის ჭრილობათ
შეკრული პირი კვლავ დააღეს და კვლავ სისხლი სდით! —
ალისფრად იქეც, აჩონჩხილო უსახურობავ,
შენმა დანახვამ გამოურწყო აი, ეს სისხლი
ფუყე. გაყინულ, აღრევ სისხლით დაცლილ ძარღვთაგან.
შენმა ნაქმნარმა, უკაცურმა და უბუნებომ,
ეს სისხლის წარღვნა უბუნებო გამოიწვია! —
ამ სისხლის მქმნელო ღმერთო, შური აგე ამის მკვლელს!
ამ სისხლის მწოვო მიწავ, შური აგე ამის მკვლელს!
ან შენ ზეცაო, მკვლელს დაეც თავს მეხი მმუსრავი,
ან, დედამიწავ, შუა გასკდი, ცოცხლივ ჩაჰყლაპე
ისე, როგორც ამ კეთილ მეფის სისხლს ხარბადა სწოვ,
სისხლსა დანთხეულს ეშმაკთ-კერძის მარჯვენისაგან.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

კაცთმოყვარების კანონს რატომ არ მისდევ, ლედი,
რაიც კეთილით უხდის ბოროტს და ლოცვით წყევლას?

ა ნ ნ ა

ბილწო, შენ არ სდევ არც ღვთის კანონს და არც კაცისას;
თვით მხეცმაც იცის სიბრალული უმძვინვარესმა.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

მაშ თუ არ ვიცი სიბრალული, მხეციც არ მეტქმის.

ა ნ ნ ა

საოცარია, როცა მართალს ამბობს ეშმაკი.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ის კიდევ უფრო საოცარი არის, როდესაც
აგრე ჯავრობენ ანგელოზნი. მომეცი ნება,
ღვთიურად სრულო ქმნილებაო, როს გვექნება დრო,
ეგ ბრალდება მოვიშორო შენსა წინაშე.

ა ნ ნ ა

მომეცი ნება, კაცთ გამჯდარო ჭირო და სნებავ,
როს დრო გვექნება ამ შენს ურიცხვ ბოროტებისთვის
გწყევლო და გქოქვო, დაწყევლილო უიმისოდაც.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ენით უთქმელო შვენებაო, მომაპყარ ყური
მოთმინებითა, რომ შემინდო შენაცოდები.

ა ნ ნ ა

ვერ საფიქრელო საზიზღრებავ, არ გელირსება
შენ ეგ შენდობა, თუ წყეულს თავს არ ჩამოიღრჩობ.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

მაშინ ხომ ჩემს ბრალს აღნიშნავს ეგ განწირულება.

ა ნ ნ ა

განწირულება ემაგგვარი შეგინდობს მხოლოდ,
რაკი თვით შენვე ღირსეულად შურს აგებ შენს თავს
სხვების უღირსად, უსამართლოდ ხოცვა-ჟლეტისთვის.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

მე რომ ტყუილად მაბრალებდენ იმათ დახოცვას?

ა ნ ნ ა

ძაშინ მკვდარნიც არ იქნებიან... მაგრამ ისინი
მკვდარნი არიან შენის ხელით, სატანის მონავ!

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

მე შენი ქმარი არ მომიკლავს.

ა ნ ნ ა

მაშ ცოცხალია?

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

არა, მკვდარია, და მკვდარია ედვარდის ხელით.

ა ნ ნ ა

სტყუი, ყელ-ძაღლო. მარგარიტა დედოფალს თითონ
უნახავს, როგორ ასდიოდა მის სისხლის კვამლი
შენს მუხთალ მახვილს; მიგემიზნა თვით დედოფლისთვის
იგი მახვილი, მაგრამ შენს ძმებს ხელი აეკრათ.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

იმისმა ენამ მათი ბრალი მე დამაკისრა
და გამახელა უსამართლო ცილისწამებით.

ა ნ ნ ა

შენ გაახელა შენმა ჭკუამ ჩასისხლებულმა,
რასაც მუდამ ჟამს ხოცვა-ჟლეტა აქვს საზრუნავად.
აი ეს მეფე შენ არ მოჰკალ?

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

დაგეთანხმები.

ა ნ ნ ა

დამეთანხმები, ძღარბო! მაშ ღმერთს ვთხოვ დათანხმებას,
რომ საუკუნოდ ჩაგქოლოს მაგ ავკაცობისთვის.
ოჰ, იგი იყო მშვიდი, წყნარი, სათნოიანი!

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

მაშ უფრო კარგად შეეყრება ციურ მეფესა.

ა ნ ნ ა

ჰო, ის ცაშია, სად ვერა დროს შენ ვერ იქნები.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

მაშ მადლიერი უნდა იყოს, რომ იქ გავგზავნე,
რადგან ეკუთვნის ის ადგილი მიწაზედ მეტად.

ა ნ ნ ა

შენ კი არა რა არ გეკუთვნის ჯოჯოხეთს გარდა.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ერთს კუთვნილს კიდევ, თუ მომისმენ, დაგისახელებ.

ა ნ ნ ა

საპყრობილეს თუ?

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

შენსა საწოლს.

ა ნ ნ ა

მოუსვენრობამ

დაიღოს ბუდე საუკუნოდ, სადაც შენ წევხარ.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ვიდრე შენს გვერდით არ ვიწვები, აგრეც იქნება.

ა ნ ნ ა

მეც იმედი მაქვს.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ღიად, აგრე. — მიღედი ანნა,

დავენსნათ ესეთს ოხუნჯურად ჭკვის შეჭიდებას

და დალაგებით, წესიერად შევეუდგეთ ბაასს:

ამიხსენ, აბა, გასაკიცხი არ არის განა

ამსრულებელთან ერთად იგი, ვინც მიზეზია

ამ პლანტაგენეტთ, ეღვარდ, ჰანრის უღროოდ სიკვდილის?

ა ნ ნ ა

მიზეზიც იყავ, შე წყეულო, ამსრულებელიც.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

არა, მიზეზი იყო შენი შვენეირება,

შენი სიტურფე, ძილში რომ თავს დამტრიალებდა

და მაქეზებდა თუნდ მთელ ქვეყნის ამოსაქლებად.

ი ღობდ ერთ საათს მივეყრდნობოდი მაგ შენს ტკბილ გულსა:

სა

ა ნ ნ ა

ეგ რომ მჭეროდეს, კაცის მკვლელო, მაშინ ჩემს ლოყებს
ჩემივე ფრჩხილებით ჩამოვფხეკდი ამ შვენებასა.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ვერ აიტანდნენ ეს თვალნი მაგ შვენების კლებას;
ვერას ივნებდი, თუ კი გვერდით გეყოლებოდი.
როგორც ქვეყანა მთელი ხარობს მზის სინათლითა,
ისე მე ვხარობ მაგ შვენებით; ეგ არის ჩემი
დღეც და სიცოცხლეც.

ა ნ ნ ა

მწყვდიად ლამემ დღე დაგიბნელოს,
ჭირმა სიცოცხლე.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ორივ შენ ხარ, ტურფა ქმნილება,
თავს ნუ იწყევლი.

ა ნ ნ ა

ნეტა მართლა ორივე ვიყო,
ამოვიყარო შენზედ ჯავრი.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ეგ უბუნებო

მტრობაა მხოლოდ, შენს არშიყზედ რომ ჯავრსა ყრილობ.

ა ნ ნ ა

არა, ეს მტრობა ღირსია და სამართლიანი,
რაკი ჯავრს ვიყრი იმაზედ, ვინც ქმარი მომიკლა.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ვინც შენ წაგართვა ქმარი, ლედი, ეს იმისთვის ჰქმნა,
რომ დაგეხმაროს და უმჯობესს შეგყაროს მალე.

ა ნ ნ ა

მის უმჯობესი ამ მიწაზედ არა დადის-რა!

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

არც ისეთი, ვისაც მასზედ მეტად უყვარხარ.

ანნა

დამისახელე.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი
პლანტაგენეტ.

ანნა

აკი ის იყო

პლანტაგენეტი.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი
იგივეა შთამომავლობა,
მაგრამ ამისი ბუნება მას წარემატება.

ანნა

აბა სად არის?

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

აი, აქა.

(ანნა შეაფურთხებს)

რისთვის მაფურთხებ?

ანნა

ნეტა ეგ ნერწყვი შენთვის გესლად გადაიქცეოდეს.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

მაგ გვარი ტკბილი სათავე ჯერ გესლს არ ჰქონია.

ანნა

ჯერ შენისთანა საზიზღ ჯოჯოს არ მოხვედრია
გესლის სიბილწე. გამეცალე, თვალთ ნუ მიწამლა!

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

არა, შენთა თვალთ მომიწამლეს მე ეს თვალები.

ანნა

ნეტა ასპიტად იქცენენ მართლა, რომ ხედვით მოგკლა.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ნეტავი აგრე, მოვკვდებოდი ერთბაშად მაინც!
ეხლა კი მკლავენ სიკვდილითა სულისჩამდგმელით.
შენთა თვალთ ჩემებს გამოსწურეს მლაშე ცრემლები,
აჰბარგეს მათდა სამარცხვინოდ ბავშვის ბარგითა,

აპბარგეს-მეთქი ეს თვალეზი, რომელთ არას დროს
შებრალებიასა ცრემლი არსად გადმოუგდიათ:
არც მაშინ, როცა მამაჩემი იორკ და ედვარდ
ატირდნენ, რაკი მოისმინეს საწყალობელი
კენესა რუტლანდის, შავ კლიფორდის ხმლით დაჭრილისა;
არც მაშინ, როცა მამაშენი, ომში გაწვრთნილი,
სიკვდილის ამბავს მოგვითხრობდა მამიჩემისას
და გულჩვილ ბავშვის მსგავსად ოცკერ მაინც შეჩერდა,
რომ დაეშვიდა გული მწარედ აჩუყებული;
როცა გარს-მდგონნი, წინის წყალით დამბალ ხეთ მზგავსად
ლოყებზედ ცრემლებს იპტებდნენ, იმ შავ დროსაც კი
ეს მხნე თვალეზი ცრემლამდე არ ღამმციტებია.
ამ მწუხარებამ რაც ვერ უყო, იგი ჰქმნა შენმა
შვენიერებამ და ტირილით ლამის დავბრამადე.
მე ჟერ არა დროს არაფერი არ მითხოვნია
არც მეგობრისთვის, არც მტრისათვის; არ არის ჩვეულ
ეს ჩემო ენა ალერსიან და ტკბილს ლაპარაკს;
მაგრამ ეხლა კი, რაკი მწადის შენ გმფლობელობდე,
ამაყი გული ჩემი ითხოვს, ენას აქეზებს.

(ლედი ანნა ზიზლით შეჰყურებს).

ნუ, ნუ ასწავლი მაგ შენს ტუჩებს ზიზლით ყურებას,
ეგ შექმნილია კოცნისთვის, და არა მტრობისთვის.
თუ შენს შურიანს გულს შენდობა არ შეუძლიან,
აჰა, ხელთ გაძლევე ამ პირ-ბასრ ხმალს და გთხოვე ჩააგო
ამ ჩემს შენდამი ერთგულ მკერდში, ვიდრე ეს სული
არ ამოხდება, რაკი თავის ღმერთად გასახავს შენ.
აი, ეს გული, სიკვდილს ელის გაშიშვლებული;
მუხლმოდრეკითა გვედრები რომ მომისწრაფო.

(აძლევს ხმალს, მუხლს მოიდრეკს და გულს იშიშვლებს).

ნულარ აყოვნებ, მე ვარ მკვლელი მეფე ჰანრისა, —

(ლედი ანნა ხმალს გულზედ მიადებს).

და ეგ სიკვდილი ჩამაგონა შენმა შეენებამ.

(ლედი ანნა ხმალს ძირს დაუშვებს).

აბა, აჩქარდი, მე მოვკალი ჰაბუკი ედვარდ, —

(ლედი ანნა ხმალს კიდევ გულზედ მიადებს).

მაგრამ ეგ არის ბრალი შენის ციურ სახისა.

(ლედი ანნა ხმალს ძირს დაადებს).

აიღე ხმალი, ან მე მკვდრეთით ზე-აღმადგინე.

ა ნ ნ ა

ადექ, თვალთმაქცო, თუმცა მწადის შენი სიკვდილი,
მაგრამ მე მაინც ვერ ვიკისრებ ჯალათად ყოფნას.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

მაშ მითხარ, თავი მოიკალ-თქო, და შეც მზადა ვარ.
(ადგეხ და ხაალს აიღებს).

ა ნ ნ ა

წელანვე გითხარ.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

გულმოსული იყავი მაშინ.

სთქვი ერთხელ კიდეც და რა წამს მაგ სიტყვას წარმოსთქვამ,
ეს ხელი, რამაც საყვარელი მოგიკლა შენი
შენდა უზომო სიყვარულით, მოჰკლავს კვალდაც
შენს უფრო ერთგულს საყვარელს იმ სიყვარულითვე.
თავი მიზეზი შენ იქნები ორივე სიკვდილის.

ა ნ ნ ა

ოჰ, ნეტავი შენს გულს ვიცნობდე.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

მის გამომთქმელი

ჩემი ენაა.

ა ნ ნ ა

ასე ვგონებ, ორნივე ცრუობენ

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

არსად ყოფილა, სჩანს, სიმართლე.

ა ნ ნ ა

კარგია, კარგი.

ხმალი ჩააგე.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

მაშ დავმშვიდდე? შემატყობინე

ა ნ ნ ა

ცრე შეიტყობ.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი
შემიძლია იმედით ვიყო?
ა ნ ნ ა

იმედის ნება ყველასა აქვს.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი
გთხოვ, ეს ბეჭედი

მიიღო ჩემგან.

ა ნ ნ ა

მივიღებ, თუმც არ გიმაგივრებ.
(ლ ე დ ი ა ნ ნ ა ბეჭელს გაიკეთებს).

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ჰხედავ, გარს როგორ შემოეწყო თითს ეგ ბეჭედი;
ჩემი ბედკრული გულიც ეგრე მოთავსებულ
არის შენს მკერდში. ორივე იძღვნე, ორივე შენია.
თუ ნებას მისცემ შენს საბრალო და ერთგულ მონას,
რომ ერთი თხოვნა კვლავ გაბედოს, მაშინ მოწყალედ
საუკუნობით დაუმკვიდრებ ბედნიერებას.

ა ნ ნ ა

რა თხოვნა არის?

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

რომ ეს გლოვა მას დაანებო,
ვისაც მიზეზი უმეტესი აქვს გლოვისათვის,
შენ კი წახვიდე ნებიერად კროსბის მოედანს.
რაკი ჩერთზეის მონასტერში დიდებულ მეფეს
დავასაფლავებ დიდებულად და მის სამარეს
სინანულისა ცრემლით მოვრწყავ, მეც იქ გაეჩნდები,
რომ უმდაბლესად თაყვანი გცე. შესრულებას გთხოვ
ამ ვედრებისას საიდუმლო მიზეზთა გამო.

ა ნ ნ ა

ძალიან კარგი; ვხარობ კიდევ, რომ სინანულის
გზას დასდგომიხარ; აბა, მოდით, ტრესელ, ბერკლეი.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

მითხარ: „მშვიდობით!“

ჯერ მაგის თქმის ღირსი არა ხარ;
მაგრამ რადგან შენ თვით მასწავლი პირფერობასა,
წარმოიდგინე, ვითომ მითქვამს.

(გაღიან ლ ე დ ი ა ნ ნ ა, ტ რ ე ს ე ლ და ბ ე რ კ ლ ე ი).

გ ლ ო ს ტ ე რ ი
ყმაწვილებო, თქვენ

კუბო წაიღეთ.

ა ზ ნ ა უ რ ი
სად გვიბრძანებთ, ბატონო ჩვენო,
ჩერთხეისაკენ?

გ ლ ო ს ტ ე რ ი
არა, ვაიტ-ფრაიარისკენ.

და მომიცადეთ, მეც იქ მოვალ. —

(გაღიან ყველანი, გ ლ ო ს ტ ე რ ს გარდა).

გაგიგონიათ??

უარშიყნია ქალთან ასე, ვისმე, როდისმე?
ვისმე, როდისმე მოუხიბლავს ამ გზით მის გული?
ამას ხელთ ვიგდებ, მაგრამ დიდხანს არ ვიყოლიებ.
ქმარი და მამა მოვუკალ მე და უაღრესის
სიძულილის წილ შევითვისე, შევიტრფიალე.
შევიტრფიალე, როს ენიდან წყევლა სცვიოდა
და თვალში ცრემლის გუბე ედგა; და როცა იქვე
მის მძულვარებას სისხლიანი გვამი მოწმობდა,
საბუთად ჰქონდა ყოველივე ეს დაბრკოლება,
თვის სინიდისი, თითონ ღმერთიც ეხმარებოდა,
და მეკი არვინ არა მყვანდა ხელის შვემწყობი,
თუ არ სატანა და ცბიერი, პირმოთნე სახე.
ქვეყნიერება მთელი იქა, აქ — არაფერი!
ჰმ, ჰმ!

და მაინც კიდევ გავიმარჯვე. გადაავიწყდა
ასე უეცრად პრინცი ეღვარდ, ვაჟკაცი ქმარი,
სამისთვის წინად გულმოსულმა ტიუქსბერიში
მე რომ მოვუკალ? მისს უკეთესს არა რასა შობს
ეს დედამიწა: სრული იყო ის ყოვლის ნიჭით,

ბუნებისაგან უხვობის დროს ქმნილი, ჭკვიანი,
 ნამდვილად ღირსი მეფობისა, მხნე, ახალგაზრდა.
 და მაინც კიდევ არა ზარობს მომაპყრას თვალი
 მე, რომელმაც მის საყვარელს ქმარს გაუუნადგურე,
 მოვუსპე ოქროს გაზაფხული და თვითონ ეგე
 თვის ქვეშაგებში უნუგეშო ქვრივად დატოვე;
 მე, რომელიც მთლად ვერ ვუდრი თვით ნახევარ-ედვარდს,
 მე, კოჭლს, სახიჩარს! ნაძლევისა ვლებ მთელ ჩემ სამთავროს
 თუნდ გლახის გროშთან, რომ არ ვცნობდი თითონვე ჩემს თავს:
 თუმც მე ვერ ვხედავ, მაგრამ იგი ჰხედავს, ეტყობა,
 რომ ვაჟკაცი ვარ მოსაწონი, თვალად-ტანადი.
 წავლ, ცოტა ფულს დავხარჯავ და სარკეს ვიყიდი
 და ერთი ოცს, ან ორმოცს თერძსაც დავიჭირავებ,
 რომ შეიგნონ, თუ რა სამოსი დამიშვენებს ტანს.
 რაკი წყალობის თვალთ მევე ჩემს თავს შევხედე,
 განსამტკიცებლად ცოტა ხარჯს ნუ მოვერიდები.
 მაგრამ ჯერ ერთი ის ბატონი მიწაში ჩავფლათ
 და მერე ოხვრით დავბრუნდები ჩემს საყვარელთან.
 სარკის ყიდვამდე, ბრწყინვალე მშვევ, გამოანათე,
 რომ სიარულის დროს ჩემს აჩრდილს მაინც ვუყურო.

ს უ რ ა თ ი III

იგივე ქალაქი. ოთახი სასახლეში.

(შემოდინან ელისაზედ დედოფალი, რივერს და გრეი).

რ ი ვ ე რ ს ი

მოთმენით იყავ, დაო, მათი დიდებულება
 განიკურნება სრულად მალე, უეჭველია.

გ რ ე ი

რომ მოუსვენრობ, ეგ იმისთვის უფრო ცუდია;
 ღვთის გულისათვის ჩაისანე მტკიცე იმედი
 და მხიარულის ლაპარაკით ასიამოვნე.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი
რომ აღარ მყავდეს, ვინ იცის, რა დამემართება!

რ ი ვ ე რ ს ი

ის, რომ ეგეთს ქმარს განშორდები, სხვა არაფერი.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი
ეგ განშორება არა კმარა უბედურებად!

გ რ ე ი

თუნდ რომ დაქვრივდი, კარგი შვილი მოგცა შენ ღმერთმა
აკი ნუგეშად.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

იგი ჯერედ ყმაწვილი არის
და რიჩარდ გლოსტერს მიანდეს სრულწლოვანებამდე.
იმ კაცს მეც ვძულვარ და თქვენგანიც არავინ უყვარს.

რ ი ვ ე რ ს ი

განა გადაწყდა, რომ მფარველად ის ინიშნება?

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

ეგრე აქვთ აზრად, თუმც სრულად არ გადაწყვეტილა,
და თუ ხელმწიფეს რამ აუტყდა, ეგრეც იქნება.
(შემოდინ ბუკინგამი და სტენლი).

გ რ ე ი

აგერ მთავარი ბუკინგამ და სტენლი მოდიან.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

მშვიდობის დილას ვუნატრი თქვენს დიდებულებას.

ს ტ ე ნ ლ ი

ღმერთმა გამყოფოთ მხიარულად უწინდელეებრივ.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

მე არა ვგონებ, ლორდო სტენლი, შენს კეთილ სურვილს
გრაფის მეუღლემ რიჩმონდისამ ამინ დაურთოს;
მაგრამ თუმცა დღეს ცოლად გყავს ის ჩემი მოძულე,
მაინც დარწმუნდი, ლორდო სტენლი, მე არა მძაგხარ
და იმის ამაყს თავხედობას შენ არ მოგკითხავ.

ს ტ ე ნ ლ ი

გთხოვთ, დედოფალო, არ ერწმუნოთ ყოველ იმ ცილსა, რასაც შურითა ავრცელებენ ჩემს მეუღლეზედ; და თუ მართალი რამ აღმოჩნდა, ის მიაჩემეთ იმის სისუსტეს, სწეულების და ბოღმის ნაყოფს და არა ბოროტს ფესვგამდგარსა.

რ ი ვ ე რ ს ი

ბატონო სტენლი,
ნახეთ თუ არა დღეს ხელმწიფე?

ს ტ ე ნ ლ ი

ეს არის ეხლა
მე და ბუკინგამ ვახლდით იმათ დიდებულებას.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი
იმედი არის მორჩენისა, როგორ შეატყუეთ?

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

დიდი იმედი, მხიარულად ბრძანდებოდა დღეს. *

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი
ღმერთმა სიკეთე მიანიჭოს. ელაპარაკეთ?

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

დიდ, ბატონო. მას ნებავეს, რომ მთავარი გლოსტერ და თქვენი ძმები შეარიგოს ერთმანეთთანა; სურს, უკანასკნელთ დაუზავოს ლორდი კანცლერიც. ამ საქმისათვის მათ თავისთან იბარებს ყველას.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი
ნეტავი ეგრე, მაგრამ ვიცი, ეგ არ მოხდება,
და ვაი, თუ ძირს დაგვაქანოს აწ ბედის ჩარხმა.

(შემოღიან გ ლ ო ს ტ ე რ ი. ჰ ა ს ტ ი ნ გ ს და დ ო რ ს ე ტ.)

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

მათ ჩემი ვნება უნდათ, მაგრამ ვერ მოვლენ ჩემთან! აბა, გამოჩნდნენ, ხელმწიფესთან რომ მახეზღებენ, — გულჩახვეული არის და ჩვენ არ ვუყვარვართო.

ვინც კი ხელმწიფეს ყურს აწვეთებს ამ შფოთის ხმებსა,
მენდეთ, მისდამი ერთგულებას ვერ დაიკვებებს.
რაკი პირმოთნედ ლაპარაკი არ შემოძლიან,
არ შემოძლიან მოქარგულის ენით ლაქუცი,
პირში ღიმილი, ფრანგთა წესით დაბლა თავდახრა
და სხვა ამ გვარი პრანჭვა-გრება მაიმუნური, —
მტერი ვყოფილვარ მოძულე და გულჩახვეული!
მაშ გულუბრყვილო, უბრალო კაცს არ ეცხოვრება!
მაშინვე უნდა შური აგონ ამ გულმართლობას
ყალბმა, ფარჩებში გახვეულმა გლეხუჭაებმა.

რიგერსი

რომელს უბრძანებთ მაგას, თქვენო უმაღლესობავ?

გლოსტერი

შენ, შენ გიბრძანებ, უმაღლესო, უპატიოსნო!
მითხარ, როდის რა დაგიშავე, როდის გაგინე?
ან შენ, ან შენა? ან სხვა ვინმე თქვენი ჯილაგი?!
ჭარბა წაგიღოთ ყველა ერთად! ჩემს ხელმწიფესა, —
ღმერთმა ამყოფოს იგი უკეთ, ვიდრე ეს თქვენ გსურთ, —
ამოსუნთქვასაც აღარ აცლით მშვიდობიანად,
მწარედ აშფოთებთ და აღელვებთ ურცხვ საჩივრებით.

ელისაბედ დედოფალი

შენ სცდები, გლოსტერ, თავის ნებით ისურვა მეფემ
ეგე და არა სხვის ვისიმე ჩაგონებითა.
თვით ჰხედავს იგი და ატყობს შენს ყოფაქცევასა,
რომ გულში მტრობა გიძევს ჩემი, ჩემის შვილების,
ჩემის ძმებისა და ამისთვის თუ დაგიბარათ,
რათა მიზეზი გამოგკითხოთ და მოსპოს იგი.

გლოსტერი

ველარას ვიტყვი, ეს ქვეყანა გაუკუღმართდა
და სად არწივნი ვერა ბედვენ დასხდომასაც კი,
იქ ჭინჭრაქები ნავარდობენ; სად წუწკნი გლეხნი
გააზნაურდნენ, დიდებულნი იქ გლეხდებიან.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი
გვაკმარე, ჩემო მაზლო გლოსტერ, მე ვხედავ კარგად,
ზე ამალღება გწყინს ჩემი და ჩემიანების.
ღმერთმა ნუ ჰქნას, რომ შენი თავი დაგვჭირდეს სადმე.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ჯერ ღმერთი ისე აწყობს საქმეს, რომ შენ გვჭირდები;
შენის ცდით ჩემი ძმა ციხეში ჩამწყვდეულია,
მე მფარველობა ამყარეს და დიდებულთ გვარებს
უღირსად სჯიან, ამცირებენ. კიდევ რას ვხედავ!
ჯილდოს ჯილდოზედ და დიდ გვარსაც აძლევენ იმათ,
რომელნიც სწორედ ორის დღის წინ ყველანი ერთად
ერთ კეთილშობლად არა ღირდენ!

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

ვფიცავ მის სახელს,

ვინც მომაშორა ჩემს უწინდელს კმაყოფილებას
და ამიყვანა ამ სიმაღლეს ზრუნვით დაფენილს,
რომ ჩემს დღეში არ წამეჭებოს ჩემი ხელმწიფე
მთავარ კლარენსის წინააღმდეგ. პირიქით, მევე
ვიყავ ერთგული მის მოსარჩლე. მილორდ, მეტისმეტს
შეუტრაცხებას მაყენებ მე სამარცხვინოსა,
რაკი ტყუილად მამბრალე მამ უღირსს საქციელს.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

მაშ ამ ბოლო დროს ლორდ ჰასტინგს რომ ციხეში ჩასვეს,
ამასაც იტყვი, არ არისო ეგ ჩემი ბრალი!

რ ი ვ ე რ ს ი

ღიადაც იტყვის, რადგან მართლაც, ბატონო ჩემო

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ღიადაც იტყვის, ლორდო რივერს, ეგ ვინ არ იცის!
მაგას მეტის თქმაც და ქმნაც როდი გაუჭირდება;
ისიც ძალუძს, რომ წინ წავწიოს, ზე ავამაღლოს,
თვითონ კი განზედ გადგეს, და ეს უხვი წყალობა
შენს დიდ სამსახურს მიაწეროს და შენს ღირსებას.
მითხარი, რა არ შეუძლიან? უღელში გაბმაც
მაგის ხელთაა!

რ ი ვ ე რ ს ი

როგორ, ვისი უღელში გაბმა?

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

როგორ და ვისი?! თუნდ ხელმწიფეს შეიუღლებს ეგ,
მერე შევნიერს, წარმოსადეგს ახალგაზრდასა!
ბეზიათქვენის საქმროს, ვგონებ, ეს ცოტათი სჯობს.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

დიდი ხანია, მილორდ გლოსტერ, რაც ასე ვიტან
შენს მკვანხე-მკვანხე საყვედურებს, მწარე დაცინვას.
ფფიცავ, ხელმწიფეს ყოველიფერს შევატყობინებ,
როგორ თავხედად მაყენებენ შეურაცხებას.
დიდ დედოფლობას მიჯობს ყოფნა უბრალო გოგოდ,
თუ არ ავცდები ამ კიცხვას და აცად ხსენებას.
(შემოდის მარგარიტა დედოფალი და უკან დადგება).

მცირედ მახარებს მე ინგლისის დედოფლად ყოფნა!

მ ა რ გ ა რ ი ტ ა (იქით)

ღმერთს ვთხოვ ეგ მცირე კიდევ უფრო შეგმცირებოდეს!
ჩემი წარმტაცე შენ ღირსება, ტახტი, სამეფო.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

მაგით მაშინებ, ხელმწიფესთან დაგაბეზლებო!
თუ ღმერთი გრწამდეს, ნუ დამზოგავ, ყველა უთხარი
და მე ჩემს ნათქვამს მის წინაშეც გავიმეორებ;
დეე ამისთვის თავი მიკრან თუნდ ტოუერში,
ღრო არის თქმისა, ჩემი ღვაწლი მთლად მიაგიწყდათ.

მ ა რ გ ა რ ი ტ ა (იქით)

ოჰ, შე სატანა, შენი ღვაწლი მე კარგად მახსოვს:
ქმარი მომიკალ ჩემი, ჰანრი, შენ ტოუერში,
ტიუქსბერიში ჩემი შვილი, საბრალო ეღვარდ.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ვიდრემდე შენ და შენი ქმარი გამეფდებოდით,
მის მძიმე საქმეთ მე ვზიდავდი ბარგის ცხენივით,
ბლუჯ-ბლუჯად ვგლეჯდი მიწიდან მის ამაყ მოცილებთ

და მომხრეებზედ ჯილდოს ვფენდი; ვღვრიდი ჩემს სისხლსა,
რომ მის სისხლისთვის მიმენიჭა მეფის ღირსება.

მ ა რ გ ა რ ი ტ ა (იქით)

სხვა სისხლსაც ღვრიდი, ორთავ სისხლზედ ბევრად უკეთესს!

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

თქვენ კი ამ დროსა, შენ და შენი მეუღლე გრეი
ლანკასტერთ სახლის განდიდებას სცდილობდით ჩუმად, —
შენცა, რივერსო, — შენი ქმარი არი იყო განა,
წმიდა ალბანთან ბრძოლის დროს რომ მოჰკლეს ვით მომხრე
მარგარიტასი? თუ არ გახსოვთ, მე გაგახსენებთ,
ან რა იყავით დღემდის თქვენა, ან დღეს რანი ხართ,
და მე რა ვიყავ, ან დღეს რა ვარ.

მ ა რ გ ა რ ი ტ ა (იქით)

მუდამ ყოფილხარ

შენ საზიზღარი კაცისმკვლელი და ის ხარ დღესაც.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

კლარენსმა კიდევ საბრალომ თვის სიმამრი ვარვიკ
უარჰყო, ფიციც კი გასტეხა... ღმერთო, შეუენდე!

მ ა რ გ ა რ ი ტ ა (იქით)

ოჰ, ღმერთმა ჰკითხოს!

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

იმისთვის, რომ ბრძოლის დროს ედვარდს
დახმარებოდა ტახტის შოვნას: მერე იმ ბედკარულს
ამ შრომის ჯილდოდ ციხე ერგო. ნეტავი ღმერთსა
მოეცა ჩემთვის კაჟის გული, ედვარდის მზგავსი,
ან ის შეექმნა ჩემებრ ჩჩვილის შემბრალე გულით.
ესე ბავშვური გულნაზობა მე არას მარგებს
ამ ქვეყანაში!

მ ა რ გ ა რ ი ტ ა (იქით)

მაშ ჯოჯოხეთს ჩადი, შე ბილწო,
იქ იპარპაშე, ტარტაროზო, იქ იხელმწიფე.

რ ი ვ ე რ ს ი

ბატონო გლოსტერი, იმ არეულ დრო-ყამს, რომელსაც

თქვენ აქ ახსენებთ ჩვენის მტრობის დასამტკიცებლად,
ჩვენ ვმორჩილებდით ჩვენს ხელმწიფეს კანონიერსა.
თქვენც რომ ხელმწიფედ გყავდეთ, ეგრე გემორჩილებით.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ხელმწიფედ გყავდეთ! მე ეგ ფიქრი ღმერთმა მაშოროს,
უბრალო მუწად ყოფნას ვარჩევ!

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

აი, ხომ ამბობ

არ ვისურვებო ხელმწიფებას, რადგან არ ელი
შენ არავითარ სიხარულსა; ეგრედ განსაჯე,
რომ მეც სიხარულს არასა ვგრძნობ, თუმც კი ვდედოფლობ.

მ ა რ გ ა რ ი ტ ა (იქით)

მართლაც სიხარულს დედოფალი მოკლებულია.
დედოფალი მე, მარტო მე ვარ, გაუხარელი;
ვეღარ ავიტან ამ დამალვას. —

(წინ წამოდგება)

ჰეი, მისმინეთ,

წაკიდებულნო მეკობრენო, ერთმანეთს რომ სწეწთ:
და იყოფთ ჩემგან ნაცარცე-ნავლეჯს. რად არ კანკალებთ
ჩემს დანახვაზედ? თუ თავს არ ჰხრით თქვენ ჩემს წინაშე,
ვით ქვეშევრდომნი დედოფალთან, მაშინ ვით ურჩნი
უნდა შიშითა ჰკრთოდეთ, რომ მე ტახტი წამართვით! —
ბილწო მთავარო, რად მიბრუნდი?

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

აქ რისთვის მოხველ,

შე დაღმეჯილო კუდიანო? რა გინდა ჩემგან?

მ ა რ გ ა რ ი ტ ა

მინდა, გიჩვენო ჩრდილი შენის ბოროტ საქმისა,
ვიდრე აქედან წახვალ საღმე.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

შენ განდევნილი

იყავი, ვგონებ. დაბრუნებულს სიკვდილი გელის.

მ ა რ გ ა რ ი ტ ა

მე განდევნილი ვარ დიალაც, მაგრამ სასჯელი

ჩემის განდევნით ატანილი მეტობს იმ ტანჯვას,
რაც აქ მელის, თვით სიკვდილსაც. ქმარი და შვილი
გმართებს შენ ჩემი, შენ — სამეფო, და თქვენ ყოველთ
ქვეშევრდომლობა ჯეროვანი, საპართლისამებრ
ეს მწუხარება ჩემი უნდა თქვენ გეკუთვნოდეთ,
და მე სიამე ეგე, თქვენგან დაჩემებულნი.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

როგორც დაგწყევლა მანაჩემმა დიდსულოვანმა,
როს მტერთა მზარავს თავს ადგამდი ქალაქის გვირგვინს
და თვალთ რუსაებრ ცრემლს სირცხვილით ანთხევიანბდი,
როცა აძლევდი მოსაწმენდად კილვა-დაცინვით
ლამაზ რუტლანდის წმინდა სისხლში ამოვლებულს მკვარს,
რაც წყევლა პირით ამოხდა მას სულგამწარებულს,
თავს დაგატყდა შენ და ასრულდა დღეს ყოველივე.
ღმერთი სჯის მაგ შენს ბოროტ საქმეს და არა ჩვენა.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

უბრალოთ ჯავრის ამომყრელი მართლაც ღმერთია.

ჰ ა ს ტ ი ნ გ ს ი

იმ ბავშვის მოკვლა სწორედ მხეცთა საფერი იყო;
არ გაგონილა ჯერ ისეთი უწყალო საქმე!

რ ი ვ ე რ ს ი

მტარვალეზმაც კი, როს გაიგეს, მწარედ სტიროდნენ.

დ ო რ ს ე ტ ი

ყველას პირზედ ეს ეკერა, რომ გადახდებათო.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

ნორტუშებერლანდმაც ცრემლი ღვარა მის დანახვაზედ.

მ ა რ გ ა რ ი ტ ა

თქვენ ჩემს მოსვლამდე ერთმანეთსა ყელში სწვდებოდით
და გამოფათრვას უქადიდით; ეხლა რა ნახეთ,
რომ დაზავდით და მომცვივდით მე ეგრე მძვინვარედ?
განა ზეცაში ის ძალა აქვს იორკთა წყევლას,
რომ იმ ჭყინტლ ბავშვსა ანაცვალოს ჰანრის სიკვდილიც,

სიკვდილი ჩემის საყვარელის შვილის ედვარდის,
სამეფო ტახტი და ეს მწარე განდევნა ჩემი?
განა კი ჰაერს აპობს წყევლა და ცაში ადის?
მაშ ჩემ სწრაფ წყევლაჲ ვზა მიეციოთ, სქელნი: ღრუბელნი:
დე, გარყენილებამ, თუ ომმა ვერ, მოგიდმოთ მეფე:
როგორც დახოცეს ჩემნი მაგის გამეფებისთვის!
მოგიკვდეს შენი შვილი ედვარდ, უელსის: პრინცი
უელსის პრინცად ნამყოფ ჩემის ედვარდის ბაღლად
ნაძალადევიად ჩვილ სიყრმეში იმაჲ სიკვდილით.
შენ კი იცოცხლო, დედოფალო, უნაგდიდებოდ
ქვედაბოზილმა, როგორც ვცოცხლობ მე, უბედური.
იცოცხლო-მეთქი დიდხანს შენთა შვილთა სატირლად
და სხვას ჰხედავდე ყოველ შენის უფლებით შემკულს,
როგორც მე გხედავ შენ გახვეულს: ჩემს დიდებაში.
სიკვდილის წინად ბევრად ადრე მოგესპოა დღენი
სიხარულისა და მწარე ჟამი განოვლის შემდეგ
მოკვდი უძეოდ, უქმროდ: ტახტით გადმოგდებული! —
რივერს და დორსეტ, თქვენც მოწამედ იყავით მაშინ,
შენცა, ლორდ ჰასტინგს, როცა ხანჯლით შვილი მომიკლეს, —
ნუ გელირსოთ თქვენ ნურც ერთს: თქვენის დღითა სიკვდილი
და ულოდნელად მოგიკვეთოთ ღმერთმა სიცოცხლე.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

მორჩი მავ ჯადოს, კუდიანო, წუწკო ბებერო!

მ ა რ გ ა რ ი ტ ა

გინდა გადამრჩე? აქ გაჩერდი, ძაღლო, მისმინე.
თუ ზეცას ჰირი რამ საზარო აქვს მიმალული,
რაიც კი ჩემგან ნანატრს შენთვის აღემატება,
დე, ჰქონდეს, ვიდრე მომწიფდება შენი ცოდვები
და მაშინ უტბად რისხვა-გრგვინვით თავს დაგატეხოს
შენ, ამ საბრალო, მშვიდის ქვეყნის აღმშფოთებელი!
სინიღისისა მატლმა გიღრღნას მუდამ ეგ სული,
შენთა მეგობართ მუხანათად სახავდე მუდამ
და მუხანათნი კი მიგაჩნდეს ტკბილ მეგობრებად.
ნუ მოეკაროს მავ წყეულ თვალთ ნურა დროს ძილი,
თუ არ იმისთვის, რომ სიზმარმა რამ საზარელმა

უსახურ ეშმაკთ სამყოფთ ნახვით შიშში ვაგზვიოს.
ოჰ, ტარტაროზის კერძო ღორი, მუცლით ნასხლეთო
შენ, რომელსაცა დაგაჭდევეს შობის დროს დამლა,
როგორც ბუნების მონას და წილს ჯოჯონეთისას;
შენ, დედიშენის ორსულობის ცილისწამება,
მაშიშენისა სამარცხენო შთამომავალო,
პათიოსნების დალეკილო, ნაგლეჯ-ნაფლეთო,
ყოვლად საზიზლო...

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

მარგარიტა.

ნ ა რ გ ა რ ი ტ ა

რიჩარდ!

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

რა გინდა?

მ ა რ გ ა რ ი ტ ა

მე შენ არ გიხმობ.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

უკაცრავად, ისე მეგონა,
რომ მაგ უწმაწურ სახელებით მე მიწოდებდი.

მ ა რ გ ა რ ი ტ ა

შენ გიწოდებდი, მაგრამ პასუხს როდი ველოდი.
აღარ დამაცდი, მოვადევნო ამ წყევლას ბოლო?

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

აკი ნე ბოლო მოვადევნე, ვთქვი: „მარგარიტა“.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

მაშ შენი წყევლა ისევ შენვე დაგიბრუნდება.

მ ა რ გ ა რ ი ტ ა

ოჰ, შე საბრალო დედოფალავ, ჩემის დიდების
ფუყე აჩრდილო! რისთვის უფენ გზაზედ წინ შაქარს
მაგ სქელმუცელა ობობასა. რომელიც თავის
მოწამლულ ქსელში გხვევს და გაბავს? უჭკვო, სულელიო!
დანას შენთვისვე ილეს; ერთ დროს მომიწოდებ მე,

ერთად ვწყევლოთო ეს გომბეშო კუზ-ბესლიანი.

პ ა ს ტ ი ნ გ ს ი

ცრულ მაყბედარო დედაკაცო, ეგეთ ცოფიანს
წყევლას დაეხსენ, რომ მოთმენით გამოსულგებმა
არა გაენოთ-რა.

მ ა რ გ ა რ ი ტ ა

თქვენ მომისპეთ თავლაფდასხმულნო
მე მოთმინება.

რ ი ვ ე რ ს ი

რომ ერთგული გყავდეს შენ ვინმე,
ჩაგაგონებდა, გასმენდა შენს მოვალეობას.

მ ა რ გ ა რ ი ტ ა

მაშ მიერთგულეთ, შეასრულეთ თქვენი ჩემდამი
მოვალეობა; ჩამაგონეთ, ვით გიდედოფლოთ
და თქვენც თქვენს ვალსა ნუ უმტყუნებთ ქვეშევრდომულსა.

დ ო რ ს ე ტ ი

ნულარას ეტყვიო, ავად არის სამთვარიოთი.

მ ა რ გ ა რ ი ტ ა

ბრიყვო მარკიზო, ხმა გაჰკმინდე! ჯერ დიდი ხანი
არ გასულა, რაც კეთილშობილთ ხარისხი მოგცეს
და ღმერთმა ჰქნას, რომ მაგ დიდებამ ახლად ნამცხვარმა
მალე სცადოს, ვით მწარე არის პირქვე დამხობა.
ვინც კი მალლა სდგას, ყოველ მხრიდან მათ ქარი არყევს
და როს ცვივიან, იმსხვრევიან ნაკუწ-ნაკუწად.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

არა უჭირს-რა რჩევას, მარკიზ, ყური დაუგდე.

დ ო რ ს ე ტ ი

ეგ რჩევა, მილორდ, ვგონებ, თქვენც კი გამოგადგებათ.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

მე კიდევ უფრო, მაგრამ ისე მალლა მაქვს ბინა
ჰანდრის წვეროზედ გამართული, რომ ქარიშხალსა
სწორობს, მეგობრობს და თვით მზესაც არ ეპოება.

მ ა რ გ ა რ ი ტ ა

და თვითონ მზესაც ჩრდილს აყენებს. ვაიმე, ბედკრულს;
მოწამე არის ჩემი შვილი, აწ ჩრდილმომდგარი,
რომლის ბრწყინვალე შუქნი ჩანთქა მაგ მძვინვარებამ
და საუკუნოდ მიაბარა სიკვდილის მწყვდიადს,
ჩვენს ბინაშია გამართული ეგ შენი ბინა.
გულთამხილავო ღმერთო, ამას ნულარ მოითმენ:
ვით სისხლით ჰპოვეს, გამოსწირე ისევ სისხლითვე.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

გრცხვენოდეს მაინც, შეწყალემა თუ აღარ იცი.

მ ა რ გ ა რ ი ტ ა

ნუ გამახსენებთ ნულარც სირცხვილს, ნურც შეწყალებას;
თქვენ მე უწყალოდ მომეპყართ და უსირცხვილოდ
ამომიჟლიტეთ ყოველივე ჩემი ნუგეში.
მე მოწყალემა გარდამიქმნეს უწყალოებად,
ჩემი სიცოცხლე სირცხვილადა; მაგრამ სირცხვილშიც
აღარ დაცხრება არა დროს ეს ცოფი და ბრაზი.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

კარგია, კმარა.

მ ა რ გ ა რ ი ტ ა

დიდებულო ჩემო ბუკინგამ,
შენ ხელთ გემთხვევი მეგობრობის და ზავის ნიშნად.
ღმერთმა სიკეთე მოგანიჭოს შენც და შენს სახლსაც, —
შენს სამოსს ჩვენი სისხლის ლაქა არ აჩნევია
და არც ეს წყევლა გეხება შენ.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

და არც სხვას ვისმე,
რადგანაც წყევლა არსად მიდის მთქმელის ტუჩით გარეთ.

მ ა რ გ ა რ ი ტ ა

მე კი მგონია, რომ ზეცასაც ააწევს იგი
და იქ თვით ღმერთსაც აუშფოთებს მყუდროების ძილს.
ერიდე მაგას, ოჰ, ბუკინგამ, მაგ ძალღს ერიდე,
ეგ აღერსით გებენს და ნაკებნარს მაგისი გესლი

ანთებას მოგვრის და მოაკვდენს, ერიდე-მეთქი!
ცოდვას, სიკვდილს და თვით ჯოჯოხეთს თავიანთ დამლა
დაუჭდევიათ მაგაზედ და ყოველნი მათნი
ხელისუფალნი მსახურებენ მაგ არამზადას.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

მილორდ ბუკინგამ, ეგ რას ამბობს?

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

მაგის ლაპარაკს

ყურს არ ვათხოვებ.

მ ა რ გ ა რ ი ტ ა

არ მიმადლი მაშ კეთილ რჩევას?

ელაქუცები ტარტაროზსა, მე რომ გარიდებ?

მაშ მოიგონე ეს დღე მაშინ, როცა ეგ ტანჯვით

მაგ გულს გაგიბობს და იტყვი, რომ წინასწარმთქმელის
ნიჭი ჰქონდაო იმ საბრალო მარგარიტასა!

იცოცხლეთ ყველამ საგნად მაგის მძულვარებისა,
ეგ თქვენა გძულდეთ და საერთოდ გრისხავდეთ ღმერთი!
(გადის).

ჰ ა ს ტ ი ნ გ ს ი

ეს თმა სულ ყალყზედ დამიყენა მაგისმა წყევლამ.

რ ი ვ ე რ ს ი

სწორედ მეც ეგრე მომივიდა, მიკვირს, რად არის
თავისუფლად.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

არ ვამტყუნებ, ღვთისმშობელს ვფიცავ:

ბევრი გამოვლო მაგან ტანჯვა და იმას ვწუხვარ,
მეც წილი მიდევს იმ სატანჯელის მიყენებაში.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

მე არაფერი არ მივნია, ვგონებ, მაგისთვის.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

მაგრამ მაინც კი მაგის ტანჯვამ შენ გააკეთა.

მე მეტად ფიცხად ვირჯებოდი და ის, ვისთვისაც
ასე ვცდილობდი, განელდა და აღარც კი ახსოვს.

კლარენსს კი მალე გადუხადეს. ეხლა ბოსელში
დაუმწყვდევიათ, მოსუქდესო ნაჯაფარევი.
ღმერთმა შეუნდოს, ვინც ამ საქმის მიზეზი იყოს!

რივერსი

ეგ ქრისტიანის შესაფერი მოძღვრება არის, —
ვილოცოთ სათნოდ მათთვის, ვინც კი ბოროტად გვაკნებს.

გლოსტერი

მე მაგ მოძღვრებას მივდეკ მულამ დამშვიდების ღროს.

(ოქით)

რომ დამეწყევლა, დაგწყველიდი ხომ ჩემს თავს ისეც.

(შემოდის კატესბი).

კატესბი

თქვენ, დედოფალო, გიხმობთ მათი დიდებულება; —
თქვენცა, მთავარო, — დიდებულნო, აგრეთვე თქვენცა.

ელისაბედ დედოფალო

მოვალ, კატესბი. ბატონებო, წამობრძანდებით?

რივერსი

მიბრძანდი და ჩვენც გაიხლებით.

(გადიან ყველანი გლოსტერს გარდა).

გლოსტერი

ბოროტის თავი

მე თვითონა ვარ და მევე ვტეხ ალიაქოთსა.

ჩემგან ფარულად შესრულებულს ავსა განზრახვას
სხვებს თავზედ ვახვევ: აი, ხომ მე ჩავსვი ციხეში
მთავარი კლარენს და მევე კი ვკენესი, ვვაგლახობ
სულელ ჰასტინგსის, ბუკინგამის, სტენლის წინაშე;
ვამბობ, ხელმწიფე-დედოფალმა და იმის მომხრეთ
წაჰკიდეს-მეთქი ჩემს ძმას კლარენსს ცრუ დაბეზლებით.
ამათაც სჯერათ და თითონვე მაქეზებენ მე,
გადაუხადო რივერსს, ვოგანს, გრეის ეს საქმე;
მაშინ ვოხრავე და ვეუბნები საღმთო წერილით,
ღმერთმა გვიბრძანა, ბოროტს უზღეთ კეთილით-მეთქი.
ეგრე ჩემს შიშველ ავსულობას ვახვევ და ვმოსავ
ძველის წიგნების იგაგებში და წმიდანადაც

ვეჩვენები ხალხს, როს ვადგავარ ეშმაკის გზასა.

ეხლა ვაგჩუმიდე, ჭალათები მოდიან ჩემნი. —

(ორი კაცის მკვლელი შემოდის).

ოჰ, რა ამბავი, ჩემო მარჯვე, მხნე ამხანაგნო.

აბა, მზადა ხართ თქვენ იმ საქმის შესასრულებლად?

პირველი კაცის მკვლელი

ჩვენ მზად ვახლავართ და იმისთვის გიახელით, რომ
ბარათი მოგვცეთ იქ შესვლისთვის, სადაც ის არის.

; ლოსტერი

კარგია, რომ ეგ გიფიქრიათ. აი, ბარათი. (აძლევს ბარათს)

როს შეასრულებთ საქმეს, კროსბის მოედანს მოდიოთ.

მაგრამ მტკიცედ კი მოიქეცით, მალე მოჰკალით;

ყურს ნუ დაუგდებთ მის ლაპარაკს, თორემ კლარენსი

ტკბილი მეტყველი არის და გულს სიტყვით მოგიღობოთ.

პირველი კაცის მკვლელი

ლაპარაკისთვის არ გვცალიან, ბატონო ჩემო.

ყბედი მოსაქმე როდი არის. მაგაზნედ გვენდეთ,

ჩვენ ხელებს უფრო ვამუშავებთ, ვიდრე ენასა.

გლოსტერი

აი, ეგ მომწონს: როს სულელნი იცრემლებიან,

თქვენ მაშინ თვალთა გცვივათ მხოლოდ წისქვილის ქვები

წადით, ისაქმეთ.

პირველი კაცის მკვლელი

გიახლებით, ბატონო ჩემო! (გაღიან).

ს უ რ ა თ ი IV

იგივე ქალაქი. ოთახი ტოუერის ციხეში.

(შემოდინ კლარენს და ბრაკენბიური).

ბრაკენბიური

ბატონო ჩემო, დღეს მწუხარე სახე რადა გაქვთ?

კ ლ ა რ ე ნ ს ი

ძალიან ცუდად გავატარე წუხელის ღამე,
ავი სიზმრები მაშფოთებდენ და საშინელნი
მოჩვენებანი. ქრისტიანის სულს გცფიცებო,
ისე საზარო იყო ყველა, რაც კი მე ვნახე,
რომ თუნდ მომცემდენ ზადლად ურიცხვ ბედნიერ დღესა,
არ ვინდომებდი კვლავ ამ გვარის ღამის გამოვლას.

ბ რ ა კ ე ნ ბ ი უ რ ი

რა ნახეთ სიზმრად, გთხოვთ, მიბრძანოთ.

კ ლ ა რ ე ნ ს ი

მე ვნახე, ვითომ

ტოუერიდამ გავიქეც და ხომალდში ჩავჯექი
ბურგუნდიაში წასასვლელად. ჩემთანვე იყო
ჩემი ძმა გლოსტერ, რომელმაც მე ხომალდის ბანზედ
სასეირნოდა ამიწვია ჩემის სამყოფით.
იქიდან ინგლისის ვუყურებდით და ვიგონებდით
ათასს სხვადასხვა მძიმე ამბავს, რაც ჩვენს ქვეყანას
შემეხება იორკთ და ლანკასტერთ წაქიდების დროს.
რომ დავდიოდი დაუდგრომელ გემის ფიცრებზედ,
უეცრად გლოსტერ წაბორძიკდა; მე მივეშველე,
მაგრამ წაქცევის დროს მკრა ხელი და გადამტყორცნა
აქოაებულის ზღვის ზვირთებში. ოჰ, ღმერთო, ღმერთო!
რა სატანჯველი უნდა იყოს წყალში დაღრჩობა:
რალაც საზარო ხმაურობა ყურებს მიჭედდა,
სიკვდილი თვალწინ წარმომიდგა სხვადასხვა სახით;
ვნახე აშკარად გემ-ხომალდთა ურიცხვთ ნამსხვრევნი,
თევზნი ურდავნი ღრღნიდენ ათას მკვდარ ადამიანთ,
ზღვის ფსკერს ეყარნენ ოქროს ზოდნი, გემის ღუზები,
თვალ-მარგალიტნი გროვა-გროვად ფას დაუდებნი;
ზოგთ მკვდრების თავში დაებუდნათ და თვით იმ ხვრელში,
სადაც თვალეზი ისხდენ უწინ, — ბრწყინვალე ქვანი
ჩაჭედლილიყვენ თითქო მათთა გამოჯავრებით
და დაჰხაროდენ ოკეანის ღამიან უფსკრულს,
თან დასცინოდენ მიმობნეულ ადამიანთ ძვლებს.

ბ რ ა კ ე ნ ბ ი უ რ ი

როგორ ასწრობდით მიწურული თითქმის სიკვდილსა კიდევ გასინჯვას ზღვის უფსკრულის იღუმალ საქმეთ?

კ ლ ა რ ე ნ ს ი

არ ვიცი. როგორ, ვასწრობდი კი. ბევრჯერ ვცდილობდი, სული ტანიდან ამომსვლოდა, მაგრამ ზღვის ტალღა გზას არ აძლევდა, თითქო შურდა თავისუფლება დაუსრულებელს ცის ჰაერში არ მიენიჭა: მეძწყვდია სული ეგრედ ამ ჩემს მღელვარე მკერდში, რაიც ლამობდა სკდომას, ოღონდ, აეშვა იგი.

ბ რ ა კ ე ნ ბ ი უ რ ი

მერე, მაგ სულ-ხორტ გაყრის დროს არ გამოგეღვიძათ?

კ ლ ა რ ე ნ ს ი

არა, სიზმარმა ჩემმა სიკვდილს გადააბიჯა და მაშინ სულიც გამიტაცა მძაფრ ქარიშხალმა. მე მეზმანა, რომ გადავცურდი სევდის მდინარეს მგოსანთა კალმით აწერილ მკაცრ მენავის ნავით და შეველ მკვდრების ქვეყანაში, უკუნეთის ბნელს. იქ ჩემს უცხო სულს ჯერ პირველად წინ შეეყარა სახელოვანი, დიდი ვარჯიკი. სიმამრი ჩემი და შემომცვილა: „აბა, როგორს სასჯელს უნიშნავს ეს ბნელთ სამეფო მუხთალ კლარენსს, ფიცის გამტეხსო?“ მასუკან გაჰქრა და გამოჩნდა მეორე ჩრდილი, ანგელოზთ მზგავსი, ოქროს თმითა, შესვრილი სისხლში და დაიძახა მაღალის ხმით: „კლარენს მოვიდა, კლარენს ორგული, ცრუ, მუხთალი, ფიცის გამტეხი, ტიუქსბერიში რომ მომკლა მე. აბა, აღქაჯნო, შეიპყარით ეგ და აწვალეთ!“ ამ დროს მომცვივდა ბილწ სატანათა ლეგიონი საზიზღ კიყინით და ამ ხმამ ისე შეშფოთებით გამომადვიძა, რომ დიდხანს კიდევ გონს კერ მოველ სიზმრის უიშითა და მეგონა, რომ ჯოჯოხეთში ვიყავი ისევ.

ბ რ ა კ ე ნ ბ ი უ რ ი

რა საკვირველი არის ეგ, რომ შეშინებულხართ, როცა მე მარტო ამბის სმენამ უიში მომგვარა.

კ ლ ა რ ე ნ ს ი

ოჰ, ბრაკენბიურ, რასაც კი ჩემს სულს აყვედრიან,
მე მოვიქმედე ყოველივე ედვარდისათვის
და ჰხედავ, როგორ მიზღავს იგი! ოჰ, გვედრები,
ძლიერო ღმერთო, თუ კი ჩემი მხურვალე ლოცვა
ვერ 'შემიწყალებს და შურს აგებ ამ ბოროტ საქმეთ,
მარტო მე მრისხე, ნურას ავნებ ჩემს უბრალო ცოლს
და ჩემ საწყალ შვილთ! — მოდი, მცველო, აქ ახლო დაჯექ,
სული მიმძიმს და მსურს ცოტა ხანს ძილს მივცე თავი.

ბ რ ა კ ე ნ ბ ი უ რ ი

კარგი, გახლდებით, ღმერთმა მოგცეთ მშვიდობის ძილი. —

(კ ლ ა რ ე ნ ს ი სკაჴზე დაიძინებს).

დარდი-ვარამი სიფხიზლის და მოსვენების უამს
ერთმანეთს ურევს: ღამეს დღედ სცვლის და დღეს ღამედა,
დიდებულთ მათღა სადიდებლად, გარეშე ნიშნად
მარტო ხარისხი აქვთ შინაგან ლეღვის სანაცვლოდ
და ხშირად ამა ფუყე, ფუჭის დიდებისათვის
ითმენენ ურიცხვ ზრუნვას და შფოთს. მათ და მდაბიოთ
გამოსარჩევად არსებობს-ღა მხოლოდ სახელი.

(შემოდის ორი კ ა ც ი ს მ კ ვ ლ ე ლ ი).

პ ი რ ვ ე ლ ი კ ა ც ი ს მ კ ვ ლ ე ლ ი
ეი, ვინ არის აქა?

ბ რ ა კ ე ნ ბ ი უ რ ი

კაცო, შენ ვიღა ხარ, რა გინდა, ან აქ რამ მოგიყვანა?

პ ი რ ვ ე ლ ი კ ა ც ი ს მ კ ვ ლ ე ლ ი

მე კლარენსთან ლაპარაკი მინდა და აქ ჩემმა
ფეხებმა მომიყვანა.

ბ რ ა კ ე ნ ბ ი უ რ ი

აგრე მოკლე პასუხი რა ამბავია?

მ ე ო რ ე კ ა ც ი ს მ კ ვ ლ ე ლ ი

ასე სჯობს გაჭიანურებას. — აჩვენე მონდობილობა
და გავათავოთ.

(პირველი კ ა ც ი ს მ კ ვ ლ ე ლ ი აძღვეს ქალღღს ბ რ ა კ ე ნ ბ ი უ რ ი ს
და ის კითხულობს).

ბ რ ა კ ე ნ ბ ი უ რ ი

მე მიბრძანებენ ამ ბარათით, მთავარი კლარენს
თქვენ ხელში მოგცეთ. ეს რას ნიშნავს, სჯას არ მოგყვები,
რადგან არ მინდა მეც საქმეში ცუდად გავება.

აი, აჰა, ეს გასაღებიც. აგერ მთავარსაც
იქ სძინავს სკამზედ, მე კი ეხლავ მეფესთან წავალ
და ვაცნობებ, რომ ჩემი ვალი თქვენ გადმოგეცით.

პ ი რ ვ ე ლ ი კ ა ც ი ს მ კ ვ ლ ე ლ ი

ძალიან კარგს იზამ და მაგით ჭკუასაც დაამტკიცებ.
მშვიდობით.

(ბ რ ა კ ე ნ ბ ი უ რ ი გადის).

მ ე ო რ ე კ ა ც ი ს მ კ ვ ლ ე ლ ი

ხანჯალი მძინარეს ჩავცეთ?

პ ი რ ვ ე ლ ი კ ა ც ი ს მ კ ვ ლ ე ლ ი

არა, აგრე რომ ვქნათ, ლაჩარს დაგვიძახებს, როცა გამოიღ-
ვიძებს.

მ ე ო რ ე კ ა ც ი ს მ კ ვ ლ ე ლ ი

როცა გამოიღვიძებს! სულელო, რაღა გამოაღვიძებს განკით-
ხვის დღემდე!

პ ი რ ვ ე ლ ი კ ა ც ი ს მ კ ვ ლ ე ლ ი

ჰო და მაშინ ხომ იტყვის, ძილში მომკლესო.

მ ე ო რ ე კ ა ც ი ს მ კ ვ ლ ე ლ ი

მაგ განკითხვის დღის ხსენებამ თითქო სინიდისი ამიშალა.

პ ი რ ვ ე ლ ი კ ა ც ი ს მ კ ვ ლ ე ლ ი

რაო, გეშინიან?

მ ე ო რ ე კ ა ც ი ს მ კ ვ ლ ე ლ ი

არა, მოკვლისა არ მეშინიან, რადგან მაგისი ნებართვა
თანა გვაქვს. იმისი მეშინიან, რომ ამ კაცისკვლისთვის
იქ დაგვსჯიან, საცა ნებართვა ველარას გვიშველის.

პ ი რ ვ ე ლ ი კ ა ც ი ს მ კ ვ ლ ე ლ ი

მე შენ უფრო გამბედავი მეგონე.

მეორე კაცის მკვლელი
და ვარ კიდევ, თუ ჩემი გაბედულობა მაგას გადაარჩენს.

პირველი კაცის მკვლეელი
მაშ წავალ მთავარ გლოსტერთან და აგრე შევატყობინებ.

მეორე კაცის მკვლეელი
არა, არა, ცოტა მოიცადე. იმედია, ეს წმიდანობა მალე გა-
დამივლის. ჩვეულებადა მაქვს, ვიდრე ოცს დასთვლიდნენ,
გუნება გამომეცვლება ხოლმე.

პირველი კაცის მკვლეელი
პა, ეხლა მზადა ხარ?

მეორე კაცის მკვლეელი
ცოტა სინიდისის ნალეკი-ლა დამრჩა აქა.

პირველი კაცის მკვლეელი
გაიხსენე, რა საჩუქარიც მოგელის, როცა საქმეს მოვრჩებით.

მეორე კაცის მკვლეელი
ჯანი გავარდეს, მოკვდეს. საჩუქარი მართლა სულ გადამა-
ვიწყდა.

პირველი კაცის მკვლეელი
ეხლა შენი სინიდისი სად არის?

მეორე კაცის მკვლეელი
მთავარ გლოსტერის ქისაში.

პირველი კაცის მკვლეელი
მაშ როცა მთავარი ქისას გახსნის საჩუქრის მოსაცემად, ხომ
ამოფრინდება.

მეორე კაცის მკვლეელი
დევ, ამოფრინდეს, მგონია, სახლში ბევრმა არავინ შეუშვას.

პირველი კაცის მკვლეელი
შენ რომ დაგიბრუნდეს?

მეორე კაცის მკვლეელი
მეც ისე აღარ გავანებებ. ის ადამიანს სწორედ აგულჩვი-
ლებს, აღაჩრებს: კაცს ისე ვერა მოუპარავს-რა, რომ მაშინ-

გე ბრალი არ გამოუმჟღავნდეს; ფიცს რომ აპირებდეს, ის ყანყარაში მისწვდება; მეზობლის ცოლს ისე ვერ გაუარ-შიყდება, რომ იმან ქვეყანას არ მოსდოს. სინიდისი მორცხვი, გაუბედავი აჩრდილია; ადამიანს გულს უღელვებს და ყველ-გან გზაზედ წინ ეხილება. ერთხელ ბედზედ ოქროთი სავსე ქისა ვიპოვნე და იმან პატრონისთვის დამაბრუნებინა. ვის-თანაც კი დაიბუდებს, გლახად გარდაქმნის და აკი ყველგან გამოაპანჩურეს კიდევ; ქალაქებსა და დაბებში ბინა ვერსად მოუკიდნია. ვისაც კეთილცხოვრება სურს, თავის თავს უნდა მიენდოს და სინიდისზედ კი ხელი აიღოს.

პ ი რ ვ ე ლ ი კ ა ც ი ს მ კ ვ ლ ე ლ ი

აი, ეხლაც ჩემს იდაყვთან დგას და მიჩურჩულებს, მთავარს ნუ მოჰკლავო.

მ ე ო რ ე კ ა ც ი ს მ კ ვ ლ ე ლ ი

ეშმაკი გაიხსენე და მაგას ყურს ნუ დაუგდებ, თორემ გულში შეგიძვრება და სულ ვაი-ვუის გაძახებს.

პ ი რ ვ ე ლ ი კ ა ც ი ს მ კ ვ ლ ე ლ ი

მე გულმაგარი ვარ, ჩემთან ვერას გახდება.

მ ე ო რ ე კ ა ც ი ს მ კ ვ ლ ე ლ ი

აი ეგ სიტყვები კაი ვაუკაცის შესაფერია. აბა, საქმეს შევუდგეთ?

პ ი რ ვ ე ლ ი კ ა ც ი ს მ კ ვ ლ ე ლ ი

შენი ხმლის ტარი თავში ჩაჰკარ და მერე მეორე ოთახში მალ-ვუაზიის ღვინის კათხაში ჩავაგდოთ.

მ ე ო რ ე კ ა ც ი ს მ კ ვ ლ ე ლ ი

ეგ კაი ფიქრია, ბოდლიწო გავაკეთოთ.

პ ი რ ვ ე ლ ი კ ა ც ი ს მ კ ვ ლ ე ლ ი

ჩუმად, იღვიძებს!

მ ე ო რ ე კ ა ც ი ს მ კ ვ ლ ე ლ ი

დაჰკარ!

პ ი რ ვ ე ლ ი კ ა ც ი ს მ კ ვ ლ ე ლ ი

არა, ჯერ მოველაპარაკოთ.

კლარენსი (იღვიძებს)

მცველო, რა იქენ? მომეც ერთი ჰიქა ღვინო.

პირველი კაცის მკვლელი
ღვინო მალე სამყოფი გექნება.

კლარენსი

შენ ვინა ხარ? მითხარ ღვთის გულისათვის.

პირველი კაცის მკვლელი
ადამიანი ვარ შენსავით.

კლარენსი

არა, ჩემსავით დიდებული არ იქნები.

პირველი კაცის მკვლელი
და არც შენა ხარ ჩვენსავით ერთგული.

კლარენსი

შენი ხმა ქუხილსა ჰგავს და სახე კი მდაბიო გაქვს.

პირველი კაცის მკვლელი
ჩემი ხმა ეხლა ხელმწიფეს ეკუთვნის, სახე კი ჩემია.

კლარენსი

რად ლაპარაკობ აგრე ყრუდ და აგრე საზარლად?
თქვენი თვალები თითქოს სიკვდილს მემუქრებიან.
ფერმკრთალნი რად ხართ, ვინ მოგგზავნათ, სიდან მოდიხართ?

ორივე კაცის მკვლელი
ჩვენ, ჩვენ...

კლარენსი

მოდიხართ ჩემ საკლავად?

ორივე კაცის მკვლელი

ჰო, სწორედ, სწორედ...

კლარენსი

გული არ გერჩით სათქმელადაც და თვითონ საქმეს
თქვენ როგორა იქმთ? მეგობრებო, რა დაგიშავეთ?

ბირველი კაცის მკვლელი
შენ ხელმწიფესა ჯაუშავე და არა ჩვენა.

კლარენსი

მე ჩემს ხელმწიფეს ისევ ისე შევურიგდები.

მეორე კაცის მკვლელი
გერა, ვერას დროს. მოემზადე სასიკვდილოდა.

კლარენსი

მთელ ქვეყნის ხალხში განა მისთვის გამოერჩიეთ,
უმანკო მოჰკლათ? აბა ერთი, რა ბრალსა მდებენ,
ან რა საბუთი მოაქვთ ამის დასამტკიცებლად?

ან ჩემი საქმე რა კანონმა გამოიძია

და დაუდგინა განაჩენი სასტიკსა მსაჯულს?

ან ვინ წარმოსთქვა მწარე მსჯავრი ჩემის სიკვდილის?

ვიდრემდე ისე არ გამსჯიან, ვით კანონს ჰფერობს,
უკანონობა არის, სიკვდილს მემუქრებოდნენ.

გთხოვთ, თუ იმედი გაქვთ სულთა ხსნის იმ წმიდა სისხლით,
რაიც შესწირა ქრისტემ ჩვენთა მძიმე ცოდვათა,
წადით აქედან, ხელს ნუ მახლებთ, ნურაფერს მერჩით;
ჯოჯოხეთს ჩავყრით ეგ საქმე, რაც თქვენ განგიზრახავთ.

ბირველი კაცის მკვლელი

ჩვენ მას ვასრულებთ, რაც გვიბრძანეს.

მეორე კაცის მკვლელი

და მბრძანებელი

ჩვენი მეფეა.

კლარენსი

ოჰ, მონანო გზადაბნეულნო!

ყოვლად ძლიერმა მეფეთ-მეფემ მცნებათ ფიცარში
თქვენ დაგიწერათ, არ მოჰკლათო და რას ჩადიხართ?
არღვევთ მის კანონს და ასრულებთ კაცის ბრძანებას!!
გაფრთხილდით, თორემ ხელთ უპყრია მკაცრი სასჯელი,
რასაც თავს დასცემს მის ბრძანების უარყოფელსა

მეორე კაცის მკვლელი

სწორედ იმ სასჯელს დაგცემს შენ თავს, ვით ფიცის გამტეხს

და ვით კაცისმკვლელს. შენ ლანკასტერთ ოჯახს შეჰფიცე,
ომში თქვენს მხარეს დავიჭერო.

პირველი კაცისმკვლელი

მერე ის ფიცი,

ალტემა გასტეხე და ჰგმე ღმერთი. შენის მახვილით
მუხანათურად გამოსწეღე შვილი შენისვე
მბრძანებლისა.

მეორე კაცისმკვლელი

რომელსაც შენ დაჰპირებოდო

ერთგულებასა და სიყვარულს.

პირველი კაცისმკვლელი

როგორღა ჰბედავ

და გვაგონებ ღვთის სასტიკს კანონს, როდესაც თვით შენ
იგი უარჰყავ, დაარღვიე, ფეხით გასთელე!

კლარენსი

და ვაი ჩემს თავს! ვისთვისა ვქმენ ეგ ავი საქმე?
ედვარდისათვის მხოლოდ, ჩემის ძმის გულისათვის.
იმასაც ჩემებრ წილი უდევს ცოდვა და ბრალში
და მაგისთვის ჩემ მოსაკლავად რად მოგვზავნიდათ?!
კარგად იცოდეთ, თუ ეგ საქმე არისხებს ღმერთსა,
გამოაქვეყნებს კიდევ თავის მტკიცე განაჩენს.
ნუ ეცილებით მის ძლიერ ხელს განსჯა-განკითხვას,
არ საჭიროობს იგი მრუდე, უკანონო გზას,
რათა ორგულნი თვისნი მოსპოს, გაანადგურა.

პირველი კაცისმკვლელი

მერე შენ ვიღამ მოგცა მკაცრი ხელისუფლება,
რომ სასიკვდილოდ არ დაინდე ის ნორჩი პრინცი,
გაზაფხულივით მოწიფული პლანტაგენეტი?

კლარენსი

ეგ მაქმნევიანა სიყვარულმა ჩემის ძმისამა,
ჩემმა სიბრაზემ და სატანამ.

პირველი კაცისმკვლელი

სწორედ მაგ შენის

ძმის სიყვარული, ჩვენი ვალი, შენი ცოდვები
გვიწვევენ ჩვენც აქ, რომ მოგვკლათ შენ.

კლარენსი

თუ სწორეს ამბობთ
და მართლა გიყვართ ჩემი ძმა, არც მე გეძულებით,
რადგან მეც ძმა ვარ ხოშ მისი და ფრიადაც მიყვარს.
თუ თქვენ დაგპირდენ ჯილდოს რასმე, წადით უკანვე,
ჩემს ძმას გლოსტერთან გაგზავნით მე და ის თქვენ მეტად
დაგასაჩუქრებთ ჩემის ცოცხლად დატოვებისთვის,
ვიღრე ეღვარდი მოკვლისათვის ჯილდოს მოგცემდეთ.

მეორე კაცის მკვლელი
სცდები: შენ სძაგხარ შენს ძმას გლოსტერს.

კლარენსი

ოჰ, არა, არა!
მე მეტისმეტად ვუყვარვარ მას. ჩემ მაგიერად
წადით იმასთან.

ორივე კაცის მკვლელი
მაინც წავალთ.

კლარენსი

და მოაგონეთ,
რომ როცა ჩვენმა დიდებულმა მამამ, იორკმა,
თავისი სამი ძე დალოცა ბედნიერ ხელით
და დაგვაგალა სიყვარული ერთმანეთისა,
არ ეგონა-თქო, წუ ეს მტრობა დამკვიდრდებოდა, —
უთხარით-მეთქი გლოსტერს ასე და ტირილს მოჭგვრით.

პირველი კაცის მკვლელი
ჰო, წისქვილის ქვებს ცრემლის ნაცვლად დაჰყრის თვალთაგან.
როგორც ჩვენ გვითხრა.

კლარენსი

ცილს ნუ სწამებთ, ის კეთილია.

პირველი კაცის მკვლელი
შენ მართალს ამბობ: როგორც რთვილი მოსავლისათვის. —
რა დაგიმალოთ, შენ საკვლელად სწორედ ის გვგზავნის.

კ ლ ა რ ე ნ ს ი

არ დავიჯერებ; დაჭერილი რომ დამინახა,
გულზედ მიმიყრდნო ცრემლიანმა და შემომფიცა
ოხვრა-კენესითა, ტყვეობიდან გამოგიყვანო.

პ ი რ ვ ე ლ ი კ ა ც ი ს მ კ ვ ლ ე ლ ი

მაინც აგრე იქმს, ბორკილს აგხსნის დედამიწისას
და იქ აგაფრენს, მალლა ზეცას, ნეტარებაში.

მ ე ო რ ე კ ა ც ი ს მ კ ვ ლ ე ლ ი

ღმერთს შენი სული შეავედრე, სიკვდილის დროა.

კ ლ ა რ ე ნ ს ი

თუ კი ეგ წმინდა გრძნობაცა გაქვს, რომ რჩევას მაძლევ,
ღმერთს შევავედრო ჩემი სული, რისთვის არ ზრუნავ
შენის სულისთვის, ჩემის მოკვლით ღმერთს რად არისხებ?
ოჰ, იცოდეთ, რომ ვინც ეს საქმე ჩაგაგონათ თქვენ,
თითონ იმასვე შესძაგდებით, როს აუსრულებთ.

მ ე ო რ ე კ ა ც ი ს მ კ ვ ლ ე ლ ი

მაშ რა უნდა ვქნათ?

კ ლ ა რ ე ნ ს ი

გულით მოღბით, სულნი იხსენით.

პ ი რ ვ ე ლ ი კ ა ც ი ს მ კ ვ ლ ე ლ ი

გულით მოღბობა დედაკაცის შესაფერია,
ეგ სილაჩრეა.

კ ლ ა რ ე ნ ს ი

არ მოღბობა შესაფერია

მხეცის, ნადირის, ეშმაკისა. თქვენ რომ ჩემსავით
ხელმწიფის შვილნი იყოთ ციხეს დატყვევებულნი
და თქვენებრ მკვლელნი თავს დაგვადგნენ, სიცოცხლეს
სთხოვდით,
შეაბრალებდით თქვენც კი თქვენს თავს — ოჰ, მეგობარო,
სიბრაალულს გამჩნევ მაგ თვალებში; პირმოთნეობა
თუ არ არის ეგ, შემეწიე, მიმხრე მაგასთან, —
რომელი გლახა პრინცს-მთხოვარას არ შეიწყნარებს?!

მეორე კაცის მკვლელი
ბატონო, იქით მიიხედე, აქ ნუ გვიყურებ.

პირველი კაცის მკვლელი
აჰა, აი შეწყნარება. (ხანჯალს ჩასცემს) თუ ეს არ გასკრის
მალეუაზიის კასრში ეხლავ ჩაგიღრჩობ თავსა.
(გაიტანს შავდარს კლარფნს).

მეორე კაცის მკვლელი
რა საქმე მოხდა, როგორ მალე მოედო ბოლო!
ოჰ, ნეტა ხელი დავიბანო პილატესავით
და არ მომეცხოს ამ კაცისკვლის სამძიმო ბრალი.
(პირველი კაცის მკვლელი დაბრუნდება).

პირველი კაცის მკვლელი
რატომ არ მშველი, რასა დგახარ? ღმერთს გეფიცები,
მთავარს უთუოდ შენს სილაჩრეს შევატყობინებ.

მეორე კაცის მკვლელი
ნეტა იმის ძმა დამეხსნა და ის გეცნობა შენ.
წადი და უთხარ, რასაც ვამბობ, ჯილდოც შენ გქონდეს.
მე მთავრის სიკვდილს დიდად ვნანობ.
(გადის).

პირველი კაცის მკვლელი
მე არა ვნანობ.
დამილოცნია გზა, ლაჩარო! — წავალ, ორმოში
დავმალავ სადმე მე ამ გვამსა; მერე მთავარი
ბრძანებას გასცემს დამარხვისას. ჯილდოს მივიღებ
და ვიდრე საქმე გამჟღავნდება, გადვიმალევი. (გადის).

მ ო ქ მ ე ლ ე ბ ა მ ე ო რ ე

ს უ რ ა თ ი I

ლონდონი. ოთახი სასახლეში.

(შემოდინ ავადმყოფი მეფე ედვარდ, რომელიც ხელით მოჰყავთ, ელისაბედ დედოფალი, დორსეტ, რივერს, ჰასტინგს, ბუკინგამ, გრეი და სხვანი).

ე დ ვ ა რ დ მ ე ფ ე

კეთილი საქმე ვქმენ მე დღესა. მაშ ასე, პერნო, მუდამ გეჭიროთ ერთმანეთთან მჭიდრო კავშირი. მე კი ყოველ დღე შიკრიკს ველი ჩემის მხსნელისას, რომ მიმიწოდოს თავისთან და დამხსნას სიცოცხლეს. აწ ჩემი სული აფრინდება მშვიდობით ზეცას, რაკი მშვიდობა დაუუმყარე აქ ჩემთ მეგობართ. რივერს და ჰასტინგს, ჩამოართვით ერთმანეთს ხელი, ძმობა შეჰფიცეთ, გულში ძვირსა ნულარ იმარხავთ.

რ ი ვ ე რ ს ი

მე ძვირისაგან განმეწმინდა სული, ვფიცავ ცას და ამ ხელითაც აწ ვამოწმებ მტკიცე სიყვარულს.

ჰ ა ს ტ ი ნ გ ს ი

მწედ მყავდეს ღმერთი ისე, როგორც მართალს ფიცსა ვდებ მეც მაგაზედვე.

ე დ ვ ა რ დ მ ე ფ ე

გაუფრთხილდით მეფის წინ ტყუილს, რომ უმაღლესმა მეფეთ მეფემ, უზენაესმა დაფარულ, ავთა ზრახვათათკის არ გსაჯოთ მკაცრად და ერთმანეთი ბოროტად არ დაგალუპინოთ.

ჰ ა ს ტ ი ნ გ ს ი

მეშველოს ისე, ვით ნამდვილს ფიცს ვდებ მე ძმობისას.

რ ი ვ ე რ ს ი

მეც სწორედ ისე, ვით ჰასტინგსი გულით მიყვარდეს.

ე დ ვ ა რ დ მ ე ფ ე

ეს ამბავი შენც შეგეხება, ჩემო მეუღლე,
შენც, შვილო დორსეტ, შენც, ბუკინგამ. თქვენ ერთმანეთთან
წაქიდებულნი იყავით მტრად. მიეცი ხელი
ლორდ კანცლერს ჰასტინგსს, დედოფალს, რომ ზედ
გემთხვიოს
და გიყვარდეს ეგ. ამას იქით თქვენს მოქმედებას
ნულარ დააჩნევთ ორპირობას.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე ლ ო ფ ა ლ ი

აჰა, ლორდ ჰასტინგს,
ძველ მძულვარებას აღარა დროს არ გავიხსენებ,
ვფიცავ ჩემს თავს და ჩემთა თვისტომთ.

ე დ ვ ა რ დ მ ე ფ ე

ლორსეტ, ერთმანეთს
გადაეხვიეთ შენ და ჰასტინგს. — ჰასტინგს, გიყვარდეს
შენც მარკიზ დორსეტ.

დ ო რ ს ე ტ ი

ვფიცავ ზენას, რომ ჩემის მხრითა,
არსად ვუმტყუნო მეგობრობას ერთმანეთისას.

ჰ ა ს ტ ი ნ გ ს ი

მეც მაგას ვფიცავ.

(ერთმანეთს ეხვევიან).

ე დ ვ ა რ დ მ ე ფ ე

დიდებულო ბუკინგამ, აწ შენ
დაჰკარ ბეჭედი ამ კავშირს და გადაეხვიე
ჩემ ცოლის მომხრეთ; მაგ ერთობით ბედნიერ მყავით.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი (დედოფალს)

თუ კი როდისმე ბუკინგამ თქვენს დიდებულებას
წყენას აკადრებს და ჭეროვან სიყვარულითა
არ გიერთგულვებთ თქვენ და თქვენთა ნათესავთ მომხრეთ,
ღმერთმა დამსაჯოს მაშინ იმით, რომ სიძულვილი
ვპოვო იქ, სადაც ერთგულებას უნდა ველოდე.
მაშინ, როდესაც დამჭირდება მეგობარი მე,
ვპოვო თვით იგი, ვინც მეგობრად და ძმად მიმაჩნდეს,

ცბიერ მოსისხლედ, მუხანათად. მომიხდეს ასე,
თუ ცდა დავაკლო თქვენს სამსახურს, თქვენს ერთგულებას.
(მოეხვევა რივერს).

ე დ ვ ა რ დ მ ე ფ ე

მალამოსავით, ოჰ, ბუკინგამ, ეგ შენი აღთქმა
მოეცხო ამ ჩემს სნეულს გულსა. ეხლა გვაკლია
მხოლოდ ჩემი ძმა გლოსტერ მისთვის, რომ ამ მშვიდობას
საფერი ბოლო მოვადვენოთ.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

და აი სწორედ

აქ მობრძანდება თვით მთავარი, როგორც კი ბრძანეთ.
(შემოდის გლოსტერი).

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ბედნიერებას ვუნატარი მე ჩემს ხელმწიფესა
და ჩემს დედოფალს. — გამარჯვება თქვენც, დიდებულნო.

ე დ ვ ა რ დ მ ე ფ ე

მართლა ეს უამი ჩვენთვის სწორედ ბედნიერია:
კაცთმოყვარების საქმე ჩვენ დღეს დავთესეთ, ძმაო,
მტრობა მშვიდობად გარდაცქმენით, ძულეზა ძმობად
ამ გოროზთ, ცხარე და მრისხანე დიდებულთ შორის.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

აყუროხოს ღმერთმა, ხელმწიფეო, ეგ თქვენი შრომა!
მეც თუ კი ვინმე ამ დიდებულ კრებაში მსახავს
თავის მოძულედ, ცრულ მიტანილ ამბის წყალობით,
ან უსაფუძვლო წარმოდგენით; თუ უცაბედად,
ან სიბრაზის დროს ვაწყეინე აქ მდგომსა ვისმე, —
მსურს შეგურიგდე, დავუმყარო აწ მეგობრობა,
სიკვდილი არის ჩემთვის მტრობა, უმზრახად ყოფნა
და ყოველ კეთილ სულთანა მსურს ამო კავშირი;
ჯერ, დედოფალო, შენთან ვითხოვ გულწრფელ მშვიდობას,
რასაც ჭეროვნად გიმთავიერებ მხნედ სამსახურით.
შენცა გთხოვ, ჩემო ნათესავო, დიდო ბუკინგამ,
მე მშვიდობისა ჩამოგდებას, თუ კი როდისმე
იგი ჩვენ შორის ამღვრეულა. შენც, ლორდო რივერს;

7. შექსპირი, წ. I

ლორდ გრეი, შენცა: — თქვენ ყოველთა, ვინც უმიზეზოდ
ჯავრობლით ჩემზედ: მთავართ, გრაფებს, ლორდთ,

კეთილშობილთ.

არც ერთ ინგლისელს მე არ ვიცნობ იმისთანასა,
ვისთანაც მტრობა მქონდეს თუნდა იოტის ტოლი,
როგორც არა მაქვს მტრობა წუხელ ნაშობ ბავშვისა.
მე ვმადლობ ღმერთსა ან სიმდაბლის მონიჭებისთვის.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე ფ ო ფ ა ლ ი

დღესასწაულად დაგდოთ ეს დღე საკვლავიოდაც,
ღმერთმა ყოველ შფოთს მოადევნოს კეთილი ბოლო. —
ეხლა, გთხოვ, ჩემო დიდებულო მეფე-ბატონო,
ჩვენი ძმა კლარენს შეიწყალო, ძბურად შეიტკბო.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

სიყვარულს განა მისთვის გძღვნობდი, ბატონო ჩემო,
რომ მასხარადაც აგეგდე თვით მეფის წინაშე?!
ეგ ვინ არ იცის, რომ საბრალო კლარენს მკვდარია?
(ყველანი ჯიოცებენ).
თქვენ იმის გვამსა შეურაცხპოფთ აგრე დაცივით.

რ ი ვ ე რ ს ი

ვინ არ იცის, რომ მკვდარიაო!! აბა ვინ იცის?

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე ფ ო ფ ა ლ ი

გულთამხილავო მეუფეო, რა დროში ვცხოვრობთ!

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

დორსეტ, მეც ისე ნაცრისფერი მდევს, როგორც სხვებსა?

დ ო რ ს ე ტ ი

დიაღ, ბატონო. არც შენ, არც სხვას მთელ ამ კრებაში
ლაწვთა სინათლე აღარ შერჩა.

ე დ ვ ა რ დ მ ე ფ ე

კლარენს მკვდარია?!

აკი მოვშაღეთ ის ბრძანება.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

თქვენმა პირველმა

ბრძანებამ მოჰკლა ის საბრალო. იგი წაეღო

ფრთიანს ოტარიდს და მეორე, იმის მომშლელი, ვილაც საპყრისთვის აეკიდათ, რომელიც მხოლოდ დამარხვის შემდეგ მისულიყო. მე ბევრნი ვიცი სამეფოს სისხლთან მასზედ უფრო შორეულ მყოფნი, თუმც დიად ღირსნი სასჯელისა მოსისხლობისთვის, რომელნი ეხლაც თავისუფლად დასეირნობენ.

(შემოდის სტენლი და მეფეს დაუჩოქებს).

ს ტ ე ნ ლ ი

წყალობას ვითხოვ, მეფევე, ჩემის სამსახურისთვის.

ე დ ვ ა რ დ მ ე ფ ე

დამეხსენ, ეხლა სული სევდით შემძიმებია.

ს ტ ე ნ ლ ი

ვიდრემდე თხოვნას არ მომისმენთ, ზე არ ავდგები.

ე დ ვ ა რ დ მ ე ფ ე

მაშ მორჩი ჩქარა, სთქვი, რასა გვთხოვ და გაათავე.

ს ტ ე ნ ლ ი

გთხოვთ, რომ სიცოცხლე აბატოთ, მეფევე, ჩემს მსახურს, რომელსაც ერთი ჭირვეული კეთილშობილი მთავარ ნორფოლკის ამალისა შემოკვდომია.

ე დ ვ ა რ დ მ ე ფ ე

ეს ენა განა იმისთვის მაქვს, რომ მივუსაჯო ძმას სიკვდილი და პატიება ვილაც მონასა?! ჩემს ძმას კაციც კი არ მოუკლავს, ეჭვის აღებამ მწარე სიკვდილი განუჩინა. იმის გულისთვის ვინ შემევედრა, ანუ ჩემის გაცოფების დროს ვინ დამიჩოქა და მირჩია მშვიდად მეფიქრა? ვინ გამახსენა სიყვარული, ძმობა, ერთობა? ვინ მომაგონა, იმ საბრალომ თუ ვით უარპყო ძლიერი ვარვიკ და იბრძოლა ჩემის გულისთვის? ანუ კიდევ ის ამბავი, ვით ტიუქსბერის ველს, როცა ოქსფორდმა დამამარცხა, მან გამომიხსნა და მითხრა, „მეფედ იცოცხლეო, ძვირფასო ძმაო?!“ ვინ მიაგზო კვლავ, — როს ვეყარნეთ ოხრად მინდორში

და მკაცრმა ყინვამ მიგვიყვანა სიკვდილის პირად,
 ვით გამახვია თვის სამოსში და თავის ტანი
 შიშველი, სენით შეპყრობილი ანდო ცივს ლამეს.
 ესე ყოველი ამოშალა ჩემის ხსოვნიდან
 მხეტურმა რისხვამ, ცოდვიანმა და არც ერთ თქვენგანს
 მადლი არ ჰქონდა იმდენი, რომ ეს გაესხენა.
 მაგრამ თუ თქვენი მეჭინბე, ამაღის მონა,
 კაცს სიმთვრალეში მოჰკლავს სადმე და შეამწიკვლებს
 ჩვენის ძვირფასის მხსნელის სახეს, თქვენ აქ გაჩნდებით
 და მუხლმოდრეკით მთხოვთ წყალობას, პატიებას!
 ამ უსამართლო თხოვნას გისმენთ... ჩემის ძმისთვის კი
 არ ამოიღო ხმა არც ერთმა და მეც უწყალომ
 ჩემ სინიღისთან იმ ბედკრულს არ ვუშუამდგომლე.
 თქვენ ყველას, თითონ უამაყესთ მის სიცოცხლის დროს
 მოგაგონდებათ რამ სიკეთე მისგან და ნაცვლად
 ერთხელაც კი არ წაესარჩლეთ, უმადურებო!
 ოჰ, ვშიშობ, ღმერთი ამ საქმისთვის სასტიკად დაგვსჯის,
 მეც, თქვენცა, ყოველ ჩემ მახლობელთ, თქვენიანებსაც, —
 მიშველე, ჰასტინგს, მიმიყვანე ჩემს ოთახამდე.
 ოჰ, შე საბრალო კლარენს, კლარენს!
 (გადიან ხ ე ლ მ შ ი ფ ე, დ ე ლ ო ფ ა ლ ი, ჰ ა ს ტ ი ნ გ ს, რ ი ვ ე რ ს,
 ღ ო რ ს ე ტ და გ რ ე ი).

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

აი, ეს იცის
 აჩქარებამა. — არ შენიშნე, თუ ვით გაფთხორდენ
 ნათესავები დედოფლისა ცოდვით საცხენი,
 კლარენსის მოკვლა რომ შეიტყეს? ეგენი იყვნენ,
 მეფეს რომ მუდამ აქეზებდენ მის მოსაკლავად.
 ღმერთი გადუხდის. — ლაპარაკით, წავიდეთ, აბა,
 გავართოთ მეფე.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

მიბრძანლით და ჩვენც გიახლებით.
 (გადიან).

იგივე ქალაქი. მეორე ოთახი სასახლეში.

(შემოდინ იორკის მთავრის მეუღლე, პატარა ვაჟი და ქალი კლარენსისა).

კლარენსის ვაჟი

კარგო ბებია, გვითხარ, მართლა მამა მოგვიკვდა?

იორკის მთავრის მეუღლე

არ მოგკვდომიათ.

კლარენსის ქალი

მამ რად ტირი, სულ გულში იცემ, ამბობ: „ვაიმე, ჩემო კლარენს, ბედკრულო შვილო!“

კლარენსის ვაჟი

თუ ცოცხალია, აქეთ-იქით თავს რაღად იქნევ, და სიბრალულით ზედ დაგვცქერი, გვიძახი ობლებს, უპატრონოებს, უბედურებს?

იორკის მთავრის მეუღლე

ჩემო ლამაზო

შვილიშვილებო, ორნივე სცდებით; მე ვგლოვობ მხოლოდ მეფის სნეულად დავარდნასა, ვგლოვობ იმისთვის და არა მამითქვენის სიკვდილს. რაც საუკუნოდ დაკარგულია, იმის გლოვა უნაყოფოა.

კლარენსის ვაჟი

შენის სიტყვიდან სჩანს, რომ მამა მკვდარი ყოფილა. მეფის ბრალია, ბიძაჩემის, გადუხდის ღმერთი, რომელსაც მუდამ ლოცვა-ხვეწით ამას გამოვთხოვ.

კლარენსის ქალი

და მეც აგრე ვიქ.

იორკის მთავრის მეუღლე

ჩუმაღ, ბავშვნო, ჩუმაღ იყავით!

გულით უყვარხართ თქვენ მეფესა, უმანკო გვრიტნო, მამითქვენის მკვლელს ვერ მიაგნებთ და ვერც მიხვდებით.

კლარენსის ვაჟი

რატომ, ბებია, აკი ძია გლოსტერმა მითხრა,
რომ დედოფალსა წაეჭეზა მეფე და იმას
მამიჩემისთვის თურმე რაღაც ცილი ეწამა
და დაემწყვდია ბნელ ციხეში. როცა ბიძია
მეუბნებოდა ამ ამბავსა, ტიროდა მწარედ,
მიალერსებდა, მიბრალებდა, პირზედ მკოცნიდა
და ესეც მითხრა, მენდე ისე ვით მამაშენსა
და მეც შვილივით შეგიტკობო.

იორკის მთავრის მეუღლე

ჰხედავთ, სიცრუე
როგორ იფერებს მადლის სახეს და ვით პირბადეს
სათნოებისას იკეთებს ღრმა ბიწიერება!
ჩემი შვილია იგი და მეც ამისი მრცხვენის,
თუმც ჩემს ძუძუებს სიცრუე არ უწოვბიათ!

კლარენსის ვაჟი

ვითომ გგონია ძია გლოსტერ ტყუილს ამბობდა?

იორკის მთავრის მეუღლე

ტყუილსა, შვილო.

კლარენსის ვაჟი

არა, ბები, არ დავიჯერებ. —

ეს რა ხმა არის? აბა ერთი, ყური დაუგდე.

(შემოდან: ელისაბედ დედოფალი არეულის სახით, რივერს
და დორსეტ).

ელისაბედ დედოფალი

ოჰ, ვინ დამიშლის გლოვა-ტირილს, ამ ბედის წყევას,
ჩემის თავისვე მწარედ ტანჯვას! დავუზავდები
განწირულებას შავსა და ბნელს და ომს ავუტეხ,
უწყალო მტრადა ვადგეკცევი ჩემს მჭმუნვარე სულს.

იორკის მთავრის მეუღლე

ნეტა რას ნიშნავს ესეთ უცებ ვარმის სურათი?

ელისაბედ დედოფალი

მწარე დასასრულს წუთისოფლის მასხარობისას.

აღარ გვყავს ედვარდ, შენი შვილი, უფალი ჩემი,
ჩვენი ხელმწიფე! ფესვი გაჰქრა და შტოების ზრდა
ვიღას რად უნდა! ან ფოთოლნი რად არ ჰქნებიან,
რაკი გაუშრათ წვენი, მათი მსაზრდოებელი?
იტირე, თუ კი გსურს იცოცხლო და თუ სიკვდილი
გწადიან, ბარემ ჩქარა მოკვდი, რომ ჩვენნი სულნი
ელვის სისწრაფით შეუერთდენ ხელმწიფის სულსა;
ან ვით მორჩილნი ქვეშევრდომნი იახლნენ უკან
იქ, საუკუნოდ განსვენების ახალ სამეფოს.

იორკის მთავრის მეუღლე

მეც წილი მიღვეს მაგ ნაღველში, ვით მქონდა წილი
შენის მეუღლის სიცოცხლისა. მე ღირსი ქმარი
გამოვიგლოვე და სიცოცხლეს ის მანიჭებდა,
რომ შევყურებდი იმის სახეს, მაგრამ სიკვდილმა
მიმზგავსებული ორი სარკე ნაკუწ-ნაკუწად
უწყალო ხელით დამიმსხვრია. აწ ჩემს ნუგეშად
დარჩა-ლა სარკე მატყუარა, რაც უარესად
მაჰმუნვებს, როცა მასში ვხედავ ჩემსავ შერცხვენას.
თუმცა დაქვრივდი, მაგრამ მაინც დედა ხარ შენა
და ქმრის ნაშთენნი შვილნი მაინც განუგეშებენ.
მე კი სიკვდილმა გამომგლოჯა ხელიდან ქმარიც,
მომისპო ორი ყავარჯენი დასაყრდნობელი
კლარენს და ედვარდ. შენი დარდი ნახევარია
ამ ჩემი სევდის და ნება მაქვს მაგ შენს საჩივარს
ხმა ჩავუკმინდო, შენი კვნესა ამ ცრემლით წავრღვნა.

კლარენსის ვაჟი

არ გიგლოვია, შენ, ძალუა, მამას სიკვდილი
და მისთვის ცრემლებს შენს გლოვას ვერც ჩვენ მივაშველებთ.

კლარენსის ქალი

ჩვენ ობლად დავრჩით და არავინ არ გვისამძიმრა,
დეე, ნურავინ ინალვლებს შენს დაქვრივებასაც.

ელისაბედ დედოფალი

არავის შევლა მე არ მინდა, მე ვკმარვარ მარტო,
ჩემი გარამი კვნესით მოვთქვა. ეს მწუხარება

ვრცელ დედამიწის წყაროთა წყალს მოგვრის ამ თვალებს
და მეც, წვიმიან მთვარისაგან წაქეზებული,
ცრემლთ ზღვას დავანთხევ მთელის ქვეყნის ამოსალარჩობად
და ვიგლოვებ ჩემს ძვირფასს ეღვარდს, ჩემს საყვარელ ქმარს!

ბ ა ვ შ ე ბ ი

ჩვენც ვიგლოვებთ ჩვენს ძვირფასს კლარენსს, საყვარელ მამას.

ი ო რ კ ი ს მ თ ა ვ რ ი ს მ ე უ ლ ლ ე

მე კი ორივეს, ორივე ჩემ შვილს, კლარენსს და ეღვარდს,

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

ეღვარდ-ლა მყავდა მე ნუგეშად, ისიც გამშორდა.

ბ ა ვ შ ე ბ ი

კლარენს-ლა გყავდა ჩვენ ნუგეშად, ისიც გაგშორდა!

ი ო რ კ ი ს მ თ ა ვ რ ი ს მ ე უ ლ ლ ე

ეგ ორნი მყავდენ მე ნუგეშად, ორნივე გამშორდენ!

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

ესეთი განძი ჭერ არა ქვრივის არ დაუკარგავს.

ბ ა ვ შ ე ბ ი

ესეთი განძი არა ობოლთ არ დაუკარგავთ!

ი ო რ კ ი ს მ თ ა ვ რ ი ს მ ე უ ლ ლ ე

ესეთი განძი არა დედას არ დაუკარგავს.

ვაი რომ მე ვარ მთელ ამ ვარმის ჭირისუფალი!

ჩემი საერთო დარდი მაგათ დაყოფილი აქვთ!

ის სტირის ეღვარდს, მეც მას ვტირი; ვტირი კლარენსსაც;

ის მას არ სტირის. ეს ბავშვები სტირიან კლარენსს.

მეც მასვე ვტირი. ვტირი ეღვარდს, ხმას არა მცემენ.

მაშ თქვენ სამთავე, რაც ცრემლი გაქვთ, დამადინეთ მე,

მე ერთი სამად უბედურსა; თქვენის ნალღელის

ძიძად შევქმნილვარ, ოხვრა-კენესით გაგაძღობთ კიდევ.

დ ო რ ს ე ტ ი

ძვირფასო დედავ, ინუგეშე, ღმერთს ნუ არისხებ

და უმადურად იმის საქმეს ნუ ეგებები.

დაუნახავსა უწოდებენ ამ ქვეყანაში,
ვინც კეთილ ხელით მოცემულ ვალს სამღურავითა
უბრუნებს პატრონს და ვინც ზეცას წინააღმდეგობს.
როდესაც იგი ითხოვს უკან ძვირფასს ნასესხებს,
ამით ხომ უფრო ამტკიცებს თვისს უმადურობას.

რივერსი

დაო, იფიქრე, როგორც მზრუნავს დედას შეჰფერის
იმ ახალგაზრდა პრინცისთვისაც, შენი შვილისთვის:
დაიბარე და თავს დაადგი მალე გვირგვინი;
შენი ნუგეში იგია, მკვდარ ედვარდის კუბოს
თან ჩაატანე მწუხარება ეგე სასტიკი
და სიხარული სთესე ცოცხალ ედვარდის ტახტზე.
(შემოდინ გლოსტერი, ბუკინგამი, სტენლი, ჰასტინგს,
რატიკლიფ და სხვანი).

გლოსტერი

დარდს ნუ გაჰყვები, ჩემო დაო, თვითეულს ჩვენგანს
ჩვენის ბრწყინვალე მნათობისა დაბნელებისთვის
ტირილი მართებს, მაგრამ თავის დარდს ვინ გაჰკურნებს
ტირილით, გლოვით? — დედაჩემო, უკაცრაოდ ვარ,
ვერ დაგინახე; გთხოვ დალოცვას მუხლმოდრეკილი.

იორკის მთავრის მეუღლე

დაგლოცოს ღმერთმა, თან სიმშვიდე, კაცთმოყვარება,
მორჩილება და სიყვარული გულს ჩავინერგოს.

გლოსტერი

ამინ. — (ოჲო) და ღმერთმა სიბერემდე მიმალწევინოს,
მაინც ეს არის დედის ლოცვის თავი და ბოლო.
მიკვირს, არა სთქვა.

ბუკინგამი

პრინცნო სახემოდრუბლულეზო,
გულსევდიანო დიდნო პერნო, რომელთაც ყველას
ეს მწუხარების ტვირთი გაწევთ, — გამხნევდით მტკიცედ
და ერთმანეთიც გაამხნევეთ სიყვარულითა.
ჩვენის ხელმწიფის ყანის მკას თუმც ვერ დავესწარით,
შვილის მამითაღს ვუერთგულოთ. განხეთქილებას;

რაც თქვენ ამაყ გულთ შუა მოხდა, ძლივს ამ ბოლო დროს პირი შეეკრა და შედღულდა. დე, სამუდამოდ დამკვიდრებულმც იყოს ესე მტკიცე კავშირი. ვგონებ, კარგს ვიზამთ, მარტო მცირე ამალით პრინცი მოვაყვანიოთ ლედლოდან და მოსვლის უმაღვე ვაქურთხოთ მეფედ აქ ლონდონში.

რივერსი

მაგას რად ბრძანებ,

ლორდო ბუკინგამ, მარტო მცირე ამალითაო.

ბუკინგამი

იმად, ბატონო, რომ ხალხის დიდ ზროვაში პირი არ იხსნას მტრობის წყლულმა ახლად განკურნებულმა. ეს საშიშია მით უფრო, რომ ჩვენი ქვეყანა მისუსტებული არის ჭერეთ და უპატრონო როცა კი ცხენებს ახსნილი აქვთ მათი სადავე და სადაც უნდა გაიწევენ, მაშინ, ვფიქრობ მე, უნდა ვეცადოთ ავიცდინოთ არამც თუ ვნება აშკარა, ცხადი, არამედ თვით შიში ვნებისა.

გლოსტერი

აკი ხელმწიფემ დაამყარა ჩვენს შორის ძმობა და იმ პირობას ვადგავარ მე მტკიცედ, ერთგულად

რივერსი

აგრეთვე მეცა და ყოველნი ჩვენგანნიც, ვგონებ, მაგრამ ეს საქმე რადგან სრულად ახალი არის, უნდა ვერიდოთ აურზაურს ერთმანეთ შორის, რაც დიდ კრებულში უფრო ხშირად მოსალოდია, და ამის გამო ვეთანხმები მეც ლორდ ბუკინგამს, რომ პრინცს ცოტანი მოჰყვნენ თანა.

ჰასტინგსი

მეც აგრე ვფიქრობ.

გლოსტერი

მაშ აგრე იყოს. აბა, მოდით და გადავწყვიტოთ, თუ ვინ გავგზავნოთ ესლავ ლედლოს პრინცის მსლგებელად.

მობრძანდები შენც, ჩემო რძალო, ან შენა. დედავ,
რომ თქვენი აზრი ამ საგანზედ შეგვატყობინოთ?

(გადიან ყველანი ბუკინგამს და გლოსტერს გარდა).

ბუკინგამი

ღვთის გულისათვის მოვახერხოთ, რომ ჩვენ ორნივე
არ დავრჩეთ აქა; სხვა, ერთია, ვინც უნდა იყოს.

გზა-გზა ვიპოვი. იმედი მაქვს, მარჯვე შემთხვევას,
პრინცს განვაშორო იმის დედის ნათესაობა

გატაცებული სიამაყით და წინ წავეწიო
ამით ის საქმე, რაზედაც ჩვენ ვლაპარაკობდით.

გლოსტერი

ოჰ, ჩემო ყველავ, გამგებელო ჩემ განზრახვათა,
წინასწარ მთქმელო, გულთმისანო, ძმაო და თვისო!

მე უკან მოგდევე ბავშვივითა, შენ გზა მიჩვენე.

აბა, წავიდეთ მალე ლედლოს, აქ ნუ დავრჩებით.

(გადიან).

სურათი III

იგივე ქალაქი ქუჩა.

(ორი მოქალაქე ერთმანეთს შეეყრება).

პირველი მოქალაქე

დილა მშვიდობის, მეზობელო, საით ისწრაფი?

მეორე მოქალაქე

მეც თითონ კარგად არ ვიცი, თუ საით მივდივარ.
ახალ ამბავს არ მოჰკარ ყური?

პირველი მოქალაქე

ღილ, გავიგე,

მეფე მომკვდარა.

მეორე მოქალაქე

ცუდი არის, ღმერთს გეფიცები,
ძვირად მოჰყვება უკეთესი მემკვიდრე მეფეს.

გაი თუ უფრო აირიოს ჩვენი ქვეყანა,

თავბრუ დაესხას.

შემოდის მესამე მოქალაქე).

მესამე მოქალაქე

მეზობლებო, გამარჯვება თქვენ.

პირველი მოქალაქე

ღმერთმა შენც მოგცეს გამარჯვება.

მესამე მოქალაქე

მართალი არის

მეფე ეღვარდის სიკვდილის ხმა?

მეორე მოქალაქე

ღიად, დამტკიცდა.

ჩვენი მფარველი ღმერთი იყოს.

მესამე მოქალაქე

მაშ მოვემზადოთ,

არეგდარეგას ბევრსა ვნახავთ.

პირველი მოქალაქე

მაგას რად ამბობ?

იმისი შვილი, ღვთის მადლითა, მეფედ დაჯდება.

მესამე მოქალაქე

გაი ქვეყანას, რომელსაც კი ბავშვი განაგებს!

მეორე მოქალაქე

რადა, ვიდრემდე მცირეწლოვნად იქნება იგი,

რჩევა იმეფებს მის სახელით, და როდესაც კი

მოიწიფება, ჩაიბარებს თვითვე მეფობას.

ორთავ დროს, ვგონებ, გვექონდეს კარგი განწყობილება.

პირველი მოქალაქე

აგრე არ იყო ქვეყნის საქმე, როცა პარიჟში

ჰანრი მეექვსე, ცხრა თვის ბავშვი, მეფედ აკურთხეს?

მესამე მოქალაქე

აგრე არ იყო!! არა, არა, ღმერთმა ხომ იცის,

მაშინ მრავალი ჰყავდა გამგე დარბაისელი,
ბრძენი მმართველი ამ ქვეყანას. მაშინ მეფესაც
სათნო პირები გარს ეხვივნენ მფარველ-პატრონად.

პ ი რ ვ ე ლ ი მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

ბიძეები აკი ამასაც ჰყავს: მამის მხრიდანაც
და დედიდანაც.

მ ე ს ა მ ე მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

ნეტა მარტო მამიდან ჰყავდეს,
ანუ ამ მხრიდან არა ჰყავდეს არც ერთი ბიძა;
რადგან ცილობა იმათ შორის, თუ მეფის ახლო
ვინ უნდა იყოს, დაასუსტებს ამ ჩვენს ქვეყანას,
თუ ღმერთმა თავის მფარველობა არ გაგვიწია.
ქეტად საშიში ფიქრები აქვს მთავარს გლოსტერსა
და ქმა-შვილნიცა დედოფლისა მედიდურობენ.
ეგენი რომ ხხვის ხელქვეშ იყვნენ, არ მბრძანებლობდენ,
ეგებ ამ მხარეს სანუგეშო რამ მოვლენოდა.

პ ი რ ვ ე ლ ი მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

ტყუილად ვშიშობთ, ღმერთი საქმეს კარგად მოაწყობს.

მ ე ს ა მ ე მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

ღრუბლიან დღესა წამოსასხამს ისხმენ ჰკვიანნი.
როცა ფოთლები ცვივას იწყებს, ეს ზამთარს გვამცნევს
და მზე რომ ჩავა, ვინ არ ელის დაღამებასა!
ავდარს უდროოს თან სდევს მუდამ ხორაგთ სიძვირე.
აქნება კარგად მოხდეს ყველა, თუ ღმერთსა ნებავს,
მაგრამ არც ველი კეთილს და არც იმის ღირსნი ვართ.

მ ე ო რ ე მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

ყველანი შიშში კი არიან; კაცს ვერ შეხვდებით,
გულსევდიანი არ ელოდეს საზარელ ამბებს.

მ ე ს ა მ ე მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

ცვლილების წინად მუდამ აგრე მოხდება ხოლმე:
რალაც ღვთიურის ჩაგონებით ადამიანნი
საშიშ მომავალს წინად გრძნობენ, ვით, მაგალითად,
ქარიშხალ-ავდრის წინ ზღვის ზვირთნი იწყებენ შფოთვას.

ეპ, ღმერთმა ის ჰქნას, რაც ენებოს. — შენ საით მიხვალ?

მეორე მოქალაქე

ჩვენ მოსამართლემ დაგვიბარა და იქ მივდივართ.

მესამე მოქალაქე

თქვენთან წამოვალ, მეც იქავ ვარ დაბარებული.

(დადიან).

ს უ რ ა თ ი IV

იგივე ქალაქი. ოთახი სახახლეში.

(შემოდინ იორკის არქიეპისკოპოსი, იორკის ახალ-გაზრდა მთავარი, ელისაბედ დედოფალი და იორკის მთავრის მეუღლე).

არქიეპისკოპოსი

მე მითხრეს, წუხელ ნორტამპტონში გაუთევიათ. სტანი-სტრატფორში იქნებიან თურმე ამაღამ და ხვალ, ანუ ზეგ მოვლენ აქა.

იორკის მთავრის მეუღლე

მოუთმენელად

ველი მე პრინცსა; იმედი მაქვს, ტანს აიყრიდა მას აქეთ, რაც კი არ მინახავს.

ელისაბედ დედოფალი

სთქვეს, რომ არაო.

ამ ჩემს შვილს იორკს გაუსწვრია თითქმის სიმაღლით.

იორკი

მართალი უთქვამთ, მაგრამ ნეტა აგრე არ იყოს.

იორკის მთავრის მეუღლე

რადა, ბიჭიკო, განა გაზრდა კარგი არ არის?

იორკი

აი რად: ერთხელ ვახშამს ვჭამდი და ძია რივერს ამბობდა, როგორ გავასწარი ჩემს ძმას ტანითა.

„ჰოო, მართლაო?“ უპასუხა ძია გლოსტერმა,

„ქარგი ბალახი დაბალია, ცუდი მაღალი“
და მეც მას აქეთ ჩქარა გაზრდას აღარა ვნატრობ,
ლამაზ ყვავილებს რაკი ღვარძლი სიმალლით სჯობნის.

იორკის მთავრის მეუღლე
„მორიშორს მოდის იმის სიტყვა, ვინც ეგ გითხრა შენ
თითონ მის ბედთან: ისე ნელა და ღოღილით
იზრდებოდა მის სვე-უბადრუკს ყმაწვილობაში,
რომ თუ მართალი იყოს ეგე, ის იქნებოდა
აღსავსე მაღლით, სიკეთითა.

არქიეპისკოპოსი
და არის კიდევც,

ბატონო ჩემო მოწყალეო.

იორკის მთავრის მეუღლე
ნეტავი აგრე,
მაგრამ დედის გულს მაინც ეჭვი როდი ასვენებს.

იორკი
იცოი, ბებია, ნეტავი ეგ მომგონებოდა
და ძიას მასზედ უფრო მარჯვედ გავკრავდი კბილსა
მის გაზრდის გამე-

იორკის მთავრის მეუღლე
როგორ, ბიჭო, აბა მითხარი.

იორკი
აი როგორა: ბიძაჩემი, ამბობენ, ჩქარა
იზრდებოდაო ისე თურმე, რომ ჯერ ორ საათს
არ გაეგლო მის შობის შემდეგ და ღრღნა დაეწყო
პურის ქერქისა. მე კი კბილი ძლივს ორის წლისას
ამომივიდა, განა ეს არ გააბრაზებდა?

იორკის მთავრის მეუღლე
„შემატყობინე, ეგ ვინ გითხრა, ჩემო ლამაზო?

იორკი
იმისმა ძიძამ.

იორკის მთავრის მეუღლე
ძიძამაო! იმისი ძიძა

ჯერ უნ ნაშობი არ იყავ, რომ მიწაში იდო.

იორკი

მაშ სხვამ თუ მითხრა; ეხლა ველარ მომიგონია,
ვინ იყო ის სხვა.

ელისაბედ დედოფალი

ჩუმად, ყბედო, რას მახვილაკობ!

არქიეპისკოპოსი

ნუ უწყრებით ბავშვს, დედოფალო.

ელისაბედ დედოფალი

ეხლა კედლებსაც

ყურნი ასხიათ.

არქიეპისკოპოსი

ოჰ, შიკრიკი! (შემოდის შიკრიკი)

შიკრიკი

რა ამბავია?

ის, რომლის თქმაც კი მეზარება, ბატონო ჩემო.

ელისაბედ დედოფალი

როგორ ბრძანდება პრინცი?

შიკრიკი

კარგად, მშვიდობით განლავთ.

იორკის მთავრის მეუღლე

მაშ რასაც ამბობ, სწორედა სთქვი.

შიკრიკი

პომფრეტს გაჭზავნეს

იქ ციხეში ტყვედ ჩასასმელად ლორდ რივერს, გრეი
და მათთან ერთად თომას ვოგან.

იორკის მთავრის მეუღლე

ეგ ვის ბრძანებით?

შიკრიკი

ბრძანებით მთავართ გლოსტერის და ბუკინგამისა.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი
დანაშაული რა აქვთ მერე?

შ ი კ რ ი კ ი

მე რაც ვიცოდი,
სულ მოგახსენეთ, დედოფალო. არა ვიცი—რა
ამაზედ მეტი იმ დიდებულთ დატყვევებისა.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი
ჩვენის ოჯახის ქვე დამხობის ნიშნები არის:
ვეფხს წყნარი შველი შეუბყრია და მტარვალობა
ურცხვადა ჰქელავს უმანკო ტახტს, უმწეოდ შთენილს,
გზა, გზა მიეციტ სისხლს, კაცისკვლას, ქლეთა-ნგრევას!
ცხადდა ვხედავ, ვით რუკაზედ, ქვეყნის დასასრულს.

ი ო რ კ ი ს მ თ ა ვ რ ი ს მ ე უ ლ ლ ე
ოჰ, რამდენ ერთსა მოვსწრებივარ დაწყევლილ დღესა,
შფოთის და ჩხუბის დალდაჩნეულს: ჯერ ჩემმა ქმარმა
ტახტის ძებნასა შეაღია თავის სიცოცხლე
და ხშირად ჩემ შვილთ ბედი ზვირთებრ ზე-ქვე ისროდა,—
მეც ვხარობდი მათ გამარჯვებას, მარცხსა ვტიროდი.
როს მოიპოვეს გამარჯვება და შინაშფოთი
სრულად კვალწმინდად გაჰქრა, მაშინ ომი ერთმანეთს
გამარჯვებულთა აუტეხეს: ძმა აღდგა ძმაზე,
სისხლნი და ხორცინი გადიმტერნენ სასიკვდილოდა.
ოჰ, უბუნებო სიძულვილო, ცოფმორეულო,
გადამარჩინე წყეულ რისხვას, მომიღე ბოლო,
მომკალ, რომ სიკვდილს ამ თვალგებით აღარ ვუყურო.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი
წამოდი, შვილო, სალოცავში. მშვიდობით, დედავ.

ი ო რ კ ი ს მ თ ა ვ რ ი ს მ ე უ ლ ლ ე
მეც თქვენთან მოვალ, მომიცადეთ.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი
თქვენ რილასთვისა?

ა რ ქ ი ე პ ი ს კ ო პ ო ს ი
მალე მობრძანდით, დედოფალო. თან წამოიღეთ

თქვენი საუნჯე და ქონება, მეც თქვენ მოგართმევთ
ბეჭედს ჩემდამი მობარებულს. როგორც ერთგულად
გემსახუროთ თქვენ და თქვენს თვისტომს, უფალმაც ისე
გადამიხადოს. წაგიძღვებით სალოცავისკენ. (გაღიან).

მ ო ქ მ ე ლ ე ბ ა მ ე ს ა მ ე

ს უ რ ა თ ი I

ლონდონი. ქუჩა.

(საყვირის ხმა. შემოდინ უელსის პრინცი, გლოსტერი, ბუკინგამი, კარდინალი ბორჩერი, კატესბი და სხვანი).

ბუკინგამი

კეთილიმც იყოს მობრძანება თქვენს სამეუფო
ლონდონის ქალაქს.

გლოსტერი

მეც მას ვნატრობ, ძვირფასო შვილო,
უფალო ჩემთა ზრახვა-ფიქრთა. ძნელი მგზავრობა
აღბად მოგბეზრდა, მოგეწყინა?

პრინცი

არა, ბიძია,

ერთმანეთ შორის კინკლაობამ მგზავრობის დროსა
უფრო დამალა, ამიშფოთა სული და გული.
ნეტა ბიძები ჩვენი სხვებიც წინ დამხვედროდენ.

გლოსტერი

ოჰ, ტკბილო პრინცი! შენი ნორჩი უმანკოება
ჯერ ვერ მიმხვდარა ამ ცხოვრების ბიწს და სიყალბეს.
კაცში შენ არჩევ ჯერეთ მხოლოდ გარეგანს სახეს,
რაიც არ ჰფერობს სრულიად მის გულის წადილსა.
საშიშნი იყვენ ის ბიძანი, ნახვას რომ ნატრობ;
შენ იმათ შაქარმოყრილ სიტყვებს ტკბილად ისმენდი
და ვერ ამჩნევდი გულში გესლსა. ღმერთმა გამოაროს
ისინიცა და იმათ მზგავსნი ცრუ მეგობარწიც!

პ რ ი ნ ც ი

ცრუ მეგობარნი კი მაშოროს, მაგრამ ისინი
ცრუნი არ იყვნენ.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ხელმწიფის ძევ, ლონდონის მერი
მოსაგებებლად მოდის შენთან.

(შემოდის ლ ო რ დ-მ ე რ ი თავის ა მ ა ლ ი თ).

მ ე რ ი

ღმერთმა სიმრთელე
და დღეგრძელობა მოსცეს თქვენსა უმაღლესობას.

პ რ ი ნ ც ი

გმადლობ, ლორდ-მერო, აგრეთვე თქვენც მადლობას
გიძღვნი!

(მ ე რ ი და იმის ა მ ა ლ ა გადიან).

მე მეგონა, რომ დედაჩემი, ჩემი ძმა იორკ
შეგვეყრებოდნენ წინ აქამდის. რცხვენოდეს ჰასტინგსს,
რომ ზარმაცობს და არ დაგვიხვდა იმის საცნობლად,
მოდინ თუ არ.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

აი, სწორედ ნატვრა შესრულდა,
ჰასტინგსი ოფლში გაწურული მოდის აქ ჩვენთან.

(შემოდის ჰ ა ს ტ ი ნ გ ს ი).

პ რ ი ნ ც ი

ოჰ, გაძარჯობა, დედაჩემი არ მოდის, მილორდ?

ჰ ა ს ტ ი ნ გ ს ი

დედათქვენიცა და თქვენი ძმაც წმინდა სალოცავს
რალაც მიზეზით შეეკტილან. პრინცს თუმცა სწადდა
წამომყოლოდა აქ თქვენთანა მოსაგებებლად,
მაგრამ დედამ არ გამოუშვა.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

ოჰ, რა უწესოდ,
უმართებულოდ იქცევიან! ლორდ-კარდინალო,
გთხოვთ, რომ წაბრძანდეთ და დედოფალს ჩააგონოთ, რომ

მთავარი იორკ გამოგზავნოს ესლავ თვის ძმასთან.
თუ უარი სთქვას, — ჰასტინგს, შენც თან წაჰყევი მაგას
და ძალის-ძალად გამოჰგლიჯეთ მის ექვიან ხელთ.

კ ა რ დ ი ნ ა ლ ი

მილორდ ბუკინგამ, თუ კი ჩემი მწირმეტყველება
დაათხოვნიებს თავის დედას იორკის მთავარს,
ესლავე იგი აქ გაჩნდება, მაგრამ თუ თხოვნაწ
არ გასჭრა მათზედ, ვერ დავარღვევ მტკიცე უფლებას
ცით მონიჭებულს ღვთივ დალოცვილ სალოცავისას.
მთელი სამეფოც მომცეთ, მაინც ესეთ დიდ ცოდვას
მე ვერ ვიკისრებ.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

ეგ საბუთი უსაფუძვლოა;
ტყუილად მისდევ დახავსებულს ჭირვეულობას
და წეს-რიგობას. გონივრულად ასწონ-დასწონე;
პრინცს თუ ხელს ახლებ, სალოცავს მით არ შეუტრაცხყოფ;
რადგან უფლება შევედრების იმას ეკუთვნის,
ვინც საჭიროობს თვის ნაქმნარის მფარველობასა,
ან ჭკუა უჭრის იმდენად, რომ ითხოვოს იგი.
პრინცს სამფარველო არაფერი მოუქმედნია,
არც უთხოვნია მფარველობა და ჩემის აზრით,
ვერც შეაფარებს თავს სალოცავს. თუ გამოიყვანთ,
თქვენ არ დაარღვევთ არც ძველ სიგელს, არც ძველს
უფლებას.

გამიგონია ვაჟი-კაცი შევედრებული;
მაგრამ ბავშვების შევედრება პირველად მესმის.

კ ა რ დ ი ნ ა ლ ი

მილორდ, ეგ შენი აზრი სჯობნის ამ ჩემს მსჯელობას.—
ლორდ ჰასტინგს, გნებავს ზემთან ერთად წამობრძანება?

ჰ ა ს ტ ი ნ გ ს ი

ღიად, ბატონო.

პ რ ი ნ ც ი

ბატონებო, გთხოვთ დააჩქაროთ,

რაც შეიძლება. —

(გადიან კარდინალი და პასტინგსი).

ძია გლოსტერი, ერთი მითხარი,
თუ მოვა ჩემი ძმა, სად დავდგეთ ჩემს კუროხევამდე. —

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

სადაც ენებოს ყოფნა თქვენსა უმადლესობას.
მაგრამ თუ რჩევას უმდაბლესსა მიიღებ ჩემგან,
ორს ანუ სამს დღეს მოისვენე ჯერ ტოუერში,
მასუკან სადაც დაინახო სამჯობინაროდ
სიმრთელისათვის და დროს კარგად გასატარებლად.

პ რ ი ნ ც ი

უპ, ტოუერი მძაგს მე ფრიად, ყველაზე მეტად.
ის იულიოს კეისარმა არ ააშენა?

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

იმან დაიწყო აშენება, ხელმწიფის შვილო,
მაგრამ შემდეგში რამდენჯერმე ახლად ააგეს.

პ რ ი ნ ც ი

ეგ ქაღალდებში სწერია, თუ გადმოუციათ
მხოლოდ სიტყვითა საუკუნით საუკუნემდე?

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

ქაღალდით ვიცით.

პ რ ი ნ ც ი

მე ვგონებ, რომ არც ჩაეწერათ,
არ გაპქრებოდა წელთა სვლაში მაინც სიმართლე,
შთამომავლობას თუნდა ქვეყნის დასასრულამდე
შთამომავლობით გადასცემდენ.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი (იქით)

ამბობენ, ესეთს

ჭკუამოსწრებულს ბავშვს თვის წერა გადაიტანსო.

პ რ ი ნ ც ი

რას ამბობ, ძია?

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

მე მას ვამბობ, დაუწერლადაც

სახელის გათქმა შეიძლება. (იქით) ესრეთ ვით ძველმა
მოარაკემა ორჭობობით ვილაპარაკო.

პ რ ი ნ ც ი

აი, კეისარს თვით სახელი ღირსად გაუთქვამს,
მხნედ უზრუნვია ჭკვა-გონების შესაძენად
და ამ გონებას იმის სიმხნე უკვდავუქმნია.
სიკვდილსაც ხელი ვერ უხვლია და ეს ძლიერი
ქვეყნის დამპყრობი ღღესაც კიდევ სახელით ცოცხლობს. —
ბუკინგამ, იცი, მე რას გეტყვი?

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

რასა, ბატონო?

პ რ ი ნ ც ი

დავაჟაკება თუ დამცალდა, მაშინ საფრანგეთს
ძველის უფლებით დავიბრუნებ, ან თავს შევაკლავ
და ჯარისკაცის ღირსებაზედ გავცვლი მეფობას.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი (იქით)

აღრე გაზაფხულს უკან მოსდევს მოკლე ზაფხული.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

მადლობა ღმერთსა, მობრძანდება მთავარი იორკ.
(შემოდის პატარა იორკი, თან მოსდევენ კარდინალი და
ჰასტინგსი).

პ რ ი ნ ც ი

ოჰ, რიჩარდ იორკ, როგორა ხარ, ძვირფასო ძმაო?

ი ო რ კ ი

კარგად, ხელმწიფევე, — ეს არ უნდა გიწოდო მე უენ?

პ რ ი ნ ც ი

ჩვენ ორივესთვის სავაგლაზოდ იგი აღარ გვყავს,
ვისაც ხელთ ეპყრა ხელმწიფება, რამაც დაჰკარგა
თვის ბრწყინვალეობა მის სიკვდილით.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ჩემო ძმისწულო,

პატარა იორკ, როგორა ხარ?

იორკი

გმადლობ, ბიძია. —
რომ მითხარ, მალე იზრდებოდნენ ცუდი ბალახი,
აი, ჩემი ძმა ჩემზედ უფრო მაღალი არის.

გლოსტერი

ჰო, მაღალია.

იორკი

მაშ ჩენი ძმა ცუდი ყოფილა.

გლოსტერი

ჩემო ლამაზო ძმისწულო, მე ეგ როდი მეტქმის.

იორკი

ზაგას აამებ, მე კი გინდა, რომ მაწყვინო?

გლოსტერი

მბრძანებელია ეგე ჩემი, ჩემი ხელმწიფე
და შენ კი ისე გეპყრობი, ვით თვისტომს, ნათესავს.

იორკი

ძია, მომეცი ეგ ხანჯალი.

გლოსტერი

რა ხანჯალსა მთხოვ,
ჩემო პატარა? მოგცემ დიდი სიამოვნებით.

პრინცი

როგორ იქნება მათხოვრობა?

იორკი

მერე ვისა ვთხოვ!
ჩემს კეთილ ბიძას, — ვიცი კარგად, რომ არ დამიჭერს,
ან მაგისტანა მცირე რამ რა დასაჭერია.

გლოსტერი

მე კიდევ უფრო დიდ საჩუქარს მივცემ ჩემს ძმისწულს.

იორკი

კიდევ უფრო დიდს? ეგ უთუოდ ხმალი იქნება.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

უფრო მსუბუქი ყოფილიყო, ხმალსაც მოგცემდი.

ი ო რ კ ი

მსუბუქ საჩუქარს, როგორც გატყობ, იმეტებ მხოლოდ
და ეუბნები ცივს უარსა ძვირფასის მთხოვნელს.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ხმალი ძალიან მძიმე არის და ვერა ზიდავ.

ი ო რ კ ი

ღღვილად ვზიდავ, უფრო მძიმეც რომ იყოს ეგე.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

გამაგებინე, მართლა მთხოვ ხმალს, ჩემო პაწია?

ი ო რ კ ი

ღიად, რომ ისე დაგიმადლო, როგორც მიწოდებ.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

რაო, არ მესმის.

ი ო რ კ ი

რომ პაწია მადლობა გითხრა.

პ რ ი ნ ც ი

ჩემს ძმას ბაასში კინკლაობა ჩვეულებად სჭირს,
უნდა სულგრძელად აიტანო ეგ, ბიძაჩემო.

ი ო რ კ ი

ამიტანოს, თუ ამიყვანოს? ძია, ჩემი ძმა
ორთავ დაგვცინის, შენცა და მეც. მაიმუნევით
რომ პატარა ვარ, გეუბნება მხრითა ზიდევო.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი (ჩუმაღ ჰასტინგს).

ვით ეშმაკურად ლაპარაკობს; თვის ბიძისადმი
მძულვარებისა დასაფარად ვითომ ოხუნჯობს
და მოხდენილად თავის თავსვე მწარედ დასცინის.
ნორჩ ბავშვს ამდენი სიმახვილე ვინ მისცა ნეტა!

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ბატონო ჩემო, მობრძანდები? მე და ბუკინგამ
წავალთ ეხლავე დედათქვენთან და ტოუერში
ვთხოვთ, რომ დაგიხვდეთ.

ი ო რ კ ი

ტოუერში მიდიხარ, განა?

პ რ ი ნ ც ი

აგრე ნებულობს ბიძაჩემი, ჩემი მფარველი.

ი ო რ კ ი

მე ტოუერში მოსვენებით ვერ დავიძინებ.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

რატომა, რისა გეშინიან?

ი ო რ კ ი

ძია კლარენსის

მრისხანე სულის. იქ მოჰკლესო, ბებია მითხრა.

პ რ ი ნ ც ი

მკვდარ ბიძებისა მე არასდროს არ მეშინიან.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

არც ცოცხლებისა, იმედი მაქვს.

პ რ ი ნ ც ი

ოჰ, ისინი რომ

ცოცხლები დარჩნენ, არაფერს არ შეეუშინდები. —

აბა, წავიდეთ. მძიმე ფიქრით შეშფოთებული

მათ ბედ-იღბალზე ტოუერში მოვდივარ აგერ.

(საყვირის ხმა. გადიან პ რ ი ნ ც ი, ი ო რ კ ი, ჰ ა ს ტ ი ნ გ ს ი, კ ა რ -
დ ი ნ ა ლ ი და სხვანი).

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

მილორდ, მე ვფიქრობ ამ პატარა და ყბედს იორკსა

ალბათ თავისი გველი დედა წააქეზებდა,

ასე უწყალოდ რომ დაგცინის და შეურაცხყოფს.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

უეჭველია, უეჭველი. მეტად ლაქლაქა

ბავშვია ეგა, თან თამამი, ცელქი, ოხუნჯი,

ჭკვიანი, ზვაი, — დედა არის თავით ფეხამდე.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

ეპ, რაც უნდა ჰქნან. — აბა, აქეთ მოდი, კატესბი.
შენ წელან მტკიცე ფიცი მოგვეც, რომ შეგვისრულო
განზრახვა ჩვენი და დაჰფარო, რასაც გაცნობებთ.
გზაზედ ყოველი ჩვენი აზრი შეგატყობინეთ.
როგორა ჰფიქრობ, არ იქნება ადვილი განა,
ლორდი ჰასტინგსი უილიამ ჩვენკენ მოვიმხროთ,
და გავენდოთ, რომ გვსურს ამ დიდის მთავრის აყვანა
ბრიტთა კუნძულის სახელოვან სამეფო ტახტზედ?

კ ა ტ ე ს ბ ი

მამის გულისთვის ისე უყვარს და ერთგულობს პრინცს,
რომ არას დროს მის წინააღმდეგს არ განიზრახავს.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ე

აბა, სტენლიზედ რალას იტყვი, ვერც მას მივიმხრობთ?

კ ა ტ ე ს ბ ი

ის ყველაფერში ჰასტინგსს ბაძავს.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ე

კარგი, ეგ კმარა.

ჩემო კატესბი, შენ წადი და ლორდ-კანცლერს ჰასტინგსს
ჩვენს აზრზედ სიტყვა ჩამოუგდე, როგორც შორეულს
საგანს რაზედმე; ნახე, როგორ მიიღებს იგი.
სთხოვე აგრეთვე, რომ გვირგვინის კურთხევისათვის
მოვიდეს ხვალა ტოუერში. თუ შეამჩნიო,
რომ იბირებდე, წააქეზე, წინ გადუშალე
ყოველი ჩვენი საბუთები და თუ დაატყო
უარზედ დგომა, გულცივობა, ტყვიის სიმძიმე,
შენც აგრე დახვდი, სიტყვა მოსჭერ და მსწრაფლ გვაცნობე,
თუ რა წადილი უდევს გულში, რადგანაც ხვალვე
ორგან გვექნება კრება ფრიად მძიმე საქმისთვის,
სადაც შენც უნდა ხომ დაესწრო.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ჩემ მაგიერად

ლორდი ჰასტინგსი მოიკითხე, უთხარ, კატესბი,
რომ იმის ძველსა და საშიშ მტრებს სულ ერთიანად
ხვალვე პომფრეტის ციხეში სისხლს გამოუშვებენ.
მოაგონე, რომ კარგ ამბებით გახარებულმა
ტკბილად აკოცოს ერთხელ კიდეც შოურის ცოლსა.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

აბა, კატესბი, შენ ამ საქმეს მარჯვედ მოექეც.

კ ა ტ ე ს ბ ი

ვეცდები, რაც კი შემძლიან, ორთავ გარწმუნებთ.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

დაძინებამდე ხომ გვაცნობებ?

კ ა ტ ე ს ბ ი

დიალ, ბატონო.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

კროსბის მოედანს გენახავ მაშ ჩვენ ორივეს ერთად.

(კ ა ტ ე ს ბ ი გადის).

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

რა ვქნათ, მთავარო, თუ შევამჩნევთ, რომ ლორდ ჰასტინგსი
არ ემხრობა ჩვენს შეთქმულებას?

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

როგორ თუ რა ვქნათ!

გავაგდებინოთ მყისვე თავი. — არ დაგავიწყდეს,
როცა მე შეფედ ვეკუროთხები, მაშინ მომთხოვე
ჰირფორდთ საგრაფო სრულის თავის მოძრავ ქონებით,
რასაც ჩემი ძმა მეფე ჰფლობდა.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

მე მოგაგონებ

მაგ დაპირებას.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

შეგისრულებ მეც სიამითა.

ადრე ვიგახშმოთ აბა, ერთი, რომ ვახშამს შემდეგ
ეს შეთქმულობა მოვინელოთ საზრდოსთან ერთად.

(გადიან).

ლორდ ჰასტინგის სასახლის კარმიდამო.

(შემოდის შ ი კ რ ი კ ი).

შ ი კ რ ი კ ი

(კარებს აბრაზუნებს)

მილორდ, ბატონო!

ჰ ა ს ტ ი ნ გ ს ი (გარედან)

ვინა ხარ მანდ, ვინ არახუნებ?

შ ი კ რ ი კ ი

ლორდ სტენლის კაცი.

ჰ ა ს ტ ი ნ გ ს ი

რა დრო არის?

შ ი კ რ ი კ ი

მალე ოთხს დაჰკრავს

(შემოდის ჰ ა ს ტ ი ნ გ ს ი).

ჰ ა ს ტ ი ნ გ ს ი

რაო, ძილი თუ დაჰკარგა ამ გრძელ ღამეებში?
შენმა ბატონმა?

შ ი კ რ ი კ ი

მომისმინეთ, შინც აგრჯა.

ჯერ მოკითხვასა მოახსენებს თქვენს ბრწყინვალეობას...

ჰ ა ს ტ ი ნ გ ს ი

მერე კიდევ რას?

შ ი კ რ ი კ ი

მერე გითვლით, რომ ამ ღამეში

სიზმრადა ნახა, ვითომ ტახმა თავიდან იმას

ზუჩი მოჰგლიჯა. ამას გარდა ორი კრებაა

დღეს დანიშნული და ერთზედ რაც გადაწყდებო,

იგი გვანანებს მეორეზედ დასწრებას ორთავ, —

და აი მგზავნის თქვენთან, მილორდ, რომ, თუ ინებებთ,

ცხენზედ შებრძანდეთ და ეხლავე იმასთან ერთად

ჩრდილოეთისკენ გაეშუროთ. ესრედ ავცდებით
ხიფათი, რასაც წინადა გრძნობს იმისი გული.

ჰ ა ს ტ ი ნ გ ს ი

წადი, დაბრუნდი შენს ბატონთან და დაამშვიდე.
ცალ-ცალკე კრების ნუ ეშინის: ერთს დავესწრებით
მე და ის თითონ და მეორეს ჩვენი კატესბი,
ჩემი ერთგული მეგობარი. იქ ჩვენ შესახებ
რაც გარდაწყდება, ყოველიფერს მალე შევიტყობ.
უთხარ, ეგ შიში ფუყეა-თქო და უსაფუძვლო;
და რაც კი სიზმარს შეეხება, მე დიდად ვკვირობ,
რომ მოუსვენარ ძილის ნაყოფს ის ყურს ათხოვებს.
კაცი თუ ტახსა გაექცევა, რაიც მას არ სდევს,
მხეცსა ეგ უფრო წააქეზებს გამოსადგომად,
თუმცა იქნება უკან დევნას სულ არ ჰფიქრობდა.
წადი, უთხარი შენს ბატონს, რომ ადგეს და ეხლავ
ჩემთან მოვიდეს, — ტოუერში ჩვენ ერთად წავალთ,
და თითონ ნახოს, ტახი როგორ ტკბილად მოგვეპყრას.

შ ი კ რ ი კ ი

წავალ, ბატონო, მოვახსენებ თქვენს ნაბრძანებსა.

(შ ი კ რ ი კ ი გადის შემოდის კ ა ტ ე ს ბ ი).

კ ა ტ ე ს ბ ი

მრავალ კარგ დილას ვუნატრი თქვენს ბრწყინვალეებასა.

ჰ ა ს ტ ი ნ გ ს ი

ჩემო კატესბი, გამარჯვება! ადრე ამდგარხარ.
რა ამბავს მეტყვი ამ მღელვარე სახელმწიფოსას?

კ ა ტ ე ს ბ ი

მართლა რომ, მილორდ, იგი ფრიად ცუდად ირყევა,
და წელშიაც ვერ გამაგრდება, ვიდრემდე რიჩარდ
არ დაიშვენებს თავს გვირგვინით.

ჰ ა ს ტ ი ნ გ ს ი

რა გვირგვინს ამბობ,

ნუ თუ სამეფოს?

კატესბი

სწორედ, მილორდ.

ჰასტინგსი

უწინამც თავი

ტანზედ ნუ მბმია, ვიდრე ვნახო მეფის გვირგვინი
დადგმული ეგრე უკადრისად. განა გგონია,
ცდილობს შოვნასა?

კატესბი

დამიჯერე, ძალიან ცდილობს,
იმედიცა აქვს შენი, როგორც პირველ მომხრესი
და ჭილდოს ნაცვლად გაცნობებს ამ საამო ამბავს,
რომ დედოფლისა ნათესავებს, შენს უწყალო მტრებს
დღესვე ჰომფრეტში ამოსწყვეტენ.

ჰასტინგსი

მართლაც ისინი

მუდამ ყოფილან ჩემი მტრები და იმათ სიკვდილს
მე არ ვიგლოვებ. მაგრამ მაინც თუნდ ესლავ მომკლან,
არ ვულალატებ ჩემის მეფის ნამდვილ მემკვიდრეთ
და არ მივკერძავ რიჩარდს ტახტსა.

კატესბი

ღმერთმა ყოველთვის

ამყოფოს თქენი ბრწყინვალეობა მაგ კეთილ აზრზედ.

ჰასტინგსი

არა და, კარგი ის არის, რომ ვინც მაძულებდა
ჩემს ხელმწიფესა, ეხლა იმათ დასასრულს ვხედავ, —
წელიწადიც კი არ მეყოფა სასაცილოდა.

იცი, კატესბი, ვიდრე ორი კვირა გაივლის,
მაგავ მწარე გზას გავუყენებ ბევრს კიდევ სხვასაც.
რომელთ თვის ბედი აზრითაც ვერ გამოუხსნავეთ.

კატესბი

საძაგლობაა, ოჰ, სიკვდილი, ბატონო ჩემო,
როცა მზად არ ხარ და არც ელი.

ჰასტინგსი

საშინელება

არის მართლაც. აი აკი ეგ დაემართათ რივერსს, ვოგანს და გრეის; სხვებსაც ეგევე მოუვათ ზოგიერთებსა, უვნებლად რომ ჰგონიათ თავი, ისევე როგორც ვით მე და შენა, და მიჩნეულნიც, შენც კარგად იცი, ჰყავს ბუქინგამს და მთავარ რიჩარდს.

კატესბი

ორნივე შენ პატევს გცემენ დიდსა. (იქით) და მაგ შენ თავსა საპატიოდაც ხიდის ყურზედ ძელს ააგებენ.

ჰასტინგსი

ეგ კარგად ვიცი და ღორსადაც დავიმსახურე. —

(შემოდის სტენლი).

მშვიდობა შენი, კარგად ყოფნა. აბა, რა უყავ სატახე შუბი? გეშინიან, რომ ტახს არ შეხვდე და უსაჭურვლოდ გამოდიხარ?

სტენლი

დილა მშვიდობის.

მილორდ კატესბი, გამარჯვება. — შენ ხუმრობ, მაგრამ ჭვარს ვფიცავ, სულაც არ მომწონს ეს ცალ-ცალკე კრება.

ჰასტინგსი

მილორდ, მე შენზედ ეს სიცოცხლე ნაკლებ არ მიყვარს და არაოდეს არ ყოფილა ისე ძვირფასი ვფიცავ ის ჩემთვის, ვით დღეს არის. როგორ გგონია, ჩვენს თავს უვნებლად რომ არ ვგრძნობდე, ასე ვიქნები კმაყოფილი და მხიარული?

სტენლი

როცა ის ლორდნი,

პომფრეტს რომ სხედან, ლონდონიდან გავიდნენ, მათაც თავი უვნებლად ეგონათ და მხიარულობდენ.

ან კი რა სჭირდათ საშიშარი! მაგრამ ხომ ჰხედავ, როგორი ბნელი დღე დაუდგათ; არ მომწონს სწორედ ესე უცები მტრობის ჩენა, წიხლის ჩაზელა.

ღმერთმა ინებოს, რომ ეს შიში ტყუილი იყოს. —
აბა არ წავალთ ტოუერში? გათენდა კიდეც!.

ჰასტინგსი

აქ მო, რა გითხრა. — იცი, მილორდ, იმ ვაჟბატონებს,
შენ რომ ამბობდი, დღეს თავები დააყრევინეს.

სტენლი

იმათ შეეძლოთ თავი ტანზედ უფრო პირნათლად
ეტარებინათ, ვიდრე თავზედ ქუდი მათ მსაჭულთ.
ეხლა კი წასვლის დროა, მილორდ.

(შემოდის გზირი).

ჰასტინგსი

ამ კაი კაცთან

სათქმელი რამ მაქვს, თქვენ წინ წადით. —

(გაღიან სტენლი და კატესბი).

როგორ გიკითხო,

ამ ქვეყანაში როგორ სცხოვრებ?

გზირი

კარგად, ბატონო,

იმით უფრო, რომ ღირსი გავხდი თქვენგან კითხვისა.

ჰასტინგსი

მეც ეხლა უფრო კარგადა ვარ მაშინდელზედა,
როცა აქავე ერთხელ შეგხვდი. მაშინ დედოფლის
მომხრე, თვისტომთა ჩაგონებით მე ტოუერში
ტყვედა მგზავნიდენ; და დღეს კია, ჩუმად გაცნობებ,
არავის უთხრა, — იმავ ჩემს მტრებს თავები დასჭრეს
და მეც უკეთეს გუნებაზედ არსად ვყოფილვარ.

გზირი

ნუ მოგიშალოთ ეგ ქეიფი ღმერთმა ნურა დროს.

ჰასტინგსი

მადლობელი ვარ. აჰა, ეს შენ ჩემ სადღეგრძელოდ.

(ქისას გადაუგდებს).

გზირი

მიცოცხლოს ღმერთმა თქვენი თავი.

(გაღის. შემოდის მღვდელი).

მ ღ ვ დ ე ლ ი

ოჰ, კარგად შეგხვდით.

მიხარის დიდად თქვენი ხილვა, ბატონო ჩემო.

ჰ ა ს ტ ი ნ გ ს ი

სულით და გულით გმადლობ, მღვდელო. მართლა, მე შენთვის
იმდღევანდელი საწირავი არ მომიცია.

შაბათს მოდი და ჩაგაბარებ.

(შემოდის ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი).

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

ლორდო კანცლერო,

მღვდელთან ბაასით შეექცევი. მღვდელი სჭირიათ
შენს მეგობრებსა, აწ პომფრეტის ციხეს რომ სხედან,
შენ კი ჯერ, ვგონებ, არა გაქვს-რა სააღსარებო.

ჰ ა ს ტ ი ნ გ ს ი

მართლაც, როდესაც შევეყარე ამ წმიდა მამას,
მყისვე ისინი გამახსენდნენ. ტოუერს მიხვალ?

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

დიაღ, მივდივარ, მაგრამ დიდხანს იქ ვერ ვაყოვნებ
და შენზედ აღრე წამოვალ მე.

ჰ ა ს ტ ი ნ გ ს ი

უეჭველია,

რადგან სადილად მე იქ ვრჩები.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი (იქით)

და ვახშმადაცა,

თუმც შენ ეგ აზრად არ მოგსვლია. — აბა, ბატონო,
წამობრძანდები?

ჰ ა ს ტ ი ნ გ ს ი

მიბრძანდი და მეც ვიახლებით. (გაღიან).

წმკპთი III

პომფრეტის ციხის კარმიდამო.

(შემოდის რატკლიფი. დარაჯებს რივერს, გრეი და
გოგან დასასჯელად მოჰყავთ).

რივერსი

სერ რიჩარდ რატკლიფ, ამას გეტყვი, რომ დღეს შენ ნახავ
ერთ ქვეშევრდომის სიკვდილს მისის სიმართლისათვის,
ერთგულობისთვის, თავის ვალის შესრულებისთვის.

გრეი

აჭოროქ დმერთმა პრინცი მაგ თქვენ ურჯულო ზროვას,
ბრბო შეკრებილხართ დაწყევლილთა, სისხლისმწოველთა.

გოგან

ერთ დროს ამ საქმეს თქვენც იგლოვებთ ვაი-ვუითა.

რატკლიფი

თქვენის სიცოცხლის ჟამმა განვლო, ჩქარა, კარგია.

რივერსი

ოჰ, პომფრეტ, პომფრეტ, ციხევ, სისხლში ამოვლებულო,
დიდებულათთვის საბედშავო და სავალალო!
მაგ შენ ცოდვიან კედლებ შიგნით რიჩარდ მეორე
ცოცხლივ აჰკაფეს ასო-ასო და აი ჩვენცა
ეხლა უმანკო სისხლს გასმევთ, რომ შენმა დანახვამ,
უიმისოდაც საზიზღმა, კაცთ თრთოლვა მოჰგვაროს.

გრეი

ჩვენ აგვისრულდა მარგარიტას წყევლის სიტყვები,
ჰასტინგსს, თქვენ და მე რომ მოგვმართა იქ დასწრებისთვის,
როცა იმის შვილს ჩასცა დანა რიჩარდ გლოსტერმა.

რივერსი

იმან რიჩარდიც ხომ დასწყევლა, თან ბუკინგამიც,
ჰასტინგსიც მათთან. შეუსრულე წყევლა მათზედაც,
მაღალო დმერთო, როგორც ჩვენზედ უსრულებ დღესა!

მაგრამ ჩემს დას და იმის შვილებს აკმარე ჩვენი
უბრალო სისხლი, დანთხეული უსამართლობით.

რ ა ტ კ ლ ი ფ ი

ნულარა დგახართ, დრო გავიდა.

რ ი ვ ე რ ს ი

მოდი აქ, გრეი,
ვოგან, შენც მოდი, ერთმანეთსა გადავეხვიოთ;
მშვიდობით, ვიდრე ცაში ერთად არ შევიყრებით.
(გადაიან).

ს უ რ ა თ ი IV

ლონდონი. დარბაზი ტოუერში.

(მაგიდასთან სხედან ბუკინგამი, სტენლი, ჰასტინგსი, ელის
ეპისკოპოსი, რატკლიფი, ლეველი და სხვანი. ხელ-
ქვეითნი მათ მსახურობენ).

ჰ ა ს ტ ი ნ გ ს ი

ჩვენ შევიყარეთ, დიდებულნო, დღეს იმისთვის, რომ
წესი გვირგვინის კურთხევისა დავაბოლოოთ.
აბა, გთხოვთ, ბრძანოთ, რა დღეს ვნიშნავთ ტახტზედ
ასვლისთვის?

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

მაგ. დღესასწაულს რაც ეკუთვნის, ყველა მზად არის?

ს ტ ე ნ ლ ი

ყოველისფერი, მხოლოდ ვადა უნდა დავნიშნოთ.

ე ლ ი ს ე პ ი ს კ ო პ ო ს ი

მაშ, ჩემის აზრით, ხვალ რომ მოხდეს, კარგი იქნება.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

ლორდი-მფარველი ამ საგანზედ ნეტა რას ჰფიქრობს, —
არავინ იცის? ვინ გვეტყვის მის გულის პასუხსა?

ე ლ ი ს ე პ ი ს კ ო პ ო ს ი

შენს უკეთესად, ვგონებ, არვის ეცოდინება.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

ჩვენ ერთმანეთის სახე ვიცით, გულის პასუხს კი იგი ჩემსასაც ისე იცნობს, როგორც მე თქვენსას, და მეც იმის გულს ისე, როგორც თქვენ ჩემსას იცნობთ. ლორდ ჰასტინგს, თქვენ კი ერთმანეთი ძალიან გიყვართ.

ჰ ა ს ტ ი ნ გ ს ი

დიდადა მწყალობს თუმც მთავარი, მადლობა ღმერთსა, მაინც იმისი აზრი მეფის კურთხევის გამო არ შემიტყვია და არც თითონ უნებებია თავის სურვილის გამჟღავნება. მაგრამ დრო-ჟამი თვით თქვენ დანიშნეთ, დიდებულნო, მეც ჩემ ხმას მოგცემთ მთავრის სახელით, რასაც ვგონებ ის არ უარჰყოფს.

ე ლ ი ს ე პ ი ს კ ო პ ო ს ი

აი, მთავარიც მობრძანდება თითონვე აქა.
(შემოდის გ ლ ო ს ტ ე რ ი).

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

დილა მშვიდობის, ნათესავნო და დიდებულნო! დიდხანს მეძინა მე დღეს, მაგრამ ვიმედუეულობ, ჩემი არ ყოფნა კეთილს აზრს არ დააბრკოლებდა და უჩემოდაც ჭეროვანს გზას ამოირჩევდით.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

მისწრებასავით ეხლავ რომ არ მოსულიყავით, ლორდი ჰასტინგსი აპირებდა თქვენ მაგიერად კურთხევის გამო ხმის მოცემას.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ნებაცა ჰქონდა:

ჰასტინგსი კარგად იცნობს ჩემ გულს, ვუყვარვარ კიდევ. — მართლა შენს ბაღში, ჩვენო ელის ეპისკოპოსო, ამას წინად რომ ჰოლბორნს ვიყავ, მე შევეამჩნიე ძალიან კარგი მარწყვი; გთხოვ, რომ მოატაინო.

ე ლ ი ს ე პ ი ს კ ო პ ო ს ი

ეხლავ მოგართმევთ სიხარულით. (გაღის).

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ბუკინგამ, შენთან

სათქმელი რამ მაქვს. —

(განზედ გაიყვანს)

ჩვენს საქმეზედ გამოუცდია
კატესბის ჰასტინგს; ჭირვეულობს თურმე და ცხარობს,
ამბობს, თავიც რომ მომკვეთონო, ვერ დაეთანხმდები,
ჩემს ბატონიშვილს, — მოწიწებით ასე უწოდებს, —
ინგლისის ტახტი წაართვანო.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

გადით აქედან

პატარა ხანსა და მეც მოგდევთ.

(გ ლ ო ს ტ ე რ ი გადის, უკან ბუკინგამი მისდევს).

ს ტ ე ნ ლ ი

ჯერ კიდევ მაინც,
დღესასწაული ვერ დავნიშნეთ, თუ როდის იყოს.
ხვალინდელი დღე არ ივარგებს, მეტად ანლოა
და აი თვით მეც ვერ მოვასწრობ მომზადებასა
ისე, როგორც მსურს, კუთხების დღეს თუ არ გადავდებთ.
(ე ლ ი ს ე პ ი ს კ ო პ ო ს ი უკან დაბრუნდება).

ე ლ ი ს ე პ ი ს კ ო პ ო ს ი

მთავარი გლოსტერ სად ბრძანდება? კაცი გავგზავნე,
როგორც მიბრძანა, ბალში მარწყვის მოსატანადა.

ჰ ა ს ტ ი ნ გ ს ი

დღეს კარგ ქეიფზედ, მხიარულად ბრძანდება იგი.
საამო ფიქრი დასტრიალებს ალბათ რალაცა,
რაკი მშვიდობის დილა ისე გულით გვინატრა.
კაცს ვერ ჰპოებთ, რომ მაგასავით უძნელდებოდეს
დაფარვა თავის სიყვარულის და სიძულვილის.
მაგის წადილი ჩანს სახეზედ, ვით ხელის გულზედ.

ს ტ ე ნ ლ ი

დღეს რა დაატყე, რას ნიშნავდა იმისი სახე?

*

ჰასტინგსი

ის დავატყე, რომ კმაყოფილი არის ყველასგან.
თორემ თვალებში შევამჩნევდით.
(გლოსტერი და ბუკინგამი დაბრუნდებიან).

გლოსტერი

ერთი მითხარით,
რის ღირსი არის ის, ვინც სიკვდილს ჩემსასა ცდილობს,
წყეულის გრძნების ეშმაკეულ მახეში მახვევს
და ჯოჯოსეთურ ჯადოქრობით ავნებს ჩემს სხეულს?

ჰასტინგსი

ბატონო ჩემო, სიყვარული ჩემი თქვენდამი
მაკადნიერებს და პირველი მე ვიღებ ხმასა
ამ დიდ კრებაში ბრალეულთა განსაკითხავად;
ვინც უნდა იყოს, სიკვდილისა ღირსია იგი.

გლოსტერი

მაშ შეამოწმეთ თქვენის თვალთ მათ მანქანება,
ნახეთ, როგორი ჯადო მიყვეს. აი, ეს მკლავი
დამიჭკნა სრულად, დაემსგავსა ხის გამხმარ შტოსა.
ედვარდის ცოლმა დამასვა ეს ეშმაკის დალი,
იმ საზარელმა კუდიანმა, თვით უნამუსო
შოურის ცოლთან თითქო განგებ შეთანხმებულმა.

ჰასტინგსი

ბატონო ჩემო, თუ იმათ ჰქმნეს...

გლოსტერი

თუსაც მიბედავ?!
მწყალობელი ხარ, ვიცი, შენ იმ უნამუსოსი
და თუებით გსურს იმის შველა, შე მუხანათო! —
გააგდებინეთ ეს ჯადო თავი! წმიდა პავლეს მადლს
ვფიცავ, პურს არ ვჭამ, ვიდრე თავი ტანზედ აბია. —
ლეველ და რატკლიფ, აღსრულებას მე თქვენ მოგანდობთ. —
აბა, ვინც ჩემი ეშმაკეულია, უკან გამომყვეს.
(გადიან ყველანი ჰასტინგსს, ლეველს და რატკლიფს
გარდა).

ჰასტინგსი

ოჰ, ვაი ინგლისს! მე სრულიად ჩემს თავს არ ვტირი,
რადგან შემეძლო ავცდენოდი სიკვდილს, თუ ასე
მიმდობი არა ვყოფილიყავ. აკი სიზმარში
ნახა სტენლიმ, რომ ტახმა ზუჩი მოჰგლიჯა თავზედ,
მაგრამ მე ყურიც არ ვათხოვე, უარყავ წასვლა,
დღეს ჩემმა ცხენმა სამჯერ ჩემ ქვეშ წაიფორხილა
და ტოუერის დანახვაზედ შეკრთა, ყალყს შედგა
თითქო არ სწადდა, მოვეყვანე ამ საყასბოში!
წედან მღვდელი რომ შემხვდა გზაზედ, ეხლა მჭირია,
და ვნანობ რისთვის გავუბი გზირს ბაასი მასზედ,
თუ ვით ვიყავი მხიარული და კმაყოფილი,
რომ ჩემი მტრები დღეს პომფრეტში მთლად ამოჟლიტეს,
მე კი უშიშრად ავიფარე წყალობის კალთა. —
ოჰ, მარგარიტა, მარგარიტა! საზარლად ახლა
ბედკრულ ჰასტინგსზედ შენი წყევლა.

რატკლიფი

უგვიანდება

მთავარს სადილი. ჩქარა, მილორდ, ნულარ მოჰყვები
გრძელ აღსარებას; მოუთმენლად ელის შენს თავსა.

ჰასტინგსი

ოჰ, რა ამოო ყოფილხარ შენ, კაცთა წყალობავ,
თუმცა შენ შოვნას მეტად ვცდილობთ ღვთის წყალობაზედ,
ვინც თვის იმედის კომქს ჰაერში შენით იშენებს,
მთვრალს მენავეს ჰგავს ანძის წვერზედ აცოცებულსა,
რომელს უფსკრულში ჩანთქმა ელის ოდნავ რყევაზედ.

ლეველი

წამოდი ჩქარა, ჩივილი რას გამოგადგება?

ჰასტინგსი

მოსისხლე რიჩარდ, ოჰ, ინგლისო, ბედუკუდმართო!
წინადვე ვგრძნობ, რომ დრო მოგდის შენ უსაზარლესი,
რაც არა ბედკრულ ქვეყანას ჯერ არ განუცდია.
აჰა, მომჭერით თავი და ძღვნად მიართვით რიჩარდს.
ვინც მე დამცინის, გაუდგება მალე ჩემს კვალსა. (გაღიან).

იგივე ქალაქი. ტოუერის გაღვან შიგნით.

(შემოდინ გ ლ ო ს ტ ე რ და ბ უ კ ი ნ გ ა მ უ ა ნ გ ი ა ნ ს ა ჭ უ რ ვ ე ლ შ ი, თითქო მეტად აღელვებულნი).

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

აბა, ბუკინგამ, მოახერხებ კანკალს, ფერის ცვლას, სუნთქვის შეწყვეტას, ვიდრე სიტყვას გაათავებდე, კვლავ დაწყებას, კვლავ გაჩერებას, თითქო შიშით გამოგლეოდეს გონება და თრთოდე, დელავდე?

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

ჰჰ! მენდე, შიგბაძო ჩინებულად ღრმა მსახიობთა, ლაპარაკის დროს აქეთ-იქით თვალებს ვაცეცებ, ვიმზირებ უკან, ავთრთოლდები ჩალის ფაჩუნზედ, სახეს ვაჩვენებ ეჭვით სავსეს; გინდა მკვდარივით გაენაცრისფრდები, გინდა ძალად მოვიგვრი ღიმილს; ჩემს ეშმაკობას ხელს შეუწყობს თავთავის დროსა შიშიც, სიცილიც. მაგრამ ერთი გამაგებინე, წავიდა თუ არ იქ კატებსი?

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ბ რ უ ნ დ ე ბ ა კ ი დ ე ც .

ჰხედავ, ლორდ-მერი მოჰყავს აქა.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

მ ე დ ა მ ა ნ ე ბ ე

ბაასი მასთან. — (შემოდინ ლ ო რ დ - მ ე რ ი და კ ა ტ ე ს ბ ი).
ლორდო-მერო...

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ა ს ა წ ე გ ხ ი დ ს ა

მიჰხედეთ ჩქარა!

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

ს ს უ , დ ა ფ ის ხ მ ა !

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ზ ღ ლ დ ე ს ა ც ყ უ რ ი

უ გ დ ე , კ ა ტ ე ს ბ ი .

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

თქვენთან, მერო, მისთვის მოვგზავნეთ...

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

მიბრუნდი ჩქარა, თავს უშველე, მტერი დაგვესხა!

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

მწედ გვეყავდეს ღმერთი, მერე ჩვენი უბრალოება.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ნუ გეშინიან, მეგობრები ყოფილან თურმე,

რატკლიფ და ლეველ.

(შემოდინ რატკლიფი და ლეველ და თან ჰასტინგისის მოჭრილა თავი მოაქვთ).

ლ ე ვ ე ლ ი

აი, თავი წუწკის ჰასტინგისის,
საშიშ ორგულის, თუმც ერთგულად მიჩნეულისა!

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ისე მიყვარდა ეგ კაცი, რომ ლამის ავტირდე,
არა მჯეროდა, ქვეყანაზედ თუ იქნებოდა
მისებრ გულლია, უვნებელი ქმნილება სადმე.
იგი ჩემს წიგნად გარდავქმენ მე, რაშიც ეს ხელი
ნიშნავდა წვრილად თავის ფარულ აზრთა მსვლელობას.
ისიც თავის ბიწს სათნოების ფერით ჰფერავდა
ისეთ სიმარჯვით, რომ ეს ბრალი არ ყოფილიყო
მეტად აშკარა — ეს კავშირი შოურის ცოლთან,
ყოველს ეჭვს გარე იცხოვრებდა ბედნიერებით.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

ჯერ მაგისთანა ჩუმჩუმა და ცრუ ავაზაკი
არსად ყოფილა ცისქვეშეთში. — (მერს) წარმოიდგენდი,
ბატონო მერო, ანუ განა დაიჭერებდი,
თუ რომ ღვთის მაღლით სიცოცხლე არ გადაგვრჩენოდა
და ჩვენის ენით არ გვეუწყა, რომ იმ მუხანათს
განზრახვა ჰქონდა, დღევანდელს დღეს რჩევის დარბაზში
მეც მოვეკალი და გლოსტერიც, მთავარი ჩვენი.

მაგას რას ბრძანებ?!
 □

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

მაშ ოსმალნი ხომ არა ვართ ჩვენ,
 ან ურჯულონი, რომ კანონის წესთ წინააღმდეგ
 მოგვეკვლევიან ასე სწრაფად ის არამზადა,
 თუ მართლა ხიფათს არ ველოდით მეტად საშიშსა?!
 რად ვიქმოდით, თუ დასასჯელად არ წავექვზეთ
 სურვილს ინგლისის მშვიდობისას და თავის დაცვას!

მ ე რ ი

ღმერთმა მშვიდობით აწ გამყოფოთ, ღირსი ყოფილა
 ის სიკვდილისა და თქვენც კარგად გადაგიხდიათ.
 ველარ გაბედვენი მაგ საქციელს სხვა მუხანათნი.
 მეც იმისაგან კარგს აღარას გამოველოდი,
 შოჟრის ცოლს რომ ისე ახლო დაუკავშირდა.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

მაინც სურვილი ჩვენი იყო არ დაესაჯათ,
 ვიდრე მის სიკვდილს, მერო, შენც არ დაესწრებოდი.
 მაგრამ ჩვენს სურვილს წინ გადუდგა ამ ჩვენ მეგობართ
 აჩქარებული ერთგულება; უამისოდ კი
 შენის ყურითვე მოგასმენდით ორგულის სიტყვებს
 და გაჩვენებდით, ვით მოშიშრად აღიარებდა,
 რა განზრახვაცა ჰქონდა იმას ჩვენს წინააღმდეგ.
 მაშინ შეგეძლო ეს გეცნობა ქალაქელთათვის,
 რომელნიც ჩვენვე გვაკისრებენ იქნება ბრალსა
 და იმის სიკვდილს დასტირიან.

მ ე რ ი

ბატონო ჩემო,

საკმარისია შენი სიტყვა, — წარმოვიდგინო,
 ვითომ მენახოს, გამეგონოს ჩემის ყურითვე;
 და ნუ გაქვთ ეჭვი, დიდნო პრინცნო, საფუძვლიანად
 გავაცნობ მაგ თქვენს სამართლიანს მოქმედებასა
 ჩვენთა ერთგულთა მოქალაქეთ.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ჩვენც მაგისათვის
მოგიწოდეთ აჟ, რომ დაგვიხსნა ქვეყნის ყბისაგან.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

რაკი თავის დროს ვერ მოხვედი, ვით ჩვენა გესურდა,
როგორც გაუწყეთ, ეს განზრახვა ისე აცნობე.
ღმერთსა ვთხოვ კარგად ბრძანდებოდე, ბატონო მერო.
(ლორდ-მერი გადის).

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

აბა, ბუკინგამ, უკან გაჰყევ, მერი გილდჰალში
მიეჩქარება და როცა დრო მოგეცეს მარჯვე,
სიტყვა გადაჰკარ ეღვარდის შვილთ უკანონობას.
აცნობე, ერთი მოქალაქე ეღვარდმა როგორ
მოაკვლევინა მხოლოდ იმის წარმოთქმისათვის,
დავუმტკიცებო ჩემს შვილს გვირგვინს. იმ უბედურს კი
გვარეულობის ნიშნად ჰქონდა გვირგვინი თურმე.
კვლავ მოაგონე გარყვნილება მისი საზიზღი,
დაუდგრომლობა ავხორცობის საგნის ძებნაში,
რაც არ ინდობდა არცა მხეველთ, არც ცოლთ, არც ქალთა
და მონადირე მხეცივითა ეძებდა თვის მსხვერპლს
ყველგან, სადაც კი მისწვდებოდა იმისი თვალი,
ცოფით აღსავსე და ან გული აღვირახსნილი.
თუ კი დაგჭირდეს, ნუ დაინდობ თვით ჩემ მშობელსაც:
სთქვი, როდესაც კი დაორსულდა იმის დედა-თქო
იმ გაუმადლარ ეღვარდზედა, მაშინ იორკი,
იმისი მამა, საფრანგეთში ლაშქრად იყო-თქო;
და ანგარიშით თვალსაჩინოდ შეამჩნევიანე,
რომ მამიჩემის მონაშენი არ იყო ეღვარდ.
მაინც სახეზედ ეს ნამდვილად ეტყობოდა-თქო
და არა ჰგავდა სრულიად მის დიდებულ მამას.
ამას სიფრთხილით გაჰკარ სიტყვა, ვით შორეულ ხმას,
ხომ იცი, მილორდ, დედაჩემი ჯერ ცოცხალია.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

ნუ გეფიქრება, მე ჩემ სიტყვებს ისე მოვკაზმავ,
თითქო ის ოქროს ჯილდო, რასაც მე ვუვექილებ,
ჩემთვისვე იყოს დანიშნული. აწ კი მშვიდობით.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

თუ გაიმარჯვე, ბენინარდის ციხეში ხალხი
წამოიყვანე. იქ ვიქნები მეც; გარს მერტყმთან
ღირსნ მამანი, განსწავლულნი ეპისკოპოსნი.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

მუ გიახლები. სამს საათზედ, ანუ ოთხზედა
ამბებს ელოდე გილდჰალიდან. (გაღის).

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ლეველ, საჩქაროდ
დოქტორ შოუსთან გაემგზავრე. (კატესბის) შენ
პენკერ ბერთან,
ორთავ უთხარით ბენინარდის ციხეში დამხვდენ
ამ ერთ საათში. —

(ლეველ, კატესბი და რატკლიფ გაღიან).

ახლა შევალ შიგნით ციხეში
და ბრძანებასა გავცემ ფარულს, მიმალონ სადმე
ის ბაჭყალები კლარენსისა. ვუბრძანებ კიდევ,
პრინცებთან არვინ არ მიუშვან ღვთის გაჩენილი.
(გაღის).

ს უ რ ა თ ი VI

იგივე ქალაქი. ქუჩა.

(შემოდის მწერალი).

მ წ ე რ ა ლ ი

აი, ეს ოქმი ბრალდებაა ლორდ ჰასტინგსისა,
ჩემგან ლამაზად სწორე ხელით გადაწერილი
დღეს წასაკითხად წმიდა პავლეს ეკლესიაში.
ახლა გასინჯეთ ერთი კარგა, რა ამბავია:
წუხელ კატესბიმ მომიგზავნა გადასაწერად;
ამ გადაწერას მე მოვუნდი თერთმეტ საათსა, —
შავის წერასაც ხომ ამდენი დასჭირდებოდა —
და ამ ხუთ საათს წინად კია ჰასტინგს მშვიდობით

იმყოფებოდა თავისუფლად, ბრალდაუდები.
რა ქვეყანაა, ღმერთო ჩემო! ისეთი ხეპრე
ვინ არის ნეტა, რომ არ მიხვდეს ამ ტყუილ ხრიკებს?
მაგრამ თქმასაც კი ვინ გაბედავს, ვინ იტყვის: „მივხვდი?“
წახდა ქვეყანა, კეთილს არას უნდა ველოდეთ,
რაკი ამ ბოროტ საქმეთ ჩუმად, აზრით-ლა ვამჩნევთ!
(გადის).

ს უ რ ა თ ი VII

იგივე ქალაქი. ბენარდის ციხის ეზო.

(გ ლ ო ს ტ ე რ და ბ უ კ ი ნ გ ა მ ერთმანეთს შეხვდებიან).

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

რა ამბავს მეტყვი, რას ამბობენ მოქალაქენი?

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

რალას ამბობენ, დამუნჯდენო ყველანი თითქო,
ღვთის მშობლის მადლსა გეფიცები, ხმას არ იღებენ.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

შეეხე კია ედვარდის შვილთ უკანონობას?

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

სუყოველისფერს: შეუღლებას ლედი ლუსისთან,
კიდევ სხვის პირით ცოლის შერთვას საფრანგეთშია,
მის ავხორცობის სიმსუნაგეს გაუმძღარსა,
ძალის მიტანას ამ ქალაქის დედაკაცებზედ,
თვით უმნიშვნელო საგნებშიაც ფიცხ მტარვალობას;
სიტყვა გავკარ მის ნაბიჭვრობას, ვთქვი, საფრანგეთში
იმყოფებოდა იმის მამა, როცა ის გაჩნდა
და სახითაცა მთავარ იორკს სულ არ ჰგავს-მეთქი;
თან მოვაგონე მეტყველება შენის სახისა, —
თავის მშობლების მზგავსია ის ყოველისფერში
სახითაც-მეთქი და მალალის გონებითაცა.
გავაცან შენი გამარჯვება შოტლანდიაში,

ომის დროს წესის დამყარება, ომ შემდეგ ბრძნულად თავის დაჭერა, თავმდაბლობა, კეთილი გული, რაც ჩემს განზრახულს ერთის სიტყვით ხელს შეუწყობდა. ყველას შევებე ლაპარაკში, ყველა ვაცნობე. როს დავასრულე, ვუთხარ მე მათ: ვისაც სიკეთე უნდა კი-მეთქი თავის ქვეყნის, მაღლა შესძახოს: „ღმერთმა რიჩარდსა გაუმარჯოს, ინგლისის მეფეს!“

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

მათაც ხმა მოგცეს?

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

არ დაუძრავთ კრინტიც, მერწმუნე. უსიტყვო ქანდაკთ დამზავსნენ, მოსუნთქავ ქვათა და ერთმანეთსა მკვდრებივითა მისჩერებოდენ. ვუსაყვედურე ეს რომ ვნახე და ვკითხე მერსა, რასა ნიშნავდა მოქალაქეთ კერპი სიჩუმე. მან მითხრა, ხალხი დაჩვეული არ არის, სიტყვა ისმინოს სხვისი, თუ არ თავის გზირებისაგან. მაშინ ერთ გზირსა დავავალე ეთქვა, რაც მე ვთქვი, და ისიც მოჰყვა, მთავარს ასე სურს და ბრძანებსო, თუმცა თავისით არაფერი მიუმატნია. როს მორჩა, ზოგთა ჩვენთა მომხრეთ დარბაზის ბოლოს ქუდები მაღლა აისროლეს და ათიოდემ შესძახა კიდევ: „გაუმარჯოს მეფე რიჩარდსო!“ მეც ეს ყვირილი ზოგიერთთა გამოვიყენე და ვუთხარ: „გმადლობთ, მეგობარნო, მოქალაქენო, თქვენი საერთო სიხარული, ქების კიყინა ამხელს თქვენს ჭკუას, თქვენს სიყვარულს რიჩარდისადმი“, აქ მოვჭერ სიტყვა და წამოველ.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ოჰ, რა უენო

კუნძნი არიან! არა სთქვეს-რა, მერე მაგაზედ?

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

ხმა არ დაუძრავთ.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

მაშ არ მოვლენ მერი და იმის

თანაშემწენი?

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

აქ გაჩნდება მერი საცაა.
შეშინებულსა დაემზგავსე, არ მისცე ნება.
თუ დიდის თხოვნით არ მოგმართეს შენთან ბაასის.
ხელში ლოცვანი დაიჭირე, გვერდს დაიყენე
საეკლესიო ორნი პირნი და მაგ საფუძვლით
ქებას მიუუძღვნი შენს მოსავ გულს. შენ მაინც კიდევ
უარზედ იღევ და ჩვენს თხოვნას ნუ შეიწყნარებ
აგრე ადვილად, — დაემზგავსე ქალწულსა ქალსა,
არა, არა-თქო სულ იძახე და დათანხმდი კი.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

აი, მივდივარ, და თუ მათ მხრივ ისე კარგად მთხოვ,
როგორც ჩემის მხრივ უარს გეტყვი, ეჭვი არ არის,
რომ საქმეს მარჯვედ და კეთილად დავაბოლოებთ.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

ადი ტერასზედ, აგერ მერი კარს არახუნებს. —
(გ ლ ო ს ტ ე რ ი გადის. შემოდის ლ ო რ დ-მ ე რ ი, მისნი თ ა ნ ა შ ე მ-
წ ე ნ ი და მ ო ქ ა ლ ა ქ ე ნ ი).
მობრძანდი, მერო, აქ დარაჯად ავყუდებულვარ...
ვგონებ, არ ჩადის მთავარი, რომ ელაპარაკონ. —
(ციხიდან კ ა ტ ე ს ბ ი შემოდის).
აბა, კატესბი, ჩემ თხოვნაზედ რა სთქვა მთავარმა?

კ ა ტ ე ს ბ ი

ის გვედრებათ, ბატონო, რომ ხვალ, ან ზევ ნახოთ,
ეხლა გართული არის იგი ღვთის სამსახურში
ორს კურთხეულ ღირს პირთან ერთად და არ ნდომულობს
საამქვეყნიო საქმეთათვის ზეცას დაეხსნას.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

იახელ კიდევ შენ, კატესბი, მოწყალე მთავარს,
აცნობე, რომ მე, მერი და მის თანაშემწენი
მისთვის მოვედით, რათა მეტად მძიმე საქმეზედ,
ქვეყნის სიკეთის შესახებზედ მოვესაუბროთ.

ქ ა ტ ე ს ბ ი

ეხლავ წავალ და მოგახსენებ ყველაფერს აგრე. (გადის).

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

სად ედვარდი და სად ეს პრინცი! შენც ჰხედავ, მილორდ,
ეს გარყვნილების სარეცელში როდი ფუფუნებს, —
მუხლის თავებზედ სდგას და ზეცას ესაუბრება;
კი არ არსიყობს სასახლეში ტურფა ქალებთან,
ორს ღვთის მსახურთან ლოცვა-ფიქრში გართული არის;
კი არ ისუქებს ზარმაც სხეულს წოლით და ძილით,
თავის ფხიზელ სულს ზეციურის განძით ამდიდრებს.
ბედს ეწეოდა ინგლისი, რომ ამ სათნო პრინცსა
ეკისრა მასზედ ხელმწიფება, მაგრამ, მგონი, ვერ
დავიყაბულოთ.

მ ე რ ი

გვიხსნას ღმერთმა უარის თქმისგან!

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

მე კი ვამბობ, რომ უარს გვეტყვის, აგერ კატესბი.

(კ ა ტ ე ს ბ ი დაბრუნდება).

რა ბასუხს გვეტყვი?

კ ა ტ ე ს ბ ი

ჰკვირობს დიდად, რათ შეყრილაო

მოქალაქეთა გროვა ერთად აქ მოსასვლელად

და ჩემთვის კიო არაფერი უცნობებიათ.

შიში აქვს შენი, ბოროტს რასმე თუ მიპირობსო.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

ოჰ, დიდად ვწუხვარ, რომ ეგეთი ეჭვი შემოაქვს
ჩემში ჩემს კეთილ ნათესავსა. მოწმად ცა მომყავს,
რომ სიყვარულის მეტი გულში მე არა მაქვს-რა
და გთხოვ ასედაც აცნობო მას ერთხელაც კიდევ.

(კ ა ტ ე ს ბ ი გადის)

როცა ღვთის კაცნი, ღვთის მოსავნი კრიალოსანსა

აყოლებენ მათ წმინდა აზრებს, ცასთან საუბარს,

ძნელია, რომ ეს ტუბილნი ფიქრნი დაათმობინო.

(შემოდ გაღერებაში გამოჩნდება გ ლ ო ს ტ ე რ ი ო რ ე პ ი ს კ ო ბ ო ზ ს
შუა. კ ა ტ ე ს ბ ი დაბრუნდება).

შ ე რ ი

ავერ, მთავარი გამოჩნდა ორ წმიდა პირს შორის.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

ეგ ქრისტიანის პრინციპათვის არიან სწორედ დასაყრდნობელნი ყავარჯენნი, რომ ქვე არ დასცეს თავმოყვარებამ, ცრუმ და ფუჟმა. ჰხედავ, ხელთა აქვს ლოცვანი, სათნო სამკაული წმინდა კაცთათვის. — სახელოვანო პლანტაგენეტ, მოწყალე პრინცი, ყური მოაპყარ სულგრძელობით ამ ჩვენს თხოვნასა და მოგვიტევე, რომ ეგ სამღვთო ლოცვა და ფიქრი შევაწყვეტინეთ.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

რა ღირსი ვარ მე მაგ ქებისა!

პირიქით თქვენგან მოტევენბას ვითხოვ, რომ ესრედ ღვთის სამსახურით გართობილმა ჩემთა მეგობარტ აქ ზოსვლას ყური არ ვათხოვე. დავეხსნათ ამას და გთხოვ, მაცნობო გამორკვევით შენი სურვილი.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

მეც იგივე მსურს, იმედი მაქვს, რაც ზემოდ ღმერთსა და ამ უთავო კუნძულზედა ყოველ კეთილ კაცს.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

მე კი ვშიშობ, ხომ არაფერი არ დავაშავე, არ ვაწყენინე ამ ქალაქის კეთილ მცხოვრებტა და ამ შეცდომის გასაკიცხად ხომ არ მოსულხარტ.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

დიად, ბატონო, დააშავეტ და ჩვენც გვწაღია, რომ მოგამოროტ ამ თხოვნით ეგ დანაშაული.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

აი მეც მზა ვარ. მაშ რიღასთვის ეცოცხლობ ამ ქვეყნად!

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

დანაშაული თქვენი იგი გახლავტ, ბატონო, რომ უარსა ჰყოფტ უმაღლესს ტანტს, დიდებულს ხარისხს,

თქვენთა წინაპართ სკიპტრა მპყრობელს თანამდებობას,
შთამომავლობით, ბედით თქვენდა ჯეროვნად ნარგებს,
დიდებას ამ თქვენს დიადს სახლში დამკვიდრებულსა;
უთმობთ თქვენ ამას გარყვნილებით აღსავსე ჯილაგს
და ეძლევით ღრმა ძილის მომგვრელ მყუდრო ფიქრებსა,
რომელთაგან ჩვენ ვცდილობთ ეხლა გამოგაფხიზლოთ
ამ ჩვენის ქვეყნის საკეთილოდ. მართლაც ღაღადით
ითხოვს ეს დიდი კუნძული თვის საკუთარ შტოსა;
უწმინდურობით შეჰბლაღვია სახიერება,
მაჟალო, პანტა უმყნიათ მის სამეფო ხეზედ
და ლამის შთანთქას ბნელ უფსკრულმა პირდაღებულმა,
მისცეს იგი ძილს საუკუნოს და მივიწყებას.
სწორედ ამ სენის სამკურნალოდ ვედრებითა გთხოვთ,
ამ ქვეყანაზედ ხელმწიფება თქვენ კისრად იდოთ
არა ვითარცა მფარველმა, ან სამაგიერომ,
დაყენებულმა კარს დარაჯად სხვის ხელსაყრელად,
არამედ როგორც მემკვიდრემა კანონიერმა
მამითგან შვილზედ გადმოცემულ სამეფოისამ.
აი, ამისთვის თანხმობით ამ მოქალაქეთა,
თქვენთა ქვეშევრდომთ, თქვენთა ერთგულთ,
პატივისმცემელთ,
მე აქ გხლებივართ ამათთავე ძალდატანებით,
რომ შეგასმინოთ ეს წადილი სამართლიანი.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ვერა მითქვამს—რა და არც ვიცი, რა უფრო ჰფერობს
ჩემს ღირსებასა და თქვენს ყოფას: მუნჯად გაგშორდეთ,
თუ საყვედური გავიბედოთ გამწარებულმა?
რომ უპასუხოდ დაგტოვოთ თქვენ, შესაძლო არის,
იფიქროთ ენა დაუბაო თავმოყვარებამ
და თანხმდებაო, ჩუმად ზიდოს ოქროს უღელი
ხელმწიფებისა, რასაც აგრე ხალისით მიდგამთ.
და თუ უარყვავ თქვენი თხოვნა შეზავებული
მაგ ერთგულებით, სიყვარულით, მაშინ ხომ დიდად
ვაწყყენებ ჩემ მეგობართა. გადაწყვეტილი
ჩემი პასუხი მაშ ეს არის: — ამით ავიცდენ

უსიტყვობასაც და მეგობართ წყენასაც სიტყვით.
 მადლობას გიძღვნით თქვენის ეგეთ სიყვარულისთვის,
 მაგრამ არ ღირსვარ, შეგისრულოთ ეგ დიდი თხოვნა,
 ჯერ ყოველივე დაბრკოლებაც რომ ამაცილონ
 და გამივაკდეს გვირგვინამდე მისასვლელი გზა,
 რომ მეკუთვნიოდეს კიდევ ტახტი შთამომავლობით, —
 მაინც გონება ჩემი ისე სუსტია, დუნე,
 ისე სავსე ვარ ყოველგვარის ძლიერის ნაკლით,
 რომ ჩემს დიდებას მევე უნდა ვემალებოდე,
 ვით სუსტი ნავი, რაც ვერ იტანს მღვლეარე ზღვასა;
 თორემ დიდების სიმძიმის ქვეშ გავიჭყლიტები,
 ამოვიღრჩობი ფუჭ სახელის ოხშივრის ბუღში.
 მაგრამ ღვთის მადლით მე საჭირო არა ვარ თქვენთვის, —
 და ვიყო კიდევ, ბევრს არაფერს შეგეწეოდით —
 რადგან სამეფო ხემ ნაყოფი ხომ მოგვცა თვისი,
 რასაც თვის ყამზედ მოამწიფებს მომავალი დრო
 და მას ჯეროვნად დიდებული ტახტი შეპყვრის.
 იგი კმაყოფილ გვყოფს უთუოდ თავის ქვეშევრდომთ.
 რასაც თქვენ მაძღვეთ, მე იმისთვის გადამიცია;
 იუფლოს იმან ბედნიერად თავის ნაკუთვნიზე
 და ღმერთმა ნუ ჰქმნას, ეს როდისმე მას გამოვწირო.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

რაც თქვენა ბრძანეთ, ამტკიცებს თქვენს მაღალ სინიდისს,
 მაგრამ თუ კარგად ჩავიხედავთ, საქმეს გავსინჯავთ,
 ვნახავთ მაგ თქვენის საბუთების უსაფუძვლობას:
 თქვენ ბრძანებთ, ვითომ ეღვარდ თქვენი ძმისწული იყოს,
 ჩვენც ვამბობთ, მაგრამ იმის ცოლის შვილი არ არის,
 რადგან პირველად შეეუღლა ლედი ლიუსის —
 თვით დედათქვენიც შეამოწმებს მიცემულ აღთქმას —
 და შემდეგ დასა საფრანგეთის მეფისას, ბონას,
 პირობა მისცა ცოლ-ქმრობისა სხვა კაცის პირით.
 დავესნათ თუნდა ამ ორთავეს, ამ ბოლო დროს ხომ
 უბრალო გვარის დედაკაცმა, მრავალშვილთ დედამ,
 მჭკნარმა შვენებამ, უსასოომ, ქვრივმა, ოხერმა
 თავის უკეთეს, სანატრელ დღეთ მოღამების დროს

მის ხარბი თვალი დაატყვევა, გაამსუნაგა
და ქვე დაამხო მის ღირსება ისე ძლიერად,
რომ გააბრიყვა სამარცხვინო ორცოლობამდე!
და ეს ედვარდი, თავაზით რომ პრინცად ვიხსენებთ,
იმან შესძინა უკანონო სარეცელს მწოლმა!
ბევრს კიდევ მწარეს ვიტყოდი მე, მაგრამ ზოგიერთ
ცოცხალთა ხათრით ისევ უნდა ხმა ჩავიკმინდო.
მაშ გვედრებით კვლავ, პრინცო, ეს მორთმეული
ძღვენი მიიღოთ, ხელმწიფება ღირსად თავს იღვათ,
თუ არა ჩვენდა სასიკეთოდ, ქვეყნის სახსნელად,
იმისთვის მაინც, რომ წინაპართ ნაანდერძევი
მოაშოროთ ჟანგს სამარცხვინოს ღრო-ჟამით ნაცხებს,
და დააყენოთ კანონიერს, შესაფერ გზა-კვალს.

მ ე რ ი

მილორდ, დათანხმდით, გვედრებით მოქალაქენი.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

ნუ ეტყვით უარს ამათ ძღვენსა, გულით მორთმეულს.

კ ა ტ ე ს ბ ი

შვება მოჰფინეთ, ისმინეთ ხმა სამართლიანი.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

ოჰ, ნეტავ რად გსურთ, თავს რად მახვევთ მაგდენ
საზრუნავს?!

მე არ შევფერი არც სამეფოს, არც მის ღიღებას.
გთხოვთ, ეს ცუდად არ ჩამომართვათ, არ შემიძლიან
და არც სურვილი მაქვს მაგ თხოვნის ასრულებისა.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

რაკი უარზედ დგახართ აგრე და გენანებათ
თქვენი ძმისწულის მეფის ტახტით გადაყენება, —
მიზეზი ვიცით, ვიცნობთ თქვენს გულს მოსიყვარულეს,
თქვენს გულჩვილობას, დედაკაცის შესაფერ გრძნობას,
არამც თუ მარტო თვისტომთადმი, თვით ყველასადმი —
რაკი აგრეა, უარს იტყვით, თუ დათანხმდებით,
იცოდეთ მაინც თავისდღეში ჩვენ თქვენს ძმისწულსა

ჩვენზედ არას დროს არ ვამეფებთ, სხვას დავსვამთ ვისმე
თქვენის ოჯახის სამარცხვინოდ, ქვე-დასამხობად
და ამ განზრახვით გეთხოვებით; წამოდით, ხალხნო,
გეფიცებით ღმერთს, არას ვითხოვ, კრინტს აღარ დავძრავ.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

მილორდ ბუკინგამ, ნუ ფიცულობ, ღმერთს ნუ ახსენებ.
(გადის ბუკინგამი; თან მისდევენ მერი, თანაშემწენი და
მოქალაქენი).

კ ა ტ ე ს ბ ი

უკანვე უხმეთ, დაეთანხმეთ, ბატონო ჩემო,
თორემ უარით შეაწუხებთ მთელ ჩვენ სამეფოს.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

გინდათ, რომ ძალით ქვეყნის ტვირთი მაკისრებინოთ?
რა გაეწყობა! წადი, უხმე. (კატესბი გადის) კლდე ხომ არა ვარ,
რომ ეგ გულწრფელი თხოვნა თქვენი არ შევისმინო,
თუმც სინიდისი ეხლაც კიდევ ნებას არ მაძლევს.
(ბუკინგამი, კატესბი, მერი და სხვანი დაბრუნდებიან).
ბუკინგამ, ჩემო ნათესავო, და თქვენ დაბრძნილნო
დარბაისელნო! რადგან ჩემსა დაუკითხავად
ამ ბედის ჩარხის ტვირთს ზურგს მადგავთ, უნდა ვიტვირთო
და მოთმინებით ვზიდო იგი. მაგრამ თუ ცილი,
ან საყვედური შავბნელ სახე მოჰყვა ამ ტვირთსა,
ბოდიშად უნდა მქონდეს მე ეგ ძალდატანება
და ამარიდოს უწმინდური ლაქა და ჭუჭყი.
ღმერთი მყავს მოწმად და თქვენც, ვგონებ, საკმაოდ ჰხედავთ,
თუ ვით შორს არის ჩემგან მეფედ ყოფნის სურვილი.

მ ე რ ი

გადილოთ ღმერთმა! კარგად ვხედავთ და ვიტყვიტ კიდევ.

გ ლ ო ს ტ ე რ ი

თქვენ იტყვიტ მხოლოდ სიმართლესა და სხვა არარას.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

მაშ გადღეგრძელებთ ამ სამეფო ღირსების მზიდავს, —
იცოცხლე დიდხანს რიჩარდ, მეფეც ინგლისისა!

მერი და სხვანი

ამინ, იცოცხლე!

ბუკინგამი

ხვალ ინებებთ გვირგვინის დადგმას?

გლოსტერი

როგორც თქვენ გსურდეთ.

ბუკინგამი

მაშ, ბატონო, ხვალ გიახლებით.

და ეხლა კია მხიარულნი მოგიძღვნით სალამს.

გლოსტერი (ეპისკოპოსებს)

აბა, ჩვენ კვალად შევუდგეთ ჩვენს წმიდა საქმესა.

მწვიდობით, ჩემო ნათესავო, თქვენც, მეგობარნო!

(გაღიან).

მოქმედება მეოთხე

სურათი I

ლონდონი. ტოუერის ციხის კარმიდამო.

(შემოდინ: ერთი მხრივ დედოფალი ელისაბედ, მისი დედამთილი, იორკის მთავრის მეუღლე და დორსეტი; მეორე მხრივ ანნა, მთავარ გლოსტერის მეუღლე, რომელსაც თან მოჰყავს ახალგაზრდა მარგარიტა პლანტაგენეტი, ქალი კლარენსისა).

იორკის მთავრის მეუღლე

ეს ვინ მოდიან? თავის კეთილ ძალუას მოჰყავს, გლოსტერის ცოლსა ჩემი შვილის კლარენსის ქალი. თუნდ დავიფიცავ, ტოუერში მიდიან მისთვის, რომ მიესალმონ სიყვარულით ახალგაზრდა პრინცთ.— მწვიდობა შენდა, შვილო ჩემო.

ანნა

ღმერთმა ორივეს

სიხარული და შვება მოგცეთ საუკუნოდ.

ელისაბედ დედოფალი
აგრეთვე შენცა, ჩემო დაო, საით მიდიხარ?

ანა

მე? ტოუერში. როგორც ვატყობ, თქვენც იქით უნდა მიბრძანდებოდეთ ახალგაზრდა პრინცთ სათაყვანოღ ჩვენსავე მზგავსად.

ელისაბედ დედოფალი

გმადლობ, დაო; ერთად წავიდეთ. —
(შემოდის ბრაკენბიური).

ეს ციხის მცველიც კარგ დროს გაჩნდა.—შეგვატყობინე, პრინცი და ჩემი შვილი იორკ როგორ არიან?

ბრაკენბიური

კარგად გახლავან, დედოფალო, მაგრამ კი თქვენთან ბოდის მოვიხდი: მათი ნახვის ნებას ვერ მოგცემთ, — ხელმწიფისაგან ეს სასტიკად აღკრძალული მაქვს.

ელისაბედ დედოფალი

ვინ ხელმწიფისგან?

ბრაკენბიური

მთავარ-მფარველს მოგახსენებდით.

ელისაბედ დედოფალი

ოჰ, ღმერთმა იგი დაიფაროს მაგ ღირსებისგან!
ის როგორ უნდა გაეხილოს მათ და ჩემ შორის;
დედა ვარ მათი, რომელს ძალუძს წინ გადამიდგეს!

იორკის მთავრის მეუღლე

მე მათის მამის დედა ვარ და მათი ნახვა მსურს.

ანა

კანონით მათი ძალუა ვარ და გულით დედა.
მაჩვენე-მეთქი მე ისინი და მიკისრია
რაც რომ სასჯელი შენ მოგელის, მე გავცემ პასუხს.

ბრაკენბიური

არა, ბატონო, მაპატიეთ, მაგას ვერ ვიზამ;
ფიცით გახლავართ მე შეკრული და ფიცს ვერ გავტეხ
(გადის. — შემოდის სტენლი).

ს ტ ე ნ ლ ი

ერთ საათ შემდეგ რომ შეგყროდით, ბატონო ჩემო,
მოწიწებითა თაყვანს გცემდით, როგორც დედასა
ორის მშვენიერ დედოფლისას. — (გლოსტერის მეუღლეს)

თქვენ კი, ბატონო,
უნდა მობრძანდეთ აწ ვესტმინსტერს და იქ ეკურთხოთ
მეფე რიჩარდის დედოფლადა.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

ოჰ, გამიჭერით

მკერდზედ ზონარი, რომ გზა მისცეთ ამ შემწყვდეულ გულს,
თორემ საზარელ ხმების სმენა ბოლოს მომიღებს.

ა ნ ნ ა

სავაგლახო და საბედშავო ამბები არის.

დ ო რ ს ე ტ ი

დედავ, გთხოვ, გული გაიმაგრო; როგორ ბრძანდები?

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

ნულარას მეტყვი, დორსეტ, დორსეტ, წადი აქედან!
ჩრდილივით მოგდევს შენ სიკვდილი, განადგურება
და დედიშენის სახელი შვილთ ჭირად გარდექცათ.
თუ გასურს გადარჩე მწარე სიკვდილს, ზღვები გასცურე,
რიჩმონდს მიმართე, მოაშორე თავი ჯოჯოხეთს!
ოჰ, წადი-მეთქი, ამ საყასბოს, წადი, განშორდი,
რომ შენის გვამით მკვდართა ხროვა არ გამპრავლო;
დეე, მე მოვკვდე მარგარიტას წყევვისა მსხვერპლად
უქმროდ, უძეოდ, მეფის ტახტით ჩამოგდებული.

ს ტ ე ნ ლ ი

ბრძნული რჩევაა, დედოფალო, ეგ თქვენი რჩევა. —
(დორსეტს) რაც შეიძლება დააჩქარე და მეც ჩემ შვილთან
წერილს მოგცემ, რომ დაგეხმაროს; ის წინ დაგხვდება.
აქ დაყოვნებას აღარ გირჩევ, საჩქაროდ წადი.

ი ო რ კ ი ს მ თ ა ვ რ ი ს მ ე უ ლ ლ ე

ოჰ, უბადრუკო ქარიშხალო, ხალხთ მიმომზნევო!
ჰოი, წყეულო საშოვ ჩემო, სიკვდილის ბუდევ!

ჯოჯო დაპბადე შენ ამ ქვეყნად შხამ-გესლიანი,
რომლის დანახვას თან უთუოდ სიკვდილი მოსდევს.

ს ტ ე ნ ლ ი

მე აქ საჩქაროდ გამომგზავნეს; გთხოვთ წამობრძანდეთ.

ა ნ ნ ა

ვაი ამ მოსვლას, თუმც მოვდივარ! ოჰ, ნეტავი კი
ის ოქროს რგოლი, რომელსაც მე თავზედ დამადგამთ,
ხალვერდალივით გახურდეს და ტვინამდე ჩამწვას,
მირონის წილად სასიკვდილო გესლი შუბლს წამცხვით
და დღე მომესპოს, ვიდრე ხალხი იგალობებდეს:
„ღმერთო, ჰფარვიდე დედოფალსა!“

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

წადი, საბრალო!

არა მშურს შენთვის ეგ დიდება, ტანჯვას ნუ ნატრობ,
ვერ დამიამებ მაგით ამ გულს.

ა ნ ნ ა

რატომ ნუ ვნატრობ?! —

როს დღევანდელი ჩემი ქმარი მოვიდა ჩემთან,
როცა მიცდევდი ჰანრის გვამსა, ჯერ არც კი ჰქონდა
ხელიდან სისხლი გაბანილი ჩემის პირველის
ანგელოზ ქმრისა და მდებარე ჩემ წინ წმინდანის, —
რომ დავინახე იმის სახე, მყის ეს შევძახე:
„წყევლიმც იყავ ჩემებრ ნორჩის დაქვრივებისთვის!
ცოლს რომ შეირთავ, შენს ლოგინში იბუდოს ჭირმა
და შენი ცოლი, თუ კი ცოლად წამოგყვა ვინმე,
ჰკვიდან შეშლილი, უბედურ ჰქმნა შენის სიცოცხლით
იმაზედ მეტად, ვით შე ჩემის ქმრის სიკვდილით მყავ!“
და აი უცებ, ვიდრე წყევლის თქმას მოვასწრებდი,
განმეორებით თვის თაფლიან სიტყვა-პასუხით
მთლად დამიტყვევა სუსტი გული დედაკაცისა
და მევე მიმცა მსხვერპლად ჩემსავ საკუთარ წყევას;
არ ღირსებია მოსვენება მასუკან ჩემ თვალთ,
ერთ საათსაც კი არ მიგრძენია მე მის საწოლში
მკურნალის ძილის ოქროს ცვარი: ყოველ წუთს და წამს

გულგახეთქილი ვიღვიძებდი საშიშ სიზმრებზედ.
ამას გარდა მას მამიჩემის ვარციკის გამო
ვძულვარ მე დიდად და ეცდება, უეჭველია,
ამ ცოტა ხანში მომიშოროს.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

გაი საბრალო!

მძვიდობით იყავ; ვწუხვარ მე შენს უბედურებას.

ა ნ ნ ა

და შენზედ მეტად მე შენსას ვწუხ.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

ოჰ, უბადრუკო

მიმგებებელო დიდებისა, მშვიდობით იყავ.

ა ნ ნ ა

მშვიდობით იყავ, შენც, ბედკრულო, მის დამკარგველო.

ი ო რ კ ი ს მ თ ა ვ რ ი ს მ ე უ ლ ლ ე

(დორსეტს)

წადი რიჩმონდთან, ბედი იყოს შენი მფარველი! —
(ანნას) წადი რიჩარდთან, ანგელოზნიმც თან მოგყოლიან!

(ელისაბედ დედოფალს)

წადი სალოცავს და წმინდა ფიქრთ ნუ განიშორებ. —
მე საფლავს ჩავალ მშვიდობის და მოსვენებისთვის:
ოთხმოცი წელი გამოვცადე მწუხარებისა,
წამის სიხარულს აქარწყლებდა შვიდ დღის ვარამი.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

მცირეს შეჩერდით და მივმართოთ ერთად ტოუერს. —
შეიწყალეთ თქვენ, ძველო ქვებო, ის ნაზნი ბავშვნი,
შურიტ და მტრობით ჩაკეტილნი თქვენს კედლებ შუა!
მეტად სასტიკი აკვანი ხარ შენ იმ ნორჩთათვის!
ოჰ, უჟამურო ბერო ძიძავ, მათ არ საფერო!
მაინც გთხოვ კარგად მოუარო ჩემს პატარებსა, —
ეს ჰკვაშემლილი ვარამი შენს ქვებს ესალმება.

ნ უ რ ა თ ი ი

იგივე ქალაქი, სახელმწიფო დარბაზი სასახლეში.
(საყვირის ხმა. შემოდის რიჩარდ გლოსტერი ხელმწიფის
ტანისამოსში, ბუკინგამ, კატესზი, პაუი და სსგანე).

რიჩარდი

მწყობრად დადექით. — ნათესავო ჩემო, ბუკინგამ!

ბუკინგამი

რა გნებავთ, ჩემო ხელმწიფეო?

რიჩარდი

ხელი მომეც აქ. (ადის ტახტზე)

შენის რჩევით და დახმარებით მეფე რიჩარდი
ავიდა ესეთ მაღალ ტახტზედ. მაგრამ ეს მითხარს
მხოლოდ ერთის დღით შევიმოსე მე ეს დიდება,
თუ მუდმივია და ხანგრძლივად უნდა ვტკბებოდე?

ბუკინგამი

ნუ მოგეშალოთ უკუნითი უკუნისამდე!

რიჩარდი

ჩემო ბუკინგამ, ესლა უნდა გამოგცადო შენ,
თუ მართლა ხალას ოქროსი ხარ. ედვარდ ცოცხალი
არის ჯერ კიდევ... მიხვდი კარგად, რისიც თქმა მინდა.

ბუკინგამი

ბრძანეთ და გისმენთ ხელმწიფეო.

რიჩარდი

რალა გიბრძანო,

ხელმწიფედ ყოფნა მწადიან მე!

ბუკინგამი

ბრძანდებით კიდევც,

ჩემო სამგზისად დიღო მეფევე, სახელგანთქმულო.

რიჩარდი

ვარ კი სწორედა? ვთქვათ, მაგრამა ედვარდ რომ ცოცხლობს?

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

მართალსა ბრძანებთ.

რ ი ჩ ა რ დ ი

რა მწარეა, ოჰ, ეს სიტყვები,
ცოცხალიაო ედვარდ კიდევ! „მართალსა ბრძანებთ!“
უწინ, ბუკინგამ, როდი იყავ აგრე ჭკვასუსტი. —
პირდაპირ გითხრა? იმ ნაბიჭვრებს დახოცა უნდა
და მე მსურს, ეხლავ შესრულდეს ეს. აბა რას იტყვი?
ნუ გააგრძელებ, მოკლელა სთქვი.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

ნება თქვენია.

რ ი ჩ ა რ დ ი

ნეტა რამ შეგკრა, ყინულად რამ გადაგაქცია?
მათის დახოცვის თანახმა ხარ, თუ არა, მითხარ.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

ნება მიბოძეთ, თავისუფლად ამოვისუნთქო,
ვიდრე გადაჭრილს პასუხს რასმე მოგახსენებდეთ.
ეხლავ უკანვე გიახლებით. (გადის).

კ ა ტ ე ს ბ ი (ჩუმად ერთს კარისკაცს)

ხელმწიფე ჯავრობს;
როგორ იკვნეტავს ტუჩებს, ჰხედავ?

რ ი ჩ ა რ დ ი

რაკი აგრეა,
უწვრთნელ ბალებთან, ტვინმაგრებთან დავიჭერ საქმეს;
(ჩამოდის ტახტიდან)
არავინ მინდა, რომ ჩემს გულში იხედებოდეს!
ზე აცოცებულს ბუკინგამს აწ დასჩემებია
გარშემო ცქერა სიფრთხილისთვის, — ჰეი, ყმაწვილო!

პ ა უ ი

ჩემო ხელმწიფევ?

რ ი ჩ ა რ დ ი

არვის იცნობ, რომ საიდუმლოდ
იკისროს კაცთკვლა მომხიბვლელის ოქროს წყალობით?

პ ა ჟ ი

ვიცნობ ერთ ჩაგრულს აზნაურსა, რომლის შეძლება მის სიამაყეს ვერა სწვდება და მას ოქროთი, ვით ოც მჭევრმეტყველ ორატორით, მას აქმნევიანებთ, რასაც ისურვებთ.

რ ი ჩ ა რ დ ი

რა ჰქვიან მას?

პ ა ჟ ი

ტირელი ჰქვიან.

რ ი ჩ ა რ დ ი

ცოტათი ვიცნობ, აბა, წადი აქ დაუძახე. — (პაჟი გადის), ჰკვას ძალას ატანს ეს ბუკინგამ, ღრმა ფიქრს ეძლევა და რჩევას რასმე მე მას აღარ დავეკითხები. აქამდის მუდამ თან მომდევნა დაუღალავად და თავისუფლად მომინდომა აწ ამოსუნთქვა! ძალიან კარგი. — (შემოდის ს ტ ე ნ ლ ი)

აბა, სტენლი, რა ამბავს გვეტყვი?

ს ტ ე ნ ლ ი

ჩემო ხელმწიფევე, მარკიზ დორსეტ იქ გაქცეულა, სადაც ზღვას იქით იმყოფება გრაფი რიჩმონდი.

რ ი ჩ ა რ დ ი

აქ მო, კატესბი, გაავრცელე შენ ყველგან ეს ხმა, ხელმწიფის ცოლი ანნა ძლიერ ავად არის-თქო, — მეც ვუბრძანებ, რომ ოთახიდან არსად გაუშვან. მიშოვნე კიდევ აზნაური უბრალო ვინმე, რომ ეხლავ, უცბად, ცოლად შევართო კლარენსის ქალი, — ვაჟი სულელი არის და რად უნდა ვშიშობდე! — რაო, სიზმარში ხომ არა ხარ, რაღას ჩაფიქრდი?! სიკვდილის პირზე დედოფალი მისულია-თქო, ასე სთქვი-მეთქი, — ჩემთვის მეტად საჭირო არის, ძირშივე მოვსპო, რაც მასუკან ხიფათს შემამთხვევს. —

(კ ა ტ ე ს ბ ი გადის)

უთუოდ უნდა შევიერთო მე ჩემი ძმისწული, თორემ სამეფო ჩემი ფხვიერ ქვიშაზედა სდგას.

ძმებს დავუხოცავ და დას კია ცოლად შევირთავ!
სახიფათოა თუმცა ეს გზა, მაგრამ მეტად ღრმად
ჩავეიფალ სისხლში და ერთ ცოდვას მეორე მოსდევს.
ცრემლისმფრქვეველი შენანება აქ ვერ იბუდებს. —
(შემოდის პაქი თან ტირელი მოჰყავს)
შენი სახელი ტირელია?

ტ ი რ ე ლ ი

ჯემს ტირელ გახლავთ
და მეც მორჩილი ყმა გახლავართ თქვენი, ხელმწიფე.

რ ი ჩ ა რ დ ი

მორჩილი კი ხარ?

ტ ი რ ე ლ ი
გამომცადეთ.

რ ი ჩ ა რ დ ი

მაშ შეგიძლიან

შემიკლა ერთი მეგობარი?

ტ ი რ ე ლ ი

რატომ, ბატონო,
მაგრამ მე ისევ ორ მტრის სიკვდილს ვამჯობინებდი.

რ ი ჩ ა რ დ ი

და მომიცია შენთვის კიდევ ეგ ორი მტერი,
მომსპობნი ჩემი მოსვენების და ტკბილ ძილისა, —
ბუშებზედ ვამბობ, ჩემო ტირელ, ცხებს რომ სხედან
და რომელთ ეხლავ ვანდობ მაგ შენს ხელოვნებასა.

ტ ი რ ე ლ ი

გამიხსენით გზა, რომ მივაგნო, და ძლიერ მალე
დაგიხსნით მეც მაგ შიშისაგან.

რ ი ჩ ა რ დ ი

რა ტკბილად გალობს!
აქ მოდი, ტირელ, ეს ნიშანი იქ თან წაიღე (უჩუჩულებს)
ეს არის და ეს, კმარა შენთვის. მითხარ, მოვრჩი-თქო
და ნახავ, როგორ შეგიყვარებ, წინ როგორ წავწევ.

ტ ი რ ე ლ ი

ეხლავე წავალ და შევასრულებ. (გაღის. შემოდის ბუკინგამი).

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

ბატონო ჩემო,
რაც წედან ბრძანეთ, ჩემის ჭკუით ავწონ-დავწონე.

რ ი ჩ ა რ დ ი

დორსეტ რიჩმონდთან გაქცეულა, რა დროს ის არის!

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

მეც გავიგონე ეგ ამბავი.

რ ი ჩ ა რ დ ი

სტენლი, გაფრთხილდი,
ვეგონებ, ის შენი გერი არის.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

ბატონო ჩემო,
გთხოვთ, ის მიბოძოთ, რასაც უწინ პატიოსანის
სიტყვით დამპირდით და ღირსებაც თავდებად დასდეთ.
მე მოგახსენებთ იმ ჰირფორდის საგრაფოზედა
თავის მოძრავის ქონებითა, როგორც აღმითქვით.

რ ი ჩ ა რ დ ი

სტენლი, გირჩევ მე, კარგად უგდო ყური შენს ცოლსა,
თორემ თუ წერილს გაუგზავნის რიჩმონდს, მაშინ შენ
გამცემ პასუხსა.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

მე რა პასუხს მიბრძანებთ, მეფევ,
ჩემს სამართლიანს თხოვნაზედა?

რ ი ჩ ა რ დ ი

მე კარგად მახსოვს, —
ჰანრი მეექვსემ გულთმისნურად წარმოსთქვა, რიჩმონდ
მეფედ იქნება ოდესმეო; მაშინ რიჩმონდი
სულ ერთი ციციქნა ბალდი იყო. რიჩმონდი მეფე?!
მაგრამ ვინ იცის!..

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

ხელმწიფეო!

რ ი ჩ ა რ დ ი

წინასწარმთქმელმა

მიკვირს, მე იქ მდგომს რად არ მითხრა, შენ მას მოჰკლავო.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

მაშ რას მიბრძანებთ საგრაფოსას?

რ ი ჩ ა რ დ ი

გრაფი რიჩმონდი...

უკანასკნელად ექსეტერს რომ ვიმყოფებოდი,
მერმა თავაზით გამასინჯა ციხე-დარბაზი
და მითხრა: ამას რუჟმონ ჰქვია. მე უცბად შევეკრთი,
რადგან როდისღაც ერთმა ბარდმა ირლანდიაში
მითხრა: რიჩმონდს რომ ნახავ, დიდხანს ვერ იცოცხლებო.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

ჩემო ხელმწიფევ...

რ ი ჩ ა რ დ ი

რა დრო არის?

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

კიდევე გავბედავ

და მოგავიწყებთ დაპირებულს.

რ ი ჩ ა რ დ ი

კარგი; რამდენი

საათი არის?

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

საცა არის, ათს საათს დაჰკრავს.

რ ი ჩ ა რ დ ი

ნუ უშლი, დაჰკრას.

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

როგორ, ვუშლი?

რ ი ჩ ა რ დ ი

ალარ მეშვები

და მათხოვრობას ჩემს ფიქრებსა უპირდაპირებ.

დღეს მე გაცემის ქეიფზედა არა ვარ, არა...

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

მაშ გაღაწყვეტით მიბრძანეთ ეს, მაძლეეთ, თუ არა?

რ ი ჩ ა რ დ ი

მაწუხებ თხოვნით, დღეს ქეიფზედ არ ვარ-მეთქი.

(გაღიან ყველანი. ბ უ კ ი ნ გ ა მ ს გარდა).

ბ უ კ ი ნ გ ა მ ი

მაშ ასეც არის, ასე მიხდის ერთგულ სამსახურს?

ასე მამცირებს? მეფედ მისთვის გავხადე რალა!

ნუ დავივიწყებ ჰასტინგსის ბედს და ვიდრე თავი

ტანზედ მაბია, გავეშურო ბრეკნოკს საჩქაროდ.

ს უ რ ა თ ი III

მეორე ოთახი სასახლეში.

(შემოდის ტ ი რ ე ლ ი).

ტ ი რ ე ლ ი

შესრულდა საქმე სამტარვალო და სამესისხლო, ავაზაკებრივ კაცის მოკვლა, რომლის ბადალში ჯერეთ ამ ქვეყნად არვის ხელი არ გაუსვრია. მე შევისყიდე ამ უწყალო ყასბის შესაფერ ავკაცობისთვის ორი კაცი, ფორესტ, დაიტონ, რომელნიც თუმცა გაუღენთილან ბოროტებითა და ძალღებვიით სისხლს ეძებენ, მაინც გულჩვილად, სიბრალულითა ტირილს მოჰყვენენ ბავშვების მზგავსად, მათის დახოცვის ბედშავ ამბავს როს მიამბობდენ. „ასე იწვენენო, აი, ასე საბრალო ბავშვნი“, ტირილით მითხრა დაიტონმა, „ასე იწვენენო“, განაგრძო სიტყვა მეორემა, „დიად, ასეო გადახვეულნი ერთმანეთთან მათის უმანკო მარმარილოს მზგავს მკლავებითა; მათი ტუჩები ჰგავდენ ოთხს წითელ ვარდის კუკურს, ერთ შტოზედ მობმულს,

გაზაფხულისა ეშხით ერთად ჩაკონებულსო.
ბალიშზედ ედოთ ლოცვის წიგნი, რამაც ერთ ხანად
შემაცვლევინა თითქმის ფიქრი“, ამბობდა იგივე,
„მაგრამ ეშმაკი იყოს წყეულ...“ აქ კი გაჩერდა
ის ავაზაკი და განაგრძო ისევ პირველმა:
„ხელით დავადრჩეთ ქმნილებანი სრულნი ბუნების,
რომელთაც ტოლი დასაბამით არა ჰყოლიათ“, —
მერე წავიდენ, რა ეს მითხრეს, ისე ტანჯულნი
სინიდისითა, რომ სიტყვის თქმაც ვერ მოახერხეს,
მე კი აქ მოველ, ეს ამბავი მეცნობებინა
სისხლით უძღები ხელმწიფისთვის. აგერა ისიც. —
(შეშოდის მეფე რიჩარდი).

იცოცხლეთ დიდხანს, ხელმწიფეო!

რიჩარდი

ოჰ, ჩემო ტირელ,

საამო ამბავს მეტყვი რასმე?

ტირელი

თუ შესრულება
თქვენგან მონდობილ საქმის რასმე გასიამოვნებთ,
საამოს გეტყვით, რადგან იგი შესრულდა კიდევ.

რიჩარდი

შენ თითონ ნახე შენის თვალით დახოცილები?

ტირელი

დიაღ, ხელმწიფევ.

რიჩარდი

ჩემო ტირელ, დამარხე კიდევ?

ტირელი

არა, ისინი ციხის მღვდელმა ჩაჰფლა მიწაში,
მაგრამ არ ვიცი, სწორე გითხრათ, რომელს ადგილას.

რიჩარდი

შენ ჩემთან ვახშამს უკან მოდი, მაშინ მიაბე
დაწვრილებითა მათ დახოცვის სწორე ამბავი.
მანამ იფიქრე, თუ რა ჯილდო გინდა შენ ჩემგან
და მითვალე გადახდილად. წადი, მშვიდობით.

ტ ი რ ე ლ ი

უმდაბლესს სალამს მოგახსენებთ. (გადის).

რ ი ჩ ა რ დ ი

კლარენსის ვაჟი

მაგრა ჩავკეტე; მივათხოვე ქალი ვიღაც წუწქას;
ედვარდის ძეთა აბრაამის წიაღში სძინავთ
და ჩემი ცოლიც ანნა სოფელს გამოესალმა.
ბრეტანიელი რიჩმონდ თურმე იმასა ცდილობს,
ჩემი ძმისწული ელისაბედ ცოლად შეირთოს
და ამ კავშირით ამაყად ტახტს ეპოტინება.
უნდა დავასწრო და ჩემს ძმისწულს გამოვეცხადო,
ვით ახალგაზრდა მოარშიყე, ცოლად მთხოვნელი.

(შემოდის კ ა ტ ე ს ბ ი).

კ ა ტ ე ს ბ ი

ბატონო ჩემო...

რ ი ჩ ა რ დ ი

აგრე უცბად რომ შემოდიხარ,
კარგს ამბავს მეტყვი; თუ ცუდს რასმე?

კ ა ტ ე ს ბ ი

ცუდსა, ხელმწიფევ,

ელი რიჩმონდთან გაქცეულა და ბუკინგამსაც
უელსელები შეუყრია მამაცთ მამაცნი
და გაგდგომიათ... ძალას იკრეფს თანდათან თურმე.

რ ი ჩ ა რ დ ი

ელი და რიჩმონდ, უნდა გითხრა, უფრო მაფიქრებს,
ვიდრე ბუკინგამ თავის მსწრაფლად მოგროვილ ჯარით.
ეს შემჩნეული მაქვს, რომ შიში, ფიქრიანობა
ჰკვას ზედ აწვება ტყვიასავით, ზანტობას აჩვენებს
და სიზანტეს ხომ ლოკოკინის ბედი მოელის, —
ადამიანსა აუძლურებს, გლახა მთხოვრად ჰხდის.
მამ ფრთა შემისხი, ცეცხლისმფრქვევო სიჩქარ-სიმსწრაფდეფე,
მოდო, ხელმწიფევს უშიკრიკე, ცის ოტარიდო!
შეჰყარეთ ხალხი, ჩემი საბჭო ეს ფარი არის...
ორგულნი ბრძოლად გასულაჲ, ჩვენც წუ ვიგვიანებთ.

(გადიან).

იგივე ქალაქი. სასახლის კარმიდამო.

(შემოდის მარგარიტა დედოფალი).

მარგარიტა

მომწიფდა თითქო დღეს იმათი ბედნიერება
და სიკვდილს თვითვე უვარდება გახრწნილს ხახაში.
აქ, ამ მხარეში ეშმაკობით შემოვიპარე,
რომ ჩემთა მტერთა ქვე დამხობას თვალი ვადევნო.
ჯერ საბედშავო დასაწყისსა დავესწარ მხოლოდ;
აწ საფრანგეთში წავალ სავსე იმ იმედით, რომ
შედეგიც ისე უბედური, მწარე მოჰყვება. —
უკან, საბრალო მარგარიტა, ვილაცა მოდის...
(უკან გადგება. შემოლიან ელისაბედ დედოფალი და
იორკის მთავრის მეუღლე).

ელისაბედ დედოფალი

ოჰ, გენაცვალოთ დედათქვენი, საბრალო შვილნო!
გაუფურჩქენლო ყვავილებო, სუნნელოვანნო!
თუ თქვენი ტკბილი სული კიდევ ჰაერში ჰფრინავს
და საუკუნო წილს ჯერ არ დამკვიდრებულა,
მოფრინდით ჩემთან, თქვენის ფრთებით გარშემომერტყით
და მოისმინეთ დედითქვენის კენესა-გოდება!

მარგარიტა (იქით)

გარშემოერტყით და აცნობეთ, რომ სამართალმა
სიცოცხლის დილა გარდაგიქმნათ ბნელ, წყვიდად ღამედ.

იორკის მთავრის მეუღლე

ამდენმა ტანჯვამ და ვარამმა ხმა ჩამიწყვიტა,
დამქანცა დარდმა, დამამუნჯა მე უილაჯო! —
ვაიმე, ედვარდ პლანტაგენეტ, რამ მოგკლა შენა?!

მარგარიტა (იქით)

პლანტაგენეტი გამიბრია პლანტაგენეტში,
ედვარდმაც ედვარდს გადუხადა სიკვდილის ვალი.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

ოჰ, ღმერთო, როგორ მოაშორე იმ ბატყნებს თვალი
და ჩასაყლაპად დაანებე უწყალო მგელსა?!
ან თუ გეძინა, როს ეს მწარე ამბავი მოხდა?

მ ა რ გ ა რ ი ტ ა (იქით)

...როცა ჰკვდებოდა წმიდა ჰანრი და ჩემი შვილი.

ი ო რ კ ი ს მ თ ა ვ რ ი ს მ ე უ ლ ლ ე

მკედარო სიცოცხლეგ, ბრმა თვალეგო, საბრალო ჩრდილო,
ვაგავ, ქვეყნის სამარცხვინო, საფლავის კერძო,
სიცოცხლისაგან წანართმევო! განვლილ მწარე დღეთ
სახსოვრის წიგნო, მოასვენე მოუსვენარი
ეგ შენი გვამი ამ ინგლისის წმინდა მიწაში,
უმანკო სისხლის დაქცევით რომ გაუწმინდურდა.
(მიწაზედ დაჯდება).

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

ნეტა საფლავიც გამითხარო ეგრე ადვილად,
როგორც შენს ზურგზედ ალაგს ვპოვებ განსასვენებელს;
მაშინ ამ ჩემს ძვლებს ჩავმარხავდი დასვენების წილ.
ოჰ, ვის ექნება სატირელი ჩემებრივ მწარე!
(დაჯდება თავისი დედამთილის გვერდით).

მ ა რ გ ა რ ი ტ ა (წინ წამოდგება)

თუ ძველ ვარამსა მიაკუთვნებთ უმეტესს პატივს,
მე უნდა მერგოს ეს პატივი და ჩემმა სევდამ
ტანჯვის მეჯლისში დაიჭიროს თავი ადგილი,
თუ მწუხარება მეზობლობას არ იუარებს.
(დაჯდება იმათ გვერდით)

მოსთქვით კვლავ თქვენნი, ამ ჩემს ვარამს თვალით
რომ ნახავთ:

მე მყავდა ეღვარდ, ვიდრე რიჩარდ მოჰკლავდა იმას;
მე მყავდა ჰანრი, ვიდრე რიჩარდ მოჰკლავდა იმას;
შენც გყავდა ეღვარდ, ვიდრე რიჩარდ მოჰკლავდა იმას;
შენც გყავდა რიჩარდ, ვიდრე რიჩარდ მოჰკლავდა იმას.

ი ო რ კ ი ს მ თ ა ვ რ ი ს მ ე უ ლ ლ ე

მეც მყავდა რიჩარდ და ის რიჩარდ შენ მომიკალი;
მე მყავდა რუტლანდ და იგიც შენ მოაკვლევინე.

მ ა რ გ ა რ ი ტ ა

კლარენსიც გყავდა და რიჩარდმა მოგიკლა იგი.
შენის მუცლიდან ჯოჯოხეთის ძალი გამოძვრა,
რომელმაც ყველა სიკვდილის კარს მიგვრეკა ძალით.
ლოჯები თვალწინ წაუყრია მაგ მურტალ ქოფავს,
ნაკუწ-ნაკუწად ჰგლეჯს ის ბატკნებს და მათ სისხლს ლოღნის.
შენმა საშომ შვა შემმუსრავე ღვთის ქმნილებათა
მტარვალი, რომლის მზგავსი ჯერეთ არვის უნახავს.
თვალის კაკლების ამომწველი ცრემლით-ტირილით,
ოჰ, როგორ გმადლობ, ღმერთო, მუდამ სამართლიანო,
რომ ანადირებ ამ წუწკ ძალს თვის დედის ნაშენზედ
და სხვებთან ერთად ჭირისუფლად სვამ ამასაცა.

ი ო რ კ ი ს მ თ ა ვ რ ი ს მ ე უ ლ ლ ე

ჰანრის მეუღლევე, ნუ გიხარის ჩემი ვარამი;
ვიმოწმებ ღმერთსა, რომ მე შენსას მწარედ ვტიროდი.

მ ა რ გ ა რ ი ტ ა

ნუ მიშლი ამას, მე მწყურთან შურისძიება
და შესრულებულს რაკი ვხედავ, წყურვილს მით ვიკლავ.
მოგიკვდა შენი ეღვარდ, ჩემის ეღვარდის მკვლელი,
და მკვდარი არის ის მეორე შენი ეღვარდიც
ჩემის საბადლოდ; სართად იყოს პატარა იორკ,
რადგან თვით ორნივე ვერ უდრიან, ვერ შესწვდებიან
ერთად იმ ჩემის დანაკარგის მაღალ ღირსებას.
მკვდარია შენი კლარენს ჩემის ეღვარდის მკვლელი
და ამ საზარელ შემთხვევისა თანადამსწრენი:
გარყვნილი ჰასტინგს, მასთან რივერს, ვოგან და გრევი
ყველა ჩაჰყარეს უდროო ღროს მათ ბნელ საფლავში.
რიჩარდ ჯერ კიდევ ცოცხალია, ის ჯოჯოხეთის
შავ-ბნელი ჩარჩი, რომელიც აქ სულეებს ყიდულობს
და მერე ჰგზავნის ჯოჯოხეთსა; მაგრამ ახლოა,
ახლოა-მეთქი მისი ბოლო დაუნანელი,
მიწა იპობა, ჯოჯოხეთში ცეცხლს უკიდებენ,
იღრინებიან ტარტაროზნი, წმიდანნი სთხოვენ
უფალს, რომ იგი ამ ქვეყანას მალე განშორდეს,

მეც გთხოვ, უფალო, მის სიცოცხლის ძაფი გასწყვიტე!
მომასწარ იმ დღეს, ვთქვა, წყეული ჩაძალღებულა!

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

ოჰ, შენ მართალი მითხარ, მოვა ისეთი დროო,
როცა მე მთხოვო დახმარებას, რომ შეაჩვენო
ის კუზიანი ჯოჯო, გონჯი, ბილწი ობობა.

მ ა რ გ ა რ ი ტ ა

მაშინ გიწოდე ფუყე სახე ჩემის დიდების,
უბრალო ჩრდილი, დედოფალა, ჩემის წარსულის
ცრუ მიმზგავსება. მართლაც რა ხარ? სახარ აღლუმის
ნიშანი რამე, სათვალთმაქცო, ზე-აღწეული
მხოლოდ იმისთვის, რომ უეცრად თავქვე დაეშვა;
ვითომ და დედა ორის სატრფო ტკბილის ბავშვისა,
წარსულის ჩრდილი, ფუყე ბუშტი ქარად ნაქცევი,
დიდების ნასკვი; მოფრიალე, ბრწყინვალე დროშა,
უწყალო მტრისგან თვის ნიშანში ამოღებულნი.
ღიად, შენ სწორედ სათეატრო დედოფალი ხარ.
აბა სად არის შენი ქმარი, ან შენი ძმები,
შენი შვილები? რაღა დაგრჩა სასიხარულო?
„ღმერთო, ჰფარვიდე დედოფალსა!“ ვილა იძახის?
ვილა რასა გთხოვს? სად არიან ის დიდნი კაცნი,
მლიქვნელობით რომ ქედს იხრიდნენ შენსა წინაშე?
სადღაა ეხლა ის ხალხის ბრბო, უკან რომ გდევდა?
ეს მოიგონე ყველა და სთქვი, რა ხარ შენ ეხლა?
ბედნიერ ცოლის ნაცვლად ქვრივი უბადრუკესი,
მხიარულ დედის წილ თვით დედის ხსენების მგლოვი,
დედოფლის ნაცვლად სევდა-ვარმის გვირგვინ დადგმული!
გვედრებოდა ჯერ შენ ყველა, ეხლა შენ ჰვედრებ,
მორჩილი იყო ყველა შენი, აწ არვინ არის;
მაშინ შენ ზიზღით დამცქეროდი, აწ მე დაცქერი.
მართლმსაჯულების ჩარხი ასე გადატრიალდა
და შენ გარდაგქმნა დრო და უამის უბრალო მსხვერპლად.
მოგონება-ლა შეგრჩა მისი, რაც უწინ იყავ,
რომ შენის აწმყოს წარმოდგენით უფრო იტანჯო.
ჩემი ხარისხი წამართვი შენ და არ იზრუნე

ხარისხთან ერთად თან წაგელო ჩემი ვარამიც.
აწ ჩემის უღლის ნაწილი შენს ამაყ ქედზედ ძევს,
მე მრავალ ტანჯულს ქედს დავადწევ ამა უღლიდან
და შენ გაკისრებ მთელ ამ ტვირთსა. ეხლა მშვიდობიდა,
დიდო იორკის მეუღლეო, სევდით პყრობილო!
საფრანგეთს მივალ, იქ დავცინი ინგლისის ტანჯვას.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

ოჰ, გთხოვ, გაჩერდი, ხელოვანო წყევლა-კრულვაში,
მასწავლე, ჩემნი მტერნი როგორ დავწყევლო ხოლმე.

მ ა რ გ ა რ ი ტ ა

ნუ გძინავს ღამე, დღე ნურას სჭამ და შეადარე
ბედნიერება უწინდელი აწმყო ვარამსა;
უფრო ღამაზად შენნი შვილნი წარმოიდგინე
და უფრო გონჯად მკვლელნი, ვიდრე ნამდვილად იყვნენ,
დანაქარგის ფასს თუ ასწევ, მით მიზეზს ააგებ, ~~წ~~
ასე მოიქეც და პირს წყევლა თვით მოგადგება.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

ჩემი სიტყვები დუნეა, გთხოვ, ძალა ჩაჰბერო.

მ ა რ გ ა რ ი ტ ა

ეგ მწუხარება გაამწვავებს ისე, ვით ჩემსას. (გაღის).

ი ო რ კ ი ს მ თ ა ვ რ ი ს მ ე უ ლ ლ ე

უბედურებას რისთვის უნდა სიტყვის სიმრავლე!

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

სიტყვა სევდისა ვექილია, ტანჯვის ნუგეში
მემკვიდრე არის უანდერძოდ მკვდარ სიხარულის
და ბედკრულობის დამცველია თავგამოდებით.
თავისუფალი გზა სიტყვასა! თუმც არას გვშველის,
მაგრამ გულის დარდს გვიმსუბუქებს.

ი ო რ კ ი ს მ თ ა ვ რ ი ს მ ე უ ლ ლ ე

რაკი აგრეა,

ნულარ მივიკრავთ ენას სასას, წამოდი ჩემთან,
მწარე სიტყვებით ჩავადრჩოთ ის წყეული შვილი,
რომელმაც შენი პაწიები ხელით დაგიდრჩო.

(გარედან დაფის ხმა)

დაფის ხმა მესმის, აბა, წყევლას ნუ გამოვიღევთ!
(შემოდის რიჩარდ მეფე თავის ამალით სალაშქროდ გამზადებული).

რიჩარდი

ეს ვინა ბედავს, რომ გზას მიშლის?

იორკის მთავრის მეუღლე

იგი, რომელსაც

შეეძლო შენი დაღრჩობა თვის დაწყევლილ გვამში,
რომ დაეშალა მით კაცთხოცვა შენგან ნაქმნარი.

ელისაბედ დედოფალი

ოქროს გვირგვინით დაგიფარავს ეგ შუბლი, სადაც
სამართალი რომ მართლა ნამდვილ სამართალს ჰგავდეს,
უნდა ამბავი ასო-ასო დადაღულიყო
იმ პრინცის მოკვლის, ეგ გვირგვინი ვისც ეკუთვნოდა,
და ჩემ ბედკრულ შვილთ, ძმათ უწყალო ამოხოცვისა.
ოჰ, სად არიან ჩემნი ბავშვნი, მითხარ, წყეულთ!

იორკის მთავრის მეუღლე

ოჰ, ჯოჯოვ, ჯოჯოვ, სთქვი, სად არის შენი ძმა კლარენს,
ან იმის შვილი პაწია ნედ პლანტაგენეტი?

ელისაბედ დედოფალი

სად არის ტკბილი რივერს, ვოგან, სად არის გრეი?

იორკის მთავრის მეუღლე

კეთილი ჰასტინგს სადლა არის?

რიჩარდი

ბუკსა და საყვირს

ჩაპბერეთ ჩქარა! დაფსაც დაჰკათ! ნუ გააგონებთ
ზეცას, თუ როგორ ეს ავენა დედაკაცები
უფლისგან ცხებულს არისხებენ. დაჰკართ-მეთქი!

(ბუკისა და დაფდაფის ხმა)

მთმინებით და მოწიწებით მითხარით, რაც გსურთ,
თორემ საომარ იარაღთა ზარსა და ყვირილს
ჩავანთქმევიანებ მაგ თქვენს ხმასა!

იორკის მთავრის მეუღლე

შენ ჩემი ძე ხარ?

რიჩარდი

დიად, ღვთის მადლით, მთავრისა და შენის წყალობით,

იორკის მთავრის მეუღლე

მამ მოთმინებით მომისმინე არ მოსასმენი.

რიჩარდი

ღედავ, მე შენი ხასიათი დამჩემებია

და საყვედურის გაგონებას ვერ ვითმენ ხოლმე.

იორკის მთავრის მეუღლე

მაინც უნდა ვთქვა.

რიჩარდი

რა გამოვა, ყურს არ დაგიგდებ.

იორკის მთავრის მეუღლე

წყნარის და ტკბილის სიტყვით გეტყვი.

რიჩარდი

ოლონდ მოკლედ კი,

არა მცალიან, ღედაჩემო, მივეჩქარებო

იორკის მთავრის მეუღლე

მიეჩქარები?! მე კი შენის შობის ლოდინში

რამდენი ტანჯვა გამოვცადე, ის ღმერთმა უწყის.

რიჩარდი

აკი ამ ქვეყნად გავჩნდი ბოლოს შენს სანუგეშოდ.

იორკის მთავრის მეუღლე

არა და არა, შენც იცი ეს, წმიდა ჯვარს ვფიცავ:

ქვეყნად გაჩნდი, რომ ჯოჯოხეთად გარდმიქმნა იგი, —
მძიმე სატკივრად გარდმიქციე შვილიერება.

ანჩხლი იყავი სიბავშვეში და ჭირვეული,

სწავლის დროს მხეცი ბრაზიანი, საშიშ-საზარო,

ჭაბუკობის ჟამს გაბედული, თავგანწირული

და როდესაც კი დავაჟკაცდი, — გახდი ამაყი,

ჭლესა, მოსისხლე, მოღალატე; თუმც ენატკბილობ,

შაგრამ მეტს ბოროტს ჰფარავ შენ ამ ენატკბილობით.

დამისახელე სანუგეშოდ თუნდ ერთი წამი,
რომ სიამითა გაჰეტაროს მე შენთან ერთად.

რიჩარდი

იმ სიმშობის წამს გარდა ვერას დავისახელებ,
როს საუზმისთვის სხვაგან სადმე გამშორდებოდი.
თუ ჩემი ნახვა მიგაჩნია აგრე სატანჯად,
თავს რათ იწუხებ, დედაჩემო, გზას რად არ მაძლევ? —
დაჰკარით დაფდაფს!

იორკის მთავრის მეუღლე
გევედრები, ყური დამიგდე.

რიჩარდი

შენ გამწარებით ლაპარაკობ.

იორკის მთავრის მეუღლე
ეს მომისმინე,
რადგან შენს დღეში ამას იქით ჩემს ხმას ვერ ისმენ.

რიჩარდი

კარგია, ბრძანე.

იორკის მთავრის მეუღლე
ამ ომის დროს ან შენ მოკვდები,
ღვთის სამართალი გამარჯვებას არ მოგანიჭებს,
ან მე მომიდნობს მოხუცება შენს აქ მოსვლამდე
და უღვეველი სატანჯველი. მაინც და მაინც
მე დღეის იქით შენსა სახეს ველარ ვიხილავ,
მაშ თან გაგატან დედის წყევლას უუსაშინლესს,
რაიც ბრძოლის ჟამს უარესად დაგამძიმებს შენ,
ვიდრე მაგ სრულის საჭურვლისა ზიდვა, ტარება.
შენ წინააღმდეგ ჩემი ლოცვა მედგარად იბრძოლებს
და ედვარდის ჩჩვილ ყრმათა სულნიც გაამხნევებენ
და გამარჯვებას დაულოცვენ მტერთა ლაშქარსა.
მოსისხლე ხარ და სისხლიანი ბოლოც გექნება;
ვით ავკაცურად სცოცხლობდი შენ, ისეც მოკვდები
(გადის).

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი
წყევლის მიზეზი მეტი მაქვს მე, ძალა ნაკლები,
ამისთვის მხოლოდ ამინს ვიტყვი მაგის სიტყვებზედ.

რ ი ჩ ა რ დ ი

გთხოვ, მოითმინო, სიტყვა რამ მაქვს შენთან სათქმელი.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

მე ვაყიშვილნი აღარა მყავს მეფის სისხლისა,
რომ დამიხოცო და თუ მიდგა ჯერი ქალღებზედ,
იცოდე, რიჩარდ, რომ ისინი რჩეობენ ყოფნას
მლოცავ მონოზნად, ვიდრე მტირალ დედოფლებადა.
გვედრებ, დაეხსენ, ნურას ავნებ იმათ სიცოცხლეს.

რ ი ჩ ა რ დ ი

შენ გყავს ასული ელისაბედ, სათნო, ლამაზი,
წყნარი, ნარნარი, დიდებული.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

გერე მაგისთვის

უნდა მომიკლა? ოჰ, ნუ იზამ ოღონდ მაგას და
ვიკისრებ, ვითომ ვულალატე ედვარდის საწოლს,
გავრყენი ჩემ ქალსა, ლამაზ სახეს დავუსახიჩრებ;
ფარად დავადებ სამარცხვინო ბუშის სახელსა,
ოღონდ მოსისხლე დანა იმას ნუ შეეხება
და უარსავეყოფ ედვარდისგან ჩამომავლობას!

რ ი ჩ ა რ დ ი

ნუ არცხვენ აგრე, იგი მეფის სისხლისა არის.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

უარ მიყვია ეგე-მეთქი, ოღონდ იცოცხლოს.

რ ი ჩ ა რ დ ი

უფრო იცოცხლებს, როგორც მეფის შთამომავალი.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

რამ დაუხოცა ძმები; თუ არ მეფის-ძეობამ?

რიჩარდი

იმათ შობის დროს კეთილ ვარსკვლავთ ხელი უშალეს.

ელისაბედ დედოფალი

არა, ისინი ამოხოცეს ბოროტ მეგობართ.

რიჩარდი

გარდუვალია ბედისწერა.

ელისაბედ დედოფალი

დიალ, ოღონდაც,

როს ბედისწერას განაგებს თვით უწყალობა.

წილად ხვდებოდათ ჩემ პაწიებს მშვიდი სიკვდილი,
თუ მოგფენოდა მადლი მშვიდის ცხოვრებისა შენ.

რიჩარდი

იმგვარ კილოზედ ლაპარაკობ, თითქო მე თვითონ
ჩემნი ძმისწულნი დამეხოცოს.

ელისაბედ დედოფალი

ტყუილი არის?

ბიძამ წარსტაცა იმათ შვება, ნათესაობა,
თავისუფლება, სახელმწიფო, თვითონ სიცოცხლე.
ვისმა ხელმაც კი ნაზი გული გაუპო იმათ,
ეგ შენი თავი ხელმძღვანელად ეყოლებოდა;
უთუოდ მკვლელის დანა ჩლუნგი, კბილჩაცვინული
მაგ შენს ქვის გულზედ უნდა ბასრად გაღესილიყო,
რომ ჩემ ბატკნების გულ-მუცელში დაეტრიალათ.
ეს არის ძნელი, სატანჯველის ხანგრძლივ ტარება
გვაჩვევს, გვადუნებს, თორემ ისე როგორღა უნდა
ვახსენო შენთან ჩემნი ბავშვნი, რომ არ ჩაგკიდო
ზღვის ლუზასავით მაგ თვალებში აი ეს ფრჩხილნი
და თავგანწირვით მიღწეული სიკვდილის ყურეს
მცირე, უანძო, უიალქნო ბედკრულ ნავივით
მაგ კლდოვან მკერდზედ არ დავიმსხვრა ნაკუწ-ნაკუწად!

რიჩარდი

ისემც მწყალობდეს, ჩემო რძალო, მე ბედისწერა
და გამიმარჯვდეს ამ საშიშარ სისხლის ბრძოლაში,

ვით მსურდეს შენთვის და ყოველთა შენიანთათვის
უფრო სიკეთე, ვიდრე ვნება მიქმნია რამე.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

რაღა სიკეთეს მალავს ზეცა იმისთანასა,
რომ მანუგეშოს ჩემს ყოფაში იმის მოცემით?

რ ი ჩ ა რ დ ი

შენი შვილების წინ-წაწევას, ზე-ამაღლებას.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

დიად, იქ ასვლას, თავსაჭრელი სადაც სძევს დანა.

რ ი ჩ ა რ დ ი

არა, იქ ასვლას იმ ღირსეულ, მძლავრ სიმაღლემდე,
სადაც ისახვის მეფის სახით ქვეყნის დიდება.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

აბა, მიაბზე, გამიქარწყლე ეს სატანჯველი,
მითხარ, რა სახელს, რა ღირსებას, ან რა პატივსა
დაუთმობ ვისმე შენ ჩემს ნაშობს?

რ ი ჩ ა რ დ ი

ყველას, რაც კი მაქვს,
დიად, თვით ჩემს თავს, ყოველიფერს ვაძლევ ერთ შენ შვილს;
მხოლოდ მდინარე ლეთას მიეც ეგ გულისწყრომა
და დაივიწყე ყოველივე ის ბოროტება,
რაიც ვითომ მე მექმნას შენთვის.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

მაშ მოკლედ მოსჭერ,
რომ ვიდრე კეთილს წარმოსთქვამდეს ეგ შენი ენა,
არ გისწროს გესლმა, ხმა უეცრად არ ჩაგიწყვიტოს.

რ ი ჩ ა რ დ ი

გაიგე ეს, რომ გულით მიყვარს შენი ასული.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

ჩემის ასულის დედის გულსაც ნამდვილად სჯერა.

რ ი ჩ ა რ დ ი

რაო, რა სჯერა?

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

ის რომ გულით გიყვარს შენ იგი,
როგორც გიყვარდა მისნი ძმანი და ამისათვის
უნდა მადლობა შემოგწირო მე გულითადი.

რ ი ჩ ა რ დ ი

ნუ ჩქარობ აგრე, სხვაფრივ ნუ ხსნი ჩემ განზრახვასა:
აშკარად ვამბობ, მიყვარს-მეთქი შენი ასული
და ინგლისელთა დედოფლად მსურს იმისი დასმა.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

მეფედ მას ვილა ეყოლება?

რ ი ჩ ა რ დ ი

რა საკითხია,
ის, ვინც დედოფლად დასვამს ტახტზე.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

როგორა, შენა?!

რ ი ჩ ა რ დ ი

ღიად, სწორედ მე; რასა ჰფიქრობ, მითხარ ამისას?

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

მერე რას ეტყვი სატრფიალოს?

რ ი ჩ ა რ დ ი

რასაც მასწავლი;
შენ უკეთ იცი იმისი ზნე, მის ხასიათი.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

დამიგდებ კი ყურს?

რ ი ჩ ა რ დ ი

უეჭველად, დიდის ხალისით.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

მაშ გაუგზავნე იმის ძმების დამხოცის ხელით
ადამიანის წყვილი გული სისხლით მჩქეფარე
ზედ ამოჭრილის სახელებით: „ედვარდ და იორკ“.
იქნება ცრემლი წამოსცვივდეს, იმას რომ ნახავს,

და შენც მაშინვე, — ვით ოდესმე მარგარიტამა
რუტლანდის სისხლში ამოსვრილი ხელის-სახოცი
მისცა მამაშენს, — მიაწოდე შენც იმის ძმების
გვამის გამწმედი, ალისფერის წვენით გათხვრილი
და უთხარი, რომ მით შეიშროს ცრემლი თვალთაგან.
თუ ამან შენი სიყვარული ვერ ჩააგონა,
შენთა დიდ-საქმეთ გაუგზავნე მოკლე მოთხრობა,
უამბე, როგორ მოინელე იმის ბიძები,
კლარენს და რივერს, ან ვით სწრაფად იმის გულისთვის
საიქიოში გაუსტუმრე ძალუა ანნა.

რ ი ჩ ა რ დ ი

რისთვის დამცინი, მაგ გზით მის გულს ვერ მოვიბიძრებ!

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

სხვა გზა არ არის, თუ მაგ სახეს არ გამოიცვლი
და არ უარპყოფ რიჩარდობას, ამდენის მომქმედს.

რ ი ჩ ა რ დ ი

წარმოდგინე, რომ ეგ ყველა მის სიყვარულით
მომექმედოს მე.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

მაშინ ისიც შენ შეგიყვარებს,
რაკი სიყვარულს შეუწირავს მაგდენი მსხვერპლი.

რ ი ჩ ა რ დ ი

რაც მოხდა, მისი ძნელი არის გამობრუნება.
ადამიანი სცდება ხშირად და მხოლოდ ბოლოს
სინანულითა იბატიებს შეცდომილებას.
თუ შენთა ძეთა გამოვწირე მე სახელმწიფო,
სამაგიეროდ დავუბრუნებ მას შენსა ასულს.
მართალი არის, დაგიხოცე მუცლით ნაშენი,
მაგრამ იმითი გაგიცხოვლებ შთამომავლობას,
რომ შენს ასულზედ ვამყნობ ჩემ გვარს შენიც სისხლისას.
ბებიად ყოფნა არა ნაკლებ სანატრელია,
ვიდრე ტარება გულმხურვალე დედის სახელის.
შვილიშვილიც ხომ იგივეა, რაც შვილი, მხოლოდ
ერთის ნაბიჯით უკანა სდგას: ზნეც იგივეა,

იგივეა შტო, იგივე ტანჯვა მათ შობის ღამეს
 მისი, ვის გამოც შენც ის ტანჯვა აგიტანია.
 შენი შვილები გაწვალებდნენ სიყმაწვილის ჟამს,
 ჩემნი ნუგეშად სიბერეში გეყოლებიან.
 თუმცა ვაჟიშვილს არ ეღირსა ხელმწიფედ დასმა,
 ნაცვლად დედოფლად იკურთხება შენი ასული.
 მსურს მრავალფერად გადგიხადო, რაც გაწყენიე,
 მაგრამ არ ძალმიძს და მიიღე, რასაც კი შევძლებ.
 შენი ძე დორსეტ დაძრწის გლახად უცხო მხარეში;
 მას ეს კავშირი მოუწოდებს, მისცემს აქ ბინას
 და მიანიჭებს დიდ ღირსებას, სახელოვნებას.
 მეფე, რომელიც შენს ლამაზ ქალს ცოლად დაისვამს,
 შენს დორსეტსაც ზომ ძმობას ეტყვის. გახდები ისევ
 ხელმწიფის დედა და რაც ჟამმა შავმა, ბედკრულმა
 დაგვაკლო, იგი ერთი სამად დაგვიბრუნდება,
 გაგვიახლდება სიხარული, კმაყოფილება;
 დიად, ჯერ კიდევ ბევრი დაგვრჩა სიხარულის დღე,
 და რაც თვალთაგან ცვარ-ცვარ ცრემლი წამოგდენია, —
 აღმოსავლეთის მარგალიტად გადაიქცევა
 და ათი იმდენს მოგცემს ბედი, რაიც დაგაკლო
 მწუხარებამა. წადი, დედა, შენს ქალთან წადი,
 გაათამამე, დაარიგე მის მორცხვი გული,
 ყურნი სასმენლად მოუმზადე საქმროს სიტყვების,
 აუნთე ალი მის ნაზ გულში მალლა მფრინავი
 ოქროთ შემოსილ დიდებისკენ; გააცან იგი
 ცოლ-ქმართ კავშირის სიხარულსა ტკბილს და უსიტყვოს;
 და როდესაც კი ეს მარჯვენა დასჯის იმ ურჩსა,
 იმ წუწკ, ტვინთხელა ბუკინგამსა, მყის დავბრუნდება
 დამშვენებული გამარჯვების გვირგვინებითა
 და შენს ასულსა წავუძღვები გმირის საწოლში,
 ვუამბობ ვწრილად იქ ჩემს ამბავს, ჩემს გამარჯვებას,
 რასაც იმასვე გადვულოცავ, როგორც კეისარს
 თვით კეისარზედ დადგენილსა.

ე ლ ი ს ა ბ ე ლ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

როგორ სჯობს ვუთხრა?

მამიშენის ძმა ცოლად თურმე გთხოულობს-მეთქი?

თუ ბიძაშენი, თუ ის, ვისაც ძმები, ბიძები
დაუხოცნია სრულად შენი! ვით წარგადგინო,
რომ უხამსად არ მოეჩვენოთ შენი სახელი
იმის ნაზ ყურებს, რომ არ აღდგეს შენს წინააღმდეგ,
ღმერთიც, კანონიც, იმის გულიც, ჩემი ღირსებაც?

რიჩარდი

უთხარ, მაგ კავშირს ჰკიდია-თქო ინგლისის ბედი.

ელისაბედ დედოფალი

რომელს მუდამი ბედკრულება მოსდევს თვით მისი.

რიჩარდი

მგფე, ვის ხელთაც ბრძანებაა, გევედრება-თქო.

ელისაბედ დედოფალი

ის შეასრულოს, რასაც მეფეთ-მეფე უკრძალავს!

რიჩარდი

შენ გახდები-თქო დედოფალი ყოვლად ძლიერი.

ელისაბედ დედოფალი

და თვის ხარისხი დედასავით უნდა იგლოვოს.

რიჩარდი

უთხარ, რომ იგი მეყვარება მე საუკუნოდ.

ელისაბედ დედოფალი

ეგ საუკუნო მერე ნეტა დიდხანს კი გასტანს?

რიჩარდი

მის ტკბილ სიცოცხლის მოსპობამდე საბოლოოდ.

ელისაბედ დედოფალი

მერე რამდენ ხანს შერჩება ეგ ტკბილი სიცოცხლე?

რიჩარდი

ვიდრე სურს ეგე მაღალ ზეცას და ბუნების ძალთ.

ელისაბედ დედოფალი

არა, ვიდრემდე ჯოჯონეთსა და რიჩარდსა სურს.

რიჩარდი

უთხარ, მე, მეფე, შევიქნები მის მორჩილი ყმა.

ელისაბედ დედოფალი

იგი ზიზღითა უკუაგდებს მაგ ბატონ-ყმობას.

რიჩარდი

გვედრები, რომ შემეწიო მჭევრის სიტყვითა.

ელისაბედ დედოფალი

უბრალო სიტყვა უფრო სჭრის, რომ საქმე სწორია.

რიჩარდი

მაშ უბრალოდაც სიყვარული აცნობე ჩემი.

ელისაბედ დედოფალი

უბრალოდ თქმული უხამსობა სამარცხინოა.

რიჩარდი

შენი საბუთი ფუყე არის და ხელდახელი.

ელისაბედ დედოფალი

არა, ღრმად გულში უდგას ფესვი, აქ ჩამკვდარია,
ოჰ, ღრმად არიან ჩამარხულნი ჩემი ბავშვებიც!

რიჩარდი

ხელს ნულარ ახლებ-მაგ სიმებსა, რაც იყო, იყო.

ელისაბედ დედოფალი

ვერ მოვეშვები ამ გულის სიმთ მთლად დაწყევტამდე.

რიჩარდი

წმიდა გიორგის, ჩემს საკვართულს, ამ ჩემს გვირგვინსა...

ელისაბედ დედოფალი

გმობილს, გაკიცხულს და წართმეულს ნაქურდლად სხვისგან.

რიჩარდი

ვფიცავ მე-მეთქი.

ელისაბედ დედოფალი

ნუ, ნუ ჰფიცავ, ტყუილი ცდაა;

შენმა გიორგიმ თვის სიწმიდემ შენით დაჰკარგა,

ვით შერცხვენილმა საკვართულმა რაინდთ ღირსება,
როგორც გვირგვინმა ნაპარეგმა სამეფო ძალა.
თუ გწადს, უთუოდ დაიფიცო და დაგვარწმუნო,
ჰფიცე ერთი რამ, რაც ჯერ შენით არ გაკიცხულა.

რ ი ჩ ა რ დ ი

ცას-ქვეშეთს ვფიცავ...

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი
ავკაცობით შენით სასესა.

რ ი ჩ ა რ დ ი

ჩემ მშობლის სიკვდილს...

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი
რაიც შენის სიცოცხლითა ჰგმე.

რ ი ჩ ა რ დ ი

ჩემს თავსა ვფიცავ...

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი
შენ შენითვე გაუბადრუკდი.

რ ი ჩ ა რ დ ი

მაშ ღმერთსა ვფიცავ...

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

ოჰ, ღმერთი ხომ უარჰყავ სრულად!
რომ გშინებოდა მის სახელით ფიცის გატეხის,
არ დაარღვევდი შენის ძმისგან შექმნილს ერთობას,
ერთ-ხელმწიფებას და ჩემს ძმასაც არ მომიკლავდი.
რომ გშინებოდა მის სახელით ფიცის გატეხის,
ეგ დიდებული ლითონი შენ თავზედ რომ გხურავს,
დაუშვენებდა ქორფა შუბლსა ჩემს პაწიასა
და ორივ პრინცი მე ცოცხალი მეყოლებოდა;
მაგრამ მაგ შენის ფიცის გმობამ საბრალო ბავშვნი
მიწაში ჩაჰფლა, ორივ მისცა მატლებს საღრღნელად.
მაშ რაღა დაგრჩა საფიცარი?

რ ი ჩ ა რ დ ი

მომავალი დრო.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

პატივანდელი წარსულითა. აი მე თვითონ
წარსული ცოდვა უნდა მასზედ ცრემლით გაეზანო.
შვილნი ცოცხალან, მშობლები რომ ამოუხსოც
და სიბერეში იგლოვებენ ობლად დარჩენას;
მშობლებიც, შვილნი რომ დაუკალ, კიდევ ცოცხლობენ,
როგორც დამკუნარნი მცენარენი, ფესვებგამხმარნი
და დასტირიან სიბერის უამს; ნუ ჰფიცავ მყობადს,
რასაც შენ ჩირქი მოსცხე კიდევ შენის წარსულით.

რ ი ჩ ა რ დ ი

როგორც მე აწ მსურს შენანება, კეთილად ყოფნა,
ისე მფარველად მყავდეს ბედი ამ საშიშ ომში
უწყალო მტერთან. მაგრამ მაშინ მთლად შევიშალო,
მომაკლოს სრულად ზეცის რისხვამ ბედნიერება,
ნუ გამინათოს დღემ და შვება ნუ მომცეს ღამემ,
მტრად გადამეჩენენ ცის მნათობნი ბედის მომცემნი,—
თუ წმინდა გულით, წმინდა ფიქრით, უმანკო გრძნობით
არ მიყვარდეს მე შევნიერი ასული შენი!
ბედნიერება ჩემიც, შენიც მასშია მხოლოდ;
უიმისოდ კი მეც, შენც, მასაც, ამ ქვეყანასაც
და ბევრს ქრისტიანს სხვასაც კიდევ მოელის მარტო
ტანჯვა, სიკვდილი, განწირულად განადგურება.
მასთან კავშირსა ძალუქს მხოლოდ ამის აცდენა.
მასთან კავშირსა, სხვა არაფერს. მაშ, ტკბილო დედავ,—
დედა გიწოდო, ნება მომეც — დასდეგ ვეჭილად
ჩემ სიყვარულსა და მას შორის; წინ დაუსახე
არა რაც ვიყავ, არამედ ის, რაც მსურს რომ ვიყო, —
აწინდლის ნაცვლად ღვაწლი ჩემი მოსალოდნელი.
ჩააგონე, რომ დრო და უამი მას მოითხოვს-თქო
და ნუ შეუშლი ზიზღით ხელსა დიადს განზრახვას.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი

ამ სახით უნდა შემაცდინოს განა ეშმაკმა?

რ ი ჩ ა რ დ ი

რატომ, თუ ცდომით დაგაყენებს კეთილ გზაზედა.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი
განა კი უნდა დავივიწყო, ვინ, ანუ რა ვარ?

რ ი ჩ ა რ დ ი

დიალაც, თუ კი გახსენება გავნებს შენ რასმე.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი
შენ დამიხოცე ჩემნი შვილნი!

რ ი ჩ ა რ დ ი

მე მათ დავმარხავ
შენის ასულის სუნნელოვან გულ-მკერდ ქვე^ა სადაც
შენდა ნუგეშად თავისთავად განახლდებიას

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი
მე უნდა ჩემი ქალი ნებას დაგიყოლიო?!

რ ი ჩ ა რ დ ი

და ბედნიერი დედა გახდე მაგ დაყოლებით.

ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი
კარგია, წავალ. შენ წერილი მომწერე მალე
და მეც გაცნობებ დაწვრილებით მის გულის-პასუხს.

რ ი ჩ ა რ დ ი

მშვიდობით, ჩემის ერთგულ ტრფობის ნიშნად აკოცე.—

(ჰკოცნის. ე ლ ი ს ა ბ ე დ დ ე დ ო ფ ა ლ ი გაღის)

დაუდგრომელო დედაკაცო, ფუყე ჰკუთისაე! —

(შემოდის რ ა ტ კ ლ ი ფ ი, რომელსაც კ ა ტ ე ს ბ ი მოსდევს).
რა ამბავია?

რ ა ტ კ ლ ი ფ ი

ხელმწიფეო, დასავლეთისკენ
ხომალდთ კრებული მოდის დიდი; ზღვის ნაპირებზედ
მრავალი თქვენი ყმა თავს იყრის ფრიალ საეჭვო,
უიარაღოდ, არ ჰფიქრობენ მტრის უკუქცევას;
ამბობენ, რიჩმონდ გემთ კრებულსა უფროსად ჰყავსო
და ხომალდნი იქ იდგებიან მის მომლოდინე,
რომ ბუკინგამი მიეშველოს და ზღვიდან ჯარი
ხმელზედ გადმოსხას.

რიჩარდი

აბა ერთი, მთავარ ნორფოლკთან
აფრინეთ ვინმე მსწრაფლ-მავალი.—რატკლიფ, შენ წადი...
ან შენ, კატესბი... ის რა იქმნა?

კატესბი

მე აქ გახლავართ.

რიჩარდი

მთავართან ჩქარა...

კატესბი

გიახლებით იქ ფრიად ჩქარა,
ჩემო ხელმწიფე!

რიჩარდი (რატკლიფს)

შენ კი წადი სალისბიურის,
იქ რომ გაჩნდები... (კატესბის) უგუნურო, უჭკუო, მხეცო!
აქ რას უდგახარ, რად არ მიხვალ მთავარ ნორფოლკთან?

კატესბი

ჯერ ის მიბრძანეთ, რაცა გნებავთ, დიღო ხელმწიფევე,
ან რა ვაუწყო მთავარ ნორფოლკს თქვენ მაგიერად?

რიჩარდი

ოჰ, მართლა, მართლა, უკაცრავად, ჩემო კატესბი:
უთხარ, შეჰკრიბოს მალე ჯარი, მთლად იგი ჯარი,
რაც მის ხელთაა და დამიხვდეს სალისბიურში.

კატესბი

ეხლავ, ხელმწიფევე. (გაღის).

რატკლიფი

მე რაღა ვქნა სალისბიურში,
რას მიბრძანებდით?

რიჩარდი

ჩემს მოსვლამდე რას გააკეთებ?

რატკლიფი

აკი მიბრძანეთ, წინ წადიო. (შემოდის სტენლი).

რიჩარდი

აზრი შევცვალე. —

შენ რაღა ამბავს მეტყვი, სტენლი?

სტენლი

ჩემო ხელმწიფე,

არც ისე კარგსა, რომ გაამოთ იმის მოსმენით,
არც ისე ცუდსა, რომ ვერ შევძლო საამოდ მბობა.

რიჩარდი

რა საჭიროა გამოცანა? არც კარგს, არც ცუდსა!
რათ ურბი გარსა, როცა მოკლედ შეგიძლიან თქმა?!
სწორე მაცნობე.

სტენლი

რიჩმონდ ზღვაზე გახლავთ, ხელმწიფე.

რიჩარდი

მაშ ზღვამ ჩალუპოს, მერე ზედვე გადაეფაროს
იმ მოლალატეს ღვიძლ-ფერ-მკრთალსა! იქ რას აკეთებს?

სტენლი

არ ვიცი, დიდო ხელმწიფეო, მაგრამ კი ვგონებ...

რიჩარდი

რაო, რას ჰგონებ?

სტენლი

ვგონებ, იგი წაქეზებული
დორსეტ, ბუკინგამ, ელისაგან ინგლისში მოდის
გვირგვინის ხელთა მოსაგდებლად.

რიჩარდი

ცარიელია

განა ეს ტახტი? ხმალი ხელში არვის უპყრია?
მეფე მკვდარია? ეს ქვეყანა უპატრონოა?
იორკს მემკვიდრე ჩვენს გარდა ჰყავს ვინმე ცოცხალი?
და ვის ეკუთვნის, თუ არა მე, შტოს დიდ იორკის,
ხელმწიფედ ყოფნა ინგლისელთა? მაშ მაცოდინე!
რა უნდა ზღვაზედ?

ს ტ ე ნ ლ ი

თუ არ იგი, რაც მოგახსენეთ,
მე ვერ მიმხვდარვარ.

რ ი ჩ ა რ დ ი

ვერ მიმხვდარხარ! რად მოდის იგი,
თუ არ იმისთვის, რომ ხელმწიფედ თავზედ დაისვათ?!
შენ მიღალატებ, გაიქცევი, ვგონებ, იმასთან.

ს ტ ე ნ ლ ი

არა, ხელმწიფევ, ნუ მომაკლებთ მე თქვენს ნდობასა.

რ ი ჩ ა რ დ ი

მაშ სადღა არის შენი ჯარი, მტერს რად არ სდევნი?
ან ხელქვეითნი, აბა, სად გყავს შენი ამაღა?
თუ დასავლეთის ნაპირებზე მოგროვებულან,
რომ მტრის ლაშქარი უვნებელად გადმოსხან ხმელზე?

ს ტ ე ნ ლ ი

არა, ბატონო, ჩრდილოეთით არიან ჩემნი.

რ ი ჩ ა რ დ ი

ჰოი, გულცივნო! ჩრდილოეთით რას აკეთებენ, —
როს იმათ თავი დასავლეთით უჭირს ხელმწიფეს?

ს ტ ე ნ ლ ი

მათთვის, ხელმწიფევ, არაფერი უბრძანებიათ.
თუ ნებას მომცემთ, გიახლებით, თავს მოვუყრი მათ
და იქ გაახლებთ, სადაც, ანუ რა დროსაც გნებავთ.

რ ი ჩ ა რ დ ი

არა, წახვალ და რიჩმონდსავე შეუერთდები.
შენ არ გენდობი.

ს ტ ე ნ ლ ი

დიდო მეფევ, არ გაქვთ მიზეზი
ეჭვით მოეპყრათ ერთგულებას ჩემსას თქვენდამი.
მე ჯერ ორგული არ ვყოფილვარ და არც ვიქნები.

რ ი ჩ ა რ დ ი

წადი მაშ, ჯარი მოაგროვე, მაგრამ შენი ძე,
გეორგ სტენლი კი აქ დასტოვე. თუ გიმტყუნია,
მაგ შენის შვილის თავი ტანზედ აღარ დარჩება.

ს ტ ე ნ ლ ი

ვით გიერთგულოთ, მოგპყარით ჩემს შვილსაც ისე.
(გადის. — შემოდის შ ი კ რ ი კ ი.)

შ ი კ რ ი კ ი

ხელმწიფევ ჩემო, მოწყალეო! მე მეგობრებმა
შემატყობინეს, რომ დევონშირს აჯანყებულან
ედვარდ კორტნეი და ამაყი მის უფროსი ძმა,
ეპისკოპოსი ექსეტერის. მათ მიმხრობიათ
მოკავშირენი სხვაც მრავალნი.

(შემოდის მ ე ო რ ე შ ი კ რ ი კ ი.)

მ ე ო რ ე შ ი კ რ ი კ ი

ჩემო ხელმწიფევ,
აჯანყებულან კენტში თურმე გილდფორდელები
და ყოველ საათს მათი ძალა დიდდება, რადგან
ემატებიან ყოველ მხრიდან თანამგრძობელნი.

(შემოდის მ ე ს ა მ ე შ ი კ რ ი კ ი.)

მ ე ს ა მ ე შ ი კ რ ი კ ი

დიდ ბუკინგამის ჯარი თურმე, ჩემო ხელმწიფევ...

რ ი ჩ ა რ დ ი

დაგწყევლოთ ღმერთმა, ბაიყუშნო, რას ჩხავით სიკვდილს!
(დაჰკრავს მესამე შიკრიკს)

აჰა, ეს კმარა, სანამ ამბავს კარგს მომიტანდე.

მ ე ს ა მ ე შ ი კ რ ი კ ი

მოსახსენები მე ის მქონდა, რომ წყალდილობას
და ნიაღვარსა დაუშლია, გაუბნევია
სრულად ლაშქარი ბუკინგამის. თვითონ წასულა,
გადაქარგულა მარტოდმარტო, არვინ იცის სად.

რ ი ჩ ა რ დ ი

ოჰ, უკაცრავად! აჰა, ქისა გქონდეს შენ ჩემი,
აჰაწ გაგყურნოს ეგ ნაცემი; მითხარ, იქნება

მიხვდა ვინმე და დაუნიშნა ჯილდო იმას, ვინც
მოლაღატესა ჩაგვაბარებს?

მ ე ს ა მ ე უ ი კ რ ი კ ი

დიად, ხელმწიფევ.

(შეშოდის მ ე ო თ ხ ე უ ი კ რ ი კ ი).

მ ე ო თ ხ ე უ ი კ რ ი კ ი

თომას ლეველი, ხელმწიფევო, და მარკიზ დორსეტ
იორკშიაირში აღჭურვილან, აჯანყებულან,
მაგრამ ნუგეშად ეს ამბავი მომაქვს, ბრეტანის
გემთა კრებული ქარიშხალსა გაუბნევიან.
გაუგზავნიან რიჩმონდს ნავი დორსეტშიაირში
ნაპირისაკენ და უკითხავს იქ მდგომ ხალხისთვის,
მეგობარნი ხართ, თუ მტერნიო? უპასუხნიათ, —
ბუკინგამისგან მოგზავნილნი თქვენს საშველადო.
ის არ ნდობია, გაუშლია მყის იალქანი
და ბრეტანისკენ ისევ უკან გამგზავრებულა.

რ ი ჩ ა რ დ ი

აბა, წავიდეთ, საჭურვლითა ვართ მოწყობილნი;
თუ გარეშე მტერს ვეღარ ვებრძვით, ეს მაინცა ვქნათ,
რომ ეს ორგულნი შინაურნი პირქვე დავამხოთ.

(კ ა ტ ე ს ბ ი დაბრუნდება).

კ ა ტ ე ს ბ ი

ჩემო ხელმწიფევ, ბუკინგამი დაუჭერიათ,
ეს საამური ამბავია, მაგრამ მეორე
არ გაიმებათ, თუმც სათქმელი ისევ სჯობს ითქვას:
დიდის ჯარებით გამოსულა გრაფი რიჩმონდი
მილფორდის ნაპირს.

რ ი ჩ ა რ დ ი

გავემგზავროთ სალისბიურის;

სანამ აქ ვლაცობთ, დიდი ომი გადაწყდებოდა.
ზოგმა ბრძანება წაიღეთ, რომ იქ მოიყვანონ
ბუკინგამიცა. დანარჩენნი ჩემთან წამოდიეთ.

(საყვირის ხმა, გადიან).

ოთახი ღორღ სტენლის სასახლეში.

(შემოდინან სტენლი და ქრისტოფერ ერსვიკი).

ს ტ ე ნ ლ ი

ქრისტოფერ, რიჩმონდს ასე უთხარ ჩემ მაგიერად:
დამწყვედებულია ჩემი გეორგ სისხლით უძღების
ტახის ბუნაგში, და თუ წავალ მის წინააღმდეგ,
თავს მოჰკვეთენ-თქო მყისვე ჩემს შვილს; ამისი შიში
უკან მაყენებს და ამიტომ ვერას გშველი-თქო.
მაგრამ ეს მითხარ, ეხლა რიჩმონდ სად იმყოფება?

ქ რ ი ს ტ ო ფ ე რ ი

იგია უელსს, ან პენბროკში, ან ჰარფორდ-ვესტში.

ს ტ ე ნ ლ ი

დიდებულთ შორის ვინ მიემხრო?

ქ რ ი ს ტ ო ფ ე რ ი

სერ ვალტერ ჰერბერტ,
გამოჩენილი მეომარი; სერ ჯილბერტ ტალბოტ,
მტრისთვის საშიში პემბროკ, სტენლი უილიამი,
ოქსფორდ, სერ ჯემს ბლენტ, რისაპ თომას მამაციის ჯარით
და ბევრი კიდევ ღირსეული სახელოვანი.
ლონდონისაკენ წამოვიდნენ, სურთ მის აღება,
თუ გზაზედ სადმე საბრძოლველად წინ არ დაუხვდენ.

ს ტ ე ნ ლ ი

მშვიდობით! გულით მომიკითხე შენი ბატონი,
უთხარ, სიამით დათანხმდა-თქო დედოფალი, რომ
თავისი ქალი ელისაბედ მას ცოლად მისცეს.

(წერილებს აძლევს)

ეს წერილები აცნობებენ ჩემს გულისპასუხს.

(გაღიან).

ს უ რ ა თ ი I

ხალისბიური. გაშლილი მოედანი.

(შემოდის შერიფი. იმას მოსდევენ დარაჯები, რომელ-
თაც ბუკინგამ დასასჯელად მოჰყავთ).

ბუკინგამი

არ მაძლევს ნებას რიჩარდ მასთან ლაპარაკისას?

შერიფი

არა, ბატონო, სჯობს, რომ შენს ხვედრს დაემორჩილო.

ბუკინგამი

ოჰ, პასტინგს, შვილნო ედვარდისა, რივერს და გრეი,
წმიდა მეფეო ჰანრი, ედვარდ, მის ტკბილო ძეო,
ვოგან, თქვენ ყველა, ვინც ჩაცვივდით უსამართლობით
დაგებულ მახეს! თუ მრისხანე საბრალო სულნი
თქვენნი ღრუბლებით დაჰყურებენ ამ დრო-ჟამის სევს,—
ნიშნი მომიგეთ, რაკი ჰხედავთ ამ ჩემს დაღუპვას.—
დღეს, მეგობრებო, მიცვალებულთ სულის დღე არის?

შერიფი

დიაღ, ბატონო.

ბუკინგამი

სწორედ ეს დღე მიცვალებულთა
გადიქცა ჩემის განკითხვის დღედ. მიცვალებულთ დღეს
მეფე ედვარდის დროს წარმოვთქვი,—დღე დამიბნელდეს,
თუ შენ შვილთ, ანუ ცოლის თვისტომთ ვუმტყუნო-მეთქი,
და სწორედ ამ დღეს წილად შემხვდა ღალატი მისგან,
ვის ნდობაც მქონდა საუკუნო. ჩემს შემკრთალ სულსა
ეს მიცვალებულთ დღე გადექცა ცოდვების ბოლწად,
აღსასრულის დღედ. ზეციერმა გულთამხილავემა
ცბიერი ფიცი დამიბრუნა, თავს დამატეხა
და ამიხდინა ცხადად, რასაც სიტყვით ვამბობდით;
ბოროტ კაცთ ხმალნი მიუბჯინა მათვე მჭერელთ გულს.

აწ მარგარიტას წყევლა მიძიმედ ქედზედ მაწვება:
როცა გულს დარდით გაგიპობსო, ამბობდა იგი,
მაშინ მიხვდები, ვყოფილვარო მე გულთმისანი. —
აბა, წავიდეთ, მიმიყვანეთ საძრახის კუნძთან.
დარდს დარდი მოსდევს და სირცხვილსაც კვალად სირცხვილი.
(გაღიან).

ს უ რ ა თ ი II

მინდორი ტამვორტს ახლო.

(შემოდინან დაფდაფებით და ბაირალებით რ ი ჩ მ ო ნ დ ი,
ო ქ ს ფ ო რ დ, ს ე რ ჭ ე მ ს ბ ლ ე ნ ტ, ს ე რ ვ ა ლ ტ ე რ
ჭ ე რ ბ ე რ ტ და სხვანი. მათ რაზმდაწყობილი ჯარი მოსდევს).

რ ი ჩ მ ო ნ დ ი

ჩემნო ძვირფასნო მეგობარნო, ბრძოლის მწყურვალნო,
მტარვლის უღელქვეშ დაჩაგრულნო, ქვედამხობილნო.
აგერ ამ ქვეყნის გულს მივაგნეთ ხელშეუშლელად
და აქ მოვიდა მამაჩემის სტენლის ბართიცი
ნუგეშით სავსე და მხნეობის ყურს ჩამწვეთელი.
ის ტახი თურმე ქურდი, სისხლით გაუმაძღარი,
რამაც ყანები, ვენახები გაგინადგურათ,
რაიც თქვენს თბილს სისხლს ეწაფება ხარბად, ვით წარეცხს,
და ვარცლად ხმარობს თქვენს გულ-გვამსა დაპრილ-დაპობილს,
ეს საზიზღარი ღორი-მეთქი ბუნაგად არის,
როგორც შევიტყე, ამ კუნძულის შუაგულს ალავს,
ქალაქ ლეისტრის სიახლოვეს, სადაც ტამვორტით
ერთ დღეს მივალწევთ. მაშ ვახსენოთ, მხნე მეგობარნო,
უფლის სახელი და სიამით შევეუდგეთ საქმეს;
მოვიმკოთ მშვიდი მოსავალი დაუშრეტელი
ამ სისხლით მორწყულ გაცხარებულ ერთბამის ბრძოლით.

ო ქ ს ფ ო რ დ ი

ყოველ ჩვენგანის სიწინდისი ათას ხმლად იქცა
იმ წუწქ ავაზაკ კაცისმკვლელთან საბრძოლველად.

ჰერბერტი

მის მეგობარნი უეჭველად ჩვენსკენ გადმოვლენ.

ბლენტი

იგი ვერავის იმეგობრებს, თუ არ შიშითა,
და არ შერჩება არც ერთი მას გაჭირვების დროს.

რიჩმონდი

ეგ უკეთესი! ღვთის სახელით წავიდეთ, აბა!
წრფელი იმედი სწრაფი არის, როგორც მერცხალი,
მეფეთ აღმერთებს და მეფედ ჰხდის ამ ქვეყნის მატლთა.

სურათი III

ბოსვორტის მინდორი.

(შემოდის რიჩარდ მეფე ჯარით, მთავარი
ნორფოლკი, გრაფი სერეი და სხვანი).

რიჩარდი

ჩვენი კარვები აქ, ბოსვორტის მინდორში დავდგით. —
მილორდ სერეი, რათ გაქვს აგრე მწუხარე სახე?

სერეი

სანაცვლოდ გული ერთი ათად მხიარული მაქვს.

რიჩარდი

შენ, მილორდ ნორფოლკ...

ნორფოლკი

რას მიბრძანებთ, ჩემო ხელმწიფევე?

რიჩარდი

როგორა ჰფიქრობ, ცემა-ტყეპა ბევრი იქნება?

ნორფოლკი

ჩვენ დავკრავთ, მაგრამ არც ისინი დავგვზოგვენ, ვგონებ..

რიჩარდი

ჩემი კარავი დადგით-მეთქი. ამაღამ მინდა აქ დავიძინო. ხვალ მერე სად? ეჰ, სულ ერთია. —
“შეიტყო ვინმემ რიცხვი იმ წუწკ მოლაღატეთა?”

ნორფოლკი

სულ ბევრი იყოს, ექვსს, შვიდ ათასს ვერ გადასცდება.

რიჩარდი

სამი მაგდენი გვყავს ჩვენ ჯარი და ჩვენს მტერს კიდევ მეფის სახელი არ მფარველობს, რაც ციხე არის ძლიერებისა. — აბა, ჩქარა, კარავი დადგით. —

ჩვენ კი წავიდეთ, ყმაწვილებო, გავსინჯოთ კარგად ბრძოლის ადგილი. გამოცდილნი კაცნი მიხმეთ აქ. —
ხულარ ვგვიანობთ, დრო და უამსა დავემორჩილნეთ.
ნუ დავივიწყებთ, რომ ხვალ დიდის საქმის დღე გველის.
(გაღიან).

(შემოდინ მინდვრის მეორე მხარეს რიჩმონდი, სერ უილიამ ბრანდონ, ოქსფორდი და სხვანი. რამდენიმე ჯარისკაცი რიჩმონდის კარავსა სდგამს).

რიჩმონდი

მოქანცული მზე დღეს ბრწყინვალედ ჩაეშვა ქვესკნელს და მის ცეცხლოვან ეტლის ნათელს კვალზედ ეტყობა, რომ ხვალ კარგი დღე უნდა დადგეს. — სერ ბრანდონ,
შენთვის

მომინდვია მე ჩემი დროშა. — საწერ-კალამი აქ, ჩემს კარავში მომიტანეთ, ცოტა ქაღალდიც; მინდა, რომ ბრძოლის გეგმა მოგცეთ: ყოველს მოთავეს თავისი საქმე მივუჩინო და შესაფერად, ჯეროვნად ჩვენი მცირე ძალა გავუნაწილო.
სერ უილიამ ბრანდონ, ოქსფორდ და ვალტერ ჰერბერტ, თქვენ ჩემთან დარჩით. პემბროკის გრაფს თავისი რაზმი ებაროს ისევ. — კაპიტანო ბლენტო, გთხოვ დიდად, ჩემი სალაში მიუტანო პემბროკს და უთხრა, რომ ჩემს კარავში მნახოს დილის პირველ საათზედ. ერთი რამ კიდევ სათხოვარი მაქვს მე შენთანა... ეს ხომ არ იცი, ლორდი სტენლი თუ საითა დგას?

ბ ლ ე ნ ტ ი

თუ არ, მოვსტყუვდი მის დროშების ფერზედ, ის უნდა
თავისის ჯარით იდგეს მეფის მთავარ ბინიდან
ნახევარ მილით სამხრეთისკენ. ნამდვილად მჯერა,
რომ არა ვცდები.

რ ი ჩ მ ო ნ დ ი

მაშ უშიშრად, თუ შესაძლოა,
სცადე, ჩემო ბლენტ, მასთან მისვლა და ლაპარაკი
და ეს საჭირო ბარათიცა გადაეც მასვე.

ბ ლ ე ნ ტ ი

სიცოცხლეს ვფიცავ, რომ ვეცდები შესრულებასა;
და მშვიდსა ღამეს, მოსვენებას ვისურვებ თქვენთვის.

რ ი ჩ მ ო ნ დ ი

ჩემო ბლენტ, ღამე მშვიდობისა. — (ბ ლ ე ნ ტ ი გადის) აბა,
მობრძანდით

ამ ჩემს კარავში, ხვალისათვის ვარჩიოთ რამე.

გარეთა ცივა, ცოტა სუსხავს.

(შევლენ კარავში. — გამოდიან თავიანთ კარებთან მეფე რ ი ჩ ა რ დ,
ნ ო რ ფ ო ლ კ, რ ა ტ კ ლ ი ფ, კ ა ტ ე ს ბ ი და სხვანი).

რ ი ჩ ა რ დ ი

ეხლა რა დროა?

კ ა ტ ე ს ბ ი

ვახშმის დრო გახლავთ, ხელმწიფეო, ცხრა საათია.

რ ი ჩ ა რ დ ი

ამალამ ვახშამს მე არა ვჭამ. მომეცით ერთი

საწერ-კალამი და ქალალდი. ჩემი ზარადი

ვიწროდა მქონდა, გააკეთეს? ან საჭურველი

მზად არის ყველა, ჩემს კარავში შეტანილია?

კ ა ტ ე ს ბ ი

ყველა მზად გახლავთ, ხელმწიფეო.

რ ი ჩ ა რ დ ი

შენ, ჩემო ნორფოლკ,

გასწი საჩქაროდ შენს საქმეზედ, სიფრთხილით იყავ,

სანდო დარაჯნი დაარჩიე.

წორფოლკი

ეხლავ მივდივარ.

რიჩარდი

ხვალ ტოროლამაც ვერ დაგასწროთ ადრე ადგომა.

წორფოლკი

ადრე ავდგები, ხელმწიფეო. (გაღის).

რიჩარდი

აბა, კატესბი...

კატესბი

ბატონო ჩემო...

რიჩარდი

სტენლის ჯარში ჩქარა გაჰგზავნენ ერთი შიკრიკი და აცნობე, მზის ამოსვლამდე თავის ლაშქარი აქ მომგვაროს, თორემ შვილს გეორგს მე გავუსტუმრებ საუკუნო ბნელის ჯურღმულში. —
(კატესბი გაღის).

მომეცით ერთი ჭიქა ღვინო; ღამის ლამპარიც...

ხვალისთვის უნდა შემიკმაზოთ თეთრი სერეი...

მახვილი მტკიცე უნდა იყოს და თან მსუბუქი...

რატკლიფ...

რატკლიფი

ბატონო?

რიჩარდი

ნახე, როგორ მწუხარე იყო ლორდ ნორტუმბერლანდ?

რატკლიფი

ის და თომას გრაფი სერეი სწორედ ქათმების ქანდარაზედ შესხდომის დროსა რაზმიდან რაზმში დადიოდენ, ჯარს ამხნევებდენ.

რიჩარდი

მიამა სწორედ... ღვინო-მეთქი... როგორღაც ვერ ვარ ჩვეულებრივად მხიარული და სულითაც მხნე.

(ღვინო მოაქვთ).

აი, აქ დადგით... საწერელი, ქალაღლი-მეთქი!

რ ა ტ კ ლ ი ფ ი

ისიც მზად გახლავთ.

რ ი ჩ ა რ ღ ი

გააფრთხილეთ ჩემნი დარაჯნი...

ახლა კი წადით. — რატკლიფ, მოდი შუალამისას
შენ ჩემს კარავში და მიშველე საჭურვლის ასხმა. —
აკი გითხარით, წადით-მეთქი...

(რიჩარდ მჭფე შედის თავის კარავში და იძინებს. რატკ-
ლიფ და სხვანი გადიან. რიჩმონდის კარავი გაიხსნება და გა-
მოჩნდება რიჩმონდ, მისნი ოფიცრები და სხვანი. შე-
მოდის სტენლი).

ს ტ ე ნ ლ ი

ბედნიერება

და გამარჯვება შენს მუზარადს ნუ მოაკლდება!

რ ი ჩ მ ო ნ დ ი

მამინაცვალო საყვარელო, მოგცეს შენც ღმერთმა
ყველა სიკეთე, რის მოცემაც ძალუძს ბნელ ღამეს!
როგორღა არის, მითხარ, ჩემი ძვირფასი დედა?

ს ტ ე ნ ლ ი

მე მონღობილი მაქვს დაგლოცო დედის მაგივრად,
რომელიც მუდამ ღმერთს ავედრებს თავის შვილს რიჩმონდს.
შევწყვიტოთ ჩვენ ეს მუსაიფი; დრო იპარება,
აღმოსავლეთით ჰკარგავს ძალას ბნელი წყვედიანი
და უნდა მოკლედ მოგვკრათ სიტყვა, მეტი რა გზა გვაქვს.
დილა აღრიან მოემზადე შენ საბრძოლველად,
მიანდე შენი ბედი სისხლით მოსარწყავ ველსა
და ღმერთს ომისას, თავის სახით სიკვდილის მზადავს.
მეც, როგორც შევძლებ, — ვერ ავეყვები თუმცა ჩემს ნებას,—
ვეცდები, ჟამი ამოვიგო და დაგენმარო
ამ სათუო, ძნელ გარდასაწყვეტ შეტაკებაში,
თორემ თუ ნახეს, შენს ძმას, ჩემს შვილს, პატარა გეორგს
თვით მამის თვალწინ თავს მოსჭრიან. ეხლა მშვიდობით,
ეს საშიშარი და გულსწრაფი დრო აღარ გვაცლის,
რომ სიყვარული ერთმანეთსა გავუზიაროთ

და ტკბილ საუბრით ვადევუშალოთ ჩვენ ჩვენი გრძნობა,
რაც გულს გვიმძიმებს ესრეთ ხანგრძლივ გაყრილ მეგობართ.
ღმერთმა ინებოს, რომ დაგვიდგეს ამისი ჟამიც,
კიდევ მშვიდობით, იყავი მხნედ და გაიმარჯვე!

რ ი ჩ მ ო ნ დ ი

გთხოვთ, გააცილოთ, ბატონებო, თავის ჯარამდე.
მე კი ვეცდები დავიმშვიდო მღელვარე გული
და ცოტა თვალი მოვატყუო, თორემ ხვალ დილით
ძილის სურვილი ტყვიასავით ძირს დამწევს მაშინ,
როს გამარჯვების ფრთები მარდად უნდა შევიცხა.
კიდევ ვისურვებ, ბატონებო, თქვენთვის კარგ ღამეს. —

(გაღიან სტენლი, ოფიცრები და სხვანი).

შენ, რომლის ნების აღმსრულებლად ვთვლი მე ჩემს თავსა,
გვედრებ ამ ლაშქარს გადმოხედო მოწყალე თვალით,
ხელთ მისცე რკინის საჭურველი მტერთ შემმუსრაავი,
რომ მუზარადნი, შეძენილნი მათგან ქურდივით,
ქვე დაუნარცხოს, დედამიწას ზედ დააყულიტოს!
გარდაგვქმენ ცოდვის შენდა დამსჯელ ხელქვეითებად,
რომ გამარჯვების შემდეგ გიძღვნათ ხოტბა და ქება.
ვიდრემდე ძილი ხედვის საარკმელს სრულად დამიხშობს,
გთხოვ მიიბარო თავი ჩემი და მფარველ მექმნა,
განუწყვეტელად ძილის დროსაც და სიფხიზლისაც.
(რიჩმონდი იძინებს. — ორ კარავს შუა ამოდის სული პრინცის
ედვარდისა, ჰანრი მეექვსის შვილისა).

სული პრინცის ედვარდისა (რიჩარდს)

ხვალ შენს სულს მწარედ დავამძიმებ! მოიგონე ის,
ტიუქსბერიში ჯერეთ ნორჩს რომ ხანჯალი ჩამეც,
მოიგონე და იმის გამო იტანჯე, მოკვდი! —
(რიჩმონდს) გამხიარულდი, რიჩმონდ, რადგან უკვდავნი სულნი
მისგან დახრცილ პრინციებისა შენს გვერდთ იბრძვიან.
გამხნევი, რიჩმონდ, მეფე ჰანრის შვილი გამხნევებს.
(ამოდის სული მეფე ჰანრი მეექვსისა).

სული მეფე ჰანრისა (რიჩარდს)

როს ხორციელი ვიყავ, მაშინ ცხებული გვაპი
მრავალგან რკინით დამიხვრიტე სასიკვდილოდა.

აწ მოიგონე ტოუერი, მომიგონე მე,
იტანჯე, მოკვდი. მეფე ჰანრი გიბრძანებს ამას! —
(რიჩმონდს) კეთილო, სათნო, გამარჯვება ნუ მოგეშალოს!
ჰანრი, რომელმაც ხელმწიფება აღგითქვა წინათ,
აწ გიტკობს ძილსა, იცოცხლე და გადაიფურჩქნე!
(ამოდის სული კლარენსისა).

სული კლარენსისა (რიჩარდს)

ხვალ შენს სულს მწარედ დავამძიმებ. მე ვარ კლარენსი,
შენგან ღვინოში ჩახრჩობილი საბრალო კლარენს,
სასიკვდილოდა განწირული ცბიერის ძმისგან.

ხვალ ბრძოლის დროსა მომიგონე და ჩლუნგი ხმალი
მყისვე ხელიდან გაგვარდება. იტანჯე, მოკვდი! —
(რიჩმონდს) შენ, ლანკასტერთა ოჯახისა ჩამომავალო,
შენთვის იორკის მემკვიდრენი ტანჯულნი მისგან,
ღმერთს ევედრიან; ანგელოზნი ცხარე ბრძოლის ჟამს
ხელს შეგიწყობენ, იცოცხლე და გადაიფურჩქნე!
(ამოდის სულნი რივერსისა, გრეისა და ვოგანისა).

სული რივერსისა (რიჩარდს)

ხვალ შენს სულს მწარედ დავამძიმებ. მე ვარ ის რივერს,
პომფრეტს რომ მოჰკალ, სამაგივროდ იტანჯე, მოკვდი.

სული გრეისა (რიჩარდს)

მომიგონე მე, გრეი, სტანჯე ეგ შენი სული!

სული ვოგანისა (რიჩარდს)

მომიგონე მე, ვოგან და მყის ცოდვით შემკრთალმა
ხელი აუშვი წვერმოტეხილს მაგ შენს მახვილსა.
იტანჯე, მოკვდი!

სამივე (რიჩმონდს)

გაიღვიძე, რაც ჩვენ რიჩარდმა

ტანჯვა დაგვმართა, იცოდე, რომ მასვე დაამხოხბს.
გამოიღვიძე, გაიმარჯვე!

(ამოდის სული ჰასტინგსისა).

სული ჰასტინგსისა (რიჩარდს)

სისხლით უძღებო,

ცოდვით აღსავსევე, მაგ ცოდვებმა ნუ მოგასვენოს,
გამოიღვიძე და ბრძოლაში დალიე დღენი.
მომიგონე მე, ლორდ ჰასტინგსი, იტანჯე, მოკვდი! —
(რიჩმონდს) შეუშფოთველო სულო, ადექ, გამოიღვიძე,
შეისხი მყისვე იარაღი, იბრძოლე მედგრად
და გაიმარჯვე მთელ ინგლისის საბედნიეროდ!
(ამოდინ სულნი ორის ახალგაზრდა პრინცისა).

სულნი ორი პრინცისა (რიჩარდს)

შენნი ძმისწულნი გვნახე სიზმრად, რომელნიც შენვე
დააღრჩობინე ტოუერში. გულს დაგაწვებით
და დაგაწვებით ტყვიასავით; გამოგაღვიძებთ,
რომ შერცხვენილმა, გასრესილმა სული დალიო.
შენ ძმისწულთ სულნი გიბრძანებენ: იტანჯე, მოკვდი! —
(რიჩმონდს) ტკბილად გეძინოს, რიჩმონდ, მშვიდად
გამოიღვიძე;

კეთილ ანგელოზთ დაგიფარონ მტარვლის ხელთაგან!
იკოცნლე, შეჰქმენ შტო ბედნიერ, დიდ ხელმწიფეთა.
საბრალო ძენი ედგარდისა გიხმობთ: აყვავდი!
(ამოდის სული ანნა დედოფლისა).

სული ანნა დედოფლისა (რიჩარდს)

შენივე ცოლი, რიჩარდ მეფევე, ბედკრული ანნა,
ვის შენთან წუთიც სიამისა არ ღირსებია,
მოჩვენებთა გიშფოთებს ძილს. მომიგონე მე
ხვალ ბრძოლის დროსა, დაჩლუნგებულს ხმალს ხელი უშვი,
იტანჯე, მოკვდი! — (რიჩმონდს) დაიძინე, მშვიდო მშვიდადვე,
სიზმრად გეზმანოს გამარჯვება, ყოველი კარგი;
შენივე მტრის ცოლი შენს სიკეთეს ღმერთს ევედრება.
(ამოდის სული ბუკინგამისა).

სული ბუკინგამისა (რიჩარდს)

გვირგვინი შენი მე პირველმა გამოვინე შენ
და მტარვალობა გამოვცადე უკანასკნელმა.
მომიგონე მე, ბუკინგამი, სწორედ ომის დროს
და მოკვდი შენის ცოდვებითა შეშფოთებული.
თვალწინ გეზმანოს სიკვდილი და სისხლის საქმენი,
გული ტანჯვებმა შემოგყაროს და ტანჯვით მოკვდი! —

(რიჩმონდს) თუმც ვერ გიშველე, მაინც მომკლა შველის
სურვილმა,

მაგრამ მხნედ იყავ, მხიარულად, ნუ შეშფოთდები:
ღმერთი, კეთილნი ანგელოზნი რიჩმონდს შველიან
და ქვე დასცემენ, დაამზობენ ამაყს რიჩარდსა!
(სულნი გაჰქრებიან, რ ი ჩ ა რ დ ი გამოიღვიძებს).

რ ი ჩ ა რ დ ი

სხვა ცხენი-მეთქი!.. შემიხვიეთ აი ეს წყლულიც...
იესო, ღვთის ძეგ, შემიბრალებ!.. თურმე მეზმანა...
ჰოი, ლაჩარო სინიდისო, როგორ მაწუხებ! —
ლურჯადა ბყუტავს ეს სინათლე... შუადამეა...
მაკანკალებს და ცივს ოფლს მასხამს წვეთ-წვეთად ტანზედ.
ვისი მეშინის? ჩემივე თუ?! სხვას ვერვის ვხედავ:
რიჩარდს რიჩარდი უყვარს ხომა, მე ხომ მევე ვარ!
არის ვინმე აქ კაცისმკვლეელი? არა... ჰო, მე ვარ...
უნდა გავექცე... ვისა? ჩემს თავს? რატომა ვითომ,
რომ ჩემს თავზედვე მე ჯავრი არ ამოვიყარო.
ვთქვ რომ მიყვარს ჩემი თავი! რადა? მისთვის რომ
ცოტაოდენი სიკეთე რამ მახსოვს ჩემგანვე?
ოჰ, არა, არა, მე უფრო მძულს ჩემივე თავი
ჩემგან ნაქმნართა საზიზღართა საქმეთა გამო!
ავაზაკი ვარ? რად ვიქნები? არა, ვტყუი მე!
სულელო, კარგი სთქვი შენს თავზედ... ნუ, თავს ნუ იქებ...
თითქო ათასი ენა ებას ჩემს სინიდისსა,
რაც სათითაოდ თუმც მომიტხრობს სხვადასხვა ამბავს,
ყველა ერთად კი ავაზაკსა მიწოდებს და მსჯის.
ფიცის დაგმობა საშინელი, უსაშინლესი,
უსაზარლესი კიდევ უფრო უწყალო კაცთ კვლა,
ყველა ცოდვები გარდასულნი ზომას და წონას, —
ერთად იყრიან სამსჯავროს წინ თავს და ბლავიან:
„დამნაშავეა, დამნაშავე“... სრულად დავიბენ...
არც ერთ არსებას არ ვუყვარვარ: როცა მოგვედები,
არ დავნანდები არავისა; ან რად დავნანდე,
როცა მე თითონ ვერას ვპოვებ ჩემში დასანანს!
(რ ა ტ კ ლ ი ფ ი დაბრუნდება).

რ ა ტ კ ლ ი ფ ი

ჩემო ხელმწიფევ.

რ ი ჩ ა რ დ ი
ვინა ხარ მანდ?

რ ა ტ კ ლ ი ფ ი

ეს მე გახლავართ;
სოფლად მამალმა ორჯერ ცისკარს სალამი უძღვნა,
თქვენნი მომხრენი ადგნენ კიდეც, საჭურველს ისხმენ.

რ ი ჩ ა რ დ ი

ოჰ, რატკლიფ, მეტად საშინელი სიზმარი ვნახე!
გგონია, არვინ გვილაღატებს ჩვენს მეგობრებში?

რ ა ტ კ ლ ი ფ ი

არა, ბატონო.

რ ი ჩ ა რ დ ი

მე კი ვშიშობ, ოჰ, რატკლიფ, ვშიშობ!
სიზმრადა ვნახე, ყველა ჩემგან დახოცილთ სულნი
მოგროვილიყვნენ ჩემ კარავთან და მემუქროდენ
ხვალისთვის ჭავრის ამოყრასა.

რ ა ტ კ ლ ი ფ ი

ბატონო ჩემო,

სულისა როგორ გეშინიანთ?

რ ი ჩ ა რ დ ი

მოციქულ პავლეს

სახელსა ვფიცავ, რომ წუხანდელ აჩრდილთ უფროდაც
მე, რიჩარდს, სული შემიძრწუნეს, ვიდრე ეს ძალუძს
თვით ათიათას თავქარიან რიჩმონდის ჯარსა
საგანგებოდა შეჭურვილსა და სისხლ-ხორც-შესხმულს.
ჯერ განთიადი არ დამდგარა: მომყე, წავიდეთ,
ჯაშუშებივით დავუაროთ ყველა ჩვენ კარებს
და ყური ვუგდოთ, განდგომას ხომ არვინ გვიპირობს.
(რიჩარდი და რატკლიფი გადიან. — შემოდინ ოქსფორდი
და სხვა ლორდეები).

ლ ო რ დ ე ბ ი

ბატონო ჩვენო, რიჩმონდ, დილა კარგად ყოფნისა!

რ ი ჩ მ ო ნ დ ი (იღვიძებს)

ოჰ, მიუტევეთ, ბატონებო, ჩემს სიზარმაცეს,
რომ აგრე ფხიზელ ჩემ მეგობრებს მიძინარე დაგზვდით.

ლ ო რ დ ე ბ ი

როგორ მშვიდობით მოისვენეთ?

რ ი ჩ მ ო ნ დ ი

ძალიან ტკბილად.

სიზმრებიც ვნახე, როს წახვედით, მეტად საამო,
რაც არა ვგონებ სხვას როდისმე ძილში ენახოს.
მე ვნახე, ვითომ რიჩარდისგან დახოცილთ სულნი
ჩემს კარავთანა მოსულიყვენ და მპირდებოდენ
გამარჯვებასა. ეს სიზმარი რომ მაგონდება,
გული მიტოკავს სიხარულით. რა დროა ეხლა?

ლ ო რ დ ე ბ ი

მალე ოთხს დაჰკრავს.

რ ი ჩ მ ო ნ დ ი

დრო არის მაშ, რომ შევიჭურვოთ,
შევეუდგეთ ბრძოლის სამზადისსა. — (წაღება წინ ჭარისკენ)

რაც კი გითხარით

წედან, ძვირფასნო ჩემნო თანამემამულენო,
მასზედ მეტის თქმის ნებას დრო და ჟამი არ მაძლევს.
ეს კი გახსოვდეთ, რომ ღმერთი და ჩვენი სიმართლე
გაგვამხნევებენ და ჩვენ თვალწინ აიმართება
ჩვენდა მფარველად, მსგავსად მაღალ უძრავ ციხისა,
ლოცვა წმიდანთა და მტარგლისგან დახოცილ სულთა.
ვისაც ჩვენ ვებრძვით, ყველა ერთად, თვით რიჩარდს გარდა,
ჩვენს გამარჯვებას უფრო ნატრობს, ვიდრე იმისას,
ვინც მათ პატრონობს... და ვინ არის მათი პატრონი?
მტარვალი სისხლში ამოთხვრილი, კაცთა მჟღეტავი,
ზე აღწეული სისხლში, სისხლით დამკვიდრებული,
ვინ იცის რა გზით ამ დიდების მომპოვებელი
და ამომხოცი თვით იმათი, ვინც გზა გაუხსნა.
ქვა უვარგისი, საზიზღარი, რამაც თვის ფასი
ცბიერებითა მოიპოვა ინგლისის ტახტზედ.

მუღმივ ღვთის მტერი, რომელსაც თუ ბრძოლას აუტეხთ, მიიღებთ ჯილდოს ღვთისგან, როგორც მის ჯარისკაცი. თუ ქვე დაამხობთ მტარვალს, მაშინ, რაკი მოკვდება, ნაჯაფარევი მოისვენებთ მშვიდობის ძილით.

ებრძოლეთ თქვენის ქვეყნის მტერსა და ეს ქვეყანაც არ დაიშურებს ჯილდოდ თქვენთვის თავის საუნჯეს. იბრძოლეთ თქვენთა მეუღლეთა უშიშრობისთვის, — შინ მხიარულად გამარჯვებულთ დაგიხვდებიან; და თუ თქვენს შვილებს გადაარჩენთ ხმალსა და მახვილს, — მოხუცებაში შვილისშვილი გადაგიხდია.

მაშ ღვთის სახელით და ყოველ ამ სიმათლის ძალით, გაშალეთ დროშა, მომახული ხმლები იშიშვლეთ! მე კი სასჯელად ამ კადნიერ საქციელისთვის ჩემ ცივის გვამის ცივ მიწაზედ გდება მერგება; მაგრამ თუ მერგო გამარჯვება, უმცირეს თქვენგანს გავუნაწილებ მონაგარსა. დაჰკარით დაფდაფს, საყვირს ჩაჰბერეთ, გამხნევდით და გამხიარულდით; წმიდა გიორგი, ღმერთი, რიჩმონდ და გამარჯვება!

(გაღან. — შემოდინ რიჩარდ მეფე, რატკლიფი, აშალა და ჯარი).

რიჩარდი

ნორტუმბერლანდმა, ერთი მითხარ, რა სთქვა რიჩმონდზედ?

რატკლიფი

რომ თავის დღეში იარალი არ სჭერიაო.

რიჩარდი

მართალიც არის. მაგ სიტყვაზედ სერეიმ რა სთქვა?

რატკლიფი

მან სთქვა ღიმილით, ჩვენთვის უფრო უკეთესიო.

რიჩარდი

უკეთესია, დიად, სწორედ, მართალი უთქვამს.

(სათი დაჰკრავს).

რამდენი დაჰკრა? კალენდარი მომეცით აქა...

ნახა ვინმემ დღეს მზის ამოსვლა?

რ ა ტ კ ლ ი ფ ი

მე არ მინახავს.

რ ი ჩ ა რ დ ი

მაშ დღეს მზეობას არ გვიბირებს, თორემ ამ წიგნით ერთი საათის წინათ უნდა თავისი შუქი აღმოსავლეთით მოეფინა. ბნელი იქნება ეს დღე ვისთვისმე. რატკლიფ...

რ ა ტ კ ლ ი ფ ი

ბრძანეთ.

რ ი ჩ ა რ დ ი

ვატყობ, რომ დღეს მზე არ გამოჩნდება; ცა ქურუხობს და ჩვენს ჯარს დასწვამს. ნეტა ეს ზეცის ცრემლი ნამი იყოს მიწისა! ნუ გაგვინათებს, რა მენალვლის! ეს დღე არ ადგას განა რიჩმონდსაც?! შავბედითად თუ დამცქერის ცა, იმასაც ესე მოღრუბლული დაჰყურებს თავსა.
(შემოდის ნორფოლკი).

ნ ო რ ფ ო ლ კ ი

გავიდეთ ბრძოლად, ხელმწიფეო, მტერი ზვიადად საომარ ველზე დანავარდობს.

რ ი ჩ ა რ დ ი

აბა, არიქა!

საჩქაროდ ცხენი შემიკმაზეთ, მიხმეთ ლორდ სტენლის! უთხარით ჯარი მოიყვანოს, მე ვუწინამძღვრებ თვით ჩემს ლაშქარსა, ბრძოლის წესსა ასე განვაგებ: უნდა სიგრძეზედ მოწინავე რაზმი გავშალო, თანაბარობით შედგენილი ცხენოსანი და ქვეითი ჯარით; ჩავუყენებ შუაში მსროლელთ. ამ ქვეითსა და ცხენოსან ჯარს მოთავედ ჰყვანდეს მთავარი ნორფოლკ ჯონ და თომას გრაფი სერეი. ჩვენ უკან მევდევთ, სად მთავარი ბრძოლა იქნება და ორივე მხრიდან დამხმარედა თან გვეყოლება საუკეთესო ცხენოსანი ლაშქარი ჩვენი.

მაშ ასე, წმიდა გიორგიცა შემწედა გვყავდეს! —
რას იტყვი, ნორფოლკ, ამ წესზედ შენ?

ნორფოლკი

ჩემო ხელმწიფე,

ომში გათქმულო, ეგე წესი ჩინებულია, —
მე ეს ბარათი ჩემ კარავში ვპოვე დღეს დილით.
(აძლევს რიჩარდს ბარათს).

რიჩარდი (კითხულობს)

„ჯონ ნორფოლკ, ნუ ხარ შენ ამაყი, ნუ ხარ თავხედი,
გაყიდვა ელის მაგ შენს ბატონს, უწყალო ბედი“. —
მტრის ამბავია, თქვენ თქვენს საქმეს მიჰხედეთ ყველამ.
უსუსურ სიზმრებს ნულარ ვუფრთხით. სინიდიისო!
ეგ ლაჩართაგან მოგონილი სიტყვაა მხოლოდ
ძლიერებისა შემფერხებლად. ჩვენ სინიდისად
მტკიცე მარჯვენა გვქონდეს ჩვენი, კანონად ხმალი,
წინ, წინ წავიდეთ მამაცურად, მტერს დავერიოთ,
თუ ცას ვერ ავალთ, ჯოჯოხეთში მაინც შევცვივდეთ. —
(თავის ჯარს)

იმაზედ მეტი რალა გითხრათ, რაც წელანა ვთქვი?
ეს გაიხსენეთ, თუ ვის ებრძვით: ურცხვ მაწანწალებს,
გამორეკილებს მათის ქვეყნით, წუწკ გლეხუჭებსა,
ბრეტანის ჭუჭყსა პირზედ ქაფად მოტივტივებულს,
გადმონთხეულსა მობეზრებულ სამშობლოს მიერ,
გამომეტებულს დასალუჰად, განსაწირავად.
მშვიდად გეძინათ, აღგიშფოთეს მათ მოსვენება;
ჭფლობდით მამულებს, მშვენიერნი ცოლნი გვერდს გესხა:
მათ სურთ წართმევა მამულისაც, ცოლთა შემწიკვლაც.
ვინ უძღვის მათ წინ? საცოდავი ვილაც, ბედკრული,
გამოკვებული ბრეტანს დედიჩვენის წყალობით,
რძით გაყდნთილი; ის, რომელსაც თვის სიცოცხლეში
თოვლის სიცივე არ უგრძნია ფენის კოჭს ზევით.
გავრეკოთ ცემით ზღვას იქით ეს მათხოვარანი,
გავგავოთ ცოცხით ეს ნაფლეთნი საფრანგეთისა,
ქუჩის გლახანი, თავგასულნი დამშეულობით,
რომელთ სიცოცხლე ისე რიგად მობეზრებიათ,

რომ უნდა თავი ჩამოედრჩოთ საბრალო თავგებს
სიმშლით, თუ ამ გიჟურს საქმეს არ აპყოლოდენ.
თუ მართლა ბედად გვიწერია სხვისგან დაპყრობა,
დეე დაგვიპყროს ხალხმა მაინც და არა ამ ბუშთ
ბრეტანით მოსულთ, რომელნიც მათ ქვეყანაშივე
მამაჩვენებმა სცემეს, ტყეპეს, გაანადგურეს
და დაუტოვეს სამახსოვროდ ცოდვის შვილები.
ჩვენს ქვეყანაში ამათ უნდა იხარონ მერე?
ესენი დაწვენენ ჩვენს ცოლებთან, ქალნი მოგეტაცონ?—
(შორს დაფდაფის ხმა ისმის).

სსუ! მათ დაფდაფის ხმა მესმის მე! — კეთილშობილნო
ინგლისისანო, მხნე ლაშქარო, აბა, ვიბრძოლოთ!
მოზიდეთ თქვენსკენ მედგრად შვილდსა, ისართ

მსროლელნო.

თქვენს თავმომწონე ცხენს დეზი ჰკათ, სისხლში შეცვივდით
და დააბნელეთ ზეცა თქვენის ხმლების ნამსხვრევით. —

(შემოდის შიკრიკი)

რა სთქვა ლორდ სტენლიმ, მოჰყავს თუ არ თვისი ლაშქარი?

შ ი კ რ ი კ ი

მოსვლაზედ უარს ამბობს, მეფევ.

რ ი ჩ ა რ დ ი

იმის შვილს გეორგს

გააგდებინეთ ეხლავ თავი!

ნ ო რ ფ ო ლ კ ი

ჩემო ხელმწიფევ,

მტერი ჰაობებს გადმოსცილდა, სჯობს, ომის შემდეგ
დაასჯევინოთ გეორგ სტენლი.

რ ი ჩ ა რ დ ი

ოჰ, ამ ჩემ მკერდქვეშ

ათასი გული ერთად ფეთქავს. გაშალებთ დროშა,
თავს დაესხით მტერს. სიმამაცის ძველო ნიშანო,
წმიდა გიორგი სახიერო, ჩავებერე რისხვა
პირით ცეცხლის მყრელ გველ-ვეშაპის. დაჰკათ, დაჰკარით,
ჩვენს მუზარადებს გამარჯვება ზედ აკერია!

(გაღიან).

მინდვრის სხვა მხარე.

(ომის ხმაურობაა. სცენაზედ ჯარი შემოცვივა. შემოდის ნორფოლკი, რომელსაც აგრეთვე ჯარი მოსდევს, კატესბი წინ დაუხვდება).

კ ა ტ ე ს ბ ი

გვიშველე, მილორდ, თუ ღმერთი გრწამს, ნორფოლკ,

გვიშველე!

მეფე სასწაულს ჩადის სწორედ, რაც კაცს არ ძალუძს. არავითარ შიშს ის არ უფრთხის: ცხენი მოუკლეს, ქვეითი იბრძვის, სიკვდილს თითქო ყელში უძვრება, რომ რიჩმონდ ჰპოვოს! შეველა გვინდა, თორემ

გმარცხდებით.

(ომის ხმაურობაა. შემოდის რიჩარდ მეფე).

რ ი ჩ ა რ დ ი

ოჰ, ცხენი, ცხენი, ჩემს სამეფოს ერთ ცხენში ვაძლევ!

კ ა ტ ე ს ბ ი

უკან მობრძანდით, მეფე, ცხენსაც ეხლავ მოგართმევთ.

რ ი ჩ ა რ დ ი

რას სჩამხავ, მონავ! ეს სიცოცხლე მე მთლად მივანდე ბედის კამათელს, მინდა ვცაღო აწ გაგორება.

ვგონებ ამ ველზედ ექვსი რიჩმონდ ერთად იბრძოდა, ხუთი მოვკალი დღეის ომში ერთის მაგივრად.

ოჰ, ცხენი, ცხენი, ჩემს სამეფოს ერთ ცხენში ვაძლევ! (გაღიან. — ომის ხმაურობაა, სხვადასხვა მხრიდან შემოდიან რიჩარდ მეფე და რიჩმონდი. დაიწყებენ ბრძოლას და ბრძოლით გავლენ. გაყრის ბუკის ხმა. მასუკან შემოვლენ რიჩმონდ სტენლი, რომელსაც გვირგვინი მოაქვს, სხვა ლორდები და ჯარი).

რ ი ჩ მ ო ნ დ ი

იდიდოს ღმერთი, მეგობარნო გამარჯვებულნო, იქოს ეგ თქვენი საჭურველიც! ბრძოლა მოვიგეთ, მოსისხლე ძალი მკვდარი გდია.

ს ტ ე ნ ლ ი

მამაცო რიჩმონდ,

შენ შენი ვალი შეასრულე. აქ მოიხედე;
დიდის. ხნიდანვე მოპარული მეფის ნიშანი
ავაგლიჯე ამ უბადრუქსა, სისხლით უძღვება
უსულო კეფით; დაგიმშვენებ ამ გვირგვინით შუბლს.
იხარე ამით, ღირსად ზიდე და განძლიერდი!

რ ი ჩ მ ო ნ დ ი

ოჰ, დიდო ღმერთო, ამინ დართე ყოველ ამ სიტყვას,—
ეხლა ეს მითხარ, გეორგ სტენლი ცოცხალი არის?

ს ტ ე ნ ლ ი

უენებლად გახლავს, ხელმწიფეო, ქალაქ ლეისტერს,
სადაც ჩვენ წავალთ, თუ ინებებთ.

რ ი ჩ მ ო ნ დ ი

შესანიშნავი

გვარების კაცი ორივე მხარეს ვინ და ვინ მოჰკლეს?

ს ტ ე ნ ლ ი

მთავარი ნორფოლკ ჯონ და ლორდი ვალტერ ფერერს,
ბრაკენბიური რობერტ, ბრანდონ უილიამი.

რ ი ჩ მ ო ნ დ ი

დამარხეთ ისე, ვით ჰფერობს მათ ჩამომავლობას
და პატივება განუცხადეთ იმ ჯარისკაცებს,
რომელნიც მოვლენ მორჩილებით და თავს დაგვიკვრენ.
და როდესაც ჩვენ ფიცს მივიღებთ, მყის შევეართებთ
თეთრს ვარდს წითელთან; ამ ტკბილ კავშირს ცაც გაუღიმებს,
ცა ამდენ მტრობით მოღრუბლული, გაბეზრებული.
ვინ მუხანათი გამიბედავს ამის უარსა?
ინგლისი დიდხანს ჰკვაშეშლილებრ იტანჯებოდა,
უწყალოდ ღვრიდა ძმა ძმის სისხლსა, მამა შვილისას,
შვილიც მამასა არ ინდობდა და ყელსა სჭრიდა; —
ესე ყოველი იორკსა და ლანკასტერს შორის,
ამ ორს ოჯახში ბადებდა შფოთს, საზარელ შუღლსა
და აწ ღმერთმა ჰქმნას, რომ რიჩმონდ და ელისაბედი

ამ ორ სამეფო სახლის ნამდვილ მემკვიდრეები
შეუღლდნენ ერთად და თუ ღმერთმა უბოძა შვილი,
მომავალ დროშიც დაამყარონ ტკბილი მშვიდობა,
კეთილნი დღენი, სასიამო ნაყოფთ სიმრავლე.
მოწყალე ღმერთო, დაუჩლუნგე ხმლები მუხანათს,
ვინც ამ სისხლიან დღეთ აღდგენას კვლავ განიზრახავს,
ბედკრულ ინგლისის დაწრეტასა სისხლის ცრემლითა,
ნულარ იცოცხლებს; ნუ ნახავს ამ ქვეყნის სიკეთეს,
ვინც კი ღალატით აღუშფოთებს სიამოვნებას!
ერთმანეთ შორის დაცხრა ომი, აღდგა მშვიდობა,
რასაც ნუ მოშლი საუკუნოდ, გვედრებ, უფალო!

(გადიან).

ცინა

მე შენ გეძებ. ეგ ვილა არის,
მეტელოს ციმბერ?

კასიოს

არა, ცინა, ეგ არის კასკა
წილჩადებული ჩვენს საქმეში. — იქ მელიან მე?

ცინა

დიდად მიამა. — რა საშიში ღამე დაგვიდგა!
უცნაურს ამბავს დასწრებიან ზოგნი ჩვენგანნი.

კასიოს

მელიან-მეთქი, მე შენ გკითხავ.

ცინა

ჰო, როგორ არა. —
ოჰ, ნეტა ბრუტოს კი მოიმხრო ამ ჩვენ საქმისთვის.

კასიოს

ნუ გეფიქრება, ჩემო ცინა; შენ ეს ქალაღლი
პრეტორის სელზედ ისე დასდე, ბრუტოსმა ნახოს;
ესეც სარკმელში შეუსროლე და ეს მესამეც
ძველი ბრუტოსის ქანდაკს წმინდა სანთლით დააკარ;
მასუკან მოდი პომპეოსის კართან, იქ გვნახავ.
დეციოს ბრუტოს, ტრებონიოს, ხომ იქ არიან?

ცინა

სულ იქ არიან მეტელოსის გარდა ყველანი
და ისიც შენსას წამოვიდა. მაშ დავაშურებ
და, როგორც მითხარ, ამ ქალაღლებს ისე გავფანტავ.

კასიოს

მერე უთუოდ პომპეოსის თეატრთან მოდი.

(ცინა გადის).

ჩვენ, კასკა, უნდა თავის სახლში ვნახოთ ბრუტოსი
გათენებამდე. სამი წილი მისი ჩვენია,
ამ ნახვის შემდეგ სრულად უნდა დავისაკუთროთ.

კ ა ს კ ა

ოჰ, ბრუტოს მეტად მიჩნეული ჰყავთ რომაელთა:
ჩვენ რომ ბოროტი მოვიქმედოთ, ქვეყანა დაგვეგმოძს,
მაგრამ იმისი სახელი ამ ბოროტს გარდაჰქმნის
რალაც თილისმით სათნოებად და კეთილ საქმედ.

კ ა ს ი ო ს

შენ სწორედა სჯი მასზედ, იმის ღირსებაზედაც
და ისიც გესმის, თუ მის შველას ვით ვსაჭიროებთ.
ეხლა წავიდეთ, შუალამე გადასულია,
უნდა ბრუტოსი გავადვიძოთ, სრულად მოვიმხროთ.
(გადიან).

მ ო ქ მ ე დ ე ბ ა მ ე ო რ ე

ს უ რ ა თ ი . I

რომი. ბრუტოსის ხილის ბაღი.

(შემოდის ბ რ უ ტ ო ს).

ბ რ უ ტ ო ს

ეი, ლუციოს! — ვარსკვლავების სვლაზედ ვერ ვარჩევ,
თუ რა დრო არის აწ ღამისა. — ლუციოს-მეთქი! —
მე მაინც მჭირდეს სენი აგრე ტკბილად ძილისა. —
ლუციოს! კმარა, გაიდვიძე, რა დაგემართა!
(შემოდის ლ უ ც ი ო ს).

ლ უ ც ი ო ს

შენ მიბრძანებდი?

ბ რ უ ტ ო ს

ლუციოს, ჩემს ოთახში სანთელს
მოუქიდე და მზად რომ იყოს, შემატყობინე.

ლ უ ც ი ო ს

ეხლავ, ბატონო.

(გადის).

ბ რ უ ტ ო ს

არ იქნება, მაშ, თუ არ მოკვდა.

მერე რას ვერჩი პირადად მე, ან რა მაქვს სამტრო,
თუ არ მიზეზი საზოგადო? მას მეფობა სურს
და როგორ შესცვლის მის ბუნებას თავზედ გვირგვინი,—
აი ეს არის საკითხავი. გველს გარეთ მხოლოდ
გამოიტყუებს ნათელი დღე და ვინც ფრთხილია,
ხელიდან კომბალს ნუ გააგდებს. ვთქვათ, მეფედ დაესვით;
მით ხომ გესლიან ნესტარს მიეცემთ მას იარაღად
და რამდენიც სურს, იმდენს გვავენებს. საშიშია, თუ
განდიდებული თვის სინილის და ძლიერებას
არ შეათანხმებს ერთმანეთთან. კეისრისათვის,
როგორ არა ვთქვა, არას დროს არ შემომჩნევია,
ტყუა-გონება გულისტკმისთვის დაემორჩილოს.
აიცი სწორეა, ჩვეულებრივ თავმოყვარებას
ახლად გაფურჩქენილს თავმდაბლობა კიბედ მსახურებს:
ჯერეთ ამსვლელი მას შესცქერის და რა მიაღწევს
უმადლესს წერტილს, ზურგს უბრუნებს მაშინვე ზიზლით
იმავე საფეხურთ და ზე ღრუბელთ ეპოტინება.
შესაძლო არის, კეისარიც ასე მოიქცეს.
თუ ეს არ გვინდა, წინდაწინვე მივიღოთ ზომა,
და რადგან მიზეზს ვერ ვპოულობთ მასში, რაც არის
ამჟამად იგი, უნდა თვალწინ წარმოვიდგინოთ,
თუ რაოდენსა ვნებას მოგვცემს, როს განდიდდება.
გველის კვერცხს უნდა შევუდაროთ, ნაჭუჭშივე ჩავკლათ,
რომ ვერ გამოძვრეს, ვერ დაგვმხამოს თვის მოდგმისაძებრ.
(ლუციოს დაბრუნდება).

ლ უ ც ი ო ს

ანთებულია შენს ოთახში სანთელი, ბრუტოს,
როცა სარკმელთან დავეძებდი ტალკვესს, ხელთ მომხვდა
მე ეს ქაღალდი დაბეჭდილი. (წერილს აძლევს).

ნამდვილად ვიცი,
ვიდრე საძილოდ წავიდოდი, იქ არ დებულა.

ბ რ უ ტ ო ს

წადი და ისევ დაიძინე, ჯერ ღამე არის.
ხვალ, ვგონებ, მარტის იდებია, არა, ლუციოს?

ლ უ ც ი ო ს

რა მოგახსენო.

ბ რ უ ტ ო ს
წადი, ნახე მაშ კალენდარში
და აქ მაცნობე.

ლ უ ც ი ო ს
გიახლები. (გადის).

ბ რ უ ტ ო ს
ეხლა ჰაერში
იმდენი ცეცხლი ტრიალებს, რომ გავარჩევ კიდეც.
(გახსნის წერილს და ცდილობს წაკითხვას).
„ბრუტოს, შენ გძინავს, გაიღვიძე, სცან შენი სახე,
ჰფერობს განა რომს... და სხვ. სთქვი რამ, დაჰკარ და
აღგვადგინე!“

ბრუტოს, გძინავსო, გაიღვიძე, — ეს მოწოდება.
აგერ რამდენჯერ დამხვედრია წინ მე ჩემს გზაზედ.
ჰფერობსო რომსა... დაუშმატებ მე კიდევ ამას, —
რომ ერთის კაცის უღელქვეშა დრტვინავდეს იგი?
საღლაა რომი! ის სხვა იყო, როცა ტარკვინი
მეფედ ხმობილი წინაპარმა ჩემმა განდევნა
მის კედლებიდან. „სთქვი რამ, დაჰკარ და აღგვადგინე!“
მე მთხოვენ ხელის გამოღებას და სიტყვის თქმასა!
ოჰ, პირობას ვდებ, დიდო რომო, შენს აღსადგენად
ბრუტოსი იხმარს უკანასკნელს ძალას და ღონეს
და თხოვნას სრულად შეგისრულებს.

(შემოდის ლ უ ც ი ო ს).

ლ უ ც ი ო ს
ბატონო ჩემო,
მარტის თოთხმეტი დღე გასულა.
(მოისმის კარების ბრახუნი).

ბ რ უ ტ ო ს
კარგია, წადი.
კარებს ვიღაცა აბრახუნებს, ნახე, ვინ არის. —
(ლ უ ც ი ო ს გადის).
რაც კასიოსმა კეისარზე მე წამაქეზა,

თვალთ ძილი აღარ მეკარება. დრო წარმავალი
საზარელ საქმის ჩასახვიდან შესრულებამდე
მოჩვენებას ჰგავს, ან საზიზღარ რაიმე სიზმარს:
სული კაცისა და სხეული მაშინ ერთად ბჭობს,
აღამიანი ემზგავსება მცირე სამეფოს
ძირით თხემამდე შერყეულსა და აჯანყებულს.
(ლუციოს ისევ დაბრუნდება).

ლუციოს

შენს სანახავად მეგობარი შენი კასიოს
მობრძანებულა.

ბრუტოს

მარტო არის?

ლუციოს

არა, იმასთან

სხვებიც გახლავან.

ბრუტოს

ვინ არიან, ხომ ვერ იცანი?

ლუციოს

ვერა, ბატონო. ყურებამდე ჩამოუფხატავეთ
თაეზედ ქუდები და სახეზედ წამოსასხამი
ნახევრობამდე აუფარავეთ; ვერ გავარჩიე,
თუ ვინ არიან.

ბრუტოს

შემოვიდნენ. — (ლუციოსი გადის)

ეს ხომ შეთქმულნი

იქნებიან. ოჰ, შეთქმულობავ! რატომ ვერ ბედავ
და ვერ უსწორებ შენ საშიშ თვალთ თვით დამესაც კი,
რომელიც ბოროტს თავისუფალ ნავარდს არ უშლის.
მამ ღღისით სადღა ჰპოვებ ჯურღმულს იმდენად ბნელსა,
რომ დაგიმალოს ეგ საზარი შეხედულება.
სჯობს არ ეძებო; ღიმილს, ალერსს ამოეფარე,
თორემ, რაცა ხარ, თუ სახეზედ ის აღგებეჭდა,
თვით ერებოსის მწყვდიადიც კი ვერ გადაგარჩენს
გამომჟღავნებას.

(შემოდინ კასიოს, კასკა, დეციოს, ცინა, მეტელოს
ციმბერ და ტრებონიოს).

კასიოს

მეტად ადრე მოგადექით კარს.

გისურვებთ, ბრუტოს, კეთილს დილას. ძილი
დაგიფრთხნეთ?

ბრუტოს

საათი არის, რაც ზეზე ვარ, არ მძინებია
მე მთელი ღამე. — ამ ყმაწვილებს ვიცნობ მე ყველას?

კასიოს

იცნობ, და არც ერთს არა ჰხედავ აქ იმისთანას,
რომ დიდად პატივს არა გცემდეს; მხოლოდ ისა სურთ,
შენც იგივე აზრი შეადგინო შენს ღირსებაზედ,
რაიც კი ყოველ კეთილშობილ რომაელსა აქვს. —
ტრებონიოსი არის ესა.

ბრუტოს

ფრიად კეთილი.

კასიოს

ესეც დეციოს ბრუტოსია.

ბრუტოს

მობრძანდეს ეგეც.

კასიოს

ეს კასკა არის, ესეც ცინა, მეტელოს ციმბერ.

ბრუტოს

წრფელის გულითა ვეგებები. რომელ საზრუნავს
თქვენთა თვალთაგან გაუფრთხნია ამ ღამეს ძილი?

კასიოს

სათქმელი რამ მაქვს, ბრუტოს, შენთან.

(ბრუტოს და კასიოს ჩუმად ლაპარაკობენ).

დეციოს

აღმოსავლეთი

აქეთკენ არის; მგონია, რომ თენდება კიდეც.

კ ა ს კ ა

არა.

ც ი ნ ა

დიადაც. აი აქეთ აჭრელებულა
ღრუბლები მტრედის ფერ ზოლებით. ეს გათენების
ნიშანი არის.

კ ა ს კ ა

ორნივ სცდებით, მერწმუნეთ-მეთქი.
ჰხედავთ, საითაც ხმალს ვიშვერ მე, იქ ამოდის მზე;
სამხრეთით არის მიწეული წლის დასაწყისში,
ორის თვის შემდეგ ჩრდილოეთით გადაიხრება
და იქ ჰფენს ხოლმე პირველ სხივებს. მაგრამ ნამდვილი
აღმოსავლეთი აქეთ არის, კაპიტოლისკენ.

ბ რ უ ტ ო ს

მომეცით ყველამ თქვენი ხელი სათითაოდა.

კ ა ს ი ო ს

გავიფიცნეთ, რომ აღვასრულებთ, რაც განვიზრახეთ.

ბ რ უ ტ ო ს

ფიცი რად გვინდა! თუ სირცხვილი კაცთა წინაშე,
ამდენ სულთ ტანჯვა, სიბედშავე ჩვენის ყოფისა
წასაქეზებლად არა კმარა, სჯობს დროზედ შევდგეთ
და მივეყარნეთ უსაქმურად ჩვენს საწოლებზედ.
დეე, გვზნექავდეს მტარვალობა ქედს წამომჯდარი,
ვიდრე სიცოცხლეს თითო-თითოდ არ მოვაკლებით.
მაგრამ თუ მასში, რაც ვთქვი, ცეცხლი საკმაო ღვივის,—
და ეს მჯერა მე, — თვით ლაჩართა გასამხნევებლად,
გამკაქებელად თვით დედაკაცთ დუნე ბუნების,
მაშინ რად გვინდა სხვა მიზეზი, ჩვენიც გვეყოფა,
რომ აჯანყების სული, ძმებო, მკერდში ჩავგებეროს.
რა შეგვკრავს ისე მტკიცედ, როგორც ფარული სიტყვა,
რომაელთ შორის დადებული? რა ფიცი გვინდა,
რაკი ვპირდებით ერთმანეთსა პატიოსნურად,
ეს განაზრახი შევასრულოთ, ან გავწყდეთ მისთვის?
ფიცს სდებენ მოგვნი, ლაჩარნი და ცბიერნი სულნი,

ან შეჩვეულნი ტანჯვა-ვარამს ბოროტების ქვეშ,
ან მოწყვეტილნი, სიბერითა მისუსტებულნი.
ფიცი სჭირიათ საეჭვო პირთ ავ რამ საქმეში;
ჩვენ კი ნუ წავცხებთ ჩირქს ჩვენს წმინდა და ქველს
განზრახვას;

ნურც შეუდრეკელს სიმხნეს ჩვენსას იმ გვარის ფიქრით,
ვითომ უფიცრად საქმეს ბოლოს ვერ მოვადევნებთ.
ეს მამულიშვილს არ ეყოფა ფიცის დადებად,
რომ თუ გადასცდა ცოტაც არის მიცემულ სიტყვას,
ნება გვეძლევა დიდებულად მდინარე სისხლი
რომაელთ გვამში, მის ძარღვებში ნაბიჭვრისად ვცნოთ!

კ ა ს ი ო ს

ციცეროზედ თქვენ რაღას იტყვით, არ გამოვცადოთ?
ვგონებ მხარს მოგვცემს და შევლასაც გაგვიწევს იგი.

კ ა ს კ ა

უნდა მოვიმხროთ უსათუოდ.

ც ი ნ ა

რაღა თქმა უნდა.

მ ე ტ ე ლ ო ს

უნდა მოვიმხროთ. მისი თმები ვერცხლებრ მბზინავი
ჩვენს საქმეს ზალხის გულს მოუგებს და თვით ჩვენზედაც
შეადგენინებს კეთილ აზრსა. მაშინ იტყვიან,
იმის ჭკუით და დარიგებით მოქმედებდნენო
და სიჭაბუკეს აღტაცებულს სიდარბაისლე
ზედ გადღეფარვის.

ბ რ უ ტ ო ს

დაეხსენით, მას ნურას ეტყვით:
სხვისგან დაწყებულს ის არაფერს არ თანაუგრძნობს.

კ ა ს ი ო ს

მაშ სჯობს დავეხსნათ.

კ ა ს კ ა

მართლა, ის არ გამოგვადგება.

დ ე ც ი ო ს

კეისარს გარდა სხვას ვისმე ხელს ნურავის ვახლებთ?

კ ა ს ი ო ს

შენ სწორედ კარგად გაგახსენდა. ვგონებ კეისარს, საჭიროა, რომ მივადევნოთ ანტონიოსი, როგორც მის გულის საყვარელი; თორემ ხომ იცით, ავკარგიანი კაცია და თუ მოინდომა, ბევრს გვავენებს თავის ცბიერებით; ამიტომ უნდა ბოლო მოვუღოთ ორსავე ერთად.

ბ რ უ ტ ო ს

მაგას ნუ იტყვი, კაცს თავი მოვჭრათ და მოვკვეთოთ მერე ხელ-ფეხი,— ეგ ავაზაკთა შესაფერი საქმე იქნება, თითქო ხორცისა: ჯავრი გვჭირდეს და მას ვყრილობდეთ. ანტონიოსი კეისარისა ნაკეთია მხოლოდ. არა, კასიოს, ყასბებად კი ნუ გადავიქცევით, შევიქნეთ მსხვერპლის შემწირველნი. აქ ხომ ყველანი ვებრძვით კეისარის სულს და სული უსისხლო არის. ოჰ, რომ შეგვეძლოს ჩვენ ამ სულის დამორჩილება იმის სხეულის შეუხებლად! მაგრამ რა ვუყოთ, უსისხლოდ რომ ვერ გადავრჩებით. მაშ, მეგობრებო, გაბედვით მოვკლათ, მრისხანება ნუ გაგვიტაცებს; დავჭრათ ისე, ვით სანოვაგე ღმერთთ საკადრისი, ნუკი ავკეფავთ როგორც მძოვრსა ძაღლთ გასაძლობად. ზოგიერთივით უნდა ხერხით მოვიქცეთ ჩვენცა, თავიანთ მსახურთ სხვების სამტროდ. რომ აქეზებენ და მერე თვითვე აყვედრიან, ეგ რათ ჰქმენიო. ხალხი რა სცნობს, რომ ჩვენ გვაძალებს საჭიროება და არა შური, კაცის მკვლელებს აღარ გვიწოდებს, არამედ დამხსნელთ. ანტონიოსს თავი ანებეთ: იმას იმდენივე შეუძლიან, რაც კეისარის ხელს, როცა თავი ტანს აღარ ებმის.

კ ა ს ი ო ს

მე მაინც ვშიშობ,

მას ძლიერ უყვარს კეისარი.

ბ რ უ ტ ო ს

ნუ გეფიქრება,

ჩემო კასიოს. კეისარი თუ უყვარს, მხოლოდ
ის შეუძლიან იწუნოს და თუნდ მოკვდეს მისთვის,
სხვა არაფერი. მისგან ესეც ბევრი იქნება,
ისე ეწყობა ხალხში ტრიალს და შექცევასა.

ტ რ ე ბ ო ნ ი ო ს

არა, არ არის საშიშარი, იმას ნუ მოკვლავთ,
დეე იცოცხლოს. მერე თვითვე ამ ამბის გამო
ბევრს გაიცინებს.

(საათი დაჰკრავს).

ბ რ უ ტ ო ს

სუ, დავთვალთ, თუ რამდენს დაჰკრავს.

კ ა ს ი ო ს

სამი დაჰკრა.

ტ რ ე ბ ო ნ ი ო ს

მაშ წასვლის უამი ყოფილა კიდეც.

კ ა ს ი ო ს

საფიქრებელი არის ისიც, მოვა, თუ არა
დღეს კეისარი კაპიტოლში, რადგან ბოლოს დროს
ცრუმორწმუნებას აპყვა იგი, თუმც უწინ სრულად
არა სწამდა-რა სიზმრების და მოჩვენებისა.
იქნება დღესაც ამ მოვლენილ სასწაულებმა,
ამალამდელმა უჩვეულო საშინელებამ,
ან მკითხავების გაფრთხილებამ არ გამოუშვას.

დ ე ც ი ო ს

ნუ გეფიქრებათ, აგრე კიდეც რომ გარდეწყვიტოს,
მე დავაჯერებ. იმას უყვარს ხშირად ასე თქმა:
მარტორქებსაო ხეებითა მოაცთუნებენ,
დათვებს სარკეთი, სპილოებსა ორმოებითა,
ბადეთი ლომებს და კაცთა კი პირფერობითო;
და როდესაც მე ვეუბნები, პირში მოფერე
ხალხი გძულს-მეთქი, მაშინათვე დამემოწმება

და ვერ ამჩნევს, რომ პირფერობა ამ თქმაშივეა.
მე დამანებეთ, ვიცი როგორც წავახალისებ
და კაპიტოლშიც მე მოვიყვან.

კ ა ს ი ო ს

ყველანი მოვალთ

წამოსაყვანად.

ბ რ უ ტ ო ს

რვა საათზედ მამ იქ მოვგროვდეთ?

ც ი ნ ა

სწორედ აგრე ვქნათ, რვას კი ნულარ გადავაცილებთ.

მ ე ტ ე ლ ო ს

ლიგარიოსიც ხომ კეისრის მომღურავია,
მახსოვს, რომ ერთხელ გაეკიცხა, შენ პომპეოსზედ
კარგი რად სთქვიო; მიკვირს, იგი არ მოგაგონდათ.

ბ რ უ ტ ო ს

მართლა, მეტელოს, წადი მასთან, აქ გამოგზავნე,
მე მას ვუყვარვარ, მეგობრობა გამიწევია
და მოვახერხებ მობირებას.

კ ა ს ი ო ს

აგერ თენდება.

მშვიდობით, ბრუტოს. მეგობრებო, დაიშალენით,
თქმული გახსოვდეთ, გახსოვდეთ, რომ რომაელნი ხართ.

ბ რ უ ტ ო ს

მამ, ყმაწვილებო, მხიარულად და მხნედ იყავით,
ნუ დაგვეტყობა განზრახული პირისახეზედ,
ნურც გამოვიჩინთ მღელვარებას, ვიყოთ გულმაგრად
მზგავსად რომაელ მსახიობთა; აწ ყოველს თქვენგანს
ვუნატრი დილას მშვიდობისას. —

(ბ რ უ ტ ო ს ი ს გარდა ყველანი გადაიან).

ეი, ლუციოს!

რა გულიანად სძინავს კიდევ. არა უჭირს რა:
იგემე ტკბილად, ზედ იპკურე ეგ ძილის ნამი.
ან რა დაგიშლის მოსვენებას; შენ არ გაშფოთებს

ცულთა სიზმართა მოჩვენება, აჩრდილთა გროვა,
რაც საზრუნავით გამსჭვალულის ტვინის ხვედრია.
(შემოდის პორცია).

პორცია

ბატონო ჩემო!

ბ რ უ ტ ო ს

ოჰ, პორცია, რისთვის ამდგარხარ?
განა გარგებს, რომ არა ზოგავ შენს სუსტ ბუნებას,
ამ ცივს დილაზე გამოდიხარ, არ ერიდები?

პორცია

არც შენთვის არის, ვგონებ, სარგო. ბრუტოს, რა იყო,
რომ ლოგინიდან ეგრე ჩუმად გამომეპარე?
წუხელის კიდევ ვახშმის დროსაც აიჭერ ზებე
და ჩაფიქრებით წინ და უკან მოჰყევ სიარულს;
დიდიოდი და თან ოხრავდი გულ-ხელ დაკრეფით.
მე დაგეკითხე, რა ვარამი გაწუხებს-მეთქი,
შენ უსიამოდ შემომხედე პასუხის ნაცვლად;
გკითხე მეორედ, უცებ თავზედ მოისვი ხელი
და მოუსვენრად ფეხი დაჰკარ მაგრა იატაკს.
კიდევ და კიდევ არ მოგეშვი, თუმც ხმა არ გამეც
და ასე ხელით გულმოსულმა წასვლა მანიშნე.
წამოვედი მეც, შემეშინდა, ჩემის ურჩობით
უარესად არ გამეწყრომე, გამეგულისე;
თან ვიმედობდი, ცუდ გუნების ბრალია-მეთქი,
რაც ზოგჯერ ყველას ემართება, მაგრამ ამ დარდმა
შენ მეტისმეტად აგიტანა: სულ ჩუმადა ხარ,
ალარც ძილი გაქვს, ალარც მადა, და შენი სახეც
ბუნებასავით რომ შეგცვლოდა, მაშინ ველარც კი
გიცნობდი, ბრუტოს. ოჰ, ძვირფასო ჩემო მეფულევე,
შემატყობინე მიზეზი მაგ შენის სევდისა.

ბ რ უ ტ ო ს

მიზეზი მართო ეს არის, რომ ვერა ვარ კარგად.

პორცია

ბრუტოსს იმდენად შესწევს ჭკუა, ავად რომ იყოს,
წამალს მოსძებნის მოსარჩენად.

ბ რ უ ტ ო ს

მეც აკი ვეძებ. —

წადი, პორცია, დაწექ ისევ შენსავ ლოგინში.

პ ო რ ც ი ა

როგორ, ბრუტოსი ავად არის და მკერდგახსნილი
გულ-გვამს იწამლავს ამ ნოტიო დილის ჰაერში!
ავადმყოფი რომ იყოს იგი, რად დასტოვებდა
თბილ ქვეშ-საგებელს და სნებიან, ცივ ღამის ბუღით
თავის სატკივარს უფრო რისთვის გაამწვავებდა!
არა, მითი ხარ შენ ავად, რომ რაღასაც დარდობ
და მე ნება მაქვს, შევიტყო ამ დარდის მიზეზი,
როგორც მეუღლემ. მუხლმოდრეკით გემუდარები,
გაფიცებ ერთ დროს ჩემსა განთქმულს სიმშვენიერეს,
ყოველს შენს ალერსს, ყოველს ტრფობის ჟამს დაპირებულს
და იმ დიდ აღთქმას, რამაც ერთხორც, ერთსულ გარდაგვქმნა,
რომ გამიმეღავნო, გაუმეღავნო თვით შენს გულსავე
შენთანვე შერთულს საუკუნოდ, თუ რა გაწუხებს;
ანუ ამადმ თუ ვინ კაცნი მოვიდნენ შენთან, —
მე ვიცი კარგად, რომ აქ იყვნენ ექვსნი, თუ შვიდნი,
რომელნიც სახეს თვით ღამესაც კი უმაღავდნენ.

ბ რ უ ტ ო ს

ოჰ, რას ჩადიხარ, მუხლს რად იღრეკ?

პ ო რ ც ი ა

არ მოვიდრეკდი,

ჩემთან რომ ტკბილად ყოფილიყო ბრუტოსი ისევ,
განა ცოლ-ქმრობის განაჩენში ისე სწერია,
რომ საიდუმლო შენი მე არ უნდა ვიცოდე?
განა შევერთდით განსაზღვრულად და პირობებით:
სადილს დავესწრო, სარეცელში გასიამოვნო,
ზოგჯერ გაგართო ლაპარაკით? გინდა მამყოფო
არა შენს გულთან, არამედ გარს, კარმიდამოში?
ეს თუა, ბრუტოსს მაშ პორცია ხასად ჰყოლია,
არა მეუღლედ.

ბ რ უ ტ ო ს

ოჰ, რას ამბობ, შენა ხარ ჩემი
ტკბილი მგულღე, გაჩენილი ჩემ სააპაყოდ;
ძვირფასი ისე, როგორც წვეთნი წითელ სისხლისა,
რანიც მწუხარე ამ ჩემ გულში მიდი-მოდიან.

პ ო რ ც ი ა

ეგრე რომ იყოს, მეტყოდი შენს საიღუმლოსაც.
თუმცა ქალი ვარ, მაგრამ ქალი თვით ბრუტოსისგან
თავის მეუღლედ არჩეული. ქალი ვარ-მეთქი,
მაგრამ ქალობა კატოს ასულს ვერას დაუშლის,
როგორ გგონია, ასეთ მამის და ქმრის პატრონი
არ უნდა ვიყო სხვა ქალებზედ უფრო ძლიერი?
გამიზიარე შენი ზრახვა და გაძლევ სიტყვას,
არავის ვუთხრა, არავისთან არ გავამხილო.
ხომ იცი, ერთხელ რა სიმტკიცე გამოვიჩინე,
როცა თეძოზედ ჩემის ნებით დავიკარ დანა.
თუ ეს ტკივილი მოვითმინე, მას ვერ მოვითმენ,
რომ შეგუნახო საიღუმლო ჩემს ქმარს და პატრონს?

ბ რ უ ტ ო ს

ოჰ, ღმერთნო, ღირსი მყავით ესეთ ძვირფას ცოლისა!—
(ყარების ბრახუნი მოისმის)
ვილაცა არის; პატარა ხანს შედი ისევ შინ
და მალე ყველას გაგიმჟღავნებ ჩემ გულის პასუხს,
გაცნობებ რაც მაქვს საზრუნავი, ან რა მაწუხებს.
შინ შედი მალე. —

(პ ო რ ც ი ა გადის)

ლუციოს, კარს ვინ აბრახუნებს?

(შემოდინ ლუციოს და მერე ლიგარიოს).

ლ უ ც ი ო ს

ავადმყოფია ვილაცა და შენა გკითხულობს.

ბ რ უ ტ ო ს

ეგ ლიგარიოს თუ იქნება, მეტელოსი რომ
მეუბნებოდა. — ლუციოს, შენ აქედან წადი. —
ოჰ, ლიგარიოსს გაუმარჯოს!

ლიგარიოს
ნება მიბოძე,
მორჩილის ენით სასიამო დილა გინატრო.

ბრუტოს
ცუდ დროს აგიკრავს ეგ სახვევი, ნეტა კი ეხლა
ავად არ იყო.

ლიგარიოს
არც ვარ ავად, ოღონდ ბრუტოსმა
აღსასრულეზღად ღირსეული მომცეს რამ საქმე.

ბრუტოს
ეგ ეგრეც არის, ლიგარიოს. მაშ მომისმინე,
თუ კი ყურებიც არა გტკივა.

ლიგარიოს
ვფიცავ ყველა ღმერთთ,
რომ განმიგდია სატკივარი, ოჰ, მხნეთა მხნეო,
კეთილშობილის შტოს ნაყოფო, რომის დიდებავ!
შენ აღმიღვინე ვით გრძნეულმა ეს მკვდარი სული.
მიბრძანე, რაც გსურს, და შევიძლებ შეუძლებელსაც.
რა საქმე არის?

ბრუტოს
საქმე, რაიც სნეულთ მოარჩენს.

ლიგარიოს
ვისმე ჯანმრთელსაც ხომ არ უნდა დასნეულება?

ბრუტოს
შენ სწორედ მიხვდი, ლიგარიოს. მე ყოველისფერს
ავიხსნი, როცა „მოსარჩენთან“ გავემგზავრებით.

ლიგარიოს
წადი და ახლად სულჩადგმული მეც უკან მოგდევ,
თუმცა არ ვიცი, რა უნდა ვქნა, მაგრამ ეს კმარა,
რომ თვით ბრუტოსი წინ მიმიძღვის.

ბრუტოს

მაშ უკან მომეყევ.

(გაღიან).

იგივე ქალაქი. ოთახი კეისრის სასახლეში.

(ქუხს და ელაგს. შემოდის კეისარი სლამურ ტანისამოსში).

კეისარი

არც ცას, არც მიწას წუხელის არ მოუხვენია,
კალფურნიამაც ძილში სამჯერ წამოიძახა,
უშველეთ, ჰკლავენ კეისარსო. — მანდ არავინ ხართ?
(შემოდის მსახური).

მსახური

ბატონო ჩემო, რას მიბრძანებთ?

კეისარი

წადი, მოგვთ უთხარ,
მსხვერპლი შესწირონ და მაუწყე, რასაც გეტყვიან.

მსახური

ეხლავ, ბატონო. —

(მსახური გადის. შემოდის კალფურნია).

კალფურნია

კეისარო, დღეს რას აპირობ?
წასვლას თუ ჰფიქრობ, გადიფიქრე, ისა სჯობიან.

კეისარი

უნდა წავიდე, როცა მელის საშიში რამე,
ზურგით მოვლას თუ გამიბედავს; მაგრამ მაშინვე
გაჰქრება იგი, რა განიცდის კეისრის სახეს.

კალფურნია

ცრუმორწმუნებას ჯერ არას დროს არ ავყოლივარ,
მაგრამ ეხლა კი ფრიად ვშიშობ. აქა სდგას ერთი,
იმან გვიამბო, რომ მრავალი საშინელება
უნახავთ დარაჯთ ჩვენგან ნასმენს და ნახულს გარდა:
ძუ ლომს ქუჩაში დაუყრია თავის ლეკვები,
მკვდრები გახსნილთა საფლავთაგან ზე ამოსულან;
ცეცხლმოდებულნი მეომარნი თურმე ღრუბლებში

იბრძოდნენ მედგრად რაზმ-დასტობით დალაგებულნი
ნამდვილის ომის წესისამებრ და მათი სისხლი
ზედ დასდიოდა კაპიტოლსა; ბრძოლის კიჟინი
და ხმაურობა, ჭიხვინი ცხენთ, მომაკვდავთ კვნესა
ჰაერში მკაცრად განისმოდა და თვით აჩრდილნი
წივილ-კივილით ქუჩა-ქუჩა შიშით დაძრწოდნენ.
უცნაურია ეს ამბები, ოჰ, კეისარო,
და მისთვის ვშიშობ.

კ ე ის ა რ ი

რაც რამ ყოვლად ძლიერთა ღმერთთა
გარდუწყვეტიათ, ვერ წავუვალთ. უნდა წავიდე,
ეგ ყველა ისე შემეხება მე, კეისარსა,
ვით მთელ ქვეყანას.

კ ა ლ ფ უ რ ნ ი ა

გლახანი რომ იხოცებიან,
კუდიან ვარსკვლავთ არა ვხედავთ, მაგრამ დიდებულთ
აღსრულების ჟამს თვითონ ზეცას ცეცხლი ედება.

კ ე ის ა რ ი

ლაჩარი სიკვდილს ბევრჯერ გემობს თვით სიკვდილამდე,
მამაცს კი იგი მხოლოდ ერთხელ შეხვდება წილად.
რომ დამეკითხო, გასაოცრად ის მიმაჩნია,
კაცთ ეშინიანთ სიკვდილისა, თუმცა იციან,
ეს ბოლო ერთ ჟამს უსათუოდ ყველას მოგველის.
(მსახური დაბრუნდება)

რა სთქვეს მკითხავთა?

მ ს ა ხ უ რ ი

შინიდან დღეს ნურსად წახვალო:
როცა ერთს მსხვერპლად დაკლულს პირუტყვის შიგნეულობა
ამოაცალეს, ნახეს, გული არა ჰქონოდა.

კ ე ის ა რ ი

მხდლების მასხარად ასაგდებად უქმნიათ ეგ ღმერთთ;
მართლაც უგულო წუწკ პირუტყვად გარდავიქმნები,
რომ შიშით სახლში ჩავიკეტო; მაგას არ ვიზამ;
შიშმა ძალიან კარგად იცის, რომ კეისარი

თვით შიშხედ უფრო საშიშია. ორნივე ვართ ლომნი
ერთ დღეს შობილნი, თუმც უფროსიც, ძლიერიც მე ვარ.
შინ არ დადგება კეისარი.

კ ა ლ ფ უ რ ნ ი ა

ბატონო ჩემო,
ლამის რომ ჩანთქას შენი სიბრძნე ეგეთამ ნდობამ.
ნუ, ნუ წახვალ დღეს, ყველა შენს ცოლს გადმოაბრალე,
ის შიშობდა-თქო და არა მე; ანტონიოსი
გავგზავნოთ ეხლავ სენატში და ასე აცნობოს,
ვითომ ავად ხარ. მუხლმოდრეკით გემუდარები,
ასე მოიქცე.

კ ე ი ს ა რ ი

კარგი, კარგი, დეე, წავიდეს
ანტონიოსი, ისე უთხრას ავად არის-თქო;
ხათრს შეგინახავ, აღარ წავალ. —
(შემოდის დეციოს)

ავერ დეციოს.

აი ეს ეტყვის.

დ ე ც ი ო ს

კეისარო, ღირსებით სრულო,
მოგიძღვნი სალამს და გისურვებ მშვიდობის დილას.
მისთვის გაიხელ, სენატამდე მსურს მიგაცილო.

კ ე ი ს ა რ ი

სწორედ კაი დროს შემოხვედი. წადი, სენატორთ
ჩემი მოკითხვა მოახსენე და ისიც უთხარ,
არ სურს მოსვლა-თქო დღეს კეისარს; ჰო, სწორედ ასე.
რომ სთქვა, „ვერ მოვა“, ხომ ტყუილი იქნება ეგე;
„ვერ ჰბედავს მოსვლას“ კიდევ უფრო. მაშ ასე უთხარ,
ჩემო დეციოს, არა სურს-თქო დღეს მას აქ მოსვლა.

კ ა ლ ფ უ რ ნ ი ა

სთქვი, ავად არის.

კ ე ი ს ა რ ი

რაო, ვითომ სიცრუე უნდა
იკადროს კიდევ კეისარმა? ჩემი მარჯვენა
განა იმისთვის ვაგრძნობინე შორეულ მხარეთ,

რომ თეთრწვერაებს სიმართლის თქმა ვერ გავუბედო
არა, უთუოდ ასე უთხარ, არ სურს მოსვლა-თქო.

დ ე ც ი ო ს

ყოვლად ძლიერო კეისარო, დამისახელე
რამე მიზეზი, სასაცილოდ რომ არ ამიგდონ.

კ ე ი ს ა რ ი

მიზეზი ჩემი ნება არის, არ მნებავს მისვლა.
სენატისათვის ესა კმარა. მაგრამ შენ კერძოდ,
რადგან მიყვარხარ, გეტყვი კიდევ, არ დაგიმაღავ,
კალფურნია მთხოვს, დღეს შინ დავრჩე. წუხელის ამას
სიზმრად უნახავს, რომ ჩემს ქანდაკს ას ნახვრეტიდან
შადრევანივით წმინდა სისხლი გადმოსდიოდა
და რომაელნი მხიარულად ბირმოცინარნი
იქ მრავლად თურმე მოდიოდნენ და ხელს იბანდნენ.
უბედურებას ნიშნავსო ეს აუცილებელს
და ამის გჰოა შემეგედრა მუხლმოდრეკილი,
რომ დღეს მე არსად არ წავიდე.

დ ე ც ი ო ს

არა, სრულიად

უკუღმა არის ვე ახსნილი: კალფურნიასგან
სიზმრად ნანახი მოასწავებს მხოლოდ სიკეთეს
და ბედისაგან დიდს წყალობას. შენი ქანდაკი,
რომლიდან უხვად ნადენ სისხლში ვითომ იბანდნენ
რომაელები ხელებს მრავლად მოჯარებულნი,
იმასა ნიშნავს, დიდი რომი შეიწოვს შენგან
უკვდავების სისხლს; დიდებულნი იმისნი ძენი
მოგეხვევიან გარს იმისთვის, რომ უწყალობო
ყველას თავ-თავის რამ ნიშანი, ფერი, ღირსება.

კ ე ი ს ა რ ი

შენ სწორედ ახსენ, მართალია, მაგასა ნიშნავს.

დ ე ც ი ო ს

და უფრო კიდევ დაიჭრებ, როცა შეიტყობ
ყოველ ჩემ სათქმელს. მაშ იცოდე, რომ სენატსა სურს,
თავზედ გვირგვინი დაადგას დღეს ძლიერს კეისარს

და თუ შეუთვლო, ვერ მოვალო, შესაძლო არის,
სურვილი მათი შეიცვალოს; მერე ამ ამბავს
გააკეთებენ სასაცილოდ, იტყვიან კიდევც:
სენატის კრება გადასდეთო იმ დროისათვის,
როცა კეისრის ცოლი ნახავს უკეთესს სიზმრებს,
არ მოჰყვებიან განა ჩურჩულს, რაკი რომ სცნობენ
შენს შინ დამალვას, — ჰხედავთ, როგორ ეწინიანო?
ოჰ, მომიტევე, კეისარო, თუ ამას ვამბობ,
ვამბობ შენდამი ერთგულებით და სიყვარულით,
რომლის ძალამაც დაიმონა ჩემი გონება.

კ ე ი ს ა რ ი

რა უსაფუძვლო გაფრთხილებას ავყევ მე წელან;
მრცხვენიან სწორედ, კალფურნია, რო მაგონდება.
აბა, ჩამაცვით, წასვლის დროა.—

(შემოდინ პუბლიოს, ბრუტოს, ლიგარიოს, მეტელოს,
კასკა, ტრეპონიოს და ცინა).

ჩემ წასაყვანად

აგერ აქ მოდის პუბლიოსიც.

პუბლიოს

ბატონო, დილა

კარგად ყოფნისა.

კ ე ი ს ა რ ი

მეც აგრეთვე მოგიძღვნი სალამს. —
ადრე ამდგარხარ შენცა, ბრუტოს! — კასკას ვახლავარ. —
როგორცა ვხედავ, ლიგარიოს, ციებ-ცხელება
შენ კეისარზედ უარესად გადაგეკიდა,
აგრე უწყალოდ რამ გაგახმო. — ეხლა რა დროა?

ბ რ უ ტ ო ს

რვა დაჰკრა.

კ ე ი ს ა რ ი

გმადლობთ გარჯისა და თავაწისათვის
ყველას ერთობლივ. —

(შუმოდის ანტონიოს).

აგერ ჰხედავთ, ანტონიოსიც,
თუმც მთელ ღამეებს ქეიფებში ატარებს ხოლმე,

ადრე ამდგარა მინც კიდევ. — მშვიდობის დილას
ვინატრი შენთვის, ანტონიოს.

ანტონიოს

აგრეთვე შენთვის,

ყოვლად ძლიერო კეისარო.

კეისარი

წადით, უთხარით,

რომ მოემზადონ. ან ამდენს კი რად ვალოდინებ,
რა კარგი არის! — ოჰ, მეტელოს, ცინა, მობრძანდით. —
ტრეზონიოს, მე შენთან ცოტა სალაპარაკო
მაქვს და დღეს უნდა უსათუოდ აქვე მოხვიდე.
ჩემს ახლო იყავ, რომ სათქმელი არ დავივიწყო.

ტრეზონიოს

ახლო გახლდები. — (იქით) ისე ახლო, რომ შენთ მეგობართ
ინატრონ მერე, ნეტა კი შორს ყოფილიყო.

კეისარი

აბა, მობრძანდით, ყმაწვილებო, ცოტა ღვინო ვსვაფ
და გავემგზავროთ ყველა ერთად, ვით მეგობარნი.

ბრუტოს (იქით)

ოჰ, კეისარო, ჩემი გული იმასა სტირის,
რომ ხშირად „ვითომ“ არა ნიშნავს იგივეობას.

ს უ რ ა თ ი III

იგივე ქალაქი. ქუჩა კაპიტოლის ახლო.

(შემოდის არტემიდოროს და თან წერილსა ჰკითხულობს).

არტემიდოროს

„კეისარო, გაუფრთხილდი ბრუტოსს, ერიდე კასიოსს,
კასკას ახლო ნუ მიეკარები; ცინაზედ თვალი გეჭიროს, ტრე-
ზონიოსს ნუ ენდობი, მეტელოს ციმბერსაც ყური უგდე; დე-
ციოს ბრუტოსს შენ არ უყვარხარ და კასიოს ლივაროს
შენგან გულნატყენია. ამათ ყველას ერთი და იგივე ფიჭრი

უდევთ გულში და ეს ფიქრი კეისრის სავნებლად არის განმზადებული. თუ უკვდავება არ გიწერია, ფრთხილად იყავ. მეტისმეტი უშიშროება შეთქმულობას გზას უფართოებს. ძლიერნი ღმერთნი იყვნენ შენნი მფარველნი. შენი ერთგული არტემიდოროს“.

ვიდრე გაივლის კეისარი, მე აქ ვიდგები და მივაწოდებ ხელთ ამ წერილს, ვითომ ვთხოვ რასმე. გული მიკვდება იმ ფიქრზედ, რომ წარჩინებულ კაცს უთუოდ უნდა შურის გესლი უკანა სდევდეს. თუ გადიკითხავ, კეისარო, კიდევ იცოცხლებ, თუ ვერა, სჩანს, რომ მათთან ერთად ბედიც შეთქმულა. (გაღის).

ს უ რ ა თ ი IV

იგივე ქალაქი. მეორე ალაგი იმავე ქუჩაზე, ბრუტოსის სახლ-წინ.

(შემოდინ პორცია და ლუციოს).

პორცია

ეხლავე წადი, გაიქეცი, ადი სენატში!
ხულარას მეტყვი, რა დროს თქმაა, რაღასა დგახარ?

ლუციოს

რისთვისა მგზავნი, ის მიბრძანე.

პორცია

ვიდრე გეტყოდე,
ხომ მოასწრობდი იქ წასვლასაც, დაბრუნებასაც. —
(იქით) სიმტკიცის ძალავ, მომენიჭე, მომეცი მხარი
და ააყუდე ერთი მთა რამ უშველებელი
ამ ჩემს მკერდსა და ენას შუა. ვაჟკაცის გული
მიცემს აი აქ, თუმცა ღონით ისევ ქალი ვარ.
ოჰ, რა მძიმეა საიდუმლო დედაკაცთათვის! —
კიდევ აქა ხარ?

ლ უ ც ი ო ს

რა უნდა ვქნა, მაშ, რომ არ ვიცი:
უნდა გავიქცე კაპიტოლში, მერე დაებრუნდე,
სხვა არაფერი?

პ ო რ ც ი ა

ჰო, გაიქეც და მომიტანე
შენი ბატონის რამ ამბავი, როგორ ბრძანდება?
კარგად ვერ იყო, რო წავიდა. ისიც შეიტყე,
თვით კეისარი რას აკეთებს, ვინ ჰყავს მთხოვნელი.
სუი რადაც ხმაა.

ლ უ ც ი ო ს

არაფერი არა მესმის-რა.
(შემოდის მკითხავი).

პ ო რ ც ი ა

აქ მო, ყმაწვილო, ერთი მითხარ, საიდგან მოხვალ?

მ კ ი თ ხ ა ვ ი

ჩემის სახლიდან, ქალბატონო.

პ ო რ ც ი ა

ეხლა რა დროა?

მ კ ი თ ხ ა ვ ი

ძალე ცხრას დაჰკრავს.

პ ო რ ც ი ა

კეისარი ხომ არ წასულა
ჯერ კაპიტოლში?

მ კ ი თ ხ ა ვ ი

ჯერედ არა. მეც იმისათვის
გიახლები, რომ სადმე დავდგე და ვნახო იგი
იქ მიმავალი.

პ ო რ ც ი ა

სათხოვარი ხომ არა გაქვს-რა?

მ კ ი თ ხ ა ვ ი

დიადაცა მაქვს, ქალბატონო, და თუ კეისარს
შესტკივა გული კეისარისთვის, მომისმენს კიდევ.
მე ვთხოვ კეისარს სათხოვარსა მისთვისვე სარგოს.

პორცია

რაო, ცუდს რასმე უპირობენ?

მკითხავი

არა ვიცი-რა,

თუმც მეშინიან ბოლოს მეტად ბევრი არა ვცნა.
ესლა მშვიდობით ბრძანდებოდე. კეისარს უკან
მისდევენ ხოლმე, ჩვეულებრივ, სენატორები,
თუ პრეტორები, თუ სხვადასხვა მთხოვნელთა გროვა
და აქ კი ქუჩა ვიწრო არის, ისე რომ ჩემებრ
სუსტ ადამიანს მთლად გასრესენ. წავალ, მოვნახავ
უფრო განიერს ალაგს სადმე და დიდ კეისარს,
როცა გაივლის, მოვახსენებ, რაც სათქმელი მაქვს.
(გადის).

პორცია

უნდა შევიდე ისევ სახლში. — (იქით) ვაი ჩემს ყოფას!
რა სუსტი არის თურმე გული დედაკაცისა.
ოჰ, ბრუტოს, ზეცა იყოს შენის საქმის მფარველი! —
ხომ ყურს მოჰკრავდა ეს ყმაწვილი! — ბრუტოსის თხოვნას
არ შეიწყნარებს კეისარი. — ოჰ, გული მიმდის! —
წადი, ლუციოს, მოიკითხე ჩემი მეუღლე
და მოახსენე: მხიარულად ვიმყოფები-თქო.
ისევ დაბრუნდი; რასაც გეტყვის, შემატყობინე.
(სხვადასხვა მხრით გადაიან).

მოქმედება მესამე

სურათი I

რომი. ქუჩა კაპიტოლის წინ. სენატი შეკრებილია.

(კაპიტოლისკენ მიმავალ ქუჩაზედ მრავალი ზალზია. ხალხში მოს-
ჩანან არტემიდოროს და მკითხავი. საყვირის ხმა ისმის.
შემოდიან კეისარი, ბრუტოს, კასიოს, კასკა, დე-
ციოს, მეტელოს, ტრებონიოს, ცინა, ანტონი-
ოს, ლეპიდოს, პოპილიოს, პუბლიოს და სხვანი).

კეისარი

მარტის იღები დადგა დღესა.

მკითხავი

დადგა კი, მაგრამ

ჯერ არ გასულა, კეისარო.

არტემიდოროს

სალამს მოგიძღვნი

და ამ ქალაქის წაქითხვას გთხოვ.

დეციოს

ტრებონიოსი

გვეედრება, რომ მოცლის ჟამსა უმორჩილესი
ეს მისი თხოვნა გადიკითხო.

არტემიდოროს

არა, ჯერ ჩემი,

რადგანაც იგი შეეხება თვითონ კეისარს.

კეისარი

ჩვენ შესახებ საბოლოოდ უნდა გადიდვას.

არტემიდოროს

ოჰ, ნუ გადასდებ, კეისარო, ეხლავ გასინჯე.

კეისარი

ეს გიყი არის?

პუბლიოს

გზა, ძმობილო!

კასიოს

გამიგონია

ქუჩაში სინჯვა არზებისა! აი, შემოდი

კაპიტოლში და იქ მოართვი.

(კეისარი შევა კაპიტოლში; სხვები უკან მისდევენ. ყველა სენატორები ფეხზე წამოდგებიან).

პოპილიოს

ღმერთმა ინებოს,

რომ ღღევანდელი თქვენი საქმე კარგად წავიდეს.

კასიოს

რომელი საქმე, პოპილიოს?

პოპილოს

მშვიდობით იყავ.

(კეისართან მიღის).

ბრუტოს

პოპილოსმა რაღაც ვითხრა.

კასიოს

ინატრა, ღმერთმა

კარგად წარმართოს ღღევანდელი თქვენი საქმეო
და იმას ვფიქრობ, ვაიმე თუ აზრი გაგვიგეს.

ბრუტოს

აგერა მიღის კეისართან, აბა, უყურე.

კასიოს

ჩქარა მოუღე ბოლო, კასკა, თორემა ვშიშობთ,
არას მიგვიხვდნენ. — ბრუტოს, რა ვქნათ? თუკი შეგვიტყვი,
ან ის და ან მე ველარ გავდგამთ აქედან ფეხსა;
თავი ცოცხალი აღარ მინდა.

ბრუტოს

მაგრად იყავი,

პოპილოსი ჩვენს საქმეზე არ ლაპარაკობს:

ჰხედავ, იცინის, არც კეისარს ეშლება სახე.

კასიოს

თავისი ვალი კარგად ახსოვს ტრეზონიოსსაც:

ბრუტოს, ხომ ჰხედავ, ანტონიოს აქედან გაჰყავს.

(ანტონიოს და ტრეზონიოს გაღიან. კეისარი და
სენატორები თავთავიანთ ალაგას სხდებიან).

დეციოს

მეტელოს ციმბერ სად წავიდა? ბარემ წინ წადგეს
და მისცეს არზა კეისარსა.

ბრუტოს

აგერა, აძლევის.

მივიდეთ ახლო, მივეშველოთ.

შენ უნდა დაჰკრბ.

კ ე ი ს ა რ ი

აბა, მზად ვართ? სთქვით, თუ რა არის განსაგებელი კეისრის და მის სენატისა.

მ ე ტ ე ლ ო ს

სახელოვანო კეისარო, ყოვლად ძლიერო, მეტელოს ციმბერ უმდაბლესად მუხლმოდრეკილო გიძღვნის თავის გულს. (დაიჩოქებს).

კ ე ი ს ა რ ი

ციმბერ, უნდა პირდაპირ გიფხრა, რომ მაგ თავდახრით, დაბლა ხოხვით შესაძლო არის უბრალო კაცის მობირება, გულის მოგება და სასაცილოდ აგდება მით განაჩენისა, რაც გარდაწყდა საბოლოოდ. ნუ გაქვს იმედი, ვითომ კეისარს სისხლი ისე ურჩი მდიოდეს, რომ მის ღირსების შეცვლა შესძლოს, ან გადაადნოს მანვე, რაც სუსტის ჭკუის პატრონთ შებრალებას ჰგვრის: მე ვამბობ ტკბილად თქმულ სიტყვაზედ, პირფერობაზედ, ფინიას მზგავსად ხელთ-ლოკვაზედ თავდამცილებით. კანონით არის განდევნილი შენი ძმა და თჭ აღარ დაიშლი აგრე თხოვნას, ძრომას და ლაქუცს, ფეხს გკრავ როგორც ძაღს და გადგისერი ჩემის გზიდანა. არც ვისმესა სჯის კეისარი უბრალ-მიზეზოდ და არც არავის აპატიებს, ყველამ იცოდეთ.

მ ე ტ ე ლ ო ს

სთქვით რამე თქვენცა, იქნება რომ კეისარის ყური ასიამოვნოს ჩემზედ უფრო ღირსეულის წმამ და დამიბრუნოს ისევ უკან განდევნილი ძმა.

ბ რ უ ტ ო ს

ხელზედ გემთხვევი, კეისარო, და ამ ხელ-კოცნას ნუ ჩამომართმევ პირფერობად. მე ეს მსურს მხოლოდ, პუბლიოს ციმბერს მიანიჭო თავისუფლება.

კეისარი

როგორ, ბრუტოს, შენ!

კასიოს

კეისარო, გთხოვ, მიუტყვეო.

აქვე შენ ფეხთ წინ ქვე გართხმული კასიოსი გთხოვს,
კუბლიოს ციმბერ შეიწყალო და დააბრუნო.

კეისარი

ავლედებოდი, თქვენ რომ გგავდეთ, ან ჩვეულუბად
რომ მჭირდეს სხვების შეწუხება თხოვნა-ვედრებით,
მაშინ სხვის თხოვნაც მომალბობდა, გასჭრიდა ჩემზედ.
მაგრამ მე მტკიცე ვარ ისე, ვით ჩრდილოთ ვარსკვლავი;
მხოლოდ ისა სდგას შეურყევლად მთელ სამყაროში:
ურიცხვ მნათობთა სიმრავლეა ცას მიჭედლილი,
ყველა მათგანი ცეცხლის მსგავსად ჰკრთის და ანათებს
და მათში მარტო ერთადერთი არის უძრავად.

აქაც ისეა: სავსე არის კაცით ქვეყანა,
სისხლი და ხორცი ყველასა აქვს, ყველანი გრძობენ,
მაგრამ მე მხოლოდ ერთი ვიცი უძრავად მდგარი,
რომელსაც ქვეყნის მღელვარება არ ეკარება.
ეს ერთი მე ვარ; ამ საქმითვე გაჩვენებთ თუნდა:
მტკიცე ვიყავი, როცა ციმბერ განვადვენინე,
და არ შევინდობ, ამ სიმტკიცეს არ ვუღალატებ.

ცოცა

ოჰ, კეისარო!

კეისარი

იქით! ოლიმპს უბედავ შეძვრას!

დეციოს

გთხოვ, დიდებულო კეისარო...

კეისარი

ვერ ნახეთ, განა,
რომ თვით ბრუტოსმაც ვერა ჰქნა-რა მუხლმოდრეკილმა!

კასკა

მაშ, მკლავო ჩემო, ჩემს ნაცვლად შენ ილაპარაკე!
კასკა ხანჯალს კისერში ჩასცემს. კეისარი მკლავში ხელსა

სტაცებს; სხვა შემთხვევებში სხვადასხვა მხრიდან ხმალ-ხანჯალს
ჩასცემენ და ყველაზე ბოლოს მარკოს ბრუტოსი).

კ ე ი ს ა რ ი

ოჰ, შენცა, ბრუტოს! კეისარო, ეხლა კი მოკვდი!
(კვდებო. სენატორები და ხალხი აირევიან და გარეთ გადიან).

ც ი ნ ა

მოკვდა მტარვალი, მოგვეფინა თავისუფლება!
გასწით საჩქაროდ, მთელ ქალაქში მოსდეთ ამის ხმა.

კ ა ს ი ო ს

ზოგთა მიგმართოთ კათედრებსა და ხალხს შევძახოთ:
თავისუფლება გელირსა-თქო, მტარვლისაგან ხსნა.

ბ რ უ ტ ო ს

ნუ გეშინიანთ, სენატორნო, ხალხო, ნუ მირბი;
დამშვიდდით, ღირსად დაისაჯა თავმოყვარება.

კ ა ს კ ა

ბრუტოს, შენ თითონ კათედრაზედ უნდა ახვიდე.

დ ე ც ი ო ს

შენცა, კასიოს.

ბ რ უ ტ ო ს

პუბლიოსი სადლა წავიდა?

ც ი ნ ა

აგერ აქა დგას შემკრთალი ამ ამბოხებითა.

მ ე ტ ე ლ ო ს

მხარი მხარს მივცეთ ერთმანეთსა და მტკიცედ ვიყოთ,
რომ თუ კეისრის მეგობარმა...

ბ რ უ ტ ო ს

რა საჭიროა

ეგ ლაპარაკი. — პუბლიოს, შენ ნუ გეშინიან,
აქ არც შენს წყენას ფიქრობს ვინმე და არცა სხვისას;
ეს ჩაავონე რომაელთა.

კ ა ს ი ო ს

წადი, პუბლიოს,
რომ მოსეულმა ჩვენზედ ხალხმა არა ავნოს-რა
შენს მოხუცებას.

ბ რ უ ტ ო ს

ჰო, აგრე ჰქმენ! მარტო ჩვენ უნდა
ვაგოთ პასუხი ჩვენისავე ნამოქმედარის. —

(შემოდის ტ რ ე ბ ო ნ ი ო ს).

კ ა ს ი ო ს

მითხარ, სად არის ანტონიოს?

ტ რ ე ბ ო ნ ი ო ს

სახლში გაიქცა
ზარდაცემული; ქუჩაშიაც კაცნი თუ ქაღნი,
თვით ბავშვებიც კი მიმორბიან ჭკვადანეულნი
მოთქმა-გოდებით, თითქო იყოს დღე განკითხვისა.

ბ რ უ ტ ო ს

მალე შევიტყობთ, ბედის ჩარხო, რაიც მოგველის.
ვიცი, სიკვდილი არ აგვცდება დღეს არის თუ ხვალ,
და ამ სიკვდილის მოლოდინში ვატარებთ დრო-ჟამს.

კ ა ს ი ო ს

და რომელიც, ვთქვათ, ოც წელიწადს გვაკლებს სიცოცხლეს,
გვიმოკლებს დროსა, იმდენადვე შიშში სამყოფელს.

ბ რ უ ტ ო ს

მაშ თუ აგრეა, მკვლელთ მოკეთე უნდა ვუწოდოთ
და ჩვენც კეისრის კეთილისა მყოფნი ვყოფილვართ,
რაკი სიკვდილის შიშის ხანი ესე მოვუსპეთ. —
დაიხარენით, რომაელნო, ორივ ხელები
კეისრის სისხლში ამოვივლოთ ნიდაყვებამდე,
ხმაღნიც დავთხუპნოთ, დავიშალნეთ ქუჩა-ბაზრებში
და ამ სისხლიან იარაღის ჰაერში ქნევით
ერთხმად შევეძახოთ: მშვიდობა და თავისუფლება!

კ ა ს ი ო ს

აგრე ვქნათ, აგრე! ამ დიდებულ სანახაობას
საუკუნემდე საუკუნით წარმოადგენენ,

გინ იცის, რამდენს ჯერ არ ზობილ სახელმწიფოში,
ანუ რაოდენს ჩვენთვის ჯერეთ უცნობ ენაზედ.

ბ რ უ ტ ო ს

გინ იცის, მართლა, რაოდენჯერ ხალხთ გასართობად
უნდა მოიკლას კეისარი, იგი, რომელიც
აწ პომპეოსის საფეხურთან მტვრად ქცეული წევს.

კ ა ს ი ო ს

და რამდენჯერაც ეგ მოხდება, სწორედ იმდენჯერ
ამ ჩვენს მცირე გუნდს უწოდებენ ქვეყნის დამხსნელსა.

დ ე ც ი ო ს

აბა, წავიდეთ?

კ ა ს ი ო ს

ჰო, წავიდეთ; წინ წავიმძღვართო
ბრუტოს და ჩვენცა უკან მივყვით, ვით რომის ძენი,
რომელთ ვერავინ შეედრება გამბედაობით.

ბ რ უ ტ ო ს

ჩუმაღ! ვინ მოხვალ? —

(შემოდის მსახურად)

მსახურია ანტონიოსის.

მ ს ა ხ უ რ ი

ასე მიბრძანა დაჩოქება შენ ფეხთ წინ, ბრუტოს,
ანტონიოსმა, ძირს მიწაზედ გართხმა მიბრძანა
და აი ამის მოხსენება: კეთილშობილი,
პატიოსანი არის ბრუტოს, ბრძენი, მამაცი;
ძლიერი იყო კეისარი, ხელმწიფის ტოლი,
გულკეთილობით, ვაჟკაცობით გათქმული ყველგან.
მიყვარსო ბრუტოს, პატივს ვცემო და კეისრისა
მეშინოდაო, თუმცა იგიც მიყვარდა ფრიად,
პატივსაც ვცემდი და თუ ბრუტოს ნებას დამრთავსო
მასთან უშიშრად მისვლისასა, მიზეზსაც მეტყვის,
რად ერგო ხვედრად კეისარსა ასე სიკვდილი,
მაშინ მე ცოცხალს ბრუტოსს უფრო შეგიყვარებო
მკვდარ კეისარზედ. მორჩილად და ერთგულებითა
ავყვები იმის ბედ-იღბალსა და ამ უცნაურ

ყამთა ტრიალში ერთ წამსაც არ ვუღალატებო.
აი ამის თქმა დამავალა ჩემმა ბატონმა.

ბ რ უ ტ ო ს

შენი ბატონი ღირსეული რომაელია,
კუთით აღსავსე, მუდამ ასეც მიმაჩნდა იგი.
მოაჩსენე, რომ აქ მობრძანდეს, ავუხსნი, რაც სურს
და სახელს ვფიცავ, უვნებლადგე წავა აქედან.

მ ს ა ხ უ რ. ი

იგი ეხლავე გიახლება. — (გაღის).

ბ რ უ ტ ო ს

მე ასე ვფიქრობ,
დიდ მეგობრობას გაგვიწევს ჩვენ.

კ ა ს ი ო ს

ნეტავი აგრე.
თუმც მეშინიან მე, იმისი და წინადგარძნობას
ჯერ, როგორც მახსოვს, არას დროს არ შევეუცდენივარ.

ბ რ უ ტ ო ს

აგერ თვით ისიც.

(შემოდის ანტონიოს).

გამარჯვება შენ, ანტონიოს.

ა ნ ტ ო ნ ი ო ს

სახელოვანო კეისარო, ეს-ლა ხარ ეხლა?
ამად გარდიქცა შენი ძალა, შენი ღიღება,
ყოველი შენი გამარჯვება, ან განძი მტრისგან
ნაალაფევიად აღებული! ოჰ, ოჰ, მშვიდობით! —
მე ეს არ ვიცი, ყმაწვილებო, რა განზრახვა გაქვთ,
ვინ უნდა მოკვდეს კიდევ, მეტად ვინ მივაჩნიათ?
თუ მე ვარ, ბარემ გამათავეთ, რადგან კეისარის
სიკვდილის ჟამზედ უფრო საფერ. დროს ველარ ენახავე,
გერც ვეღირსები იარაღსა თქვენის ხმლების მზგავსს,
რომელთ ძვირფასი სისხლი სცხიათ, მთელ ცისქვეშეთში.
საუკეთესო. თუ მტრობა გაქვთ ჩემი, ამას გთხოვთ,
გულის წადილი შეისრულოთ, ვიდრე მაგ ხელებს

წითლად შეღებილთ სისხლის კვალი და სუნი ასდის.
ათასი წელი რომ ვიცოცხლო, ვერ შევესწრები
ვერც უამს, ვერც ალაგს ასე მარჯვეს სიკვდილისათვის,
როგორც აქ, გვერდით კეისრისა თქვენგან განგმირვით,
ამორჩეულნო, უმჯობესნო ამ დროის ძენო.

ბ რ უ ტ ო ს

ოჰ, ანტონიოს, შენს სიკვდილზე ნუ ლაპარაკობ.
თუმც სისხლისმსმელად, ავაზაკად უნდა მიგაჩნდეთ,
რაკი უყურებ ამ ჩვენს საქმეს, ან ამ ხელებსა,
მაგრამ შენ მხოლოდ ხელებს ჰხედავ, მათ ნამოქმედარს,
და გულს კი ვერა. რომისათვის შეგვეტკივა იგი,
რომის ვარამი გვაწუხებს ჩვენ; აი, ამ გრძნობამ,
განდევნა ჩვენგან სიბრაღული, ვით ცეცხლი ცეცხლმა,
და ეს დამართა კეისარსა. მარკ ანტონიოს,
შენთვის კი ამ ხმლებს ბასრი პირი ჩლუნგად გარდქეცათ,
ძრისხანე მკლავნი დაგვიდუნდნენ და გულგახსნილებს
პატივისცემით, სიყვარულით ძმად მიგვიღიხარ.

კ ა ს ი ო ს

სხვის ხმასთან ერთად თანაბარი ძალა ექნება
შენს ხმასაც, როცა დავარიგებთ ახალ ღირსებებს.

ბ რ უ ტ ო ს

მხოლოდ მოთმენით იყავ, ვიდრე დავამშვიდებდეთ
ხალხის ბრბოს, შიშით ატაცებულს, და მაშინ გეტყვი,
თუ მე, რომელსაც კეისარი მიყვარდა ფრიად,
თვით მაშინაც კი, როცა ვკლავდი, ეს რისთვისა ვქმენ.

ა ნ ტ ო ნ ი ო ს

რომ ჭკვიანი ხარ, ვიცი კარგად, ჭკვითაც იქცევი. —
მომეციო ყველამ სისხლიანი თქვენი ხელები:
ჯერ შენი ხელი, მარკოს ბრუტოს, მომეც აქ, მერე
შენი, კასიოს, ახლა შენი, დეციოს ბრუტოს,
შენიც, მეტელოს, ცინა, კასკა, ჩემო მამაცო,
და ბოლოს შენი, ტრებონიოს, აი ამ გულში
დამკვიდრებულო საბოლოოდ. მოდით ყველანი,
მაგრამ ვაი რომ აღარ ვიცი, რა უნდა გითხრათ?

ისე გალიბულ გზაზედ ვდგავარ, რომ ორში ერთი
უნდა იფიქროთ თქვენ ჩემზედა: მიმილოთ ლაჩრად,
ანუ პირმოთნე მოლაქუცედ. — თჳ, კეისარო!
რომ მიყვარდი შენი; არ გადაეთქვამ და თუ დაგვცქერის
ეხლა ზემოდან შენი სული, ვგონებ სიკვდილი
არ შეეგაკრობდა ისე ძლიერ, ვით ეს ამბავი,
რომ შენს მტრებს შენი ანტონიოს აქვე შენ გვამ წინ
ძმურად სისხლიან ხელებს ართმევს. სწორუპოვარო!
მე რომ იმდენი თვალი მქონდეს, რაც შენ ჳრილობა,
ცრემლი მდიოდეს მათგან ნაღენ სისხლის ოდენი,
ის უფრო კარგად, დამერწმუნე, მომიხდებოდა,
ვიდრე მოსისხლე შენ მკვლელებთან დამეგობრება.
თჳ, მაპატიე, იულიოს! აქ მოგესიენენ,
აი აქ დაგცეს, შემოგერტყნენ, ვით მშვენიერ მშველს
და შენის სისხლით შეღებილთა თავები მოსწონთ. —
ქვეყნიერებაჲ, ამ მშველისთვის შენ ტყედ გარდიქეც,
ვერ მიხვდი, რომ ეს იყო შენი მშველიც და მხსნელიც!
როგორც ნადირი, დიდებულთა ხელით მოკლული,
აქ ძირსა ჳგდინხარ, კეისარო!

კ ა ს ი ო ს

მარკ ანტონიოს!

ა ნ ტ ო ნ ი ო ს

რა ვქნა, კასიოს, მომიტევე. თვით მის მტერნიც კი
ამას იტყვიან და მეგობარს როგორ არ ეთქმის,
რომ მკვდარს თავაზა გაუწიოს უბრალო მანინც.

კ ა ს ი ო ს

მე როდი გკიცხავ მაგისტვის, რომ კეისარს აქებ,
მაგრამ ეს გვითხარ, რა ვიფიქროთ, როგორ მოგექცეთ;
გსურს ჩვენთან ყოფნა მეგობრად, თუ გვერდს აგიაროთ
და ჩვენ ჩვენსავე გზას დავადგეთ?

ა ნ ტ ო ნ ი ო ს

აკი მაგისტვის

ხელები მტკიცედ ჩამოგართვით სათითაოდ,
და ავირიე მხოლოდ, როცა მკვდარს კვლავ დავხედე.
მე თქვენთანა ვარ, მეგობრებო, მიყვარხართ ყველა,

და იმედიც მაქვს, რომ მაცნობებთ, თუ კეისარი
საშიშ-საფრთხილო რითი იყო.

ბ რ უ ტ ო ს

უმაგისოდ ხომ

მხეტთა საფერი იქნებოდა ესეთი საქმე.
ჩვენ იმოდენი მიზეზი გვაქვს პატივსადები,
ფვითონ კეისრის ღვიძლი ძეც რომ ყოფილიყავი,
შეიწყნარებდი ამ საქციელს.

ან ტ ო ნ ი ო ს

მაგის ახსნას ვთხოვთ,

ვითხოვ აგრეთვე ნებართვას, რომ კეისრის გვამი
გავატაინო მოედანზედ და კათედრიდან,
ვით წესი არის, მეგობრულად ქება შევასხა.

ბ რ უ ტ ო ს

ნება შენია, ანტონიოს.

კ ა ს ი ო ს

ბრუტოს, აქ მოდი,
სიტყვა მაქვს შენთან. — (ცალკე) რას სჩადიხარ? ნუ
აძლევ ნებას.

რომ დამარხვის წინ სთქვას რაიმე ანტონიოსმა.
არ იცი. განა, რომ სიტყვის თქმით შესაძლო არის
ხალხი ერთიან ააღეღვოს?

ბ რ უ ტ ო ს (ცალკე კასიოსს).

ნუ გმინიან:

მე თვით პირველი კათედრაზედ ავალ და ავხსნი
კეისრის მოკვლის ყოველ მიზეზს! იმასაც ვიტყვი,
რომ ანტონიოსს ჩვენ მივეცით სიტყვის თქმის ნება;
რომ ჩვენ თითონ ვვსურს მთლად შესრულდეს წესი და რიგ
და ღირსეულად კეისარი დაკრძალულ იქმნას.
ეს არას გვაგნებს, ხელს შეგვიწყობს პირობით უფრო.

კ ა ს ი ო ს (ცალკე ბრუტოსს)

არ ვიცი, საქმე როგორ წავა; არ მომწონს კია.

ბ რ უ ტ ო ს

აი, წაიღე, ანტონიოს, კეისრის გვამი;
მხოლოდ იცოდე, შენს სიტყვაში ჩვენ არ გაგვეციხო,

კეისარი კი აქე ისე, როგორცა გსურდეს,
სთქვი, რომ ჩვენ დაგრთეთ ლაპარაკის დასტური, თორემ
აგაღებინებთ ხელს და ახლო აღარ მიგიშვებთ.
ჯერედ მე ვიტყვი; რო მოვრჩები, მერე შენ ახვალ
და ხალხს მიმართავ შენსა სიტყვას იმავე კათედრით.

ანტონოს

მეც სწორედ ეგ შესურს, ეგრე იყოს.

ბრუტოს

მაშ მოამზადე
კეისრის გვამი დასაკრძალად და უჟან მოგვეყვებ.
(ანტონოსს გარდა ყველანი გადიან).

ანტონოს

ოჰ, მამატიე, მიწად ქმნილო, სისხლში მოსერილო,
რომ მე ამ ყასბებს ასე რბილად, ტკბილად ვექცევდი!
შენ ხარ ნანგრევი იმ კაცისა, რომელსაც ტოლი
დასაბამიდან არ ჰყოლია მთელ ქვეყანაზედ.
ვაი იმათ ხელთ, ვინც დაღვარა ეს წმინდა სისხლი.
წინასწარმეტყველად გარდვიქცევი შენ ჭრილობათ წინ,
რომელთ ალისფრად შეღებილი მუნჯი ტუჩები
თითქო ხმას მთხოვენ, მთხოვენ ენას და მტყუველებას.
კაცთა ნათესავს დაატყდება თავს საწყევარი
და იტალიას მუსრს გაავლებს თავით ბოლომდე
მედგარი შფოთი შინაური, მმათა მტერობა;
ჩვენ შევეჩვევით სისხლს და ხოცვას, საშიშარ ამბებს,
ისე რომ თითონ დედებიც კი არ შეკრთებიან,
რო დაინახვენ მათთა ნაშობთ ოთხად გაპობილთ.
უწყალოება სიბრალულსა განდევნის სრულად
და ამხედრდება მაშინ შალლა კეისრის სული,
ჯოჯოხეთიდან გამოიხმობს თვითონ ჰეკათას,
მეფურ ძახილით წამოგვისევს ცოფიან ძაღლებს
და დედამიწას ამ საზიზღარ საქციელისთვის
აედინება მიმობნეულ კაცთ მძოვრის სუნი,
რომელთ მიწაში ჩაფვლაც კია არ ელირსებათ. —
(შემოდის მსახური)
შენ, მგონი, ოქტავ კეისარსა ემსახურები.

მსახური

დიად, ბატონო.

ანტონოს

რომში არის ის კეისრისგან

დაბარებული.

მსახური

წერილები მიიღო მართლაც

და გახლება. მე მიბრძანა, შენ მოგახსენო...

(დაინახავს კეისრის გვამს)

ოჰ, კეისარი!

ანტონოს

მიდი იქით, მიდევ, იტირე;

ვხედავ, რომ გული ავიჩუყდა. გადამდებია

ეგეთი გრძნობა, როგორც ვხედავ: რა დავინახე

მძივსავით ცრემლი შენს თვალებში, მეც კი ავტირდი.

შენი ბატონი მაშ აქ მოდის?

მსახური

რომით შვიდ მილზედ

გაათევს იგი ამ ღამესა.

ანტონოს

ჩქარა დაბრუნდი,

უამბე ყველა აქ მომხდარი: რომი სტირის-თქო

და უშიშარი აღარ არის ოქტავიოსთვის.

აბა, საჩქაროდ გაემგზავრე. მაგრამ მოიცა,

ჯერ გადვიტანოთ მოედანზედ კეისრის გვამი,

იქ ხალხს მივმართავ სიტყვით და ვცდი, როგორ მიიღებს

ამ ჯალათების ნამოქმედარს და შენც შენს ბატონს

ყველას უამბობ, რასაც ნახავ. მოდი, მიშველე.

(გაღიან და თან კეისრის გვამი გააქვთ).

იგივე ქალაქი. მოედანი.

(შემოდინ ბ რ უ ტ ო ს, კ ა ს ი ო ს და მოქალაქეთა გროვა).

მ ო ქ ა ლ ა ქ ე ნ ი

შეგვატყობინეთ, ყველაფერი გვინდა შევიტყოთ!

ბ რ უ ტ ო ს

მომყევით აქეთ, მეგობრებო, ყური დამიგდეთ.

შენ კი, კასიოს, სხვა ქუჩაზედ წასახი ზოგი.

რომელსაც ჩემი ყურის გდება უნდა, აქ დარჩეს,

რომელსაცა სურს მის მოსმენა, გაჰყვეს კასიოსს

და ჩვენ საქვეყნოდ ჩამოგითვლით კეისრის მოკვლის

ყოველ მიზეზსა.

პ ი რ ვ ე ლ ი მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

მე ყურს ისევ ბრუტოსს დაუგდებ.

მ ე ო რ ე მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

მე კი კასიოსს; შევადაროთ მათი ნათქვამი

მერე ორივემ.—

(კ ა ს ი ო ს და რამდენიმე მოქალაქე გადიან. ბ რ უ ტ ო ს

კათედრაზედ ადის).

მ ე ს ა მ ე მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

ჩუმად, ჩუმად! კეთილშობილი

ბრუტოსი ადის კათედრაზედ.

ბ რ უ ტ ო ს

გთხოვთ მომისმინოთ.

რომაელებო, ჩემის მამულის საყვარელნო შვილნო! ბოლომდე ჩუმად და მოთმინებით ყური მომაპყარით, რომ ყოველისფერი შეიტყოთ. მენდეთ, როგორც პატიოსანს კაცს, და ზრდილად მოექეცით ჩემს პატიოსნებას, რადგანაც ეჭვს გულში ვერ გაიტარებთ. განმსაჯეთ, მაგრამ ჯერ გრძნობაგონება გამოიფხიზლეთ უკეთესის მსჯელობისათვის. თუ აქ, ამ კრებაში არის ვინმე ერთგული მეგობარი კეისრისა, მე მას

ვეტყვი, რომ ბრუტოსს კეისარი მასზედ ნაკლებ არ უყვარ-
და; იქნება მკითხოს, რომ ბრუტოსმა კეისარი რად გამოიმე-
ტაო; აი ჩემი პასუხი: მე კეისარი ნაკლებად არ მიყვარდა,
მაგრამ რომი მიყვარდა მეტად! რას უფრო არჩევდით: იმას,
რომ კეისარი ცოცხალი დარჩენილიყო და ჩვენ ყველანი მო-
ნებად დავხოცილიყავით, თუ იმის სიკვდილს და ჩვენს ცოც-
ხლივ განთავისუფლებას? კეისარს მე ვუყვარდი და ამისთვის
მას დავტირი; იგი ბედნიერი იყო და მე ეს მიხაროდა, იგი
იყო მამაცი და ამისთვის პატივსა ვცემდი, მაგრამ მედიდუ-
რი იყო და ამისთვის მოვკალ იგი. საყვარელ კაცს ცრემლე-
ბი ეკუთვნის, ბედნიერს სიბარული, მამაცს პატივისცემა და
მედიდურს სიკვდილი. ვინ არის თქვენში ისეთი სულმდაბა-
ლი, რომ მონად ყოფნას ნატრობდეს? თუ არის, სთქვას, მე
იმისთვის დიალაც შეურაცხება მიმიყენებია. ვინ არის თქვენ-
ში ისეთი ბრიყვი, რომ რომის ძეობით არ ამყობდეს? თუ
არის, სთქვას, მე მისთვის დიალაც შეურაცხება მიმიყენებია.
ვინ არის თქვენში ისეთი უგვანდი, რომ თავის ქვეყანა არ უყ-
ვარდეს? თუ არის, სთქვას, მე მისთვის დიალაც შეურაცხება
მიმიყენებია. აბა, სთქვით-მეთქი, პასუხს ველი.

მ ო ქ ა ლ ა ქ ე ნ ი

არავინ არის, ბრუტოს, მაგისტანა, არავინ.

ბ რ უ ტ ო ს

მაშ მე არავისთვის არ დამიშავებია. კეისარს ისე მოვე-
ქეც, როგორც თქვენ მოვალენი ხართ მოქეცეთ ბრუტოსს.
კეისრის სიკვდილის მიზეზები კაპიტოლშია აღბეჭდილი: მი-
სი სახელი და დიდება დამცირებული არ არის, და არც ის
ცოდვებია გაზვიადებული, რისთვისაც იგი მოკლულ იქმნა.
აგერ კეისარის ვეაში აქ მოაქვთ, ზედ ანტონიოს დასტირის.
(ანტონიოსსა და სხვებს კეისარის ვეაში შემოაქვთ). თუმცა
მის სიკვდილში შავას წილი არა ჰქონია, მაგრამ ეგეც ჭერო-
ვანს ალავს მიიღებს ჩვენს რესპუბლიკაში, როგორც ყველა
თქვენგანი, და კეისარის სიკვდილის ნაყოფს ეგეც იგემებს.
მე მიუღივარ და ბოლოს ამას ვეტყვი: რომელი ხანჭლითაც
რომის სიკეთისათვის საუკეთესო გულის საყვარელი მოვ-

კალ, იგივე ხანჯალი ამ გულისთვისა მაქვს გამზადებული, თუ ჩემი ქვეყანა ჩემს სიკვდილს დაისაჯიროებს.

მოქალაქენი

იცოცხლე, ბრუტოს! შენ იცოცხლე, იცოცხლე დიდ ხანს!

პირველი მოქალაქე

აბა, დიდებით წავიყვანოთ თავის სახლამდე.

მეორე მოქალაქე

წინაპართ გვერდით გავუყვითოთ ამას ქანდაკი.

მესამე მოქალაქე

მოდი, ეს იყოს კეისარი!

მეოთხე მოქალაქე

იმის დიდება

გადმოვიტანოთ ბრუტოსზედა და ეს ვადიდოთ.

პირველი მოქალაქე

შენ გავაცილოთ სინარულის ყვირილ-კიჟინით.

ბრუტოს

ქმა-მეგობარნო...

მეორე მოქალაქე

ჩუმად! ბრუტოს რაღასაც ბრძანებს.

პირველი მოქალაქე

ჩუმად იყავით.

ბრუტოს

ჩემნო თანამემამულენო,

ისა სჯობს მართო მე წავიდე. ჩემის გულისთვის

ანტონიოსთან დარჩით აქა და კეისრის გვამს

ლირსის პატივით მოეპყარით. ანტონიოსსაც

დაუგდეთ ყური, როცა იგი ილაპარაკებს

კეისრის სულის სადიდებლად. ჩვენ ამის ნება

თვითვე მივეცით. მაშ ჩემს გარდა ნურც ერთი-მეთქი

ნუ წახვალთ, ვიდრე არ მოუსმენთ სიტყვას ბოლჩმდქ,

(გადის).

პირველი მოქალაქე

აქ დავრჩეთ ბარემ, ანტონიოს, ვნახოთ, რას იტყვის.

მესამე მოქალაქე

ზეით ავიდეს კათედრაზედ, დაუფდოთ ყური. —
კეთილშობილო ანტონიოს, იქ ადი, მაღლა.

ანტონიოს

გმადლობთ ბრუტოსის მაგიერად. — (ადის კათედრაზედ).

მეოთხე მოქალაქე

რა სთქვა ბრუტოსზედ?

მესამე მოქალაქე

ის სთქვა, ბრუტოსის მაგიერად გმადლობთო ყველას.

მეოთხე მოქალაქე

ბრუტოსზე ცუდი არა სთქვას—რა, ის ურჩევნიან.

პირველი მოქალაქე

ეს კეისარი საზარელი მტარვალ იყო.

მესამე მოქალაქე

შენ მართალს ამბობ, მაღლი ღმერთო, რომ განვთავისუფლდით.

მეორე მოქალაქე

კარგი, გაჩერდით, მოვუსმინოთ ანტონიოსსაც.

ანტონიოს

კეთილნო, სათნო რომაელნო...

მოქალაქენი

სუ, გაიგონეთ!

ანტონიოს

რომაელებო, ჩემნო თანამემამულენო
და მეგობრებო, მომისმინეთ. მე აქ კეისრის
დასაკრძალავად მოვსულვარ და არა საქებრად.
ადამიანის ავი საქმე მის შემდეგ ცოცხლობს,
კეთილი ხშირად იმარხება იმის ძვლებთანვე, —
ეს იყოს ზვედრი კეისრისაც. კეთილშობილმა
ბრუტოსმა გითხრათ, მედიდური იყოვო იგი,
მედიდურება საშინელი ნაკლია და თუ
ასეთი იყო, საშინლადაც აკი დასაჯეს.

აქ ბრუტოსის და მის მეგობართ ნება-ღართვითა, —
პატიოსანი არის ბრუტოს, ეს კარგად იცით,
აგრეთვე სხვებიც, სხვებიც ყველა, რაღა თქმა უნდა, —
მე მსურს კეისრის დამარხვის წინ სიტყვით მოგმართოთ.
ის იყო ჩემი მეგობარი სწორი, ერთგული,
თუმცა ბრუტოსი აბრალებს მას მედიდურებას
და ბრუტოსი ხომ არის კაცი პატიოსანი.
კეისარს რომში მრავალი ტყვე მოუყვანია,
ეს სახელმწიფო გავსილა. მათ შესასყიდ ფულით
და იქნება ეს ამტკიცებდეს მედიდურებას!
როს გაჭირვებულს განიცდიდა, ცრემლით სტიროდა,
ცრემლი მედიდურ ბუნების კაცს, ვგონებ, არ ჰფერობს,
მაგრამ ბრუტოსი ამბობს იყო მედიდურიო,
და ბრუტოსი ხომ არის კაცი პატიოსანი.
ლუპერკალიის დღეობაში თქვენ ნახეთ, სამჯერ
მეფის გვირგვინი მივაწოდე და მან სამჯერვე
უარი მითხრა; ნიშნავს ეს მის მედიდურებას?
მაგრამ ბრუტოსი ამბობს იყო მედიდურიო,
და ბრუტოსი ხომ არის კაცი პატიოსანი.
ბრუტოსის ნათქვამს არც ვამტყუნებ, მას ვამბობ მხოლოდ,
რაც თვით მე ვიცი. კეისარი გიყვარდათ ერთ ღროს,
ალბად მიზეზიც გქონდათ მისთვის. აწ რაღა გიშლით,
რომ ცრემლი მაინც დააყაროთ? ოჰ, კაცის ჭკუაჲ,
შენი სამყოფი გაგიშვია და გადასულხარ
ნადირ-მხეცებში. — პატარა ხანს, გთხოვთ, დამაცადოთ,
გული და გრძნობა გამეპარა კეისრის გვამთან,
უხდა ველოდო, ვიდრე უკან დამიბრუნდება.

პ ი რ ვ ე ლ ი მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

საბუთიანად ლაპარაკობს.

მ ე ო რ ე მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

შენ რა გგონია,

თუ სწორედ განვსჯით, ცუდი საქმე უყვეს კეისარს.

მ ე ს ა მ ე მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

ვითომ თუ არა! ოსტატებო, იცით, რას გეტყვით,
უარესი კი არ დაბრძანდეს იმის ადგილას.

მეოთხე მოქალაქე

კარგად გაიგეთ, გვირგვინზედ რომ უარი უთქვამს,
სჩანს, მედიდური არ ყოფილა.

პირველი მოქალაქე

თუ ეგ დამტკიცდა,
ზოგიერთთ ძვირად დაუჯდებათ.

მეორე მოქალაქე

შეხე საბრალოს,
ნაღვერდალსავით დაუწითლა ცრემლმა თვალები.

მესამე მოქალაქე

ანტონიოსზედ უკეთესი რომში არ არის.

მეოთხე მოქალაქე

ისევე აპირობს ლაპარაკსა, ყური დავუგლოთ.

ანტონიოს

კეისრის სიტყვა გუშინ სძრავდა მთელ დედამიწას,
დღეს კი აქ გდია უპატრონოდ და თვით გლაზაკნიც
არ კადრულობენ პატივი სცენ მის უსულგო გვამს. ოჸ
ოჸ, რომ შემეძლოს აღელვება თქვენთა გრძნობაჲთა,
თქვენის გონების აღტყინება, ვავნებდი რასმე
ბრუტოსს, კასიოსს, კაცთ აღსავსეთ პატიოსნებით!
მაგრამ არა, მათ არას ვავნებ, ისა სჯობს ვავნო
თვით კეისრის გვამს, თვითონ ჩემს თავს, ანუ თქვენ ყველას,
ვიდრე ვნება რამ დავმართო იმ პატიოსან პირთ.
მაგრამ აი აქ მაქვს ეტრატი კეისრის ბეჭდით, —
ზედ ანდერძია წაწერილი; იმის ოთახში
ვიპოვე მე ეს. ბოდიშს ვიხდი, ვერა ვკითხულობ,
მაგრამ იგი რომ მოგესმინათ, დაემხობოდით,
დაუკოცნიდით მკვდარ კეისარს ჭრილობა-წყლულულებს,
ამოავლებდით ხელსახოცებს მის წმინდა სისხლში,
თმებს თითო ბეწვად სამახსოვროდ დაირიგებდით
და სიკვდილის ჟამს გადასცემდით თქვენ ჩამომავალთ,
ვით წმინდა ნაწილს, ვით სიმდიდრეს ფასდაუდებელს!

მ ე ო თ ხ ე მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

გთხოვთ, ანტონიოს, წაგვიკითხო ჩვენ ეგ ანდერძი.

მ ო ქ ა ლ ა ქ ე ნ ი

გთხოვთ, გთხოვთ ანდერძი კეისრისა მოგვასმენინე.

ა ნ ტ ო ნ ი ო ს

ვერ წავიკითხავ, მეგობრებო, ნუ შემომვედრებთ.
რა საჭიროა რომ იცოდეთ, როგორ უყვარდით
თქვენ მიცვალებულს! არ ხართ ხენი, არა ხართ ქვანი,
ადამიანის სახე გძევთ და რომ წავიკითხოთ,
დაპკარგავთ ჭკუას და ცეცხლივით აბრიალდებით.
არა, ისა სჯობს, არ იცოდეთ, რომ კეისარმა
გამოგაცხადათ თვის მემკვიდრედ. ოჰ, რომ შეიტყოთ,
ვინ იცის მაშინ რა მოხდება.

მ ე ო თ ხ ე მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

არა, ანდერძი

უნდა უთუოდ მოვისმინოთ. გთხოვთ წაგვიკითხო.

ა ნ ტ ო ნ ი ო ს

აღარ მოითმენთ? შევცდი ფრიად, რომ ეს წამომცდა;
ვშიშობ, ვაი თუ ვავნო რამე პატიოსან პირთ,
რომელთ ხანჯლებმა სასიკვდილოდ განგმირეს იგი.

მ ე ო თ ხ ე მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

[პატიოსან პირთ! ისინია მოლალატენი.]

მ ო ქ ა ლ ა ქ ე ნ ი

ჩქარა ანდერძი წაგვიკითხე, ანდერძი-მეთქი!

მ ე ო რ ე მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

ოჰ, ავაზაკნი, კაცისმკვლელნი! ანდერძს ვთხოვოლობთ!

ა ნ ტ ო ნ ი ო ს

მაშ აღარ იშლით, ძალას მატანთ, გსურთ მოისმინოთ?
რადგან აგრეა, წრედ დადექით კეისრის გვაშითან,
გარს შემოერტყით თვითონ დამწერს ამ ანდერძისას
და მეც ჩამოვალ, თუ კი თქვენი ნებაც იქნება.

მოქალაქენი

მოდი, მობრძანდი.

მეორე მოქალაქე

აქ ჩამოდი.

მესამე მოქალაქე

ნება შენია

(ანტონიოს ჩამოდის).

მეოთხე მოქალაქე

წრე გააკეთეთ.

პირველი მოქალაქე

მკვდარს მოშორდით, მოშორდით კუბოს!

მეორე მოქალაქე

გზა ანტონიოსს, ჩვენს დიდებულს ანტონიოსსა!

ანტონიოს

გთხოვთ, რომ პატარა უკან დადგეთ, ზედ ნუ მაწვებით!

მოქალაქენი

დაიწით უკან, გზა, გზა-მეთქი, უკან დადექით!

ანტონიოს

თუ თვალთ ცრემლი გაქვთ, დასაღვრელად მოემზადენით:

ამ წამოსასხამს ყველა იცნობთ, მეც კარგად მახსოვს,

პირველად თუ სად წამოისხა. ეს ერთ ზაფხულის

სალამოს იყო მის კარავში, სწორედ იმ დღესა,

როს ნერვიელნი დაამარცხა. აბა, დახედეთ!

კასიოსს ხანჯლით ეს ადგილი გაუხვრეტია.

ჩაუფხვრეწია ესეც სრულად ბრაზიან კასკას;

აი აქ კიდევ იმის გულთ საყვარელს ბრუტოსს

უკრავს ხანჯალი, და როცა ამ წყეულ იარაღს

უკან იღებდა, ჰხედავთ, თანვე გამოჰყოლია,

თითქო გაღებულ კარებიდან, კეისრის სისხლი, —

რომ ვნახო, ნუთუ იგი ასე მედგრად ბრუტოსმა

მომაჯახაო; ხომ იცით, რომ მას კეისარი

სახავდა თავის ანგელოზად. ღმერთნო, თქვენ საჯეთ,

როგორ უყვარდა, რა ძვირფასად მიაჩნდა იგი!

ოჰ, ეს ნაკრავი იყო სხვებზედ უსასტიკესი;
 იგი კმაროდა დასანახად კეისრისათვის:
 მუხთალ ფოლადზედ უფრო მჭრელმა უმადურებამ
 მოუსპო ღონე და გაუპო შუაზედ გული;
 მაშინვე სახე გაიხვია წამოსასხამში
 და პომპეოსის სისხლნასხურებს ქანდაკის ფეხით
 მკედარი დაეცა კეისარი ყოვლად ძლიერი.
 ოჰ, მეგობრებო, რა საზარი დაცემა იყო!
 მაშინ მეც, თქვენცა, ჩვენ ყველანი დავეცით ძირსა
 და სისხლის მსმელთა ღალატი კი დაგვეფარაშებდა.
 ტირილს მოჰყევით? სიბრალულის იგრძენით ძალა?
 მაშ სჯობს იტიროთ, ეგ ცრემლები მადლიანია.
 კეთილნო სულნო, თქვენ ჯერ ჰხედავთ მის დაჭრილობას
 და აგრე სტირით! აჰა, ნახეთ ეხლა თვით იგი
 მუხანათთაგან აჩეხილი!

პ ი რ ვ ე ლ ი მ ო ქ ა ლ ა ქ ე
 ოჰ, საცოდავო!

მ ე ო რ ე მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

ოჰ, დიდებულო კეისარო!

მ ე ს ა მ ე მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

ოჰ, შავბნელო დღევ!

მ ე ო თ ხ ე მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

მოლაღატენი, ავაზაკნი!

პ ი რ ვ ე ლ ი მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

ოჰ, სანახავო

სისხლით მორწყულო!

მ ე ო რ ე მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

აბა, ჩქარა, შური ვიძიოთ!

მ ო ქ ა ლ ა ქ ე ნ ი

ვიძიოთ "შური... ვძებნოთ ყველგან... ვკრათ, მოვკლათ,

დავწვათ,

ცეცხლით დავბუგოთ, ნუ ვაცოცხლებთ ნურც ერთ მუხანათს.

ა ნ ტ ო ნ ი ო ს

მამულისშვილნო, მოითმინეთ.

პირველი მოქალაქე

ჩემად იყავით,
ანტონიოსს სურს ლაპარაკი, ყური დავუგდოთ.

მეორე მოქალაქე

დავუგდოთ ყური, უკან გავყვეთ, მოგვკვდეთ მაგასთან.

ანტონიოს

ჩემო კეთილო მეგობრებო, მე ის არ მინდა, აგრე უეცრად დაგკრათ ტალღამ აჯანყებისამ. პატიოსანნი კაცნი ჰქვიანთ ამ საქმის მომქმედთ, და მეც არ ვიცი, სამწუხაროდ, თუ რა პირადმა წყენამ ივინი აიძულა: მაგრამ არ ვეჭვობ, ჯეროვან პასუხს მოგცემენ თქვენ, როგორც შეპფერის პატიოსანთა და ჰქვიან პირთ. მე, მეგობრებო, აქ თქვენის გულის მოსაგებად როდი მოვსულვარ, მე ბრუტოსივით მჭევრმეტყველი, იციოთ, არა ვარ, ვარ მხოლოდ ერთი უემმაკო, უბრალო კაცი, ერთგული ჩემის მეგობრისა. ეს თვით იმათაც კარგად იციან, რომელთ დამრთეს სიტყვის თქმის ნება. მახვილად არ სჭრის ჩემი ჰკუა, ენით ვარ დუნე და ვერ შევიძლებ ვერც გამოთქმით, ვერც მიხვრა-მოხვრით თავგამოჩენით, ან აღმტაცის სიტყვების ძალით მე თქვენის სისხლის აღელვებას. პირდაპირ ვამბობ მას, რაც თქვენ თითონ კარგად იციოთ და ჩემს მაგივრად ვცდილობ აი ეს ტკბილ კეისრის მუნჯი ტუჩები, პირდაღებულნი ჭრილობანი გალაპარაკო. მაგრამ ბრუტოსი რომ ვიყო მე, ის — ანტონიოს, ანტონიოსი მაშინ გულ-გვამს აგიდულვდაოთ, გამოაბამდა ენას ყოველ კეისრის წყლულსა და თვით რომის ქვებს მათ ნათქვამით აჯანყებდნ.

მოქალაქენი

უნდა ავჯანყდეთ!

პირველი მოქალაქე

ბრუტოსს სახლი გადავუბუვოთ.

მე ს ა მ ე . მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

წავიდეთ, ჩქარა, შეთქმულეში მოვინახოთ ყველგან.

ანტონიოს

ჯერ მოისმინეთ, მეზობლებო, რას გეტყვით კიდევ.

მ.ოქალაქენი

სუ, ანტონიოს ბრძანებს, ჩვენი ანტონოსი!

ანტონიოს

მიდიხართ და ის კი არ იცით, რისთვის მიდიხართ, ან კეისარი რაღა გოყვარდათ აგრე ძლიერად.

არ იცით-მეთქი და მე გეტყვით:— წუღან ანდერძი რომ დაგანახვეთ, დაგავიწყდათ?

მ.ოქალაქენი

მართლა, ანდერძი!

ჯერ ნურსად წავალთ, წაგვიკითხოს.

ანტონიოს

აი, კეისრის

ბეჭდით არის ის დაბეჭდილი. ყოველ რომაელს სამოც და თხუთმეტს დრაქმას, გაძლევენ: სათითაოდ.

მეორე მოქალაქე

ოჰ, დიდებულო კეისარო! სიკვდილი მის, მკვლელთ!

მესამე მოქალაქე

ხელმწიფის ტოლი კაცი იყო.

ანტონიოს

ჯერ მომიტმინეთ.

მოქალაქენი

სუ, ხმა გაკმინდეთ!

ანტონიოს

ამას გარდა თქვენ გიანდერძებთ

თვის სასეირნო შეედნებსა, საზაფხულო სახლთ, და ხილნარ ბაღთა, რაც კი ტიბრის აქეთ. პირჯეა, თქვენ და ყოველ თქვენ, ჩამომავალს. — გქონდეთო იგი თავგასართობად, სიამით დროს-გასატარებლად.

ესეთი იყო კეისარი; აბა ეხლა სთქვით,
მისს მზგავსს როდის-ლა მოვესწრებით.

პ ი რ ვ ე ლ ი მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

ვერა როდის-ლა!
წამოდით, მომყეთ. წმინდა ალაგს დავწვათ მის გვამი
და მუგუზლებით წავუკიდოთ ცეცხლი მათ სახლებს!
მიშველეთ, გვამი გავასვენოთ.

მ ე ო რ ე მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

მოიტათ ცეცხლი.

მ ე ს ა მ ე მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

აგლიჯეთ სკამნი!

მ ე ო თ ხ ე მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

დაამსხვრიეთ ყოველიფერი,

კარიც, ფანჯარაც.

(მ ო ქ ა ლ ა ქ ე ნ ი გადიან და კეისრის გვამი გააქვთ).

ა ნ ტ ო ნ ი ო ს

დეე, ეხლა თითონ იციან.

აწ ფეხზედ დგახარ, მღელვარებავე, დაადეგ შენს გზას.—
(შემოდის მ ს ა ხ უ რ ი).

შენ რაღას იტყვი?

მ ს ა ხ უ რ ი

ოქტავიოს რომში მობრძანდა.

ა ნ ტ ო ნ ი ო ს

ეხლა სად არის?

მ ს ა ხ უ რ ი

კეისრისას ბრძანდება იგი
და ლეპიდოსიც მასთან გახლავს.

ა ნ ტ ო ნ ი ო ს

მაშ მეც ეხლავე
იქ წავალ იმათ სანახავად. სწორედ ნატვრაზედ
მოვიდა იგი. როგორც ვატყობ, ბედი გვიღიმის
და არ იქნება, წყალობა რამ არ გაიმეტოს.

მ ს ა ხ უ რ ი

ასე ბრძანეს მათ, ყური მოვეკარ, რომ კასიოსი
და ბრუტოს რომით გიყებევით ფიცხლად გაჭრილან.

ა ნ ტ ო ნ ი ო ს

ის 'შეუტყვიათ ალბათ, ხალხი რომ ავაღელვებ.
აბა, წამიძელ, წამიყვანე ოქტავიოსთან.

(გადიან).

ს უ რ ა თ ი III

იგივე ქალაქი. ქუჩა.

(შემოდის პოეტი ცინა).

ც ი ნ ა

წუხელის სიზმრად ვნახე, ვითომ კეისრის გვერდით
ნადიმზედ ვიჯექ; მიღონდება როგორღაც გული,
არ ვაპირობდი გამოსვლას და შინაც ვერ დავდეგ.
(მოქალაქენი შემოდიან).

პ ი რ ვ ე ლ ი მ ო ქ ა ლ ა ქ ე
შენ რა გქვიან?

მ ე ო რ ე მ ო ქ ა ლ ა ქ ე
სად მიდიხარ?

მ ე ს ა მ ე მ ო ქ ა ლ ა ქ ე
სადა სცხოვრობ?

მ ე ო თ ხ ე მ ო ქ ა ლ ა ქ ე
ცოლიანი ხარ, თუ უცოლო?

მ ე ო რ ე მ ო ქ ა ლ ა ქ ე
ყველას პირდაპირი პასუხი მოგვეც.

პ ი რ ვ ე ლ ი მ ო ქ ა ლ ა ქ ე
პირდაპირი და მოკლე.

მ ე ო თ ხ ე მ ო ქ ა ლ ა ქ ე
ჭკვიანურიც.

მე ს ა მ ე მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

სწორე პასუხიც, გაიგონე.

ცინა

თქვენა მკითხავთ, რა მქვიან, სად მივდივარ, სად ვცხოვრობ, ცოლიანი ვარ, თუ უცოლო, და გინდათ ყველას პირდაპირი, მოკლე, ჭკვიანური და სწორე პასუხი მოგცეთ? მაშ, კარგი, გეტყვით: როგორც ჭკვიანი კაცი, მე უცოლო ვარ.

მე ო რ ე მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

მაშ, შენის სიტყვით, ცოლიანები სულ სულელები ყოფილან; ჩემგან, მგონი, მაგ პასუხისათვის კაი-კაი მოგხვდება. განაგრძე, პირდაპირ გვიპასუხე.

ცინა

მე პირდაპირ კეისრის დამარხვის სანახავად მოვდივარ.

პ ი რ ვ ე ლ ი მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

როგორც მეგობარი, თუ, როგორც მტერი?

ცინა

როგორც მეგობარი.

მ ე ო რ ე მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

აი, ეგ პირდაპირი პასუხია.

მ ე ო თ ხ ე მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

სადა დგახარ? მოკლედ სთქვი.

ცინა

მოკლედ გეტყვი, კაპიტოლის გვერდით ვდგავარ.

მ ე ს ა მ ე მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

სახელად რაღა გქვიან? სწორედ გვითხარ.

ცინა

სწორედ გეტყვით, მე ცინა მქვიან.

პ ი რ ვ ე ლ ი მ ო ქ ა ლ ა ქ ე

შუა გავვლიჯოთ, მოვკლათ, ეს მოღალატეა!

ცინა

მე პოეტი ცინა ვარ, პოეტი ცინა.

მ ე ო თ ხ ე მ ო ჟ ა ლ ა ქ ე
მაშ ცუდის ლექსებისათვის მოვკლათ, ცუდის ლექსები
სათვის.

ც ი ნ ა

მე შეთქმული ცინა არა ვარ, არა-მეთქი.

მ ე ო თ ხ ე მ ო ჟ ა ლ ა ქ ე

ეგ სულ ერთია, ცინა ხომ უქუიან. უფლიდან სპხელი ამოვ-
გლიჯოთ და ისე გავუშვათ.

მ ე ს ა მ ე მ ო ჟ ა ლ ა ქ ე

მოვკლათ, გავსრისოთ! მოიტათ მუგუზღლები, დაჰკარით,
დასწვით! წავიდეთ ბრუტოსთან, კასიოსთან, გადავბუგოთ
ყველა, დეციოსიც, კასკაც, ლიგარიოსიც! წავიდეთ, ჩქარა!

(გადიან).

მ.ო.ა.მ.ე.ღ.ე.ბ.ა. :მ:ე:ო:თ:ხ:ე:

ს უ რ ა თ ი

ჩემი. თანხი ანტონიოსის სპსპხლემში,

(ანტონიოს, ოქტავიოს და ლეპიდოს მაგიდასთან
სხედან).

ანტონიოს

მაშ ეს სულ უნდა დაიხრცნენ, ვინც სიაშია.

ოქტავიოს

ლეპიდ, შენი შმაც უნდა მოკვდეს, ხომ თანახმა ხარ?

ლეპიდოს

მე თანახმა ვარ.

ოქტავიოს

ანტონიოს, ჩანიშნე ძსიც.

ლ ე პ ი დ ო ს

იმ პირობით კი, ანტონიოს, რომ პუბლიოსსაც
ნულარ ვაცოცხლებთ, შენს დისწულსა.

ა ნ ტ ო ნ ი ო ს

ნულარ ვაცოცხლებთ.

სწორედ ამ ნიშნით, ჰხედავ, მე მას სასიკვდილოდ ვსჯი.
ლეპიდოს, წადი შენ ეხლავე კეისრის სახლში
და მის ანდერძი მოიტანე. გასინჯვა უნდა,
თუ რაც შეტია იმ ანდერძში, როგორ მოვშალოთ.

ლ ე პ ი დ ო ს

აქვე დამხვდებით?

ა ნ ტ ო ნ ი ო ს

ანუ აქვე, ან კაპიტოლში. —

(ლეპიდოსს გადის).

ოჰ, მეტისმეტი უღირსი რამ, უფხო კაცია,
ვარგა მისაგზავნ-მოსაგზავნად, სხვა კი არაფრად,
და ქვეყანას რომ სამ წილად ვყოფთ, წარმოიდგინე,
ეგ ბრიყვი უნდა მთელ მესამედს დავაპატრონოთ!

ო ქ ტ ა ვ ი ო ს

თუ მაგ აზრისა იყავ, როცა ვარდგენდით სიას,
ზოგთ სასიკვდილოდ ვსჯიდით, ზოგთა განსადევნელად,
ხმას რად აძლევდით?

ა ნ ტ ო ნ ი ო ს

ოქტავიოს, მე შენზედ უფრო

მრავალი წელი მიცხოვრია! თუმც ეს ღირსება
ავკიდეთ მაგ კაცს, მით ჩვენ თითონ განვთავისუფლდით
ბევრის სამძიმო ტვირთისაგან. დავეხსნათ, ჰზიდოს,
ვით ვირმა ოქრო, იმ გზით, სითკენ ჩვენ თვით გავიგდებთ
ვაით, ხვნეშით და ოფლის ღვრითა: როცა მიიტანს
ჩვენგან დანიშნულს ალაგს, მაშინ მოვხსნათ ის ბარგი
და თავისუფლად დეე სძოვოს ყურის ბარტყუნით.

ო ქ ტ ა ვ ი ო ს

შენი ნებაა, მაგრამ უნდა მართალი ითქვას,
იგი მამაცი, გამოცდილი მეომარია.

აწტრნიოს

მაგაში ჩემი ცხენიც უკან არ ჩამორჩება
და სწორედ მისთვის ვაძლევ საზრდოს. მე მას ვასწავლი
შებმას, უეცრივ გაჩერებას, მოტრიალებას,
ან მედგრად მისვლას; ერთის სიტყვით, მის მოძრაობას
წინამძღვრობს მხოლოდ ჩემი ჰკუა, და ლეპიდოსიც,
რომ დავუკვირდეთ, ეგეთია: უნდა ლაგამი
ამოსდო პირში, წინ გაიგდო, უხელმძღვანელო.
ტვინთხელა არის, ნასუფრალით საზრდოობს მხოლოდ,
სხვისგან ნაცვეთი ხელ-ახალი ჰგონია ბედკრულს
და მით ამაყოფს. ლაპარაკი არ ღირს მაგაზედ,
იგი უგრძნობო საგანია. — აწ, ოქტავიოს,
დიდი ამბავი მსურს გაუწყო: თურმე კასიოს
და ბრუტოს ლაშქრად გამოსულან და ჯარებს ჰკრეფენ.
უნდა საჩქაროდ შევეუშალოთ ხელი როგორმე,
უნდა შევიკრათ კავშირითა და ჩვენთ მეგობართ
თავი სულ ერთად მოვუყაროთ; ნურას დავზოგავთ,
თუ რამე ღონე გავგაჩნია. წავიდეთ, დავსხდეთ,
გავწიოთ ბჭობა, ან ფარული როგორ შევიტყოთ,
ან ცხად განსაცდელს როგორ გავცეთ მარჯვედ პასუხი.

ოქტავიოს

აგრე მოვიქცეთ, თორემ მტერი ბევრი გვარტყია
და გვისისინებს ყოველ მხრიდან; ზოგი გვიღიმის,
მაგრამ ვინ იცის ამ ღიმილ ქვეშ რა გესლს გვიმზადებს.

(გაღიან).

ს უ რ ა თ ი II

ბანაკი სარდლის ახლო. ბრუტოსის კარმიდამო.

(დაფდაფის ხმა. შემოდინ ბრუტოს, ლუციუს
ტიციუსი და ჯარისკაცნი. მათ წინ პისდაროს
შეხვდება. ლუციუსი მოშორებით მოსჩანს).

ბრუტოს

დადეგ, გაჩერდი!

ლ უ ც ი ლ ი ო ს

ნიშანი სთქვი, გაჩერდი, დადეგ!

ბ რ უ ტ ო ს

შენ ხომ არ იცი, კასიოს ჯერ კიდევ შორს არის?

ლ უ ც ი ლ ი ო ს

არა, ახლოა, აგერ მოდის აქ პინდაროსი,
რომ თვის ბატონის მაგიერად სალაში გიძღვნას.

(პინდაროსს ბრუტოსს წერილს აძლევს).

ბ რ უ ტ ო ს

მეგობრულ წერილს მწერს. — პინდაროს, შენმა ბატონმა
მიზეზი მომცა სამღურავის. არ ვიცი, თითონ
გამოიცვალა, თუ ხელქვეითთ უნდა დაბრალდეს,
მაგრამ ნეტავი რაც მოხდა, ის არ მომხდარაო.
ახლო თუ არის, მალე ვნახავ და პასუხს მოვთხოვ.

პ ი ნ დ ა რ ო ს

ეჭვი არა მაქვს, დარწმუნდები, რომ იგი ისევ
პატიოსნებით და ღირსებით აღსავსე არის.

ბ რ უ ტ ო ს

არც ვინმე ეჭვობს. — ლუცილიოს, სათქმელი რამ მაქვს:
როგორ მიგიღო კასიოსმა, შემატყობინე.

ლ უ ც ი ლ ი ო ს

პატივისცემით და თავაზით, თუმც ამ მიღებას
ჩვეულებრივი სიხარული არ ეტყობოდა,
გამოწვეული ტბილ მეგობართ ერთად შეხვედრით.

ბ რ უ ტ ო ს

და ტბილ მეგობრის გაგრილებას ნიშნავს ეგ სიტყვა.
იცოდე, ჩემო ლუცილიოს, როს სიყვარული
სუსტდება, ჰქრება, ამ სისუსტის მალვას ცდილობენ
ძალდატანებულ თავაზითა და ცრუ ალერსით.
სულის სიწრფელეს ეშმაკობა არ ეჭირვება
და ცბიერნი კი ჰგვანან თვალად ცხარე ბედაურს,
თავმოწონებით თვის ღირსების გამომჩვენებელს,

რომელსაც რაკი მხედრის მწვავე დეზი მოხვდება,
დაძაბუნდება, ჯაგლაგივით ჩამოჰყრის ყურებს.
ჯარიც ხომ მოსდევს?

ლ უ ც ი ლ ი ო ს

ღიღი, მოსდევს. ამაღამ ზოგი,
მცირე ნაწილი შიგ სარდისში დაიბანაკებს,
დანარჩენი კი თან მოჰყავს მას მთელ მხედრობითურთ.
(მარშის ხმა).

ბ რ უ ტ ო ს

სუ, აგერ მოდის! მივეგებოთ ნელის ნაბიჯით.
(კ ა ს ი ო ს ჯარით შემოდის).

კ ა ს ი ო ს

გაჩერდი!

ბ რ უ ტ ო ს

დადეგ! გადაეციოთ ჯარს ეს ბრძანება.

გ ა რ ე დ ა ნ ხ მ ე ბ ი

გაჩერდი, დადეგ!

კ ა ზ ი ო ს

ბრუტოს, ძმაო, სახელოვანო,
შენ მე საშინლად მაწყვიენე.

ბ რ უ ტ ო ს

თქვენ საჯეთ, ღმერთნო,
მე მტრის წყენასაც ვერიდებდი, ძმას რად ვაწყენდი!

კ ა ს ი ო ს

ეგ გულცივობა ჰფარავს სწორედ ჩემთვის ბევრ საწყენს.
რაკი ასრეა...

ბ რ უ ტ ო ს

სჯობს, დამშვიდდე და სამღურავი,
თუ გაქვს რაიმე, დაბლა მითხრა. ერთმანეთს ვიცნობთ,
არ არის კარგი აქ ვიჩხუბოთ ჩვენ მხედრობის წინ,
რომელთ ერთობის მაგალითი უნდა ვუჩვენოთ
და სხვა არა-რა. უბრძანე ჯარს, პატარა მიდგეს,
მოდი ჩემს კარავს, იქ ამიხსენ, რასაც მემღური
და მეც მოგისმენ.

კ ა ს ი ო ს

პინდარ, უთხარ ჩვენთა სარდალთა,
ჯარი იქითკენ მიაყენონ.

ბ რ უ ტ ო ს

ლუციოს, მიდი
და შენც აგრე ჰქმენ. ჩვენ კარავში ნურვინ შემოვა,
ვიდრე ბჭობას არ გავათავებთ. ლუცილიოსი
და ტიცინიოს დარაჯებად კარებთან დადგენენ.
(გალიან).

ს უ რ ა თ ი III

ბრუტოსის კარავი.

(შემოდინ ბ რ უ ტ ო ს და კ ა ს ი ო ს).

კ ა ს ი ო ს

აი შენ რითი შეურაცხმყავ: ლუციოს პელა
დაასჯევინე სამარცხვინოდ მხოლოდ იმისთვის,
რომ ვითომ ქრთამებს იღებდაო სარდისელთაგან,
და არ ათხოვე ჩემს წერილებს სრულიად ყური,
რომლითაც მე მას, ვით ჩემს ნაცნობს, ვესარჩლებოდი.

ბ რ უ ტ ო ს

მაგგვარ საქმეში გარეეით თვით შენივე თავი
შენ შეურაცხპყავ.

კ ა ს ი ო ს

ესეთ ჟამსა კარგია განა,
რომ ყოველ მცირე დანაშაულს სასჯელს ვუჩენდეთ?

ბ რ უ ტ ო ს

კიდევ აი რა უნდა გითხრა: შენც ბევრს გციცხავენ,
ამბობენ, ვითომ ხელმრუდეობ და უღირსს პირებს
თანამდებობა-ღირსებასა ფულით ურიგებ.

კ ა ს ი ო ს

მე ხელმრუდეობი ოპ, იცი, რომ ბრუტოსი გქვიან,
თორემ ღმერთთ ვფიცავ, მაგ სიტყვასთან გაგათავებდი.

ბ რ უ ტ ო ს

და კასიოსის სახელი კი სწმენდავს შენს ბიწსა,
ისე რომ თითონ სასჯელიც კი ველარას ჰხდება.

კ ა ს ი ო ს

რაო, სასჯელი!

ბ რ უ ტ ო ს

მოიგონე მარტის იღები,
ის მოიგონე, ვით გავწირეთ სიშართლისათვის
ჩვენ თითონ დიდი იულოოს. ვინ იქნებოდა
ისე საზიზღი, ხელი ეხლო უამბიზებოდ!
და ეხლა უნდა ჩვენთაგანმა, რომელთ განვგმირეთ
პირველი კაცი ქვეყანაზედ მხოლოდ იმისთვის,
რომ ტაცვა-გლეჯას მფარველობდა, ჩვენ უნდა-მეთქი
მოქრთამეობით შევარცხვინოთ ჩვენი სახელი
და ეს ღირსება, თავმომწონედ შეძინებული,
უნდა გავცვალოთ ერთ მუჭა ფუჭ საზიზღ ოქროზედ!
ის მირჩევნია ძალღი ვიყო, მთვარეს შევყეფდე,
ვიდრე მაგგვარი რომელი.

კ ა ს ი ო ს

მე ნუ მყეფ, ბრუტოს,
ველარ მოგიტმენ! გავიწყდება, მეც ვაჟკაცი ვარ,
ოძებში შენზედ გამოცდილი და უკეთ ვიცი
ღირსეულ კაცთა გამორჩევა.

ბ რ უ ტ ო ს

სტყუი, კასიოს!

კ ა ს ი ო ს

არა, არ ვტყუი.

ბ რ უ ტ ო ს

სტყუი-მეთქი.

კ ა ს ი ო ს

დამეხსენ, ბრუტოს,
ლამის გონება დამეფანტოს. შენს თავს უფრთხილდი,
ნულარ მაქეზებ.

ბ რ უ ტ ო ს

დაიკარგე, იქით, უღირსო!

კ ა ს ი ო ს

ოჰ, ეს რა მესმის!

ბ რ უ ტ ო ს

გამიგონე, ლაპარაკი მსურს.
ვითომ გგონია, შევეუშინდე შენს გაცოფებას!
ანუ გიჟივით თვალთა ბრიალს?

კ ა ს ი ო ს

ოჰ, ღმერთო, ღმერთო,
უნდა ეს ყველა ავიტანო!

ბ რ უ ტ ო ს

და კიდევ მეტიც,
ვიდრე ეგ ზეავი გული შუა არ გაგისკდება.
წადი, შენს მონებს დაენახვე, როგორა ბრაზობ,
ისინი მაინც შეაშინე. მე კი ვერ შემიძრავ
და ვერც მაკისრებ, რომ თვალ-წარბში შემოგყურებდე,
გეფინებოდე ფიანდაზად გულმოსვლის ჟამსა.
ისევ შენ უნდა მოინელო მაგ ბრაზის გესლი,
თუნდაც გაგხეტქოს, რადგან დღეის იქით, იცოდე,
როცა მოჰყვები აგრე ბურტყუნს, მე თავს შევიქცევ
და სასაცილოდ არ მეყოფი.

კ ა ს ი ო ს

მაწ მანდამდისაც

მივიდა საქმე!

ბ რ უ ტ ო ს

უკეთესი ვაჟკაცი ვარო!
ბარემა ვცადოთ, დაამტკიცე შენი ტრაბახი;
არ მეწყინება, ჭეშმარიტად, უკეთესისგან
მაგალითს მაინც ხომ ავიღებ.

კ ა ს ი ო ს

არა გრცხვენიან?!

ცდილობ ჩემს წყენას ყოველის გზით: მე როდი მითქვამს,
რომ უკეთესი ვაჟკაცი ვარ, ვთქვი, გამოცდილი
გარ-მეთქი უფრო; აბა, ბრუტოს, ასე არ იყო?

ბ რ უ ტ ო ს

რა მენადვლება, რაც უნდა სთქვა!

კ ა ს ი ო ს

თვით კვისარიც!

ვერ გაბედავდა აგრე წყენას ჩემსას.

ბ რ უ ტ ო ს

გაჩუმდი!

შენ კი, შენ თითქო გაბედავდი მის აღელვებას!

კ ა ს ი ო ს

ვერ გაგბედავდი?

ბ რ უ ტ ო ს

ვერა-მეთქი.

კ ა ს ი ო ს

ვითომ რატომა?

ბ რ უ ტ ო ს

თავს დაზოგავდი და იმიტომ.

კ ა ს ი ო ს

ოჰ, ჩემს შენდამი

სიყვარულს მაგდენს ნუ ენდობი, თორემ ვაი თუ ისეთი რამ ვქმნა, რაიც ბოლოს მევე ვინანო.

ბ რ უ ტ ო ს

შენ რაც ჰქმენ, ჯერ ის შეინანე. არა, კასიოს, ვერ შემაწინებ მაგ მუქართ: პატიოსნების ჯაჭვ-ჯავშანით ვარ შეჭურვილი და ეგ ყოყოჩი ისე ქარივით მივლის გვერდსა, რომ ვერც კი ვამჩნევ.

ოქრო დამჭირდა, კაცი მისთვის მოვგზავნე შენთან და შენ უარი მითხარ. რა ვქნა, არ შემიძლიან ხვეჭა-შეძენა უღირსის გზით, ვფიცავ თვით ზეცას,

ამ გულის დაჭრას წვერილ-წვერილ ფულად უფრო ვარჩევდი, ვარჩევდი-მეთქი მთლად ამ სისხლის დრაქმებად ქცევას,

ვიდრე გლეხთაგან უსამართლოდ გამოიმერთმია მათ დაკორძებულ ხელებითა ნაწვავ-ნაშოვნი.

უარი მითხარ ფულზედ, რაიც ლეგიონთათვის

დასარიგებლად მჭირდებოდა. ეგ ვკადრება

განა კასიოსს? ან მე ამგვარს პასუხს მოგცემდი?

თუ მარკოს ბრუტოს გაძუნწდებდა ისე როდისმე,

რომ თვის მეგობართ დაუჭიროს ფუჭი ლითონი,
მაშინ, ოჰ ღმერთნო, ნაჭერ-ნაჭერ დაფლითონ იგი
მეხთა ისრებმა!

კ ა ს ი ო ს

მე ფული არ დამიჭერია.

ბ რ უ ტ ო ს

სტყუი.

კ ა ს ი ო ს

არ ვტყუი. მთლად უჭკუო ყოფილა იგი,
ვინც ეგ პასუხი მოგიტანა. რათ მიკლავ ამ გულს!
მეგობრის ცოდო მეგობარმა უნდა დამალოს
და შენ კი უფრო აზვიადებ, თუ რამ ნაკლი მჭირს.

ბ რ უ ტ ო ს

აკი არაფერს არ ვამბობდი, ვიდრე ჩემზედვე
არ გამოვცადე.

კ ა ს ი ო ს

სიყვარული არა გაქვს ჩემი

ბ რ უ ტ ო ს

მართლაც არ მიყვარს, რაც კი შენში საწუნარია.

კ ა ს ი ო ს

ჩემში წუნს ვერც კი შეამჩნევდა მეგობრის თვალი.

ბ რ უ ტ ო ს

არ შეამჩნევდა მხოლოდ იგი, ვინც პირმოთნეობს,
თუნდა ოლიმპის მთის ოდნად ეგ წუნი მოსჩანდეს.

კ ა ს ი ო ს

ოჰ, მოდით ჩქარა, ანტონიოს, შენც, ოქტავიოს,
ამოიყარეთ კასიოსზედ მარტო ეგ ჯავრი,
რადგან სიცოცხლე მას მოსწყინდა. რაღად იცოცხლოს
შეძლებულმა საყვარელის მეგობრისაგან,
გამოლანძღულმა მონასავით, ძმისგან გამობილმა,
როს ყოველ მის ნაკლს ყურს უგდებენ გაფაციცებით,
სახსოვარ წიგნში სწერენ, სიტყვით იმეორებენ
მასუკან პირში მოსახლეღად! ტირილი მმართვეს,

ტირილი, ვიდრე სულს თვალთავან არ გამოვიფთხოზი
აი ხანჯალი, აი ჩემი 'შიშველი მკერდიც.

აქ მიცემს გული თვით პლუტოსის ძვირფას მადანზედ
უძვირფასესი და საუნჯე მჯობი ოქროსი, —
წაილე იგი, თუ შენ მართლა რომაელი ხარ,
მე გაძლევ ამ გულს, მე, რომელმაც ოქრო არ მოგეც.
დამკარ ისე, ვით კეისარსა, რადგან იმ წუთშიც,
როს უმეტესად გძულდა იგი, მაინც გიყვარდა,
როგორც კასიოს თავის ღღეში არ გყვარებია!

ბ რ უ ტ ო ს

ჩააგე ქარქაშს ეგ ხანჯალი და ჯავრობით კი
თავი გაირთე რამდენიც გსურს, არ მენალვლება.
შენ, ვგონებ, ბატკანს ნათესავად მოხვდები, რომელს
ჯავრი ედება ისე, როგორც კაჟის ქვას ცეცხლი:
წამს აფეთქდება, მეორე წამს ისევ ცივია.

კ ა ს ი ო ს

განა ამისთვის ეს სიცოცხლე შევინარჩუნე,
რომ სასაცილოდ გამაკეთოს ბრუტოსმა მაშინ,
როდესაც სევდა გულს მაწვება და სისხლი მიღულს!

ბ რ უ ტ ო ს

და მეც მიღულდა იგი, როცა აგრე მოგექეც.

კ ა ს ი ო ს

როგორ, შენ თითონ აღიარებ? მაშ მომეც ხელი.

ბ რ უ ტ ო ს

აი ხელიც და გულიც მასთან.

კ ა ს ი ო ს

ოჰ, ჩემო ბრუტოს!

ბ რ უ ტ ო ს

რა ამბავია?

კ ა ს ი ო ს

არ გიყვარვარ განა იმდენად,
რომ მომითმინო ეს სიცხარე, თავდავიწყება,
დედიჩემისგან სისხლთან ერთად გადმოცემული?

ბ რ უ ტ ო ს

რატომაც არა; დავიხსომებ მაშ დღის იქით,
რომ როდესაც შენ შენს ძმას ბრუტოსს წაეკიდები,
უნდა დედაშენს დავაბრალო და შენ დაგეხსნა.

პ ო ე ტ ი (გარედან)

სარდლებთან შესვლა მინდა-მეთქი, ჰხედავთ, ჩხუბობენ
და მართო იმათ დატოვება არ შეიძლება.

ლ უ ც ი ლ ი ო ს (გარედან)

ვერ მოგცემ ნებას იქ შესვლისას.

პ ო ე ტ ი

მხოლოდ სიკვდილი

თუ შემიკრავს გზას.

(შემოდის პ ო ე ტ ი. უკან ლ უ ც ი ლ ი ო ს და ტ ი ც ი ნ ი ო ს
მოსდევენ).

კ ა ს ი ო ს

აქ რა გინდა, რისთვის მოსულხარ?

პ ო ე ტ ი

რას ჩადით მაგას, ჯართ-უფროსნო, არა გრცხვენიანთ?
უნდა გიყვარდეთ მეგობრულად თქვენ ერთმანეთი,
ეს დამიჯერეთ, მიცხოვრია მე თქვენზე მეტი.

კ ა ს ი ო ს

ეს ბრიყვიც ვითომ ლექსებსა სთხზავს, პოეტი არის.

ბ რ უ ტ ო ს

გადი აქედან, დაიკარგე, უზრდელო, მხეცო!

კ ა ს ი ო ს

ნუ გაუწყრები. ჩვეულებად სჭირს ეგე მაგას.

ბ რ უ ტ ო ს

თავის დრო-ჟამი რომ იცოდეს, მეც მოვუთმენდი,
მაგრამ ომებთან რა ხელი აქვთ მაგ მასხარაებს! —
წადი, ძმობილო.

კ ა ს ი ო ს

კარგი, გასწი, გადი აქედან.
(პოეტი გადის).

ბ რ უ ტ ო ს

ლუცილიოს და ტიცინიოს, უფროსთ უთხარით,
ამალამ აქვე მოუმზადონ ჯარებს სადგური.

კ ა ს ი ო ს

მერე დაბრუნდით და მესალაც თან მოიყვანეთ;
ეხლავე მოდით.

(ლუცილიოს და ტიცინიოს გადიან).

ბ რ უ ტ ო ს

მომიტანე ღვინო, ლუციოს.

[(ლუციოს გადის).]

კ ა ს ი ო ს

არ ვიცოდი, რომ ეგრე ცხარე, გულფიცხი იყავ.

ბ რ უ ტ ო ს

ბევრი ვარამი მაწუხებს მე, ჩემო კასიოს.

კ ა ს ი ო ს

მაშ რაღად გინდა ფილოსოფოსთ სწავლა-მოდღვრება,
თუკი წყენასაც ვერ აიტან?

ბ რ უ ტ ო ს

ოჰ, დამერწმუნე,

საწყინარს ჩემზედ უკეთესად ვერვინ აიტანს, —
ჩემი პორცია აღარა მყავს.

კ ა ს ი ო ს

რაო, პორციაჲ!

ბ რ უ ტ ო ს

დიალ, მომკვდარა.

კ ა ს ი ო ს

ვით გადავრჩი მაშ მე თვით სიკვდილს,
როს მაგ ყოფაში წაგეკიდესი ოჰ, საშინელი,
აუტანელი ამბავია! რითი მომკვდარა?

ბ რ უ ტ ო ს

ვერ გაუძლია ჩემთან გაყრა და რა უცვნია
გაძლიერება ანტონიოს-ოქტავიოსი, —
ესეც გვაუწყეს მის სიკვდილის ამბავთან ერთად, —
ჰკვავზედ შემცდარა, მარტო თავი დაუგულია
და ნაკვერჩხლები გადუყლაპავს.

კ ა ს ი ო ს

მაგით მომკვდარა?

ბ რ უ ტ ო ს

დიად, ამითი.

კ ა ს ი ო ს

ჰოი, ღმერთნო, ყოვლად ძლიერნო!

[(შემოდის ლ უ ც ი ო ს ღვინით და ლამპრით).]

ბ რ უ ტ ო ს

მასზედ ნუ მეტყვი ნულარაფერს, — მომეცი ღვინო. —
კასიოს, ყოველ ჩვენ შორის უფოთს ამით ვანელებ.

[(სვამს. ლ უ ც ი ო ს გადის).]

კ ა ს ი ო ს

ამ გულსაც სწყურის, ხმა გასცეს უნს დიდებულ სურვილს. —
ჰიქა პირთამდე ღვინით სავსე მომეც, ლუციოს,
თუმცა ბრუტოსის სიყვარულსა სმით ვერ დავიცხრობ.
(სვამს).

ბ რ უ ტ ო ს

რად არ შემოხვალ, ტიცინიოს? —

(ტიცინიოს და მესალა შემოდინ).

მესალა, შენი

ნახვა მიხარის. აბა სანთელს გარს შემოვუხსნდეთ
და ჩვენს საჭირო საქმეებზედ რამ მოვისაზროთ.

კ ა ს ი ო ს

პორცია მკვდარი უნდა იყოს!

ბ რ უ ტ ო ს

ნულარას იტყვი. —

მესალა, ეხლა მომივიდა მე წერილები;
მატყობინებენ, ოქტავიოსს და ანტონიოსს

დიდი ლაშქარი შეუყრიათ ჩვენთან საბრძოლად
და ფილიპისკენ წამოსულან.

მესალა

ჩემს წერილებშიც

ეგევ სწერია.

ბრუტოს

სხვაც კიდეც ხომ არა არის-რა?

მესალა

გამოუციათ სამთ კანონი გათახსირების,
ოქტავიოსსა, ანტონიოსს და ლეპიდოსსა,
და მით სიკვდილით დასჯა ასის სენატორისთვის
გაღუწყვეტაით.

ბრუტოს

მანდ კი ცოტა განსხვავებაა:

სამოც და ათი სენატორი სწერია ჩემში,
მათის ბრძანებით დახოცილი; ერთი მათგანი
არის ციცერო.

კასიოს

ციცეროცა?

მესალა

დიაღ, ციცეროც

იმავე კანონით დაუსჯიათ. — ბრუტოს, ცოლისგან
წერილი არა მოგსვლია-რა?

ბრუტოს

არა, მესალა.

მესალა

ან სხვის წერილში არაფერი სწერია მასზედ?

ბრუტოს

არა, სრულიად არაფერი.

მესალა

უცნაურია.

ბრუტოს

რისთვისა მკითხავ? შენში მასზედ სწერია რამე?

მესალა

არც იქ სწვრია.

ბრუტოს

სწორე სთქვი, ვით რომაელს ჰფერობს.

მესალა

მამ შენც რაც ვითხრა, აიტანე ვით რომაელმა:
იგი სიკვდილით უცნაურით მომკვდარა თურმე.

ბრუტოს

მ'შვიდობა მის სულს, ჩვენც, მესალა, დავიხოცებით,
და რაკი ვიცი, რომ სიკვდილი ელოდა ერთ დროს,
მოთმენით ვიტან დღეს ამ ამბავს.

მესალა

სწორედ დიდებულს

პირს აგრე შეენის დანაკარგის დიდის ატანა.

კასიოს

მეც თქვენებრ მტკიცედ ვარ შექმნილი, მაგრამ კი აგრე
ვერ აიტანდა მაგვვარ ამბავს ჩემი ბუნება.

ბრუტოს

კმარა, შევუდგეთ ჩვენ ჩვენს საქმეს. აბა, რას იტყვით,
წავიდეთ ეხლა ფილიპისკენ?

კასიოს

არ ვარჩევ წასვლას.

ბრუტოს

საბუთი გვითხარ.

კასიოს

ვგონებ სჯობდეს მტერმა თვით გვძებნოს;
დევნაში საგზალს გამოილევს, დაიქანცება
და ჩვენ კი ჩვენთვის აქ ვიქნებით დამშვიდებულნი,
მზანი, ძალ-ღონე მოკრეფილნი მათ დასახვედრად.

ბრუტოს

კარგმა საბუთმა გზა უკეთესს უნდა დაუთმოს:
მცხოვრებნი ამ ჩვენ ბანაკსა და ფილიპის შორის
ნაჰალადევად მოგვეხრებენ, რადგან სურსათის

მოკრეფამ მეტად შეაწუხა. თუ ამ ქვეყნებზედ
გადმოიარა მტერმა, მაშინ უეჭველია,
მათში ჯარს მოჰკრეფს, წაქეზდება, მოიცემს ღონეს
და ახალ ძალით თავს დაგვესწმის. მაგრამ თუ ჩვენვე
მივალთ ფილიპის, ამ მწარეს ზურგს უკან დავიგდებთ,
მაშინ მოვუსპობთ სახსარს ასე მოქმედებისას.

კ ა ს ი ო ს

მეც მომისმინე ეხლა, ძმაო.

ბ რ უ ტ ო ს

გთხოვ, დამაცადო. —
ესეც შენიშნეთ, მეგობრები სადაც კი გვყავდა,
ყველამ თავი აქ მოიყარა; რაიც შეგვეძლო
ჯარის მოკრეფა, მოვაგროვეთ და ჩვენი საქმე
მომწიფებული არის ეხლა, როდესაც ჩვენს მტერს
ყოველ დღე და უამ ემატება ძალი და ღონე.
ჩვენ მწვერვალზედ ვართ, დაქანებას ვაპირებთ თავქვე.
კაცთ ბედის ჩარბი ზღვის ტალღების მიმოქცევას ჰგავს;
თუ ზე აშავალს პირს მოექცე, ხომ წარიმატებ,
მაგრამ თუ ასცდი, მაშინ შენის ცხოვრების გზაზედ
წინ განსაცდელი, ყველგან საფრთხე გადგელობება.
ეხლა თამამად ზღვის ტალღებში ჩვენ დავცურაობთ,
ხელს ნუ შევიშლით, მრეყვეთ მათვე მდინარებასა
და ნუ დავკარგავთ ამ შემთხვევას გამარჯვებისას.

კ ა ს ი ო ს

მაშ ეგრე იყოს, ბრძანე წასვლა და ფილიპისთან
დავუხვდეთ მტერსა.

ბ რ უ ტ ო ს

ჰხედავთ, ვიდრე ვლაპარაკობდი,
დალაძებულა კარგა ძალზედ. ვგონებ ბუნებას
ჩვენსას არ აწყენს მოსვენება და ნურც დაუფუჭროთ,
აქვს კიდევ ვისმე რამ სათქმელი?

კ ა ს ი ო ს

ალარა გვაქვს-რა.

ლამე მშვიდობის. ხვალ სამგზავროდ აღრიან ავდგეთ.

ბ რ უ ტ ო ს

ლუციოს, მომეც საღამური ტანისამოსი. —
მშვიდობის ღამე შოგცეს ღმერთმა, ჩემო მესალა,
შენც, ტიცინიოს. — საყვარელო ძმაო, კასიოს,
ლამე მშვიდობის, მოსვენებით იმყოფებოდე.

კ ა ს ი ო ს

ძვირფასო ძმაო, ეს საღამო ცუდად დაიწყო,
ხულარ გვენახოს კვლავ რაიმე შფოთი ჩვენ შორის.

ბ რ უ ტ ო ს

აწ ხომ დავმშვიდდით.

კ ა ს ი ო ს

მოსვენებას ვისურვებ შენთვის.

ბ რ უ ტ ო ს

შენთვისაც, ძმაო.

ტ ი ც ი ნ ი ო ს და მ ე ს ა ლ ა

ჩვენც გისურვებთ მშვიდობის ღამეს.

ბ რ უ ტ ო ს

ყველას მშვიდობა.—

(გაღიან კასიოს, ტიცინიოს და მესალა. შემოდის
ლუციოს; ხელში საღამური ტანისამოსი უჭირავს).

მომეც აქ ეგ ტანისამოსი.

შენი საკრავი სადღა არის?

ლ უ ც ი ო ს

კარავში განლაგეს. |

ბ რ უ ტ ო ს

ძმინარესავით ლაპარაკობ, მაგრამ რა ვუყვით.

ბევრი იფხიზლე, საცოდავო, მოგეტყვება.

კლავდიოსს და სხვებს დაუძახე ჩემთა მსახურთა,

აქ ჩემს კარავში მინდა დაწვენენ.

ლ უ ც ი ო ს

კლავდიოსს, ვართ

(ვართ და კლავდიოსს შემოდიან).

ვ ა რ ო

შენ გვიბრძანებდი?

ბ რ უ ტ ო ს

ყმაწვილებო, აქ დაიძინეთ;
იქნება მალე გაღვიძება დამჭირდეს თქვენი,
რომ კასიოსთან მიმეგზავნოთ.

ვ ა რ ო

ზეზე გახლდებით

და მოვუცდით შეს ბრძანებასა.

ბ რ უ ტ ო ს

არა, არ მინდა,
დაწეკით ისევ, იქნება რომ არც კი მიგგზავნოთ. —
ჰხედავ, ლუციოს, წედან რომ წიგნს ვეძებდი, თურმე
აგერ ჯიბეში ჩამიდგია.

(ვ ა რ ო და კ ლ ა ვ დ ი ო ს ი წვებთან).

ლ უ ც ი ო ს

აკი, ბატონო,

მოგახსენე, რომ ჩემთვის ეგ არ გიბოძებია.

ბ რ უ ტ ო ს

გულმავიწყი ვარ, მომიტევე, ჩემო ლუციოს.
ვერ შეიმაჯრებ ძილისაგან ცოტა ხანს თავსა,
არ შეგიძლიან ერთი ორჯერ ჩამოჰკრა სიმებს?

ლ უ ც ი ო ს

ეზღავე. თუ კი სურვილი გაქვს.

ბ რ უ ტ ო ს

დიადაცა მსურს,

შავრამ გაწუხებ, ძალას ვატან შეს მორჩილებას.

ლ უ ც ი ო ს

ეს მორჩილება ვალადა მძევს, ბატონო ჩემო.

ბ რ უ ტ ო ს

მე თვით არ უნდა დაგავალო, რაიც არ ძალგდის.
ყმაწვილ კაცთათვის მოსვენება საჭიროა არის.

ლ უ ც ი ო ს

აკი კიდევაც მეძინა მე.

ბ რ უ ტ ო ს

კარგად გიქნია.

ალარ გაფხიზლებ დიდხანს, ისევ სჯობს დაიძინო.

თუ კი ვიცოცხლე, შენს სამსახურს არ დავივიწყებ.

(ლ უ ც ი ო ს უკრავს და მღერის, მაგრამ ბოლოს ჩაეძინება).

ეს მოსვენების კილო არის. უწყალო ძილო!

რათ გამიბრუე მე ეს ბავშვი, ტკბილად დამეკვრელი,

მაგ ტყვიასავით მძიმე კვერთხით! — ღამე მშვიდობის.

არ გაგაღვიძებ, ჩემო კარგო, არ აგამფოთებ,

მაგრამ თვლემის დროს ეს საკრავი რომ არ გაგიტყდეს,

აჰა, მოგაცლი; მოისვენე, მიეც ძილს თავი. —

აბა, ეხლა ეს წიგნი ვნახოთ. აგერ ფურცელი

გადაეცილი; სჩანს აქამდე წამიკითხია.

(შემოდის კეისრის აჩრდილი).

სანთელი როგორ ცუდად ბეუტავს! ეს ვილა მოდის?

ალბად თვალეზი დამისუსტდა და მიტომ ვხედავ

მე ამ საზარელს სანახავსა. აქ მოდის ჩემთან.

მითხარ, ღმერთი ხარ, ანგელოზი თუ ტარტაროზი?

ვინა ხარ-მეთქი, რომ ყინულად მიქციე სისხლი

და ამბურძგნე შიშით ეს თმა? სთქვი, ვინ ხარ, რა ხარ?

ა ჩ რ დ ი ლ ი

ბრუტოს, იცოდე, მე ბოროტი სული ვარ შენი.

ბ რ უ ტ ო ს

რისთვის მოსულხარ?

ა ჩ რ დ ი ლ ი

მსურს გითხრა, რომ ფილიპის ახლო

მნახავ შენ კიდევ.

ბ რ უ ტ ო ს

როგორ, კიდევ უნდა ვნახო შენ!

ა ჩ რ დ ი ლ ი

ღიად, ფილიპის ახლო-მეთქი.

ბ რ უ ტ ო ს

მაშ კარგი, ვნახავ.

(აჩრდილი გადის).

ძლივს გავიმავრე გული და შენ ეხლა მიდიხარ.
ბოროტო სულო, შენთან კიდევ სიტყვის თქმა მწადდა. —
ეი, ლუციოს, გაიღვიძე! ვარო, კლავდიოს!
კლავდიოს-მეტქი!

ლუციოს

სიმი სტყუის, ბატონო ჩემო.

ბრუტოს

ამას ჰგონია, კიდევ უკრავს. — ლუციოს, ადევ!

ლუციოს

ბატონო ჩემო!

ბრუტოს

რათ ყვიროდი, სიზმარი ნახე?

ლუციოს

მე არ მახსოვს, რომ დამეყვიროს.

ბრუტოს

რა მოგეზმანა? ყვიროდი-მეტქი,

ლუციოს

არაფერი მომზმანებია.

ბრუტოს

მამ ისევ ისე დაიძინე. — ეი, კლავდიოს!
(ვაროს) არ გაიღვიძებ?

ვარო

რას მიბრძანებ!

კლავდიოს

ბატონო ჩემო!

ბრუტოს

რისთვის ყვიროდით ისე ძილში?

ვარო და კლავდიოს

ჩვენა ვყვიროდით?

ბ რ უ ტ ო ს

ჰო, სწორედ თქვენა, სიზმარში ხომ არა ნახეთ რა?

ვ ა რ ო

მე არაფერი არ მინახავს, ბატონო ჩემო.

კ ლ ა ვ დ ი ო ს

არც მე მინახავს.

ბ რ უ ტ ო ს

მოიკითხეთ, წადით, კასიოს,
უთხარით, ადრე აპყაროს მან თავის ლაშქარი
და ჩვენც მივყვებით.

ვ ა რ ო და კ ლ ა ვ დ ი ო ს

გიახლებით, ბატონო ჩემო.

(გაღიან).

მ ო ქ მ ე ღ ე ბ ა მ ე ნ უ თ ი ე

ს უ რ ა თ ი I

დაცემული ადგილი ფილიპის ახლო.

(შემოდიან ოქტავიოს და ანტონიოს თავიანთი ჯარებით).

ო ქ ტ ა ვ ი ო ს

რასაც ველოდი, ანტონიოს, სწორედ ის მოხდა.
შენ სთქვი, რომ მტერი მაღლობიდან არ ჩამოვაო,
არ მოშორდება მთა-გორაკებს, მაგრამ გამტყუნდი:
მათი ჯარები აქ არიან, ფილიპის ახლო,
და გვიპირებენ ბრძოლას მიზეზ-მიუცემლადაც.

ა ნ ტ ო ნ ი ო ს

აბა, რას ამბობ! სხვაა მათი გულისპასუხი,
ზადაც მოიქცნენ აგრე, მესმის: იმათა სწადლათ
სულ სხვა მხარისკენ გამგზავრება და თუ აქ გაჩნდნენ,
იმის სურვილით მოსდით, თავი მხნედ დაგვისახონ

და დაგვარწმუნონ, ვითომ არას გვეპოებინან;
მაგრამ ეგ ეგრე როდი არის. —

(შეძოდის შიკრიკი).

შიკრიკი

მოემზადენით,

ჯართ-უფროსებო, მწყობრად მოდის მტერი ჩვენზედა,
წინ საომარი უფრიალებს თამამად დროშა
და საჭიროა, რომ ეხლაცე შეუდგეთ საქმეს!

ანტონიოს

მაშ, ოქტავიოს, შენი ჯარი ნელის ნაბიჯით
ამ მინდვრის მარცხნივ წაიყვანე.

ოქტავიოს

მე მარჯვნივ წავალ,

მარცხნივ შენ წადი.

ანტონიოს

ეხლა რა დროს ცილობა არის!

ოქტავიოს

არ გეცილები. მარჯვნივ წასვლა მსურს-მეთქი, ვამბობ!
(მუსიკა მარშს უკრავს. მეორე მხრიდან მოისმის დაფდაფის ხმა. შე-
მოდიან ბრუტოს, კასიოს და მისი ჯარი; ლუცილიოს,
ტიცინიოს, მესალა და სხვანი).

ბრუტოს

ლაპარაკი სურთ, რაკი შედგნენ.

კასიოს

მაშ ჩვენც წინ წავდგეთ

სალაპარაკოდ. — ტიცინიოს, შესდგეს ლაშქარი.

ოქტავიოს

ხომ არ ვანიშნოთ, ანტონიოს, ბრძოლის დაწყება?

ანტონიოს

არა, ჯერ ამათ დავაცადოთ, წინ წავდგეთ, აბა.
მათ სარღლებს რალაც აქვთ სათქმელი.

ოქტავიოს

ნულარ დაიძვრით

ჯეროვან ნიშნის მოცემამდე.

ბ რ უ ტ ო ს

ჯერედ სიტყვები,
მერე კვეთება, ესე, ჩემნო მამულისშვილნო?

ოქტავიოს

თანხმა ვართ, მაგრამ არა მისთვის, ვითომ ვარჩევდეთ
თქვენებრ სიტყვების მიმოსროლას.

ბ რ უ ტ ო ს

ოჰ, ოქტავიოს,
ავად კვეთებას ბევრითა სჯობს კარგი სიტყვები.

ანტონიოს

ავი კვეთება 'შენი აკი შეჰკაზმე სიტყვით,
და როს კეისარს გულს უპობდი, ენით შესძახე,
იცოცხლოს დიდ ხანს კეისარმა, იდღეგრძელოსო!

კ ა ს ი ო ს

ჯერ არ გვიცდია, ანტონიოს, ვით ეკვეთები,
მაგრამ სიტყვებით თვითონ ჰიბლას ფუტკრისთვის თაფლი
'შენ მოგიპარავს, დაგიგდია უსაზრდოოდა.

ანტონიოს

არა უნესტროდ.

ბ რ უ ტ ო ს

უნესტროდაც, თითქმის უხმოდაც.
დაისაკუთრე მის ბზუილი და ბზუი განგებ,
მოიმარჯვებდე ვიდრე ნესტარს.

ანტონიოს

ოჰ, ავაზაკნო.

თქვენ როდი ჰქმენით აგრე, როცა თქვენი ხანჯლები
ერთი-ერთმანეთს შეეჯახნენ კეისარის გულთან.
კბილებს იკრეჭდით მაიმუნებრ და ლაქუტობდით,
ყმასავით წელში იხრებოდით, ულოკდით ფეხთა

და ამ დროს კასკამ, იმ წყეულმა, წუწკ ქოფაკსავით
კისერში ჩაჭკრა უკანიდან. ოჰ, პირმოთენო!

კ ა ს ი ო ს

ჩვენ ვართ პირმოთენე! — ბრუტოს, ეს ხომ შენი ბრალია:
რომ დაგეჯერა კასიოსთვის, ველარ შესძლებდა
მაგისი ენა ესრედ ჩვენსა შეურაცხებას.

ო ქ ტ ა ვ ი ო ს

კარგია, კარგი, საქმე ვნახოთ. თუ ლაპარაკმა
ასე გაგვწურა ოფლში, მაშინ რაღა იქნება,
როცა ეს ოფლი წითელ სისხლად გადაიქცევა.
აქ შემომხედეთ, ამ ხმაღს ვიღებ ორგულთ საყლეტად,
და როდის ჩავა ისევ ქარქაშს, როგორ გგონიათ?
ან მაშინ, როცა ოცდაცამეტ კეისრის წყლულის
სამაგიეროს გადავიხდი, ან მუხანათნი
როცა მეორე კეისარსაც ხმაღს ააგებენ.

ბ რ უ ტ ო ს

შენ არ მოკვდები, კეისარო, მუხანათთ ხელით,
თუ მუხანათნი შენთანვე არ მოგიყვანია.

ო ქ ტ ა ვ ი ო ს

მეც იმედი მაქვს: იმისთვის კი არ გავჩენილვარ,
ბრუტოსის ხმაღმა მომაკვდინოს.

ბ რ უ ტ ო ს

ყმაწვილო კაცო,
საუკეთესოც რომ იყო შენს გვარტომობაში,
ვერა დროს უფრო სახელოვნად ვერ მოკვდებოდრი.

კ ა ს ი ო ს

და არც ღირსია მაგ სიკვდილის თვისნება ბავშვი,
კავშირშეკრული მოქეიფე არამზადსთან.

ა ნ ტ ო ნ ი ო ს

კასიოს, ჩუმაღ იყო, გიჯობს. ჩუმაღ, ბებერო!

ო ქ ტ ა ვ ი ო ს

აქ რაღას ვლგავართ, ანტონიოს. — მუხანათებო,
საომრად გითხოვთ, შიგ კბილებში გესვრით ამ ძახილს.

თუ დღეს გაბედავთ ჩვენთან ბრძოლას, მობრძანდით
მინდვრად,
თუ ვერა, როცა მოინელებთ შიშსა და ძრწოლას.
(ოქტავიოს, ანტონიოს და იმათი ჯარი გადიან).

კ ა ს ი ო ს

იქროლე ქარო, აზვირთდი ზღვაჲ, გემო იცურე!
დადგა ავდარი და ყოველივ ბედზედ ჰკიდიდა.

ბ რ უ ტ ო ს

სათქმელი რამ მაქვს, ლუცილიოს, აქეთკენ მოდი.

ლ უ ც ი ლ ი ო ს

ბრძანე.

(ბ რ უ ტ ო ს და ლ უ ც ი ლ ი ო ს ცალკე ჩემად ლაპარაკობენ).

კ ა ს ი ო ს

მესალა.

მ ე ს ა ლ ა

რას მიბრძანებ, ჩემო სარდალო?

კ ა ს ი ო ს

დღეს სწორედ ჩემი დაბადების დღეა, მესალა.
აქ მომაწოდე შენი ხელი და მოწმად იყავ,
რომ როგორც ერთხელ პომპეოსი, ისე მე ვარ დღეს
იძულებული მთელი ჩვენი თავისუფლება
მხოლოდ ერთ ბრძოლას დავამყარო ჩემს უნებურად.
ეპიკუროსის სწავლას, იცი, მე მტკიცედ ვადეგ,
მაგრამ ახლა კი შევეცვალე აზრი და მჯერა
ცოტათი მაინც მოჩვენება წინასწარ ნიშანთ.
სარდისიდან რომ მოვდიოდით, ჩვენს მოწინავე
დროშებზედ ორი დიდროვანი არწივი დაჯდა
და ჩვენ ჯარისკაცთ ხელით უხვად იკვებებოდა;
აქამდე მოგყვინენ, ფილიპამდე. მაგრამ დღეს დილით
ვნახეთ, რომ სადღაც გაფრენილან და მათ მაგივრად
თავს დაგვყურებენ, დაგვჩხავიან ძერა-ყორანნი,
ვით განმზადებულს საალაფოს. იმათი ჩრდილი

გადაჰფარვია შავბედითად ჩვენს ჯარის რაზმებს,
თითქო მის ნიშნად, აქ სიკვდილი წილად გხვდებათო.

მ ე ს ა ლ ა

ნუ გწამს ეგენო.

კ ა ს ი ო ს

მაინც ყველა მე როდი მჯერა,
რადგანაც ისევ სულთ მხნე ვარ და მზა, რომ ყოველს
გახსაცდელს მედგრად წინ დავუხვდე.

ბ რ უ ტ ო ს

ჰო, ლუცილოს.

კ ა ს ი ო ს

ქვირფასო ბრუტოს, დღეს ჩვენ ღმერთნი მწყალობლებად
გვყავს.

ნეტავი ასე ტკბილად ვიყოთ სიბერემდისაც.
მაგრამ რადგანაც კაცის საქმე ცვალებადია,
სჯობს, რომ უარესს მოველოდეთ თუ კი გვაჯობეს,
უკანასკნელი უნდა იყოს ეს ლაპარაკი
მე და შენ შორის. მაშინ რა ვქნათ?

ბ რ უ ტ ო ს

სწორედ იმავე

მივყვები სწავლა-მოძღვრებასა, რომლის ძალითაც
ვკიცხავდი კატოს, თავი როგორ მოიკლა-მეთქი.
მე მიმაჩნია სილაჩრედ და სიმცირ-სიმდაბლედ
მომავლის შიშით შემოკლება ბედით ნარგუნის
სიცოცხლის უამის; მოთმინებით აღვიჭურვები
და ველოდები უმაღლეს ძალთ განგება-სურვილს.

კ ა ს ი ო ს

მაშ თუ დავმარცხდით, დასთანხმდები, რომ მტრის ტრიუმფის
დასამშვენებლად გაგატარონ რომის ქუჩაზედ?

ბ რ უ ტ ო ს

არა, კასიოს, არა-მეთქი, მაგას ნუ ჰფიქრობ,
კეთილშობილო რომაელო, ბრუტოს როდისმე
ბორკილით რომში მიიყვანონ. არ დაიმცირებს
ის მანამდე თავს, და სწორედ დღეს უნდა დასრულდეს

მარტის იღებში დაწყებული. ეს აღარ ვიცი,
თუ კვლავ როდისმე ერთმანეთსა ვნახავთ მე და შენ,
და სჯობს ამიტომ სამუდამოდ გამოგეთხოვო.
ოჰ, სამუდამოდ! ძვირფასო ძმავ, თუ კიდევ შევხვდით,
გაგვეღიმება ამ ამბავზედ, და თუ ველარა,
უკანასკნელი მისალმება იყოს ეს ჩვენი!

კ ა ს ი ო ს

მშვიდობით, ბრუტოს, სამუდამოდ! იყავ მშვიდობით.
თუ კიდევ შევხვდით, პირს ღიმილი მოგვევა მართლაც,
და თუ ველარა, საუკუნო გაყრად ეს დარჩეს.

ბ რ უ ტ ო ს

აბა, წავიდეთ! ოჰ, ნეტა კი შესაძლებელი
იყოს შეტყობა, ეს დღე თუ ვით დაბოლოვდება;
მაგრამ ბოლოც ხომ მალე მოვა და მის შედეგი
გამოცხადდება. — ნუ ვაყოვნებთ, წავიდეთ ჩქარა!

(გაღიან).

ს უ რ ა თ ი II

იგივე ადგილი. ბრძოლის მინდორი.

(ომის ხმაურობა. შემოდინ ბ რ უ ტ ო ს და მ ე ს ა ლ ა).

ბ რ უ ტ ო ს

გასწი, მესალა, გაეშურე და ეს ბრძანება
მეორე მხარის ლეგიონებს გადაეცე ჩქარა.
უნდა ერთბაშად მიესიონ; აქედან ვატყობ,
ოქტავიოსის ჯარი მეტად არეულია
და უეცარი იერიში სრულად განაბნევს.
თავზედ დაესხან სწრაფად მტერსა! გასწი, მესალა! (გაღიან).

იგივე ალაგი. მინდვრის მეორე მხარე.

(ომის ხმაურობაა. შემოდინ კასიოს და ტიცინიოს).

კ ა ს ი ო ს

ნახე, გაიქცნენ, ტიცინიოს, ის საზიზლარნი,
მე თვით მოსისხლე მტრად გავუხდი ჩემთა ჯარისკაცთ.
აი ეს დროშა გამოგტაცე ამ ხელით მოკლულს
ლაჩარ მედროშეს, რომელმაც მტერს ზურგი უჩვენა.

ტ ი ც ი ნ ი ო ს

ბრუტოს აჩქარდა, მეტად აღრე გასცა ბრძანება,
გული მოიცა, რაკი ნახა, რომ ოქტავიოსს
თითქო სჯობნიდა. ხელი მიჰყო ძარცვას მის ჯარმა
და ჩვენ კი იმ დროს ანტონიოს გარს შემოგვერტყა.
(შემოდის ჰინდაროს).

ჰ ი ნ დ ა რ ო ს

გაიქეც ჩქარა, ჩქარა-მეთქი, ბატონო ჩემო,
შენს კარგებშია ანტონიოს, ჩქარა, კასიოს!

კ ა ს ი ო ს

სერი შორს არის. — ტიცინიოს, ერთი შეხედე,
ის ცეცხლი ჩემის კარგებიდან მოჩანს, მგონია?

ტ ი ც ი ნ ი ო ს

ღიად, აგრეა.

კ ა ს ი ო ს

ტიცინიოს, თუ კი გიყვარვარ,
შეჯექ ჩემს ცხენზედ, გაუყარე გვერდში დეზები,
გაფრინდი აიმ რაზმებისკენ, წამს აქვე გაჩნდი
და ეს მაცნობე, მოყვრისაა, თუ მტრის ის ჯარი.

ტ ი ც ი ნ ი ო ს

ეხლავე წავალ, ელვასავით მივირბ-მოვირბენ.
(გადის).

კ ა ს ი ო ს

ადი, პინდაროს, იმ გორაკზედ და ერთი ნახე, —
მე ხომ ბეცი ვარ, შორ მანძილზედ არ მიჭრის თვალი, —
როგორ მოივლის ტიცინიოს საომარ ველსა;
ყველა მაცნობე. — (პინდაროს გორაზე აღის).

მე პირველად ამოვისუნთქე
დღევანდელ დღესა; დრომ თვისი წრე შემოიფარგლა
და სად დავიწყე, იქვე უნდა დავაბოლოვო:
ჩემი სიცოცხლის სარბიელი დღეს დასრულდება. —
რა ამბავია?

პინდაროს (მალლიდან)

ოჰ, ბატონო!

კ ა ს ი ო ს

რაო, რა იყო?

პინდაროს (მალლიდანვე)

უკან მოსდევენ ტიცინიოსს ცხენიანები...
თავებს არ ზოგვენ... ტიცინიოს, აწ კი მშვიდობით...
ზოგნი ჩამოხდენ ცხენებიდან... ისიც ჩამოდის...
ოჰ, ხელი სტაცეს! — (მოისმის კიჟინის ხმა).

სიხარულის კიჟინა გესმის?

კ ა ს ი ო ს

კარგი, ჩამოდი, დაანებე ყურებას თავი. —
სირცხვილი ესეთ სილაჩრესა! მე ცოცხალი ვარ
და უკეთესს ჩემს მეგობარს კი თვალწინ მართმევენ! —
(პინდაროს ჩამოდის).

აქ მოდი, ძმაო, პართიაში ტყვედ შეგიპყარ შენ
და დაგაფიცე, რომ უარი არ გაგებდნა,
რაც უნდა მეთქვა. შეასრულე აწ შენი ფიცი;
თავისუფლება მომიცია, მხოლოდ ეს ხმალი,
რომელს ეღირსა გატარება კეისრის გვაშში,
ამ გულში დამეც. უარის თქმის ნება არა გაქვს.
მოჰკიდე ხელი ტარს და როცა პირისახეზედ
ხელები ასე ავიფარო, მტკიცედ გამგმირე...
ოჰ, კეისარო, შენი ჯავრი ამოიყარა
სწორედ შენმავე მკვლელმა ხმალმა. (კვდება).

პ ი ნ დ ა რ ო ს

განვთავისუფლდი?

თუმც არ მინდოდა მე ასეთი თავისუფლება,
ჩემს ნებაზედ რომ ყოფილიყო. წავალ, კასიოს,
გადვიკარგები ამ ქვეყნიდან ისეთს მხარეში,
სიდან ვერც ერთი რომელი ჩემზედ ვერრას სცნობს.
(გადის. შემოდინ ტიცინიოს და მესალა).

მ ე ს ა ლ ა

ბარდიბარად ვართ, ტიცინიოს: ოქტავიოსი
ბრუტოსის ჯარმა დაამარცხა და სამაგივროდ
გაუმარჯვნია კასიოსზედ ანტონიოსსა.

ტ ი ც ი ნ ი ო ს

სანუგეშოა ეგ ამბავი კასიოსისთვის.

მ ე ს ა ლ ა

საით დასტოვე?

ტ ი ც ი ნ ი ო ს

ის დავტოვე აქ, ამ მადლობზედ,
შეწუხებული მეტისმეტად. თან ჰყავდა მარტო
მის ყმა პინდაროს.

მ ე ს ა ლ ა

იქ მიწაზედ კასიოს არ წევს?

ტ ი ც ი ნ ი ო ს

ვაიმე ბედკრულს! მას სიცოცხლე აღარ ეტყობა.

მ ე ს ა ლ ა

როგორ, ის არის?

ტ ი ც ი ნ ი ო ს

ოჰ, მესალა! იყო კი, მაგრამ

აწ ის კასიოს აღარ არის. მზევ, ჩამავალო,
როგორც შენ ჰქრები, გარს აღისფრად სხივ-შემოსილი,
ისე მოსვრილი წითელ სისხლით განჰქრა კასიოს.
ჩადგა რომის მზე. დღე მოგვესპო, გარდასწყდა ბედი,
აწ გარს ხიფათი შემოგვრტყმია და ბნელი ნისლი!
ჰგონებია, რომ რაც მომანდო, ცუდად დასრულდა,
და ამ შეცდომას მოუღია იმისთვის ბოლო. *

მესალა

ჰო, სწორედ ეგრე ჰგონებია და მას მოუკლავს.
ოჰ, ცლომილებავ! საზიზღარო სევდის ნაყოფო,
რისთვის უხატავ, რაც არ არის, ადამიანის
მიმნდობს გონებას?! შენ საჩქაროდ იცი ჩასახვა,
მაგრამ კი შობა ბედნიერი არ გელირსება
და ჰკლავ შენს დედას, თვით შენსავე ჩამსახველ-მშობელს.

ტიცინოს

ეი, პინდაროს, შენ სადლა ხარ? აქ მო, პინდაროს.

მესალა

მოსძებნე იგი, ტიცინოს; მე კი ბრუტოსთან
წავალ და სმენას განვეუგმირავ მწარე მოთხრობით;
განვეუგმირავ-მეთქი, რადგან ვიცი, რომ ამ ამბავსა
მიიღებს ისე, ვით მჭრელ ფოლადს, დაშხამულს ისარს.

ტიცინოს

კარგი, წადი და მე პინდაროსს მოვსძებნი სადმე. —

(მესალა გადის)

რისთვის გამგზავნე, ოჰ, კასიოს, მამაცთ მამაცო!
მე ხომ მეგობართ შენთა შეეხვდი, რომელთ გვირგვინი
გამარჯვებისა მოსართმევედ შენდა თავს დამდეს.
ვერ გაიგონე მათი კიჟინა? ოჰ, მე უბედურს!
თურმე სხვაფრივად აგიხსნია ყოველიფერი.
ძაინც აიღე, თავს დაიდგი შენ ეს გვირგვინი,
შენმა ბრუტოსმა მიბრძანა, რომ ასე მოვიქცე,
და მეც ვასრულებ მის ბრძანებას. — მოდი აქ, ბრუტოს,
მოდი და ნახე, ვით მიყვარდა მე კასიოსი.
ღმერთნო, ნუ მიწყენთ... ეს ხვედრია რომაელისა...
იმისი ხმალი, აჰა ჩემს გულს მიესალამოს...

(კვდება. — ომის ხმაურობა. შემოდინ მესალა, ბრუტოს,
ახლავარდა კატო, სტრატო, ვოლუმნიოს და ლუცი-
ლიოს).

ბრუტოს

აბა, სად არის იმის გვამი, სადა, მესალა?

მესალა

აგერა იქა, ტიცინიოს თავზე დასტირის.

ბრუტოს

ტიცინიოს გულაღმა წევს.

კატო

ისიც მკვდარია!

ბრუტოს

ოჰ, იულიოს კეისარო, კვლავ ძლიერი ხარ.
თავს დაგვტრიალებს შენი სული და ჩვენივე ხმლებით
ჩვენსავ გულ-მუცელს გვაწელოვინებს.

(კიდევ ამის ხმაურობაა).

კატო

ოჰ, ტიცინიოს!

ჰხედავთ, გვირგვინი თავს დაუდგამს მკვდარ კასიოსთვის.

ბრუტოს

არის-ლა ორი ამათ მზგავსი ჩვენის ქვეყნის ძე!
უკანასკნელო რომაელო, მშვიდობით იყავ!
კვლავ რომი ვეღარ ეღირსება შენებრივ შვილსა. —
მე მეტი მმართებს, მეგობრებო, ცრემლების დაღვრა
შიცვალებულის გვამზედ და თქვენ ცოტასა ჰხედავთ. —
გლოვისთვის კიდევ ვიპოვი დროს, ჩემო კასიოს! —
თასოს გაგზავნეთ ამის გვამი, აქ ვერ დავმარხავთ,
რომ ჯარებს სიმხნე არ მოვუხსპოთ. მოდი აქ, კატო,
შენც, ლუცილიოს, ნულარ ვდგავარბ, ბრძოლად გავიდეთ,
აბა, ლაბეო და ფლავიოს, ჯარს წაუძელოთ!
სამი საათი არის კიდევ დაღამებამდე.
რომაელებო, ერთხელ უნდა კვლავ ბედი ვცადოთ.

(გადიან).

იგივე ადგილი. საომარ მინდვრის მეორე მხარე

(ომის ხმაურობაა. შემოდინან ორივე ლაშქრის მეომარნი და იბრძვიან. მასუკან ბ რ უ ტ ო ს, ა ხ ა ლ გ ა ზ რ დ ა კ ა ტ ო, ლ უ ც ი ლ ი ო ს და სხვანი).

ბ რ უ ტ ო ს

ნუ 'შე'ძინდებით, ძმებო, მაღლა გეჭიროთ თავი!

კ ა ტ ო

ბუში ვუწოდოთ, ვინც შეშინდეს. ვინ მოხვალთ ჩემთან! ჩემი სახელი არის კატო, იცოდეთ ყველამ, და მარკოს კატოს შვილი ვარ მე, მტარვალთა მტერი, ჩემის სამშობლოს მეგობარი. შვილი ვარ-მეთქი, მარკოს კატოსი, გეყურებათ! — (ჩაერევა მტრის რაზმში).

ბ რ უ ტ ო ს

მე ვარ ბრუტოსი,

მარკოს ბრუტოსი, ჩემი ქვეყნის ერთგული შვილი.

გაიგეთ ყველამ, ბრუტოს მქვიან, მარკოს ბრუტოსი!

(ჩაერევა აგრეთვე მტრის რაზმში და თან გაჰყვება. კატოს დაამარცხებენ და ჰკლავენ).

ლ უ ც ი ლ ი ო ს

ჭაბუკო კატო, შენც მკვდარი ხარ, კეთილშობილთ შტოვ!

მამაცად მოკვდი ისე, როგორც ტიცინიოსი,

და ვით კატოს შვალს, შენ პატივი ღირსი შეგფერის.

პ ი რ ვ ე ლ ი ჯ ა რ ი ს კ ა ც ი

დამნებდი, თორემ გაგათავე!

ლ უ ც ი ლ ი ო ს

მე დაგნებდები

იმ პირობით, რომ ეხლავ მომკლა. აჰა, ეს ფულიც

მაგივრად გქონდეს. მოჰკალ ბრუტოს და ისახელე.

პ ი რ ვ ე ლ ი ჯ ა რ ი ს კ ა ც ი

ამას ნუ მოვკლავთ, ნუ, ღიდებულ ტყვედ წავიყვანოთ!

მეორე ჯარისკაცი

გზა, გზა მოგვეცი, ანტონიოსს შეატყობინეთ,
რომ შევიპყართ ჩვენ ბრუტოსი!

პირველი ჯარისკაცი

წავალ, ვაცნობებ.
მაგრამ სარდალი თითონ მოდის. — (შემოდის ანტონიოს).
ბატონო ჩემო,
ბრუტოს ტყვედა გვყავს, თვით ბრუტოსი!

ანტონიოს

აბა, სად არის?

ლუცილიოს

იგი უვნებლად იმყოფება. ოჰ, დამერწმუნე,
რომ ვერა მტერი ბრუტოს ცოცხალს ხელთ ვერ ჩაიგდებს!
აშორონ ღმერთთა ეგ სირცხვილი მის დიდებულ სულს.
ცოცხალსა ნახავთ, თუ მკვდარს, ის თავს არ უღალატებს
და ბრუტოსადვე ყოველ დრო-ჟამს დარჩება ისევე.

ანტონიოს

ბრუტოს არ არის ეს, ძმობილო, მაგრამ მერწმუნე,
მასზედ ნაკლები ფასი არ სძევს. უფროხილდი ამას,
კარგად მოეპყარ; მე ასეთნი მეგობრად მყავდეს
ის მირჩევნია მტრად ყოლასა. წადით ეხლა კი,
შეიტყეთ, ბრუტოს ცოცხალია თუ მკვდარია, და
ოქტავიოსის კარავში ეგ ყველა გვაცნობეთ. (გადაიან).

ს უ რ ა თ ი V

იგივე ალაგი. საომარი მინდვრის მეორე მხარე.

(შემოდინ ბრუტოს, დარდანიოს, კლიტოს, სტრა-
ტო და ვოლუმნიოს).

ბრუტოს

მოდით, საბრალო მეგობრების ნაშთნო, აქ დავსხდეთ,
აი ამ კლდეზედ დავისვენოთ.

კ ლ ი ტ ო ს

სტაცილიოსმა

მაშხალა შორით დაგვანახვა, მაგრამ თითონ კი
აღარ დაბრუნდა; ან მოჰკლავდნენ, ან შეიპყრობდნენ.

ბ რ უ ტ ო ს

აქ დაჯექ, კლიტოს. სიკვდილზედ-ლა ლაპარაკობენ
ეხლა ყოველგან; ყველას იგი ადგას ენაზედ.
მინდა რამ გითხრა. (უჩურჩულებს).

კ ლ ი ტ ო ს

მე მიბრძანებ მაგას, ბატონო?
არა, არასდროს, თუნდ რომ მომცენ მთელი ქვეყანა.

ბ რ უ ტ ო ს

მაშ ჩუმად იყავ.

კ ლ ი ტ ო ს

თავის მოკვლას ვამჯობინებდი
ეგეთსა საქმეს!

ბ რ უ ტ ო ს

დარდანიოს, დამიგდე ყური. (უჩურჩულებს).

დ ა რ დ ა ნ ი ო ს

ეგ მე უნდა ვქნა?

კ ლ ი ტ ო ს

დარდანიოს!

დ ა რ დ ა ნ ი ო ს

ოჰ, კლიტოს, კლიტოს!

კ ლ ი ტ ო ს

რალაცა გთხოვა შენ ბრუტოსმა, ძნელად საქმნელი.

დ ა რ დ ა ნ ი ო ს

მთხოვა, რომ მოკვლა! ჰხედავ, როგორ ფიქრმა წაიღო.

კ ლ ი ტ ო ს

სევდით აევსო საწყაული ძვირფას ქმნილებას
და გადმოხეთქოს ლამის თვალთა.

ბ რ უ ტ ო ს

აქეთკენ მოდი,

სათქმელი რამ მაქვს, ვოლუმნიოს.

ვ ო ლ უ მ ნ ი ო ს

ბრძანე და გისმენ!

ბ რ უ ტ ო ს

აი რა გითხრა, ვოლუმნიოს, კეისრის სული
ორჯერ ზღიზღედ ბნელი ღამით გამომეცხადა:
ერთხელ სარდისში, წუხელის კი აქ, ფილიპისთან,
და ვატყობ ჩემის აღსასრულის საათმა დაჰკრა.

ვ ო ლ უ მ ნ ი ო ს

მაგას რად ბრძანებ?

ბ რ უ ტ ო ს

დამიჯერე, აგრეა-მეთქი.

ხომ ჰხედავ, ჩემო მეგობარო, ამ ქვეყნის ტრიალს:
უფსკრულის პირას მიგვიყვანა აგერა მტერმა,
(ომის ხმაურობა).

და სჯობს თვით ჩავხტეთ ამ უფსკრულში, ვიდრემდე მათგან
ჩაყრას ველოდით. ვოლუმნიოს, ხომ გახსოვს, როგორ
მე და შენ ერთად დავდიოდით სასწავლებელში;
იმ ჩვენის ძველის მეგობრობის სახელითა გთხოვ,
მოჰკიდე ხელი ამ ხმალის ტარს, რომ ზედ ავეგო.

ვ ო ლ უ მ ნ ი ო ს

ეგ რა მეგობრის შესაფერი საქმე იქნება!

(კიდევ ხმაურობა ისმის).

კ ლ ი ტ ო ს

გაქცევის დროა, ნუ ვაყოვნებთ, ბატონო ჩემო.

ბ რ უ ტ ო ს

მშვიდობით! ყველას გესალმებით, შენც, ვოლუმნიოს,
ოჰ, შენცა სტრატო, ამ ბოლოს დროს ძილად ქცეულო.
ეს მანუგეშებს, მეგობრებო, ჩემს სიცოცხლეში
ჩემთვის არავის არასდროს არ უღალატნია.
დავმარცხდი, მაგრამ ამითი მეტს სახელს შევიძენე,
ვიდრემდე მათის სამარცხვინო გამარჯვებითა

ოქტავიოს და ანტონიოს. მაშ გესალმებით
ყველას საერთოდ. დაასრულა ბრუტოსის ენამ
ამბავი თავის ცხოვრებისა. თვალთ მეფარება
ლამის წყვილი, ჩემს ძვლებსა სურთ აწ მოსვენება,
ისიც ბევრია, რაიც დღემდე წვალება ნახეს.

(ხმაურობა და ყვირილი: „წადით, გაიქციეთ!“).

კ ლ ი ტ ო ს

წადი, ბატონო, თავს უშველე!

ბ რ უ ტ ო ს

წადით და მოგდევთ.

(გადიან კ ლ ი ტ ო ს, დ ა რ დ ა ნ ი ო ს და ვ ო ლ უ მ ნ ი ო ს).

აქ დარჩი, სტრატო, შენს ბატონთან. შენ ხომ ყოველთვის
მორჩილი იყავ, რივიანი, პათიოსანი.

მაშ დაიჭირე ეს ხმალი და იქით მიბრუნდი,
მსურს ზედ ავეგო, ხომ თანახმა ხარ?

ს ტ რ ა ტ ო

ბატონო ჩემო,

ჭერეთ მომეცი შენი ხელი. ოჰ, ოჰ, მშვიდობით!

ბ რ უ ტ ო ს

მშვიდობით, სტრატო! — კეისარო, ეხლა დამშვიდდი!

მე შენი მოკვლა ბევრად უფრო მეძნელებოდა!

(აეგება თავის ხმაღზე და კვდება. ომის გაყრის ხმა ისმის. შემოდის

ო ქ ტ ა ვ ი ო ს, ა ნ ტ ო ნ ი ო ს, მ ე ს ა ლ ა, ლ უ ც ი ლ ი ო ს).

და ჯ ა რ ი).

ო ქ ტ ა ვ ი ო ს

ვინ არის ესა?

მ ე ს ა ლ ა

ეგ ბრუტოსის მსახური არის. —

სადა ბრძანდება, სტრატო, ეხლა შენი ბატონი?

ს ტ რ ა ტ ო

თავისუფალი არის იგი; არა შენებრ ყმა;

გამარჯვებულნი თუ დასწვენ მას, სხვას ვერას უზმენ,

რადგან ბრუტოსმა თავის თავი თვით დაამარცხა

და არ დაუთმო მტერს სახელი იმის მოკვლისა.

ლ უ ც ი ლ ი ო ს

მოსალოდნელი იყო ეგე. — გმადლობ შენ, ბრუტოს,
რომ ლუცილიოსს გაუმართლე იმის ნათქვამი.

ო ქ ტ ა ვ ი ო ს

ვინც მსახურებდა ბრუტოსს, ყველას ჩემთან ავიყვან.
მითხარ, გსურს ჩემი სამსახური?

ს ტ რ ა ტ ო

მსურს, თუ მესალა

ნებას მიბოძებს.

ო ქ ტ ა ვ ი ო ს

გთხოვ, მესალა, არ დაუშალო.

მ ე ს ა ლ ა

ეს მითხარ, სტრატო, როგორ მოკვდა შენი ბატონი?

ს ტ რ ა ტ ო

მე ხელში ხმალი მეჭირა და ის ზედ აეგო.

მ ე ს ა ლ ა

ოქტავიოს, ეს შენთან გყავდეს, მას ბრუტოსისთვის
უკანასკნელი სამსახური გაუწევია.

ან ტ ო ნ ი ო ს

ის სულდიდობით ყველა შეთქმულთ აღემატოდა,
სხვებმა რაცა ჰქმნეს, ჰქმნეს ძლიერის კეისრის შურით
და მხოლოდ იმას ქვეყნის საქმე ასულდგმულვებდა;
სურდა კეთილის დათესა და მისთვის შეითქვა.
ცხოვრება მისი იყო წმინდა, სუფთა, ანკარა,
შეხამებული საუცხოოდ, ისე რომ თვითონ
ბუნებას უნდა გამოეხადებინა და ეთქვა
ყველას სასმენად: ჭეშმარიტი კაცი ეს იყო.

ო ქ ტ ა ვ ი ო ს

ჩვენც მოწიწებით მოვეპყრათ მას ღირსებისამებრ,
დავკრძალოთ იგი ჯეროვანის წესის აგებით:
ლამე მის გვამი ჩემს კარავში უნდა ესვენოს,
როგორც შეჭფერის პატივცემულ, დიდებულ მხედარს,
უბრძანეთ ბრძოლა გაათავონ და ჩვენც წავიდეთ,
ამ ბედნიერის ღლის ნაყოფი გავინაწილოთ.

(ვალიან).

